

XXXI. GODINA.

SUBOTIČKA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1914.

CINA 50 FILIRA.

XXXI. GODINA.

SUBOTIČKA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

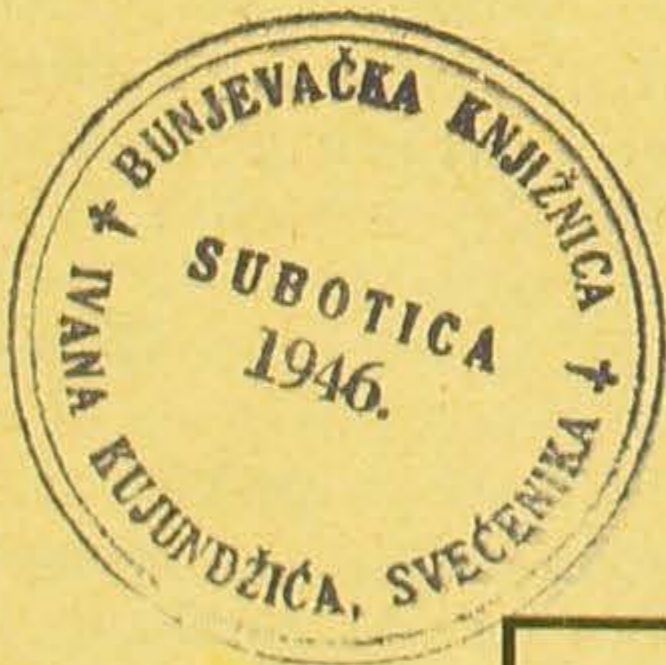
Br: 26/97. 2P

SUBOTICA
KNIŽNICA „IVAN KUJUNĐIĆ“

KALENDAR

... (SA SLIKAMA) ...

ZA PROSTU GODINU

1914.

svjinska
26/97

CINA 50 FILIRA.

zkknj.org.rs

Carska i kraljevska kuća.

Franjo Josip I. car austrijski i apštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. rodio se 18. kol. 1830. postao vladalac 2. prosinca 1848., oženio se 24. travnja god. 1854. sa

Caricom i kraljicom **Elisabetom** vojvotkinjom bavarskom r. 24. prosinca 1837. Umrta je 10. rujna 1898.

Dica kraljeva:

1. Nadvojvotkinja **Gizela** rođ. 12. svibnja 1856. udata za vojvodu bavarskoga Leopolda.

2. Nadvojvoda **Rudolf** cesarević kraljević rođ. 21. kolovoza 1858. oženio se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njima se 2. rujna 1883.

rodi kći, nadv. Elisabetha. Umro je 30. siječnja 1889.

3. Nadvojvotkinja **Marla Valerija** rođena 22. travnja 1868. Vinčana 13. srpnja 1890. godina sa nadvojvodom Franjom Salvatorom.

Braća kraljeva:

1. Nadvojvoda **Karlo Ludovik** rođ. 1833.; umro je 19. maja 1896.; Dica: a) Nadv. **Franjo** rođ. 1863.; b) Nadv. **Oton** rođ. 1865.; c) Nadv. **Ferdinand** rođ. 1868.; d) Nadv. **Margarita** rođ. 1880.; e) **Marija Anuncijata** rođ. 1876.; Naslidništvo kraljevstva pripada muškom potomstvu od ove grane.

2. Nadvojvoda **Ludovik Viktor** rođ. 1842.

PROSTA GODINA 1914.

ZVIZDARSTVENA OZNAČENJA GODINE.

I. Godovni račun.

1. Zvizda vladarica Merkur.
2. Zlatni broj kruga misečnoga 15.
3. Misečno kazalo III.
4. Krug sunčani 12.
5. Nediljno slovo D.
6. Broj daće rimske 22.

II. Početak godišnjih doba.

Proliće počima 21. ožujka u 12 sati 11 minuti o podne. — **Lito** počima 22. lipnja u 7 sati 55 min. prija podne. — **Jesen** počima 23. rujna u 10 sati 35 min. na večer. — **Zima** počima 22. prosinca u 5 sati 24 min. po podne.

III. Pomrčine u godini 1914.

Godine 1914. bit će dvi sunčane i dvi misečne pomrčine, od kojih će se u našim krajevima viditi prva misečna i druga sunčana pomrčina.

1. **Kružna sunčana pomrčina 24. i 25. veljače 1914.** Početak pomrčine 24. veljače u 10s.45.8 m. n. več. Sredina pomr. 25. veljače 0 s. 34.7 m. u jutro. Konac pomrčine 25. veljače u 3 s. 47 m.

2. **Dilomična misečna pomrčina 12. ožujka 1914.** Početak pomrčine 12. ožujka u 3 s. 42. m. u jutro. Konac pomrčine 12. ožujka u 6 s. 44.2 m. u jutro.

3. **Potpuna sunčana pomrčina.** Početak pomrčine 21. kolovoza u 11 s. 12.2 m. prija podne. Početak potpunog pomračenja 21. kolovoza u 12 s. 25.5 m. po podne. Konac pomrčine 21. kolovoza u 3 s. 57 m. po podne.

4. **Dilomična misečna pomrčina.** Početak pomrčine 4. rujna u 1 sat 16.6 minuti po podne. Sredina pomrčine 4. rujna u 2 sata 55.0 minuti po podne. Konac pomrčine 4. rujna u 4 sata 33.4 minuta po podne.

Prva misečna i druga sunčana pomrčina vidit će se i u Europi.

CRKVENE NAREDBE.

IV. Pomične svetkovine.

1. Svetkovine zapovidne :

Uskrs	---	---	---	12	travnja
Spasovo	---	---	---	21.	svibnja
Duhovi	---	---	---	31.	svibnja
Brašanjevo	---	---	---	11.	lipnja
Advent	---	---	---	29	studena.

2. Svetkovine, koje se samo u crkvi obdržavaju :

Ime Isusovo u 2. ned p. sv. Trih Kralja	
Sv. Obitelj u ned. posli Imena Isusovog.	
Trnova kruna Isusa u 1. petak korizme.	
Sulica i čavli Isusa u 2. "	"
Platno Isusa u 3. "	"
Pet rana Isusovih u 4. "	"
Krv Isusova u 5. "	"
7 žalosti bl. Divice u 6. "	"
Zaštita sv. Josipa posli Uskrsa 3 ned.	
Srce Isusovo u petak p. osm. Brašančeva.	
Svetk. krvi Isusove 1. nedilje srpnja.	
Angjeli čuvari 1. nedilje rujna.	
Ime Marijino u ned. osm. Male Gosp.	
Sv. krunica 1. nedilje listopada.	
Zaštita Marije 2. nedilje studena.	

V. Postovi.

a) Kvaterni postovi :

U sridu i petak brez mesa a u subotu s mesom je slobodno jedared na dan nasititi se.

Prolični : 4, 6 i 7. ožujka.

Litni : 3., 5. i 6. lipnja.

Jesenji : 16., 18., 19. rujna.

Zimski : 16., 18., 19. prosinca.

b) Posti u oči svetkovina :

Slobodno je tri put jisti i jedared u dan do sitosti.

1. Subota prid Duhove, cio dan brez mesa ;

2. Dan prid sv. Petra i Pavla, jedared je dopušteno mesa jisti ;

3. U oči Velike Gospojine, cio dan brez mesa ;

4. Dan prid Sve Svete jedared u dan je dozvoljeno s mesom se nasititi ;

5. Badnjak ili dan prid Božić, cio dan brez mesa.

c) Drugi zapovidni post :

1. U korizmi svaki dan je dopušteno tri put jisti priko dana, al osim nedilje samo se jedared najisti. U korizmi nediljom slobodno je više puta mesa jisti i to do sitosti

2. U korizmi je slobodno svaki dan mesa jisti osim ovih dana ;

a) čista srida ;

b) srida kvaternog posta ;

c) svaki petak ;

d) velika srida, veliki četvrtak, velika subota.

3. U adventu : U sridu je slobodno jedared jisti mesa, i jedared priko dana nasititi se ; u petak nije slobodno mesa jisti. U druge dane po volji.

4. U svaki petak u godini meso je zabranjeno. Ako osim adventa, kvaternog posta i korizme u petak pada svetkovina, slobodno je u taj dan mesa jisti.

VI. Vrime zabranjeno.

Zabranjena je igranka, svirka i svadba od prve nedilje adventa do posli tri kralja i od čiste sride do posli mladog Uskrsa u ponediljak.

VII. Što znače neki kalendarski znaci i pokraćenice.

S. = sat ; m. = minut ; b. = biskup ; pp. = rimski papa ; m. = mučenik ; d. = divica ; op. = opat ; pust. = pustinja ; ud. = udova ; † = post ; crveni križ znači strogi post, kad je dopušteno samo se jedared nasititi, a meso je zabranjeno.

Nedilje i zapovidni blagdani štampani su crveni slovi, a dani, koji nisu zapovidni blagdani, al koji se u crkvi obdržavaju, štampani su debelim slovima, n. pr. „Jakov apoštol“.

SICANJ

broji 31 dan

Januar

Tri kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe. (6. sič.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.
Četvrtak	1 Nova godina	19 Bonifacij †
Petak	2 Makarij	20 Ignatije muč. †
Subota	3 Genoveva	21 Julijana muč.
Ned. p. nove godine. Ev.: Big sv. obitelji. Mate 2, 14—23.		
Nedilja	4 Tito biskup ☽	22 N. Sv. Otaca st. z.
Poned.	5 Telesfor papa	23 10 muč. na kr.
Utorak	6 Tri kralja	24 Eugenije muč. †
Srida	7 Lucijan muč.	25 Božić
Četvrtak	8 Marcel. bisk.	26 Božji dan
Petak	9 Severin opat	27 Stevan
Subota	10 Pavao pustinjač	28 2000 muč.
Ned. p. tri kralja. Ev.: Isus od 12 godina. Luka 2, 42—52.		
Nedilja	11 Higin papa muč.	29 N. po Božiću
Poned.	12 Ernest opat ☽	30 Anisija muč.
Utorak	13 Cesarija djev.	31 Melanija Rim.
Srida	14 Hilarij bisk.	1 Obrez. Gosp. n. g.
Četvrtak	15 Mavro op.	2 Silvestar
Petak	16 Marcel papa	3 Malahija prorok
Subota	17 Antonij opat	4 70 apostola
Ned. 2. p. tri kralja. Ev.: Svatba u Kani. Ivan 2, 1—11.		
Nedilja	18 Ime Isusovo	5 N. pr. Bogojavlj.
Poned.	19 Kanut muč. ☽	6 Bogojavljenje
Utorak	20 Fabijan	7 Zbor Ivana Krst.
Srida	21 Agneta	8 Georgije, Emilij.
Četvrtak	22 Vincenc	9 Polijevkto muč.
Petak	23 Zaruč. B. D. M.	10 Grigor. Niški b.
Subota	24 Timotej bisk.	11 Teodosije
Ned. 3. p. tri kralja. Ev.: Isus očisti gubavca. Mate. 8, 1—13.		
Nedilja	25 Obrač. sv. Pavla	12 N. p. Bogojavlj.
Poned.	26 Polikarpo ☽	13 Jermilo i Stratg.
Utorak	27 Ivan Zlatousti	14 Oci na Sinaju
Srida	28 Margareta	15 Pavao Tivejski
Četvrtak	29 Franjo Saleski	16 Verige sv. Petra
Petak	30 Martina	17 Antonije V. prep
Subota	31 Petar Nolasko	18 Atanasije i Ciril

Misečne mine :

- ☽ Prvak 4. u 2 s. 9 m. po podne.
- ☽ Uštap 12. u 6 s. 9 m u jutro.
- ☽ Trećak 19 u 1 s. 29 m. u jutro.
- ☽ Mladi 26. u 7 s. 34 m. u jutro.

Sunce izlazi :

4.	7 sati 42 minuta.
11.	7 " 42 "
18.	7 " 38 "
25.	7 " 32 "

Sunce zalazi :

4	4 sata 28 minuti.
11	4 " 36 "
18.	4 " 44 "
25.	4 " 54 "

Dužina dana: od 8 s. 22 m. do 9 s. 23 m. Dan naraste za 1 s. 1 m.

Vrime u sičnju

je suho, pri kraju dosta hladno. Mladim misecom nastupa često snig i oluja.

VELJAČA

broji 28 dani

Februar

Marija prikazuje Isusa u crkvi. (2. velj.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Ned. 4. p. tri kralja. Ev.: Oluja na moru. Mate 8, 23—27.			☾ Prvak 3. u 11 s. 33 m. pr. podne. ☉ Uštap 10. u 6 s. 35 m. u večer. ☾ Trećak 17. u 10 s. 23 m pr. podne. ☉ Mladi m. 25. u 1 s. 2 m. u jutro.
Nedilja	1 Ignacij b. m.	19 Makarij	Sunce izlazi: 1. 7 sati 24 minuta 8. 7 " 15 " 15. 7 " 5 " 22. 6 " 54 "
Poned.	2 Svitlo Marijino	20 Jeftimije	
Utorak	3 Blaž bisk. ☾	21 Maksim	
Srida	4 Veronika	22 Timotej ap.	
Četvrtak	5 Agata dj muč.	23 Klimente	
Petak	6 Doroteja	24 Ksenije prep.	
Subota	7 Romualdo	25 Grigorije	
Sedamdesetnica. Ev.: Radnici u vinogradu. Mate 20, 1—16.			Sunce zalazi: 1 5 sati 4 minuta 8. 5 " 15 " 15. 5 " 24 " 22. 5 " 35 "
Nedilja	8 Sedamdesetnica	26 N. Mitra i Farlz.	
Poned	9 Apolonija	27 Pr. m. Iv. zlat.	
Utorak	10 Školastika ☉	28 Jefrem Sirski	
Srida	11 Uk. Gosp. Lurd.	29 Pr. m. Ignaciji	
Četvrtak	12 7 ut. reda serv.	30 Tri jerarha	
Petak	13 Fuska	31 Kir i Ivan muč.	
Subota	14 Valentin bisk.	1 Trifon mučenik	
Sezdesetnica. Ev.: Sijač i sime. Luka 8, 4—15.			Dužina dana od 9 s. 26 m. do 10 s. 54 m. Dan naraste za 1 s 28 m.
Nedilja	15 Sezdesetnica	2 Sretenije Gosp.	
Poned.	16 Julijana dj. muč.	3 Simeon i Ana	
Utorak	17 Bijeg Isusov ☾	4 Isidor Pelusijski	
Srida	18 Simeon bisk.	5 Agata muč.	
Četvrtak	19 Konrad prizn.	6 Vukol	
Petak	20 Euhelij biskup	7 Partenije bisk.	
Subota	21 Eleonora	8 Teodor m.	
Petdesetnica. Ev.: Isus izliči slipoga. Luka 18, 31—43.			Vrime u veljači: <i>Jaka zima do 6., snig do 10., posli toga po- pušta vrime. S mladim meseom biva vedro, noću mrzlo.</i>
Nedilja	22 Petdesetnica	9 Mesopust	
Poned.	23 Petar Damjanov	10 Haralampij	
Utorak	24 Matija ap.	11 Blaž m. Teodora	
Srida	25 Čista srida ☉	12 Meletije bisk.	
Četvrtak	26 Aleksandar †	13 Martin	
Petak	27 Leander bisk. †	14 Ćiril ap. sl.	
Subota	28 Roman opat †	15 Onisim uč. ap.	

OŽUJAK

broji 31 dan

Marc.

Sv. Josip, zaručnik bl. d. Marije. (19. ož.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.
Korizm. ned. 1. Ev.: Kušanje Isusovo. Mate 4, 1—11.		
Nedilja	1 Cista	16 Siropust.
Poned.	2 Simplicij papa †	17 Teod. i Marij. †
Utorak	3 Kunigunda †	18 Leon vel. papa †
Srida	4 Kazimir prizn. †	19 Arhip. ap. †
Četvrtak	5 Eusebij ☽ †	20 Lav bisk. †
Petak	6 Perpetua †	21 Timotej †
Subota	7 Toma Akvinski †	22 Petar i Atan. b.
Korizm. ned. 2. Ev.: Priobraženje Isusovo. Mate 17, 1—9.		
Nedilja	8 Pačista	23 I. ned. vel. posta
Poned.	9 Franciska †	24 Obret. gl. Iv. †
Utorak	10 40 mučenika †	25 Tarasije bisk. †
Srida	11 Heraklij †	26 Porfirije bisk. †
Četvrtak	12 Grgur p. ☽ †	27 Prokopije †
Petak	13 Nićefor bisk. †	28 Vasilije isp. †
Subota	14 Matilda †	1 Evdok mučenik
Korizm. ned. 3. Ev.: Isus izgoni gjavla. Luka 11, 14—28.		
Nedilja	15 Bezimena	2 2. ned. vel. posta
Poned.	16 Hilarij muč. †	3 Evtropij muč. †
Utorak	17 Patricij bisk. †	4 Gerasim pust. †
Srida	18 Ćiril ☽ †	5 Konon muč. †
Četvrtak	19 Josip †	6 42 muč. †
Petak	20 Niceta muč. †	7 Vasilije muč. †
Subota	21 Benedikto †	8 Teofilakto †
Korizm. ned. 4. Ev.: Pomnoženje kruha. Iv. 6, 1—15.		
Nedilja	22 Sridoposna	9 3. ned. vel. posta
Poned.	23 Oton prizn. †	10 Kondrat †
Utorak	24 Gabrijel ark. †	11 Sofronij Jer †
Srida	25 Blagovist	12 Teofan isp. †
Četvrtak	26 Emanuel ☽ †	13 Nicefor isp. †
Petak	27 Ivan †	14 Venedikto †
Subota	28 Guntram †	15 Agapije muč. †
Korizm. ned. 5. Ev.: Tko će me od vas prikoriti. Iv. 8, 46—59.		
Nedilja	29 Gluha	16 4. ned. vel. posta
Poned.	30 Viktor muč. †	17 Aleksij †
Utorak	31 Amos prorok †	18 Kiril Jerusal. †

Misečne mine:

- ☽ Prvak 5. u 6 s. 3 m. u jutro.
- ☽ Uštap 12. u 5 s. 19 m. u jutro.
- ☽ Trećak 18. u 8 s. 39 m. u veče.
- ☽ Mladi m. 26. u 7 s. 9 m. u veče.

Sunce izlazi:

1.	6 sati	41 minuta
8.	6 "	28 "
15.	6 "	16 "
22.	6 "	2 "
29.	5 "	48 "

Sunce zalazi:

1.	5 sati	45 minuta
8.	5 "	55 "
15.	6 "	4 "
22.	6 "	13 "
29.	6 "	22 "

Dužina dana od 10 s. 58 m. do 12 s. 42 m. Dan naraste za 1 s. 44 m.

Vrime u ožujku:

Prominljivo, često kiše i sniga, mlad misec donosi oblačno i hladno vrime sa vitrovima.

TRAVANJ

broji 30 dani

April

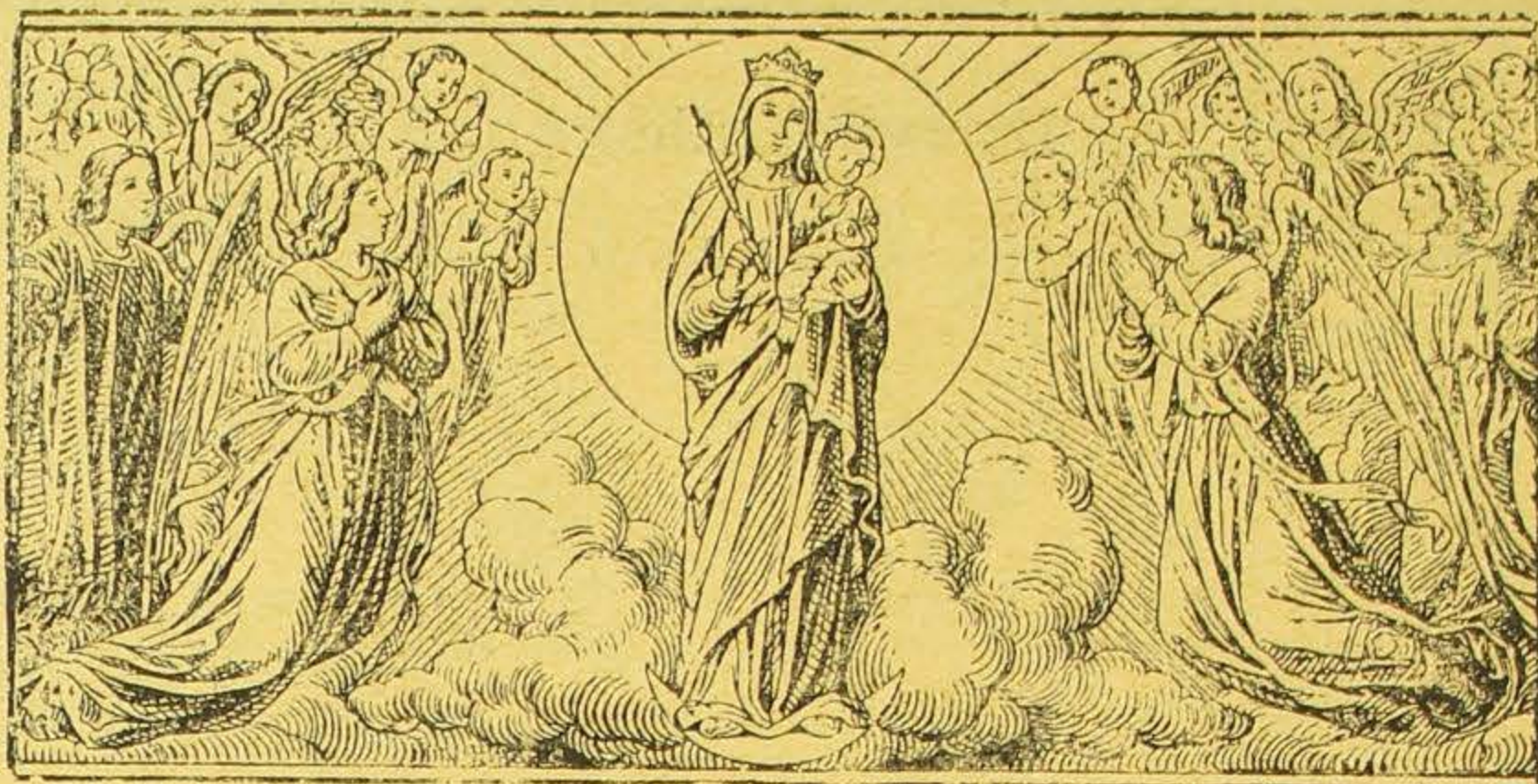
Nema ga tu, on uskrsnu.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Srida	1 Hugo bisk. †	19 Hrisant i Dar. †	☾ Prvak 3. u 8 s. 42 m. u veče.
Četvrtak	2 Franjo P. †	20 Oci u m. s. S. †	☉ Uštap 10. u 2 s. 28 m. po podne.
Petak	3 Rikardo b. ☾ †	21 Jakov †	☽ Tećak 17. u 8 s. 52 m. u jutro.
Subota	4 Iztdor bisk. †	22 Vasilije m.	☼ Mladi m. 25. u 12 s. 21 m. po podne.
Korizm. ned. 6. Ev.: Svečan ulaz u Jerusolim. Mate 21, 1—9.			
Nedilja	5 Cvitna	23 5. ned. vel. posta	
Poned.	6 Celestin papa †	24 Zaharija †	
Utorak	7 Herman †	25 Blagovist	
Srida	8 Alberto bisk. †	26 Zb. arh. Gabr. †	
Četvrtak	9 Veliki četvrtak †	27 Matrona Sol. †	
Petak	10 Veliki petak ☉ †	28 Ilarijon †	
Subota	11 Velika subota †	29 Marko b. †	
Uskrs. Ev.: Andjeo javlja uskrsnuće. Marko 16, 1—7.			
Nedilja	12 Uskrs	30 6. ned. vel. posta	
Poned.	13 Uskrsni poned.	31 Ipatije bisk. †	
Utorak	14 3. dan Uskrsa	1 Marija Misirs. †	
Srida	15 Anastazija mučt	2 Tito čudotv. †	
Četvrtak	16 Turibij muč.	3 Veliki četvrtak †	
Petak	17 Rudolf muč. ☽	4 Veliki petak †	
Subota	18 Apolonij muč.	5 Velika subota †	
Ned. 1. p. Uskrsa. Ev.: Isus se javlja učenicima. Ivan 20, 19—31.			
Nedilja	19 Bila	6 Uskrs	
Poned.	20 Sulpicij muč.	7 2. dan Uskrsa	
Utorak	21 Anselmo bisk.	8 3. dan Uskrsa	
Srida	22 Soter i Kajo	9 Evpsihije muč.	
Četvrtak	23 Adalberto	10 Terentij muč.	
Petak	24 Gjurgjevo	11 Antipa muč.	
Subota	25 Marko evang. ☼	12 Vasilij bisk.	
Ned. 2. p. Uskrsa. Ev.: Isus pastir dobri. Ivan 10, 11—16.			
Nedilja	26 Kleto i Marcel.	13 N. Tomina	
Poned.	27 Petar Kanisij	14 Arist., Pudens	
Utorak	28 Pavao	15 Krescent muč.	
Srida	29 Petar muč.	16 Agapija	
Četvrtak	30 Katarina	17 Simeon prep.	
			Sunce izlazi:
			5. 5 sati 36 minuta
			12. 5 " 22 "
			19. 5 " 9 "
			26. 4 " 57 "
			Sunce zalazi:
			5. 6 sati 31 minuta
			12. 6 " 41 "
			19. 6 " 50 "
			26. 6 " 59 "
			Dužina dana od 12 s. 45 m. do 14 s. 23 m. Dan naraste za 1 s. 38 m.
			Vrime u travnju:
			<i>S prvim četvrt. nastupa prominljivo i prijatno vrime. Za punim misecom slidi hladno i kiša, a na kraju dolazi vedro i ugodno.</i>

SVIBANJ

broji 31 dan

Maj

Blažena Divica Gospa svibanjska, kraljica angjeoska.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.
Petak	1 Filip i Jakov ap.	18 Kosma biskup
Subota	2 Atanazij biskup	19 Ivan prep.
Ned. 3. p. Uskr. Ev.: Malo i više nećete me viditi. Iv. 16, 16-22.		
Nedilja	3 Naš. sv. Križa ☽	20 Ned. žena miron.
Poned.	4 Florijan	21 Januarij
Utorak	5 Pijo V. papa	22 Teodor
Srida	6 Ivan pred vr.	23 Georgije v. m.
Četvrtak	7 Stanislav muč.	24 Sava
Petak	8 Miholjice	25 Marko apostol
Subota	9 Gregorije ☽	26 Vasilije b. m.
Ned. 4. p. Uskrsa. Ev.: Kad dodje duh istine. Iv. 16. 5-14.		
Nedilja	10 Antonin pr.	27 Ned. o Raslablen.
Poned.	11 Mamerto	28 9 muč. Kizičkih
Utorak	12 Pankracij	29 Jasoni Sosipater
Srida	13 Servacij muč.	30 Jakov Zebedej
Četvrtak	14 Bonifacij muč.	1 Jeremija pror.
Petak	15 Iv. de la Sella	2 Atanasije
Subota	16 Ivan Nep. m. ☽	3 Timotej i Mavro
Ned. 5. p. Uskrsa. Ev.: Ištite i dobiti ćete. Iv. 16, 23-30.		
Nedilja	17 Paskal prizn.	4 Ned. o Samarit.
Poned.	18 Venancij)	5 Irena muč.
Utorak	19 Celestin)	6 Job mnog.
Srida	20 Bernardin) Posni dani	7 Pojava sv. Križa
Četvrtak	21 Spasovo	8 Ivan evang.
Petak	22 Helena djev.	9 Pr. m. Nikole
Subota	23 Desiderij muč.	10 Simon Zilota ap.
Ned. 6. p. Uskr. Ev.: Kad dodje učitelj. Iv. 15, 26-27 i 16, 1-4.		
Nedilja	24 B. D. M. P. kršč.	11 Ned. o Slpom
Poned.	25 Grgur. Urban ☽	12 Epifanije bisk.
Utorak	26 Filip	13 Glikerija muč.
Srida	27 Magdalena	14 Izidor muč.
Četvrtak	28 August b.	15 Voznesenije G.
Petak	29 Maksim bisk.	16 Teodor osvećeni
Subota	30 Ferdinando †	17 Andronik
Na Duhove Ev.: Učitelj Duh Sveti. Iv. 14, 23-31.		
Nedilja	31 Duhovi	18 Ned. Ot. Nik. sab.

Misečne mine:

- ☽ Prvak 3. u 7. s. 29 m. pr. podne.
- ☽ Uštap 9. u 10 s. 31 m. u večer.
- ☽ Trećak 16. u 11 s. 12 m. u večer.
- ☽ Mladi m. 25 u 3 s. 32 m u jutro.

Sunce izlazi:

3.	4 sata	47 minuta
10.	4 "	37 "
17.	4 "	29 "
24.	4 "	22 "
31.	4 "	16 "

Sunce zalazi:

3.	7 sati	7 minuta
10.	7 "	16 "
17.	7 "	25 "
24.	7 "	32 "
31.	7 "	39 "

Dužina dana od 14 s. 26 m. do 15 s. 41 m. Dan naraste za 1 s. 15. m.

Vrime u svibnju:
Početkom miseca prominljivo od 5. do 12. mnogo kiše. Pri kraju ohladno nastaje vrime.

LIPANJ

broji 30 dani

Jun.

Marija Margarita i prisveto Srce Isusovo. (23. lip.)

Dani	Za katolike	Za grčko=istoč.	Misečne mine:
Poned.	1 2. dan Duhova ☽	19 Patricije	☽ Prvak 1. u 3 s. 3 m. po podne.
Utorak	2 3. dan Duhova	20 Talatej	☺ Uštap 8. u 6 s. 18 m u jutro.
Srida	3 Klotilda †	21 Konst. i Jelena	☾ Trećak 15. u 3 s. 20 m. po podne.
Četvrtak	4 Kvirin bisk.	22 Bazilisko muč.	☼ Mladi m. 23. u 4 s. 33 m. po podne.
Petak	5 Bonifacij †	23 Isakije prep.	☽ Prvak 30. u 8 s. 25 m. u večer.
Subota	6 Norberto †	24 Simeon prep.	
Na sv. Trojstvo. Ev.: Data mi je sva vlast. Mate 28, 18—20.			
Nedilja	7 Sv. Trojstvo	25 Sošest. sv. Duha	
Poned.	8 Medardo b. ☺	26 2. dan Duhova	
Utorak	9 Felicijan muč.	27 Teraponte m.	
Srida	10 Margarita udov.	28 Nikita bisk.	
Četvrtak	11 Brasancevo	29 Teodosij muč.	
Petak	12 Ivan Fakundo	30 Izakije prep.	
Subota	13 Antun Padov.	31 Jermij ap.	
Ned. 2. p. D. Ev.; Velika večera. Luka 14.			
Nedilja	14 Basilij bisk.	1 Ned. Svih svetih	
Poned.	15 Vid m. ☾	2 Nićifor bisk. †	
Utorak	16 Francisko	3 Lukijan muč. †	
Srida	17 Rājner Ad. †	4 Mitrofan bisk †	
Četvrtak	18 Marko i Marc. †	5 Doroteja †	
Petak	19 Srce Isusovo	6 Visarijon †	
Subota	20 Silverij p.	7 Teodod muč.	
Ned. 3. p. D. Ev.: Izgubljena ovca. Luka 15.			
Nedilja	21 Srce Marijino	8 2. po Duh.	
Poned.	22 Pavlin bisk.	9 Kiril Aleks. †	
Utorak	23 Alban muč. ☼	10 Aleks. i Anton. †	
Srida	24 Ivan K.	11 Bart. i Barn. †	
Četvrtak	25 Vilim op.	12 Onufrije i Pet. †	
Petak	26 Ivan i Pavao	13 Akilina muč. †	
Subota	27 Ladislav prizn.	14 Jelisej prorok	
Ned. 4. p. D. Ev.: Obilni ribolov. Luka 5.			
Nedilja	28 Sv. Ivan Krst.	15 3. po Duh.	
Poned.	29 Petar i Pavao	16 Tihon čud. †	
Utorak	30 Sp. sv. Pavla ☽	17 Manuel muč. †	
			Sunce izlazi:
			7. 4 sata 13 minuta
			14. 4 " 11 "
			21. 4 " 12 "
			28. 4 " 14 "
			Sunce zalazi:
			7. 7 sati 44 minuta
			14. 7 " 49 "
			21. 7 " 51 "
			28. 7 " 52 "
			Duž. dana od 15 s. 42 m. do 15 s. 57 m. Dan naraste do 22. za 19 m. onda padne do konca za 4 minuta.
			Vrime u lipnju:
			Početkom vedro i katkad mrazovi, pun misec donosi ampe i oluje, pri kraju žestina.

SRPANJ

broji 31 dan

Jul.

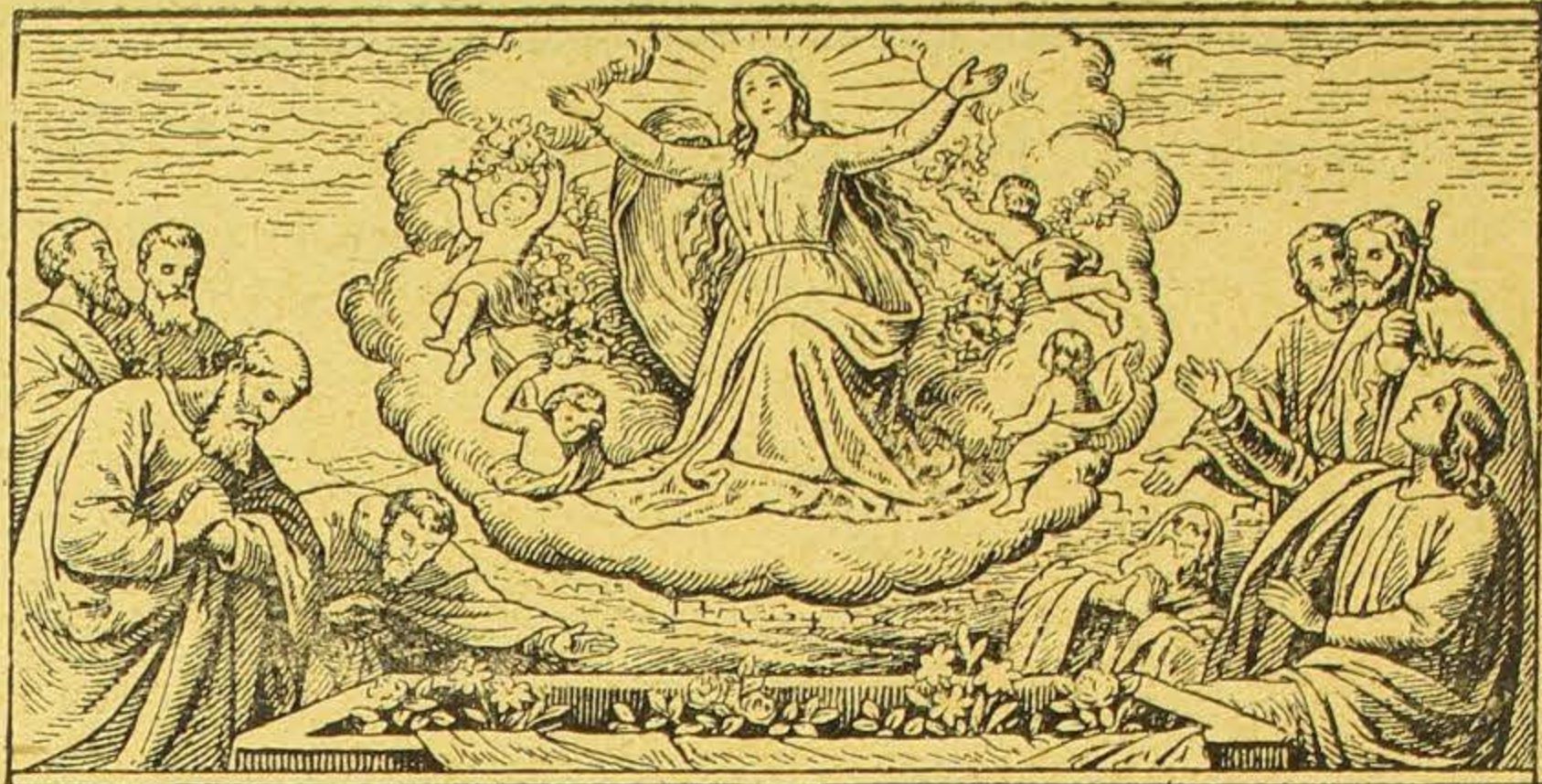
Bl. Divica Gospa od škapulara. (16. Srp.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Srida	1 Teobaldo opat	18 Leontije muč. †	☉ Uštap 7. u 2 s. 59 m po podne.
Četvrtak	2 Pohod B. D. M.	19 Juda apoštol †	☾ Trećak 15. u 8 s. 32 m. pr. podne.
Petak	3 Eulogij muč.	20 Metod b. †	☀ Mladi m. 23. u 3 s. 38 m. u jutro.
Subota	4 Udalrik bisk.	21 Julijan muč. †	☾ Prvak 30. u 0 s. 51 m. u jutro
Ned. 5. p. Duh. Ev.: Ako nebude pravda vaša. Mate 5.			
Nedilja	5 Ciril i Metod ap.	22 4. po Duh.	
Poned.	6 Isaija prorok	23 Agripina muč. †	
Utorak	7 Vilibaldo ☉	24 Rodj. Ivana	
Srida	8 Elizabeta	25 Fevronija m. †	
Četvrtak	9 Brcko bisk.	26 David †	
Pdtak	10 Amalija	27 Sampson †	
Subota	11 Pijo p.	28 Prijen muč. †	
Ned. 6. p. D. Ev.: Pomnoženje kruha. Marko 8.			
Nedilja	12 Ivan Gvalb.	29 Petar i Pavao	
Poned.	13 Anaklet papa	30 Zbor 12 apost.	
Utorak	14 Bonaventura	1 Kuzma i Damjan	
Srida	15 Henrik prizn. ☾	2 Haljina Bogor.	
Četvrtak	16 Skap. Gospa	3 Jakinto muč.	
Petak	17 Aleksij prizn.	4 Andrija K.	
Subota	18 Kamilo prizn.	5 Ciril i Metodije	
Ned. 7. p. D. Ev.: čuvajte se od lažnih proroka. Mate 7.			
Nedilja	19 Vinko Paulski	6 6. po Duh.	
Poned.	20 Ilija prorok	7 Toma i Akakij	
Utorak	21 Dančo prorok	8 Prokopije	
Srida	22 Marija Magd	9 Pankratij muč	
Četvrtak	23 Apolinar b. ☀	10 45 muč.	
Petak	24 Kristina dj.	11 Euf. m. Olga	
Subota	25 Jakob apoštol	12 Proko i Ilarije	
Ned. 8. p. D. Ev.: Nepravедni upravitelj. Luka 16.			
Nedilja	26 Ana mati B. D. M.	13 7. po Duh.	
Poned.	27 Pantaleon muč.	14 Akila ap.	
Utorak	28 Viktor	15 Vladimir	
Srida	29 Marta	16 Antinogen muč.	
Četvrtak	30 Abdon i S. ☾	17 Marina muč.	
Petak	31 Ignacij Lojola	18 Emilijan muč.	
			Sunce izlazi:
			5. 4 sata 18 minuti
			12. 4 " 24 "
			19. 4 " 30 "
			26. 4 " 37 "
			Sunce zalazi:
			5. 7 sati 50 minuta
			12. 7 " 46 "
			19. 7 " 41 "
			26. 7 " 35 "
			Dužina dana od 15 s. 56 m do 15 s. 2 m. Dan padne za 54 m.
			Vreme u srpnju:
			<i>Pun misec donosi prižegu i sušu. Oko svetog Ilije čestl vetrovi i oluje. A pri kraju ugodne kiše.</i>

KOLOVOZ

broji 31 dan

August

Marija je na veliku Gospojinu uznešena i okrunjena u nebu. (15. kol.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.
Subota	1 Petar u okovima	19 Makarina prep.
Ned. 9. p. D. Ev.: Isus plače nad Jerusolimom. Luka 19.		
Nedilja	2 Alfonso Lig. b.	20 Iljin dan
Poned.	3 Augustin	21 Simeon i Ivan
Utorak	4 Dominik	22 Marija Magd.
Srida	5 Snizna Gospa	23 Ezekijel prorok
Četvrtak	6 Preobr. S. II. ☉	24 Hristina muč.
Petak	7 Kajetan	25 Usp. s. Ane
Subota	8 Cirjak	26 Jermolaj muč.
Ned. 10. p. D. Ev.: Farizej ciarinik. Luka 6.		
Nedilja	9 Roman muč.	27 9 po Duh.
Poned.	10 Lovro muč.	28 Prohor, Nikanor
Utorak	11 Suzana	29 Kalinik muč.
Srida	12 Klara	30 Sila i Silvan ap.
Četvrtak	13 Hipolit	31 Jevdokim
Petak	14 Eusebij ☿	1 Ukaz. s. Križa †
Subota	15 Velika Gospa	2 Stefan
Ned. 11. p. D. Ev.: Gluhonimi. Marko 7.		
Nedilja	16 Roko	3 10. po Duh.
Poned.	17 Liberat	4 7 dece u Efesu †
Utorak	18 Agapit muč.	5 Evsignij muč. †
Srida	19 Ludovik bisk.	6 Preobr. Gosp. †
Četvrtak	20 Stipan kralj	7 Dometije †
Petak	21 Franciska ☉	8 Emilijan b. †
Subota	22 Joakim	9 Matija
Ned. 12. p. D. Ev. Milosrdni samaritanac. Luka 10.		
Nedilja	23 Filip Benicij	10 11. po Duh.
Poned.	24 Bartul apoštol	11 Evplo djakon †
Utorak	25 Ludovik prizn.	12 Fotij i Anikit †
Srida	26 Zefirin	13 Maksim prep. †
Četvrtak	26 Josip Kalasancij	14 Miheja pror. †
Petak	28 Augustin ☽	15 Uspenije Bog.
Subota	29 Glavosjek Ivana	16 Pr. ubr. Hrist.
Ned. 13. p. D. Ev.: Deset pubavaca. Luka 17.		
Nedilja	30 Roza dj.	17 12. po Duh.
Poned.	31 Rajmundo	18 Flor. i Lavro m.

Misečne mine:

- ☉ Uštap 6. u 1. s. 40 m. u jutro.
- ☿ Trećak 14. u 1 s. 56 m. u jutro.
- ☽ Mladi m. 21. u 1 s. 27 m. po podne.
- ☾ Prvak 28. u 5 s. 53 m. u jutro.

Sunce izlazi:

2.	4 sata 45 minuta
9.	4 " 53 "
16.	5 " 2 "
23.	5 " 10 "
30.	5 " 19 "

Sunce zalazi:

2.	7 sati 27 minuta
9.	7 " 17 "
16.	7 " 6 "
23.	6 " 55 "
30.	6 " 40 "

Dužina dana od 14 s. 59 m. do 13 s. 26 m. Dan padne za 1 sat 33 m.

Vreme u kolovozu

Većinom zagušne zapare vladaju, a oko polovine se nadaj čestim ampama.

RUJAN

broji 30 dani

September

Angjele, angjele, o čuvaru angjele. (Pisma crk.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Utorak	1 Egidij opat	19 Andrija muč.	☉ Uštap 4. u 3 s. 1 m. po podne.
Srida	2 Zenon muč.	20 Samuel prorok	☾ Trećak 12. u 6 s. 48 m. u večer.
Četvrtak	3 Mansvet	21 Tadej ap.	☼ Mladi m. 19. u 10 s. 33 m. u večer.
Petak	4 Rozalija ☉	22 Agaton i dr.	☽ Prvak 26. u 1 s. 3 m. po podne.
Subota	5 Laurentij	23 Lupo i Irenej	
Ned. 14. p. D. Poslan bi angjeo. Luka 1.			
Nedilja	6 Angjeli čuvari	24 13. po Duh.	
Poned.	7 Marko	25 Vartolomej	
Poned.	8 Mala Gospa	26 Adrijan i Nat.	
Srida	9 Petar Claver	27 Primen	
Četvrtak	10 Nikola Tol.	28 Mojsija Etiop.	
Petak	11 Pulherija	29 Usjekovanje †	
Subota	12 Ime Marijino ☾	30 Aleksandar	
Ned. 15. p. D. Ev: Mladić Naimski. Luka 7.			
Nedilja	13 Amat bisk.	31 14. po Duh.	
Poned.	14 Uzviš. sv. križa	1 Simeon Stupnik	
Utorak	15 Niceta muč.	2 Mamant	
Srida	16 Kornelij	3 Antim m. Teokt.	
Četvrtak	17 Rane sv. Francis.	4 Vavila muč.	
Petak	18 Josip Cupert.	5 Zaharija prorok	
Subota	19 Januarij ☉	6 Evdoksije muč.	
Ned. 16. p. D. Ev.: čovik u vodenoj boli. Luka 14.			
Nedilja	20 Eustahij	7 15 po Duh.	
Poned.	21 Matija ap.	8 Rodjenje B. D. M.	
Utorak	22 Mauricij muč.	9 Joakim i Ana	
Srida	23 Tekla djev.	10 Minodora	
Četvrtak	24 Gerardo bisk.	11 Teodora prep.	
Petak	25 Kleofa muč.	12 Avtonom	
Subota	26 Justina muč. ☽	13 Kornelij stotnik	
Ned. 17. p. D. Ev: O ljubavi Boga i blišnjega. Mate 22.			
Nedilja	27 Kuzma i Damjan	14 Krstov dan	
Poned.	28 Većeslav muč.	15 Nikita vel. muč.	
Utorak	29 Miholj	16 Evfemija vlm.	
Srida	30 Jeronim prizn.	17 Sofija i tri kćeri	

Misečne mine:

☉ Uštap 4. u 3 s. 1 m. po podne.
 ☾ Trećak 12. u 6 s. 48 m. u večer.
 ☼ Mladi m. 19. u 10 s. 33 m. u večer.
 ☽ Prvak 26. u 1 s. 3 m. po podne.

Sunce izlazi:

6. 5 sati 27 minuta
 13. 5 " 37 "
 20. 5 " 45 "
 27. 5 " 54 "

Sunce zalazi:

6. 6 sati 28 minuta
 13. 6 " 15 "
 20. 6 " 1 "
 27. 5 " 47 "

Dužina dana od 13 s. 23 m. na 11 s. 43 m. Dan padne za 1 sat 40 m.

Vrime u rujnu:

Isprva kiša a posli ugodno, posljednji četvrt često oblačno, al prijatno.

LISTOPAD

broji 31 dan

Oktober

Blažena Divica, kraljica od sv. krunice. I. ned.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Četvrtak	1 Remigij	18 Evmenj i Ar.	☉ Uštap 4. u 6 s. 59 m. u jutro.
Petak	2 Leodegar bisk. ☿	19 Trofim i dr. muč.	☾ Trećak 12. u 10 s. 33 m. pre podne.
Subota	3 Kandid muč.	20 Jevstatij muč.	☽ Mladi m. 19. u 7 s. 34 m. u jutro.
Ned. 18. p. D. Ev.: Uzetnik. Mate 19.			☾ Prvak 25. u 11 s. 44 m. u večer.
Nedilja	4 Sv. Cislo ☉	21 17. po Duh.	
Poned.	5 Placid	22 Foka muč.	
Utorak	6 Bruno	23 Začeće Iv. Krst.	
Srida	7 Marko	24 Tekla muč.	
Četvrtak	8 Brigita ud.	25 Evrosima muč.	
Petak	9 Dionisij	26 Ivan Evandj.	
Subota	10 Francisko Borg.	27 Kalistrat i dr. m.	
Ned. 19. p. D. Ev.: Svatbeno ruho. Mate 22.			
Nedilja	11 Nikasij	28 18. po Duh.	
Poned.	12 Maksimilijan ☾	29 Kirijak otšelnik	
Utorak	13 Eduard	30 Grigorij Arm. m.	
Srida	14 Kalist	1 Pokrov Bogorod.	
Četvrtak	15 Terezija div.	2 Kiprijan i Justina	
Petak	16 Gal opat	3 Dionisij Ar.	
Subota	17 Hedviga	4 Jerotej muč.	
Ned. 20. p. D. Ev.: Bolestan sin kralja. Ivan 4.			
Nedilja	18 Luka evang.	5 19. po Duh.	
Poned.	19 Petar Alk. ☉	6 Toma apostol	
Utorak	20 Vendelin	7 Sergij i Bako m.	
Srida	21 Ursula	8 Pelagija prep.	
Četvrtak	22 Marg. Mar. Al.	9 Jakob Alfejev	
Petak	23 Ivan Kapis.	10 Evlampije muč.	
Subota	24 Rafael arhandjel	11 Filip djakon	
Ned. 21. p. D. Ev.: Kralj čini račun. Mate 28.			
Nedilja	25 Hrisanto ☽	12 20. po Duh.	
Poned.	26 Demetrij	13 Karpo bisk.	
Utorak	27 Šabina muč.	14 Paraskeva	
Srida	28 Šimun i Juda ap.	15 Lukijan, Evtimij	
Četvrtak	29 Zenobij muč.	16 Longin stotnik	
Petak	30 Klaudij muč.	17 Osija prorok	
Subota	31 Vuk biskup †	13 Luka evandjelist	

Sunce izlazi:

4.	6 sati	3 minuta
11.	6 "	12 "
18.	6 "	21 "
25.	6 "	31 "

Sunce zalazi:

4.	5 sati	33 minuta
11.	5 "	21 "
18.	5 "	8 "
25.	4 "	56 "

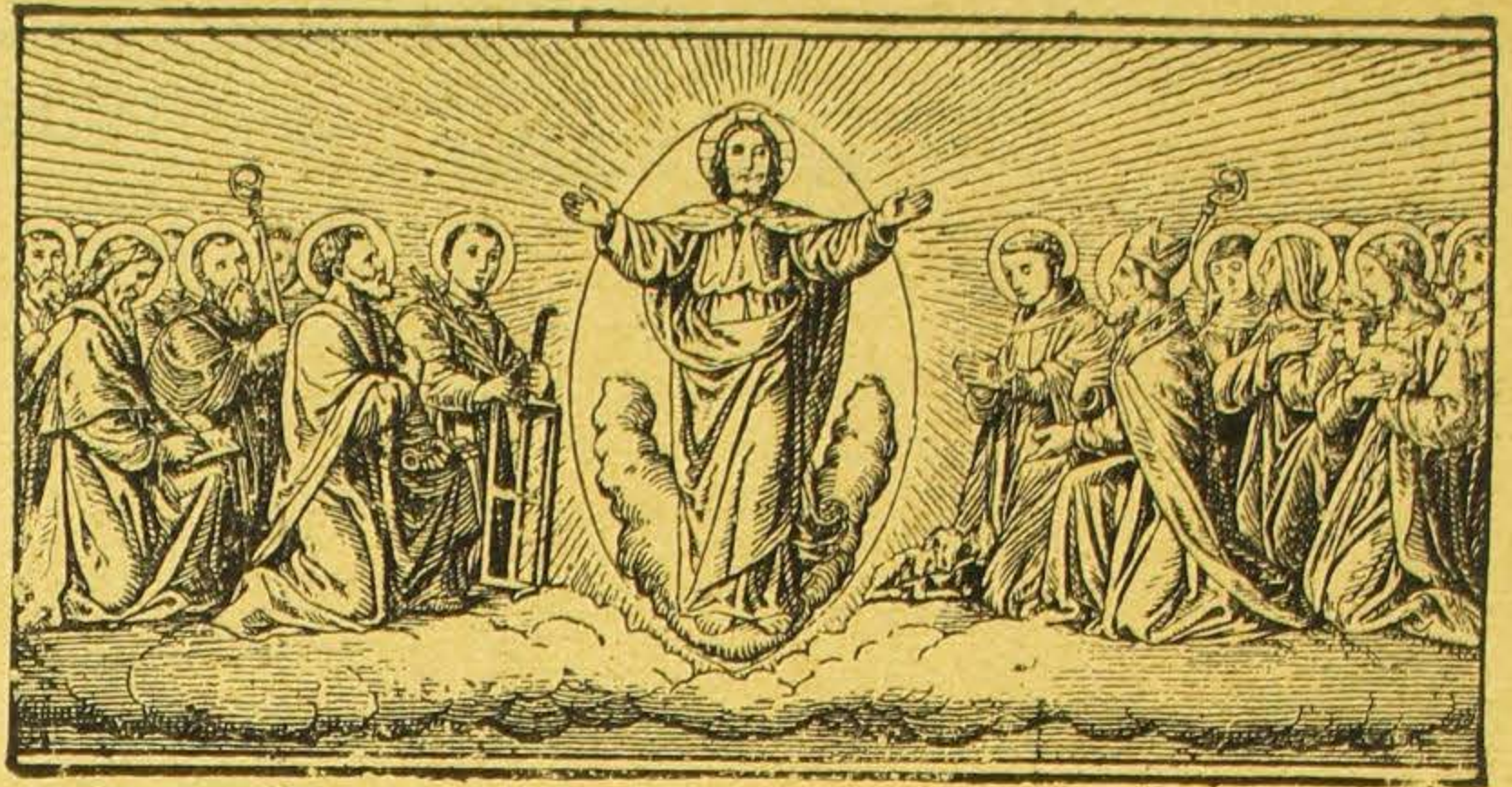
Dužina dana od 11 s. 39 m. do 9 s. 59 m. Dan padne za 1 s. 40 m.

Vrime u listopadu
počinje se s lipim vremenom, 10. je mraz do 16, onda opet do 25., do konca hladno.

STUDENI

broji 30 dani

November

Isus, kruna i radost sviju svetih. (1. stud.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.
Ned. 22. p. D. Ev.: Farizeji kušaju Isusa. Mate 22.		
Nedilja	1 Svi Sveti	19 21. po Duh.
Poned.	2 Mrtvih dan	20 Artemije velik.
Utorak	3 Huberto ☉	21 Ilarion Veliki
Srida	4 Karlo Bor.	22 Averkije Jerap.
Četvrtak	5 Mirko	23 Jakov apoštol
Petak	6 Leonard	24 Areta muč.
Subota	7 Engelbetro	25 Markijan muč.
Ned. 23. p. D. Ev.: Isus uskrisuje divojku. Mate 9.		
Nedilja	8 Četiri okr. muč.	26 Dimitrije v. muč.
Poned	9 Božidar	27 Nestor muč.
Utorak	10 Andrija Av.	28 Terentije muč.
Srida	11 Martin bisk. ☾	29 Anastasija muč.
Četvrtak	12 Martin papa	30 Zinoviji Zinovija
Petak	13 Stanislav	31 Stahij i Amplij
Subota	14 Ivan Trogirski	1 Kuzma i Damjan
Ned. 24. p. D. Ev.: Zrno gorusičino. Mate 23.		
Nedilja	15 Leopold	2 23. po Duh.
Poned.	16 Edmundo	3 Akepsin i dr. m.
Utorak	17 Gregorij čud. ☉	4 Joanikij pust.
Srida	18 Roman prizn.	5 Galaktion muč.
Četvrtak	19 Elisabeta	6 Pavao ispov.
Petak	20 Feliks	7 Jeron i dr. muč.
Subota	21 Prikaz. Marije	8 Zbor Mihajla arh.
Ned. 25. p. D. Ev.: O skončanju svita. Mate 24.		
Nedilja	22 Cecilija	9 24. po Duh.
Poned.	23 Klement	10 Erasto i dr.
Utorak	24 Ivan od križa ☽	11 Teodor Studita
Srida	25 Katarina	12 Josafat muč.
Četvrtak	26 Silvester	13 Ivan Zlatousti
Petak	27 Virgilij	14 Filip ap.
Subota	28 Sosten	15 Gurij (p. Bož.) †
Ned. 1. Adv. Ev.: Biće znaci. Luka 21.		
Nedilja	29 Saturnin muč.	16 25. po Duh.
Poned.	30 Andrija apoštol	17 Grigorije čud. †

Misečne mine:

- ☉ Uštap 3. u 0 s 49 m. u jutro.
- ☾ Trećak 11. u 0 s. 37 m. u jutro.
- ☽ Mladi m. 17. u 5 s. 2 m. po podne.
- ☽ Prvak 24. u 2 s. 39 m. po podne.

Sunce izlazi:

1.	6 sati	40 minuta
8.	6 "	50 "
15.	7 "	1 "
22.	7 "	11 "
29.	7 "	20 "

Sunce zalazi:

1.	4 sata	47 minuta
8.	4 "	37 "
15.	4 "	28 "
22.	4 "	21 "
29.	4 "	17 "

Dužina dana od 9 s. 55 m. do 8 s. 37 m. Dan padne za 1 s. i 18 m.

Vrime u studenu
u početku hladno, često sniga, od punoga mjeseca nastoji vedro vitrovito vrime.

PROSINAC

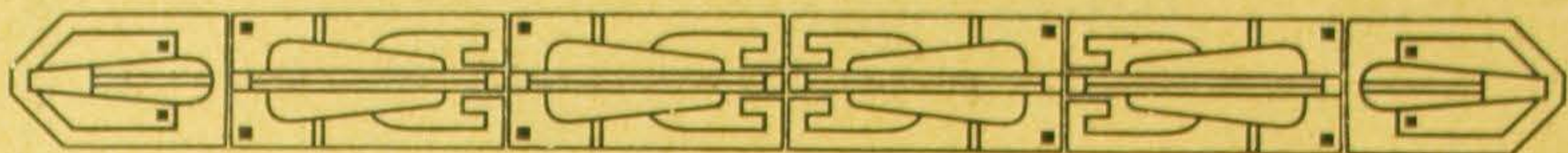
broji 31 dan

December

Rodi Marija Isusa, Spasitelja svita. (Božić.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Misečne mine:
Utorak	1 Eligij bisk.	18 Platoni Roman †	☉ Uštap 2. u 7 s. 20 m. u večer.
Srida	2 Bibijana m. ☉ †	19 Abdija prorok †	☾ Trećak 10. u 12 s. 32 m po podne.
Četvrtak	3 Fruncisko Ks.	20 Grigor. Dekap. †	☉ Mladi m. 17. u 3 s. 35 m. u jutro.
Petak	4 Barbara †	21 Uvod Bogorod. †	☽ Prvak 24. u 9 s. 25 m. pre podne.
Subota	5 Sava opat	22 Filimon ap.	
Ned. 2. Adv. Ev.: Ivan šalje učenike Mate 11.			
Nedilja	6 Nikola biskup	23 26. po Duh.	
Poned.	7 Ambrosije †	24 Jekaterina †	
Utorak	8 Začće B. D. M.	25 Kliment papa †	
Srida	9 Leokadija †	26 Alipij stupnik †	
Četvrtak	10 Pr. kuće loret. ☾	27 Jakov Pers. †	
Petak	11 Damas †	28 Stefan n. m. †	
Subota	12 Maksencij	29 Paramon m. †	
Ned. 3. Adv. Ev.: čivuti šalju Ivanu. Iv. 1.			
Nedilja	13 Materice	30 27. po Duh.	
Poned.	14 Spiridijon	1 Naum prorok †	
Utorak	15 Irenej	2 Avakum pr. †	
Srida	16 Eusebij b. m. †	3 Sofonije pr. †	
Četvrtak	17 Lazar ☉	4 Barbar †	
Petak	18 Oček. poroda †	5 Sava osv. †	
Subota	19 Nemesij †	6 Nikolaj	
Ned. 4. Adv. Ev.: Ivan propovida u pustinji. Luka 2			
Nedilja	20 Oci	7 28. po Duh.	
Poned.	21 Toma apoštol	8 Patapije prep. †	
Utorak	22 Zenon	9 Začće sv. Ane †	
Srida	23 Viktorija	10 Mina i dr. m. †	
Četvrtak	24 Badnji dan ☽	11 Daniel Stupn. †	
Petak	25 Božić	12 Spiridio čud. †	
Subota	26 Stipan prvi muč.	13 Evstatije i dr. m.	
Ned. p. Bož. Ev.: Simeon i Ana. Luka 2.			
Nedilja	27 Ivan ap. I ev.	14 Nedilja Praotaca	
Poned.	28 Nevina dica	15 Elevterije m. †	
Utorak	29 Toma bisk. muč.	16 Agej pror. †	
Srida	30 David kralj	17 Daniel prorok †	
Četvrtak	31 Silvester papa	18 Sebastin muč. †	
			Sunce izlazi:
			6. 7 sati 28 minuta
			13. 7 " 35 "
			20. 7 " 39 "
			27. 7 " 42 "
			Sunce zalazi:
			6. 4 sata 15 minuta
			13. 4 " 14 "
			20. 4 " 16 "
			27. 4 " 21 "
			Dužina dana od 8 s. 36 m. do 8 s. 20 m. Dan padne do 21. za 20 m, onda do konca naraste za 4 minuta.
			Vrime u prosincu
			većinom suho i hladno.
			Po kad-kad i oblačno sa padanjem.

POZDRAV STOGODIŠNJEG GATALCA ZA GODINU 1914.

Minu opet već godina dana
Godinica, kad sam besedio,
Besedio, izljubio s Vama,
Izljubio te Vas pozdravio :

Pozdravio, da živite složno,
Da se složne srca razdvojena,
Razdvojeno srce je nemožno,
Nemožno je do humka zelena.

Minulo je već godinu dana,
Nova došla u toj lipoj nadi,
Tu sad nadu navišćujem Vama,
Da će pristat srca moga jadi.

Tu nam nadu nova sloga dava,
— Narodu je na radost i diku, —
Što nam čuva jedan tabor prava,
Složna braća stoje na braniku.

*

Srićna bila pa se spominjala,
Spominjala kod sviju Slavena,
Ugnjetana raja se složila,
Složila se i slave donela.

Uzdignu se krst na Muslimana :
Crnogorac, Bugari i Srbi,

Uzdignu se protiv dindušmana,
Hrabra braća svi slovenske krvi.

Čuj u grobu Kraljeviću Marko,
Nek ti mrtvo srce se probudi:
Sinulo je opet sunce žarko,
Na Kosovu Ture već ne sudi!

Od Turčina oduzeše svoje,
Bugarin sve do Stambula grada,
Srbin Kuman i Kosovo polje,
Crnogorac do Skadra zavlada.

*

Ponosi se, Šokče i Bunjevče,
S ovom slavom braće ti Slovena,
Ponosi se pa zagri veće
Rodoljubje tvojega plemena.

Oni sjajne doživiše dane
A ti brate spavaš u mrtvilu,
Ne znaš skočit na noge lagane,
Da se trudiš za narodnost milu.

Kaka srića čeka nemarnika,
Koj ni vridan živit ni umreti?
Što će biti s naših izdajnika
Dokle će ih trpit Bog prisveti?

To mi srce traži, ispituje,
Kako naša govori planeta?
Kako li sja, šta nam prorokuje,
Što će s nama odlučit nebesa?

*

Nebesa su knjige od svih vika,
Gdi svojim prstom Višnji piše,

Neka vidi, ko njega zanika,
Čijim duhom svako stvorče diše.

Vikovitim napisanih slovi,
Štiti možeš vičnje Stvorca ime
Koj sagradi vascio svit ovi,
Izbrisati što ne može vrime.

S nebesa se vična ori slava,
Vičnom trubljom cio svit da sliša,
Božija je ovo sva država,
A kuća mu od sviju je višja.

S njih lipota za ovoga svita,
Daje život travčici i vriži,
Četiri nam s njih dobe od lita,
I njih nam svitli, daždi, grmi, sniži.

*

Ali taštoj ljudskoj želji znati,
Nije doste, što j' dano na zemlji,
I po zvizdah počese pitati,
Zar dobro li, il zlo, nebo veli?

Jer što čovik željano izgleda,
Il čega se straši oli boji,
Vik je željan doznat iz naprida,
U višnjemu krugu dal' ne stoji?

I premda se kada i dogodi,
Bi li znanje, bi li ljudska sreća,
Da buduće vrime to usplodi,
Što kom zvizda gata i obeća;

Al isprazno doznat crv se trudi,
Svemogući što naprid odluči,

Da iz noćne tame zalud sudi,
Božje tajne da spoznat prouči.

*

Jednoć briga za narod me mori,
Bih kod starca noću u pohoda,
Zamoli ga, da istinu zbori,
Što je udes, što li srića roda?

„Stogodišnji starče, daj otvori,
Stare knjige, njene tajne liste,
Da saznadem, jesu li još gori,
Neg u mene moje misli iste.

Čin' mi vidit, na što srce sluti,
Što odzgora, nebesa, nam sude,
Kud imaju krenuti naši puti,
Mom narodu, da srićno uzbude.

Pa ako nam kobna zvizda zasja,
Udes kaže strahovit i teški,
Ustrašit se nećemo od boja,
Veće pasti sa mačem viteški.“

*

On privrćuć davne svoje knjige,
Gdi se tajne nebeske nalaze
Da odgoni moje ljute brige,
Te pokaže mog naroda staze.

Crte krive na listovih belih,
A listovi knjige nanizani,
Čudne slike i potezi sveli,
Tajni znaci, kruzi naslikani.

Tu su tamne pikuje, mrkli broji,
Kolo zviri po zvizdah se reda,

A nad njim mudri starac stoji,
Side brade, i lica blijeda.

I po znaci prstom pokazuje,
Kad mi znakom zvizde reda,
Znamenja im, jasno očituje,
A ja za čas sve tajne ugleda.

*

Tu najprije med svima na sridi,
Zemlju digo Atlonto na pleće;
Znamenje je: stalni rad tek vridi,
Život, uspih od njega se kreće.

Malo dalje spazi malo svetla,
Polukrug bi, to je misec tavní,
Nestalnost je i nevira kleta,
Svoje svitlo od drugoga najmi.

Za tim vidit imadoh još želju,
Dvi zle zvizde Marta i Venere,
On u bisu, ova u veselju,
Nepoznaju ni konca ni mere.

Vidjeh : kako ovan vitorogi,
I bik ljuti u krugu se vrte,
Uspinju se lav i rak na nogi,
Svaki pokret odmah da usmrte.

*

Tu pokaže, poče svitovati :
„To su vaši dušmani prokleti,
Što će svemu zlo i rasul dati,
Sad ti mudruj, tajne odgoneti.“

On pristane i knjige zatvara,
Zamuknu on, ja smišlja vidjenja,

Koja zvizda kaku sriću stvara,
 Čuj me dakle, šta kažu zlamenja :

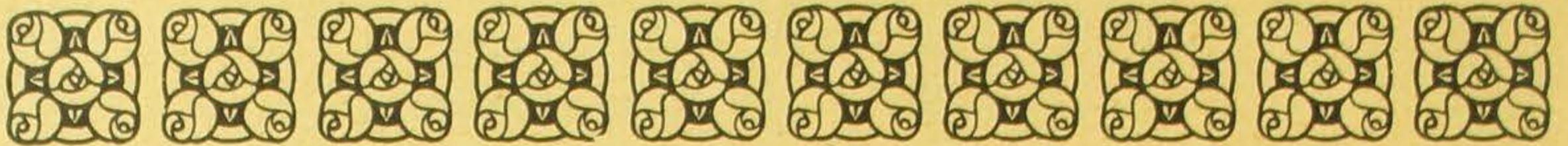
Ustrajan rad, prava bratska sloga,
 Blagoslova imat će od Boga,
 A nestalnost i razdor i svadja,
 Do propasti i na zlo navadja.

Budte braćo, vridna, vrla, marna,
 Štitit će Vas Božja višnja ruka,
 Budte Bogu dica blagodarna,
 Što Vas čuva od zlobnoga puta.

Stogodišnjak starac to Vam veli,
 Da će opet novom zasjat srećom,
 Bunjevačko-šokački rod celi,
 Blagoslovom procvati još većom.

Dobar nauk onom zlata vridi,
 Koji smirno, hoće da ga slidi.

IVAN NEPOMUK EVETOVIĆ.

Danica bunjevačko-šokačka, stranom da se oduži svojim radnicima, stranom da sačuva uspomenu za povist bunjevačko-šokačku onih zaslužnih muževa, koji se trude za dobrobit svoga naroda: svake godine običaje po kojeg svog sina prikazati bunjevačko-šokačkom rodu.

Ove godine po starosti dodje red na prečasnog gosp. Ivana Nepomuk Evetovića.

Ivan Evetović je pravi kremenjak bunjevački. Tiesno je jak, kostat i žilav; potpuno razvijen tip muža jugoslavena. Otvoreno čelo, velike oči, gromovan glas odmah ti u prvi čas predstavljaju muža razumna, učena i razborita. U društvenom životu, kamo ga Providnost i sreća postavi, svagdi se potpunim mužem ukazao. Ako ga smatraš u crkvi kod žrtvenika ili na propovidaonici, on ti je iskreni pobožan sluga božji; vatreni govornik kao jedan Kapistran, koj svoje slušaoce u nebeske visine uznaša. Kad bi se bunjevci vraćali svojim kućama sa bajske vodice, di je Evetović jedanaest godina bio govornikom bunjevačko-šokačkim, dugo su znali spominjati, kako je g. Evetović lipo pohvalio Majku Božju . . .

U županijskom životu Bačke Evetović je jedan vezir-vodja; njegova se rič uvažava kod nadžupana, u upravnom odboru i na županijskim skupštinama. On je zvanični svečani govornik županije svake prigode, kada se o kakvom važnom poslu vića. Zato župnici, koji kakvu važnu stvar imaju kod županije, uvik upotripljavaju posredovanje Evetovića, jer tako su osvidočeni, da će im se stvar samo onda povoljno rišiti, ako se za nju i Evetović zauzme. Dosad mnogo je katoličkih zavoda sačuvo upliv njegov, da nisu prišli u državne i bezbožne ruke.

Godine 1912. miseca kolovoza, posle smrti državnog tajnika Gromona, izabran je Evetović u tovarišovačkom srezu za poslanika na budimpeštanskom zemaljskom saboru. I tako posle Laze Mamužića on je drugi bunjevac, koji se uzvisi u najviše zakonodavstvo. Odmah prve godine izabran je u zemaljski nastavno-

prosvjetni odbor, a prigodom razprave izjednačenju učiteljske plaće držao je višt govor, u kojem pozove pozornost ministra na opatice, koje širom domovine na opće zadovoljstvo odgajaju ženski spol

IVAN NEPOMUK EVETOVIĆ.

za veoma skromnu plaću, da se ministar i na njih obazre te i njihov trud dostojno nagradi. Na kraju govora mnogi su čestitali govorniku.

Ivan Nepomuk Evetović rodio se u subotičkom komšiluku u Aljmašu 15. svibnja 1860. godine od čestite bunjevačke porodice.

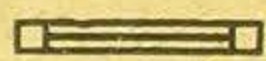
Otac mu bio Dano Evetović, a mati Imerka Antunović. Po materi bio je u rodstvu sa velikanom bunjevačkim, pokojnim biskupom Ivanom Antunovićem. Po ovom rodstvu ta ga srića snadje, da je od Antunovićeve kuće pohadjao gimnazijalnu školu u Kalači. S dobrim uspjehom dovršiv gimnazijalne nauke iz malog simeništa pridje u veliko kalačko simenište i posta bogoslovom. Odlično dokonav bogoslovne nauke g. 1885. 26. lipnja zaredjen je svećenikom. Kapelonovao je u Baćinu, Bikiću, Kaćmaru, Bajmaku i Baji, uvijek na bunjevačkim stacijama. Narod ga svagdi volio i na veliko cinio. Godine 1902. posta plovanom u starodrevnom biskupskom gradu Baču. Od to doba miljenik je šokadije, koja bi za njegovu pripravu bila valda i u vatru i u boj . . .

Evetović je pravi iskreni bunjevac; kako duh proroka Ilije pridje na njegovog učenika Elizeja, tako i rodoljubivi duh Antunovića zadahne Evetovića, te ni samo, da se sam priznaje bunjecom, nego pripravan je uvijek stati i na branik bunjevštine. Već kao mladić klerik, a i posle kao kapelan pisao je pod imenom Kostalić u Neven i Danicu pisme, dopise, pripovitke i osobito povjesničke razprave iz prošlosti bunjevacah. A sad kao zrio svećenik vištački privadja zvanične crkvene okružnice na bunjevački i kako saznajemo sprema se jednom povisničkom radnjom na stogodišnjicu Antunovića.

Medjutim piše naš Kostalić i magjarski; osobito lipih zasluga ima na povisničkom polju. Mnogo je njegovih radnja ugledalo svitla u časopisu povisničkog društva Bačvanskog.

Ivan Evetović je sad 53. godinu navršio, al potpuno zdrav, jak i kripak.

Dao Svevišnji i doživio dugi vik starih bunjevačkih patrijara, stekavši što više zasluga za svoj rod i dom. **Bunjevac.**

SUNCE SELO.

*Selo sunce, stiglo veče, mesečina meka
A veselje bujno teče ko golema reka.
Po toj reci od milina, srce naše plovi,
E tako je od starina u naši svatovi.
Nisu svati umoreni putom i daljinom,
Već svi redom nakićeni rozmarinom vinom.
Mladoženja smelim okom, lakim gledom,
A nevesta tihim krokom, stidljivim pogledom
Vino žeže, pisma teče, kolo se okreće,
Dika j' naša pored čaša, slušat tamburaša.*

*Kolo vije i koleba, cupka noga sama
Sitne zvizde s vedra neba poigrajte snama.
Nebi zvizde bile spore, igrat po visina,
Kad bi bilo tamo gore ev vaki milina.
Pa još pesma kad zaori, iz toliko grudi,
Nije možno bilo zori, da se ne probudi.
Zora nam je razbudila mladoženju s mladom
Svekrva ih izpustila iz vajata kradom.
Sad medljanu daj rakiju, mladenci doneše,
Dobru sreću svati piju, piju pa se smeše.*

PRVA ŠKULSKA ZADRUGA U SUBOTICI.

Ovih dana kada se doštampava naša Danica, osniva se škulska zadruga u Subotici.

Kao što Nemci imaju Schulverein, kao što Mađari imaju „Julián egyesület“ za hrvatske krajeve, a „Szt. László társulat“ za Bukovinu i rumunske krajeve, tako hoće i Bunjevci da imaju jedno oveće društvo za osnivanje i pomaganje bunjevačkih škula.

Ovo će bit od velikog zamašaja poduzeće u našim rukama. Jer sa velikim brojem članova toga društva — nadamo se da će se tu hiljadama brojiti članovi — svidjećemo opću želju naroda; a sotim da će članovi članarinu plaćati svidjećemo požrtvovanost naroda, koji svojom mukom hoće da se pomogne. A što je najvažnije sa pomoćju naših kruna zaista ćemo osnivati škula s kojima ćemo mi zapovidati, u kojima će se i bunjevački govoriti i bunjevački učiti. — A sotim će činom se okloniti ta misao da bi igda moglo nestati našeg jezika. Kad smo pod turskim jarmom priko 400 godina mogli održati jezik svoj; kad nam je za poslednjih 30 godina brez škula se mogla probuditi svist, naše uredjene škole samo će pomoći našoj svisti. Novčanu moć našeg društva će sačinjavati: a) narodne fundacije; b) članarina I. razr. po jedna kruna, II. razr. po 10 kruna, III. razr. po 100 kruna; c) darovi veći i manji koji će se sabirati po našim čitaonicama, trgovinama, kafanama, bircovima i drugim javnim mistima; d) škulska upisarina; e) slučajna opštinska i državna pomoć.

Na arcima nam slog počima magj. jezikom, u pravilama će nam stati da ne samo primamo nego i očekujemo i državnu pomoć: da posvidjimo da mi netežimo proti magj. državnoj ideji, nego samo na temelju našeg materinskog jezika hoćemo da služimo naobrazbu-kulturu i milu nam magjarsku domovinu.

Neka ne boli nikog glava zato da mi nemamo literature t. j. književnosti. Dubrovačku našu ikavštinu, naše Kačiće, Relkoviće možete vi od nas krstiti i hrvatskim i srpskim, pa ako hoćete čak i magjarskim piscima, ta tu su Zrinjski, tu Frankopani i drugi ali

je to naše rodjeno. Naš jezik nije ogranak jednog narodnosnog jezika, nego je to prazvor južno slavenskog jezika, kojem se divio i sam pok. velikan Strossmayer, kad je slušao subotičke salašare govoriti. Naš je jezik jedan od najčistijih krajeva; tu nije kvarila talijanština, tu nema nijemštine, tu nema asimiliranog magj. materijala.

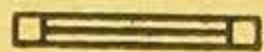
Mi ćemo daklem sa našom školom prisiljavat narod na čistotn jezika našeg.

Ali mi ćemo sa našom školom mnogo pomoći i magjarsko-državnoj ideji jer ćemo stvoriti za Balkan sposobnih trgovaca, putnika, da ćemo prigode magj. inteligenciji da će moći lakše naučiti južno-slavenski jezik. Zato se internacionalni ljudi raduju našem poduzeću.

Napokon mnogo ćemo mi doprineti čitavom našem zanemarenom puku, kad mu ovaki lipi primer damo ili mu baš i po seli mogli budemo priteći u pomoć. U ovoj nadi hrle u našu zadrugu i seljani, u oduševljenju se nadmeću sa subočanima.

Blagosovi Bože!

Stari Rodoljub.

LJUBAV.

Spjevao: Omer Osman Lipovački. — Zagreb 1912.

*Rad Tebe sam često plako,
Jer Te ljubim silno, žarko.
A Ti djevo? — Ljubiš druge!
I nevidiš moje tuge.
Moja duša za Te gine,
A u oku suza sine,
Kad se sjetim, da me varaš
I time mi boli stvaraš.*

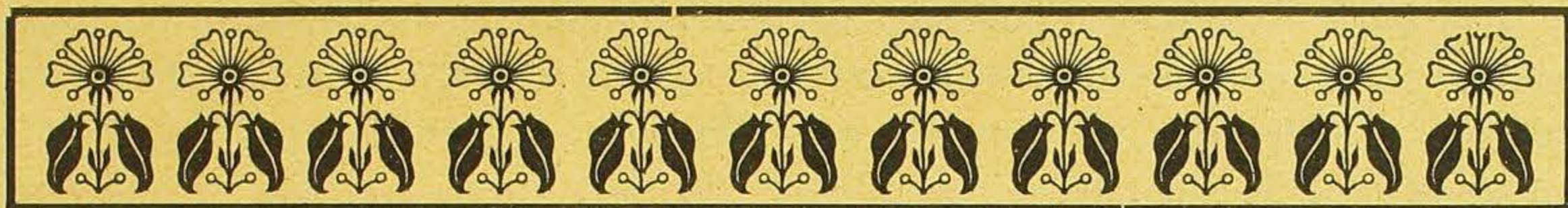
* * *

*Moje misli blude svjetom,
A za nekim tajnim cvjetom
Koj' je tako lijep i ubav.
Znaš taj cvjetak? — To je ljubav!
I na jednoć ja ga imam,
Al u ruke, kad ga primam,
Nježni cvjetak tad — uvene,
Jer su ruke preveć zdene.*

*Često mislim, da je luda
Onaj, svjetom koj' vrluda
I na svjetu ljubav traži
Idealnu i bez laži.
Ali taj ju naći neće!
Zašto? Zar je takve sreće?
Ne! — Jer takve nigdje nije
Tek u mašti ta se krije.*

* * *

*Do krvi bi htio ljubiti
Tvoje usne. Tad se ubiti.
Il na Tvojih toplih grudi
Nek mi miso mah poludi,
Kada na njih glava klone,
Nek životne tada spone
Popucaju. Nek se skrši
Ovaj život — nek se svrši!*

BALKANSKI VELIKI RAT.

Napisao: **Pavle Bašić Palković.**

U početku jeseni godine 1912. buknuo je na Balkanu strašan veliki rat, kakvoga od priko pet stotina godina do danas nije bilo u tome dilu naše Evrope. Osim groznih strahota, koje su se u toku ovoga rata u balkanskim zemljama odigrale, nastupile su tamo tako ogromne promine, da je ne samo vridno nego čak i potribno upoznati nam famošnje dosadašnje okolnosti, uzroke rata te i posljedice istoga, tim više jer ove posljedice izgleda da će imati svoga uticaja i na buduće životno stanje nas ovamošnjih Slavena.

Prije no što bi pristupili prigledu samoga rata, ajdemo da u kratko upoznamo balkanske zemlje i njihove narode, o kojima naš narod vrlo malo zna a i to ponajviše izopačeno i neistinito.

Balkanski Poluotok je najistočniji između tri velika poluotoka Južne Evrope, na kome se prostiru kraljevine: Rumunska, Bosna sa Hercegovinom, Dalmacija sa Bokom Kotorskom, Crna Gora, Grčka, Srbija, Bugarska i Turska Carevina. Od ovih osam zemalja ratovalo je njih pet: Crna Gora, Grčka, Srbija i Bugarska zaratile su na silnu i ogromnu Tursku Carevinu. između ovih najmanja je Crna Gora, od prilike kao Bačka; jedva ima dvi stotine pedeset hiljada stanovnika, koji su svi Srbi ali triju vira: pravoslavni, katolici i muhamedovci. Glavni je grad Cetinje sa 8 hiljada stanovnika; zatim Podgorica sa 12 hiljada, Bar sa 3 hiljade i Ulcinj sa 4 hiljade stanovnikâ. Crna Gora je jako planinska zemlja; sva zapadna i siverna strana same su isprikidane planine, ravnica ima na istočnoj i južnoj strani; u planinama žitelji se bave lovom, ribarstvom i stočarstvom a na ravnicama osim toga i zemljoradnjom; trgovina, zanati i školovanje tek u novije vrime počeli su jače napridovati. — Grčka je najdoljni dio Balkanskoga Poluostrva; velika je osam puta kao Crna Gora, ima do tri miliona žitelja, kojih je velika većina pravoslavne a ostalo muhamedovske i židovske vire; po narodnosti u glavnom su Grci a ostalo Arnauti, Vlasi, Bugari, Turci i Židovi. Glavni je grad Atina sa 120 hiljada žitelja; veći gradovi su još Larisa, Trikala, Volos, Kalkida, Lamija, Agrinion, Misolungi, Pirej, Argos, Napulija, Pirogos, Patras, Krf, Hermupolis i još vazda [manjih gradova, koji imaju od 8 do 12 hiljada žitelja. Žiteljstvo Grčke slabo se bavi zemljoradnjom, a stočarstvom još manje; tim

se više bave voćarstvom, domaćim obrtom i ribarstvom, a najradije vode pomorsku trgovinu. Prosvita i naučnost napridnija je nego u našoj zemlji, jer od stotinu ljudi jedva ima četvero nepismenih. — Srbija je od prilike pet puta tolika kao Bačka, ima tri i po miliona žitelja, koji su u velikoj većini vire pravoslavne, a ostalo su muhamedovci, katolici, protestanti i židovi; po narodnosti su skorim svi Srbi, ništo Rumuna, Nimaca, Židova, Madžara i Cigana. Glavni grad je Beograd, koji ima 85 hiljada žitelja to jest skorim kao Subotica. Važniji gradovi su još Kragujevac sa 13, Šabac sa 10, Užice sa 7, Valjevo sa 7, Arangjelovac sa 2, Leskovac sa 12, Niš sa 21, Pirot sa 11, Negotin sa 6, Smederevo sa 7, Požarevac sa 12, Jagodina sa 5, Čuprija sa 5, Vranja sa 10, Knjaževac sa 6, Dolnji Milanovac sa 2, Palanka sa 3, Kladovo sa 2, Kruševac sa 14 i Zaječar sa 7 hiljada žitelja. Zemljište Srbije podosta je prominljivo; planinâ ima zadosta, ali isto tako ima i ravnica a zemlja je svuda izdašno rodna; na sve strane u kitnjastoj mišavini vidiš i šume i livade, i voćnjake i oranice. Premda je zemlja vanredno jaka i rodna, ipak mnogo ima neobrađene zemlje, koju ponajviše hrastove šume pokrivaju; od zemljoradnje mnogo je napridnije stočarstvo a trgovina i zanati teško da su nazadniji od naših; u novije doba razne fabrike rade na sve strane, čega u Grčkoj vrlo malo ima, jer tamo nema ugljena. Što se prosvite tiče, u tome je tamošnji prost narod nazadniji, a obrazovani krugovi su napridniji nego u našoj zemlji! — Bugarska je skoro dva puta kao Srbija, ali žitelja nema za jedan pun milion više no Srbija, koji su u glavnom broju pravoslavni a ostalo katolici, armeni, protestanti, muhamedovci i židovi; po narodnosti najviše su Bugari, zatim Turci, Rumuni, Grci, Rusi, Nimci, Židovi i Cigani. Glavni grad je Sofija sa oko 100 hiljada žitelja; veći gradovi su još Ruščuk, Silistrija (sada Rumunskoj ustupljeni), Pazardžik, Šumla, Demirkapija, Vidin, Varna i Razgrad. Zemlja je u Bugarskoj osobito rodna na ravnicama te se vrlo dobro obradjuje; bugarski vrtari na daleko su čuveni; šumâ nema mnogo jer planinsko zemljište nije rodno. Trgovina na suvu i na moru, pa i zanati, jako su napridni, a isto tako i prosvita. — Turska Carevina, to jest što ovde u opis spada, Evropska Turska, sastoji se od ovih pokrajina: Trakija, Maćedonija, Albanija ili Arnautluk s Epirom, Novi Pazar i Stara Srbija, koje su Turci za šest stotina godina sve oteli hrišćanima; prava njihova zemlja bila je u Maloj Aziji, odande su došli u Evropu, a doći će vrime kada će ih tamo i vratiti. Evropska Turska je i po veličini zemlje i po broju žitelja dobrim jača no Grčka i Bugarska zajedno. Žitelji su po viri muhamedovci, manje pravoslavni, još manje katolici i židovi zajedno, a po narodnosti Turci, Grci, Arnauti, Bugari, Srbi, Čerkezi, Židovi i Cigani, Glavni grad je Carigrad sa milion i dvi stotine hiljada stanovnikâ. Veliki gradovi su još, u Trakiji: Dri-nopolje sa 120 hiljada, Kirkilisa sa 26 i Galipolj oko 30 hiljada stanovnikâ,

dalje Rodosto i Bunar-Hisar; u Mačedoniji: Solun sa 150 hiljada, Bitolj (Monastir) oko 60, Ohrid sa 25, Skoplje sa 46, Veles sa 20, Kostur sa 16 hiljada stanovnikâ, zatim Vodena, Jenidža i Prilip, stara pristolnica kraljevića Marka; u Albaniji: Skadar, koji je prije šest stotina godina bio crnogorska svojina a pripadao je Dolnjoj Zeti, to jest južnom kraju tadašnje Crne Gore; Skadar je najposle godine 1405. ispod vlasti tadašnjega vladara Crne Gore Balše Stratirovića Balšića pao pod mletačku (venecijsku) vlast, a tek dobrim kasnije su ga Turci osvojili; veći gradovi su još Janina, Lješ, Drač, Tirana, Berat i Argirokastro. Stara Srbija je najunutrašnjiji dio Balkanskoga Poluotoka, koja je u davnini jezgro bila stare srpske države; u tome kraju se prostire Bogom blagoslovena, osobito rodna velika dolina Kosovoga Polja, na kome se 15-og juna na Vidovdan godine 1389. bila glasovita kosovska bitka; najznatniji grad u Staroj Srbiji jeste Prizren sa brojem žiteljâ oko 70 hiljada, davnašnja pristolnica srpskih careva Nemanjićâ, zatim Gjakova sa 30, Peć sa 23 i Priština sa 40 hiljada stanovnikâ. Novopazarski Sandžak graniči se sa Srbijom, Bosnom i Crnom Gorom. Tu su gradovi kao i sav Sandžak slabo naseljeni; gradovi su ovi: Novi Pazar sa oko 20 hiljada stanovnikâ, osim toga Mitrovica, Sjenica, Priepolje, Bielopolje, Plevlje i Priboj. Evropskoj je Turskoj pripadalo još i nekoliko otokâ u Jegejskom i Jonskom Moru, kao Krf, Rodos, Samos, Kijos, Lesbos, Limnos i Tasos.

Završivši ovaj vrlo kratki opis balkanskih zemalja, hoćemo takodje vrlo u kratko da pridočimo našem svitu ono priteško zlo stanje, u kojem su hrišćanski narodi više no pola hiljade godina, svoj patnički život pod razjarenim bisnilom turske vladavine snosili. Zbog skučenosti prostora govorićemo ovde samo o životu u sridnjem i donekle u zapadnom dilu bivše Turske Carevine, to jest u Mačedoniji, Staroj Srbiji, Gornjoj Albaniji i Novom Pazaru. U svima tim pokrajinama pomišano žive hrišćani Grci, Srbi, Rumuni, Bugari i Arnauti krišćani sa Turcima i silom poturčenim Srbima, Bugarima i Arnautima. Vlast, imanje i pravo svuda je tu tursko, oni su svuda gospodari a jadni hrišćani su raja, što bunjevački znači: stoka, pa bogami još i mnogo gore su postupali sa rajom no što se sa stokom postupa. Zločinci su uvijek samo Turci i oni Arnauti, koji su turske vire. Ima li hrišćanin na primer naočitu mladu ženu, lipuškastu kćer, dobroga konja ili vola, ili bilo ma kakvo blago, ako Turčin za to sazna, on dodje pa otme, a ako se hrišćanin tome protivi ili svoju sirotinju brani, Turčin ga na mistu ubije bez da zato kakvoj vlasti odgovarati ima. Ako raja ima malo svoje zemljice i izadje da je radi, spazi li ga od nikuda Turčin, on naperi pušku i ubije raju. Raja mora prvo da obradi Turčinovu zemlju i da mu sve dovede u red, naravno sasvim bezplatno, pa tek onda smi i svoje da radi ako ima. Ako je raja trgovac, Turčin dodje pa mu uzme šta god hoće bez da plati. Ako je raja zanatlija, mora što bolje i lipše

da radi Turčinu ali besplatno. Ako raja ode na pazar da proda šta bilo, on se ritko živ kući vrati; na putu dočekaju ga Turci, ubiju ga i uzmu mu sve do golih legja. Kad je žetva i jesenja berba, Turci i Arnauti muvaju se po hrišćanskim selima, pa gdi vide da se ima šta uzeti, oni skupe svoje naoružane ljude, napadnu selo, otmu ranu, stoku i sve što je moguće pa najzad i selo zapale, a kukavni narod ostane praznih šaka i gole glave pod zimu. Ali, nije moguće izredjati sva čudesa koja su Turci i Arnauti bednim hrišćanima činili, a turske vlasti ne samo da nisu htile nego nisu ni smile te zločince kazniti, jer ako je koji turski sudac Turčina ili Arnauta osudio i kaznio, toga su oni brzo poslali na drugi svit. Za rajino pravo i obranu nisu se turske vlasti ni najmanje zauzimale, i obično je još raja bio strogo kažnjen što se usudio da pravovirnoga Turčina tuži. Jednom riči raja je radila i znojila se, a od te njezine muke otmičari Turci živili su gospodski: oni nisu nikada i ništa radili, oni su samo otimali i ubijali kada god im je za to volja došla.

Ovako je tamo stanje vladalo od prije pet stotina godina pa sve do današnjega doba. Istina, evropske velike sile su na svome berlinskome sastanku i dogovoru od godine 1878. naredile Turskoj Carevini, da u svojim pokrajinama zaveđe nove upravne uredbe radi lične i imovne sigurnosti, kao i radi virske jednakosti i građanske ravnopravnosti; ali Turska niti je htela niti je smila te nove uredbe zavesti. Nije htela jer zvanični visoki krugovi Turske od vajkada mrzili su svoje hrišćanske sugradjane i nisu marili ako ovi pod teškim, zulumima krvoločnih Turaka i Arnauta sasvim izginu; a nije smila, jer kada bi hrišćanima sa pravovirnim Turcima i Arnautima jednaka prava i jednaku zaštitu dala, onda bi se ovi pobunili pa bi srušili i sam pristol carev. U samome Carigradu i u tri četiri veća grada još i bilo je ništo pravde i zaštite za hrišćane, jer u tim mistima nalaze se poslanici stranih država koji paze na poslove turskih vlasti; ali dalje, u svima krajevima ogromne carevine morale su turske vlasti i sudije da igraju — kako su im ubojice i otmičari Turci i Arnauti svirali, jer u protivnom slučaju znali su ovi i njima glave doći. Ako je koji turski sudac za kakov zločin osudio Turčina ili Arnauta, prvom zgodnom prilikom ubili su ga rođaci osudjenoga. Bilo je da su strane države primorale Tursku da napravi mira u svojoj zemlji i tada carigradska vlada naredi svima vlastima, da pokupi od naroda oružje; turske vlasti odmah skočiše i pokupiše sve oružje, ali samo od hrišćana! A gdi li je ona vlast koja će Turcima pa i Arnautima oružje oduzeti? Takove vlasti nije bilo pod turskim carem, jer Turčin se prije rastaje života no oružja, a da ga stegne veća sila, on se povlači u planinske šume, ali oružja ni tada ne izdaje. Tako osta bedna raja golih šaka a njezini ugnjetači naoružani, pa su je ovi i dalje robili i tamanili po svome starom načinu . . .

Da bi se ovomu zlu stanju hrišćanskih naroda u Turskoj jednom doista

pomoglo, u prvoj polovini godine 1912. složile su se Srbija, Crna Gora, Grčka i Bugarska da zajednički zatraže od Turske, da ova poboljša zlo stanje svojih hrišćanskih podanika. Turska je to po svome starom načinu opet obećala, ali je po svome starom običaju i opet zaboravila ispuniti svoje dato obećanje, jer ona je već odavna navikla da svu Evropu praznim obećanjima laže i vara. Srpska, grčka i bugarska vlada, vidivši da je njihova pravedna molba kod turske vlade i opet na gluve uši naišla, ponoviše svoju molbu radi uvođenja mira i zaštite hrišćana u Turskoj, no ova se našla uvridjena pa im ni odgovorila nije. U isto vreme Turci su opet pobisnili i ponovo počeli robiti i ubijati u Staroj Srbiji Srbe, a u Trakiji Bugare; na istočnoj i južnoj granici Crne Gore počeo je pak tamošnji narod žetvu, a razjareni Arnauti odmah nasrnuše velikom silom da novu ranu otmu, te su siroti Crnogorci samo pod zaštitom svoje brzo došle vojske mogli žetvu na miru dovršiti. Usled ovih novih krvničkih dila Turaka i Arnauta, vladi Srbije, Crne Gore, Grčke i Bugarske — prikipila je gorka čaša; i pošto su se one već ranije udružile i medjusobno obvezale, da će u slučaju krajnje nužde, radi oslobodjenja svoje u Turskoj grozno pritisnute, paćeničke hrišćanske braće prema Turskoj zajednički kao saveznici postupati, to su tada odmah i zajednički uputile turskoj vladi u Carigrad ne molbu nego oštar nalog, da ova u ograničenom vrimenu zavede u svojoj državi radi općega mira i bezbednosti hrišćana one nove uredbe, koje je Turska još od godine 1878. zavesti dužna.

Na ovaj postupak savezničkih država odgovorila je Turska time, da je odmah sakupila veliku vojsku i namistila je na svim granicama. Kao za odgovor na to i zavezničke države to jest Srbija, Crna Gora, Grčka i Bugarska naredile su sakupljanje vojske i šiljale su iste na svoje granice prema turskim vojskama. Tada je već sigurno bilo da će stvar do rata doći. Saveznici su još i do posljednjega časa voljni bili da se sav ovaj zaplet na miran način riši i uredi, ali turska gordost i naduvenost ne htide ni čuti o tome. Turska je sakupila ogromnu vojsku, znatno veću no svi saveznici ukupno. Turci se radovali da zarate na hrišćanske države balkanske, jer se potpuno uzdaše da će ih lako i brzo sve skršiti, uništiti i zemlje im oteti. Medjutim ni saveznici nisu sidili skrštenih ruku dokle su se Turci za rat spremali; savezničke vojske stajale su na svojim granicama gotove da se sa Turcima sudare.

A početku miseca oktobra, prva je malena Crna Gora objavila rat velikoj Turskoj Carevini, a zatim na par dana objaviše ga i Srbija, Grčka i Bugarska. Bojevi se otvorili na sve strane: zagroktale brzometne puške, zagrmili ogromni topovi, zatutnjale strahovite bombe i zasivnule oštre sablje i noževi . . . Ranjenici i mrtvi padali su kao snoplje, krv se potocima lila, mnoga sela i gradovi u plamenu; a narod koji nije za ratnu borbu, to jes starci, žene i dica u gomilama biže i sklanjaju se u planinske šume, da bi

bar svoj kukavni goli život spasli, dobro znajući da Turci i kao pobidioci i kao pobidjeni nemilosno ubijaju i staro i mlado, sve što je hrišćansko . . .

Ali srićom hrišćanâ dogadjaji rata okrenuli se svuda zlo po Turke. Turci su jakom silom prvo Crnu Goru napali, ali se privariše u računu. Crnogorci su ih junački dočekali i tako reći u svakoj bitci potukli; u toku ciloga rata oteli su Turcima svu zapadnu stranu Novopazarskoga Sandžaka, siverni kraj Albanije, a naposlitku pomoću Srbijanaca oteli su i čuveni utvrđeni grad Skadar. Grci su se takodjer hrabro i napridno borili protiv Turaka; oni su oteli svu južnu Albaniju sa mnogo gradova, medju njima i osobito jaku tvrđjavu Janinu, i oteli su svu južnu Maćedoniju sa velikim gradom Solunom. Mnogo je jača turska vojska udarila na Bugarsku, no ova vojska prema svojoj veličini nije bila dovoljno spremna ni oružjem ni ranom, a mnogi dilovi ove turske vojske ni za ratnu borbu nisu bili dovoljno naučeni; pa ipak su Bugari imali mnogo muka dok su ovu tursku vojsku savladali; posle krvavih bitaka oni su oteli Turcima istočni krajac Maćedonije i svu Trakiju, sve do blizu Carigrada. Tada se pisalo i pričalo, da su evropske velike sile zabranile Bugarima da i Carigrad napadnu, medjutim u istini, sva ona turska vojska koju su Bugari ranije razbili, ponovo se sjedinila i prema Carigradu tako utvrdila, da je već umorena bugarska vojska nikako nije mogla ponovo provaliti. Veliki turski grad Jedrene opkolili su Bugari, jurišali i napadali su ga četiri miseca dana i ne mogoše ga nikako zauzeti; tada im došlo u pomoć pedeset hiljada Srbijanaca sa teškim topovima i tako u petom misecu opsade srpskom pomoću oteli su najzad i grad Jedrene. — Kao što se posle svršenoga rata ispostavilo, Turci su najjaču, najveću i najspremniju vojsku sabrali i postavili protiv Srbije. To je u svojoj o ovome ratu napisanoj velikoj knjizi jasno i nepobitno dokazao i sam Muktar paša, koji se je kao vojskovodja protiv Bugara borio, i koji je u istoj svojoj knjizi tačno opisao, da je ona protiv Bugara poslata vojska nenaoružana, neodivena pa čak i prilično gladna bila, te stoga su je Bugari i mogli razbiti, ali kada se ista vojska prema Carigradu povukla te se iz Carigrada naoružala, opremila i naranila, tada je Bugari — kao što je i poznato — već nisu mogli više savladati, premda su iz Bugarske i nova pojačanja došla. Srbija je imala dakle protiv sebe najjaču i najveću tursku vojsku, u kojoj se na raznim bojištima nalazilo oko sto hiljada Arnauta, koji sa svoga groznog bisnila i strašne lju-tine čine jedan za drugu trojicu. Pa ipak Srbi su tu strahovitu tursku silesiju za jedanaest dana potpuno razbili i na više strana rastirali, a za šest nedilja dana neprikidna ratovanja na raznim bojnim poljima, sasvim su skršili i uništili tursku vojsku skoro u čitavoj zapadnoj polovini Turske Carevine. Oni su Turcima oteli osim zapadne strane sav ostali dio Novopazarskog Sandžaka, čitavo Kosovo Polje, gornju polovinu Maćedonije u svoj širini, pa onda svu

gornju Albaniju i izašli na Jadransko More ispod južne crnogorske granice. Kada je ovo sve svršeno bilo, Turci su još uvijek u rukama imali i uporno branili svoja tri velika grada: Janinu, Jedrene i Skadar. U to vrijeme turska je vlada zamolila evropske velike sile, da joj ove kod saveznika zatraže i izrade mir. Velike sile su naredile svojim poslanicima u Londonu, da Albaniju odvoje i načine samostalnom državom, što je i učinjeno; u tom su stigli tamo i poslanici saveznika i Turske da se pogadjaju za mir. Osim Grčke svi su saveznici pogodili sa Turskom primirje, a Grčka je i dalje tukla Turke pa im ote i grad Janinu. Medjutim saveznički i turski poslanici u Londonu nisu mogli da se pogode za granice i konačan mir, jer Turci ne htidoše popustiti. Stoga je rat produžen, ali su ga obnovili samo Bugari i Crnogorci da još otmu Jedrene i Skadar; no ova dva jaka grada nikako se ne htidoše pridati; da bi svojim saveznicima pomogla, Srbija je kao pomoć postala Bugarima pod Jedrene pedeset hiljada a Crnogorcima pod Skadar trideset hiljada vojnika. Za nedugo vrijeme a pomoću Srbijanaca zauzeli su Bugari Jedrene, a najposle i Crnogorci oteše Skadar. Tako je dakle sva evropska zemlja velike Turske Carevine, sve do blizu samoga Carigrada, pala u ruke saveznicima. Tada su turski mirovni poslanici u Londonu već jako omekli, osim Carigrada i okoline njegove ustupili su saveznicima sve što ovi zahtivaše, i sklopi se mir; a time je nastupilo vrijeme da saveznici: Srbija, Bugarska, Crna Gora i Grčka bratski i pošteno podile medju sobom zemlje, koje su u toku ciloga rata Turcima oteli. Ali se u diobi ne mogoše pogoditi zbog nesitosti Bugarske, koja je tražila da dobije više zemlje nego sve tri njezine saveznice ukupno, uslid čega se stanje na Balkanu mnogo pogoršalo.

Prije no što bi u nizu događaja uslid ove nesloge dalje stupali, moramo se vratiti u vrijeme kada su Bugari pod jakim turskim gradom Jedrenom ležali, ne mogavši ga oni sami nikako oteti, i moleći Srbiju da im ova pomogne.

Kraljevina Rumunska (Vlaška), koja se u rat protiv Turske nije mišala, zatraži naime od Bugarske, da joj ova ustupi komad zemljišta na istočnoj liniji rumunsko-bugarske granice; na tome bugarskom zemljištu nalaze se veći gradovi Ruščuk, Turtukan i Silistrija, a nova granica išla bi ispod Ruščuka pravo istoku do rumunske varošice Mangalije na samoj obali Crnoga Mora. Rumunska je tražila to zemljište prvo što je stanovništvo istoga rumunsko, a drugo jer su ti gradovi u bugarskim rukama sa vojnoga gledišta opasni po Rumunsku; no Bugari — naravno — ne htidoše o tome ni čuti, te se iz toga izrodi velika prepirka pa čak i opasnost rata izmedju Rumuske i Bugarske. No da bi rat izbigla, Rumunska je pristala da dobije samo grad Silistriju, i dobila ga bez da je time i zadovoljna bila.

U tom dodje i vrijeme da Bugarska, Srbija i Grčka medju sobom podile Turcima otetu Mačedoniju i Trakiju. Sve najveće i najlipše gradove i najbolje

zemlje, koje su Srbi i Grci prolivanjem svoje krvi zadobili, tražila je Bugarska — a bez svakoga prava — sebi, i spremila se da zarati na Srbiju i Grčku, ako joj ove ne ustupe svoje krvave tekovine.

Ovaj bezočni i drski zahtiv Bugarske odbila je i Srbija i Grčka, i čekale su spremno i mirno da im Bugarska objavi rat. No Bugarska bez da im objavi rat — kao što to čast i poštenje zapovida, — noću i kradom, na haj-

KARLO, KRALJ RUMUNJSKI SA VOJSKOVODJAMA DRŽI RATNO VIJEĆE NA BUGARSKOJ GRANICI.

dučki način napala je iznenadno na jednoj strani srpsku a na drugoj grčku vojsku. Time otpoče drugi balkanski rat, koji je od prvoga mnogo kraći, ali mnogo i krvniji i strašniji bio . . .

Bugari su prvih dana ovoga novoga rata na obe strane napridovali. Ali kada nastupi srpska i grčka vojska, Bugari su počeli stradati. Posle nekoliko dana Grci su Bugare strašno potukli i gonili ih prema staroj bugarskoj granici, ne dajući im ni odahnuti. Drugu bugarsku vojsku tukli su Srbi, i u jednom boju, koji je trajao bez pristanka tri dana i tri noći, razbili su Bugare

tako strašno, da se više nikako ne mogoše prikupiti, koji još živi ostadoše. Jureći prid sobom te Bugare Srbi su prišli i staru bugarsku granicu na dolnjoj zapadnoj strani i uputili se prema bugarskoj pristolnici Sofiji, kuda su se već i Grci sa juga uputili, bijući i goneći prid sobom one prve Bugare. Treća bugarska vojska prodrila je kod varoši Knjaževca u Srbiju, ali od Zaječara nastupi tamošnja srpska vojska, pošteno je potuče i pribaci u Bugarsku. I ova srpska vojska pridje bugarsku granicu i bijući Bugare prid sobom uputi se takodje prema Sofiji; no u putu naidje na bugarski grad Vidin i opkoli ga da ga otme. — Bugari su dakle izdajnički napali svoje saveznike Srbe i Grke, u sigurnoj nadi da će ih potući i oteti im skupe tekovine, ali se u tom računu ljuto privariše i u misto dobitka vratiše se sa vašara krvave glave. No ovome bugarskomu dvostrukomu zlu pridružio se i treći jad. Dok su Bugare na četiri strane tukli i Grci i Srbi, dotle je i Rumunska skupila jaku vojsku, koja je ušla u Bugarsku u zauzela onaj kraj, koga joj Bugarska ranije nije htela pridati. Rumunska je zatim jedan jači dio svoje vojske poslala prema Sofiji i poručila Bugarskoj da se sa Srbijom i Grčkom što prije izmiri, jer inače će i ona udariti na Bugarsku. Rumunska je ovim svojim postupkom dva cilja htela da postigne: prvo da ipak dobije ono zemljište, koje joj Bugarska ranije zakinula, a drugo i glavno da primora Bugarsku na mir, koja je htela do krajnosti da ratuje, jer je na to Austrija podbadala, hotivši da je tajno čak i pomaže, no ova se pomać — rastopila . . .

Našavši se tako Bugarska u gvozdenim klištama stegnuta, molila je Srbe i Grke za mir. Za prigovore mira odredjena je rumunska pristolnica Bukurešt, gdi su se radi pogodbe sasteli izaslanici sve četiri ove države. Za nekoliko dana svršeni su prigovori i zaključen je mir. Bugarska je ovaj rat mnogo skuplje platila no onaj sa Turcima, a Rumunska, Srbija i Grčka dobile su sve što su tražile. Srbija je izašla i u prostoru i u broju stanovništva upravo dvostruko veća no što je prije ovih ratova bila, isto tako i Crna Gora, koja je Srbiju iskreno bratski pomagala vrativši joj zajam pomoći, a Grčka je tek malo manje dobila no Srbija.

Na taj način mir je utvrđen sa ove strane, ali se Bugarskoj pojavila nova nevolja. Turska vojska naime krenula se ispod Carigrada i ponovo zauzela nike gradove, koje su joj Bugari u prvom ratu oteli. Sve ovo ima Bugarska da zahvali na Srbe i Grke zlobnoj i pakosnoj Austriji, koja je svojim ludim savitima u današnje zlo uvalila, pa sad nema snage da se turskoj novoj navali odupre.

Kako će se ovaj novi zaplet rasplesti, ne može se ni zamisliti, jer velike sile ne mogu da se slože u pitanju, šta da rade protiv Turaka, a ovi se lukavo koriste zgodnom im prilikom bugarske nemoći i evropske nesloge.

BUNJEVAČKE ŠKULE.

Od pamtivika je naš narod imao svoje škole. Katolička crkva i naše općine zajednički su se starale da dica naša imadu svoje učitelje, svoje knjige. Crkvi i općinama je priteklo u pomoć književno društvo u Budimpešti pod imenom sv. Stipana, u koliko je ovo društvo izdavalo i bunjevačkih učenih knjiga. Osim tog i pojedini narodnjaci kao pok. Ive Probojčević, Ivan Palić i drugi su se starali za bunj. katekizam. Najposli pod zaštitom biskupa Kubinski je naš pripoznati paedagog Mijo Mandić je sastavio i izdao bunjevačke realie t. j. bunj. učevne knjige svitovne, a pok. Nikola Kulundžić je izdao bunj. bibliju.

Nuto sve ovo nije moglo naš narod očuvat od stradanije. Ni nas je spasio ni ugled pok. Ive Antunovića. Duh vrimenta je opustošio naš kulturni život.

Ima tom već nikih 30 godina kako se počeo zapostavljat naš jezik u škuli i crkvi. Najpre su obustavili opće pridavanje na našem jeziku. Zatim polagano napuštili našu čitanku, a napokon bibliju i katekizam. Narod se opiro i protestiro, ali mu tužba nije bila od vajde. U Subotici se bunjevačka čitanka najdulje održala u IV. krugu u Golubovoj škuli. Po selima se dalje održo naš jezik. U Bajmaku na pr. najnovije pokuša Hegedüs plebanoš ukinuti bunj. jezik u pučkim školama, ali otpor naroda je uspio na toliko da se je naš jezik održo valda u dva sata nediljne nauke. U Gari je na pr. do zadnjeg časa pok. Ribovica održao se naš jezik u potpunoj snazi.

Progonstvo našeg jezika ne miruje, nego prilazi u progonstvo naroda i učitelja. Na pr. u Subotici u IV. krugu skoro sama bunjevština stoji, mnogi roditelji neznadu magjarski, uprava škole, na sramotu zdrave paedagogije, baš tu je ponamišćala take učitelje, koji neznadu bunjevački, a bunj. učitelje baca po magj. krugovima. Mi ovo nemožemo drugčije svaćati, nego kao prkos narodu. Ni sovim se nije zadovoljila uprava subotičkih škula, već se latila goniti Išpanović i Vujković učitelje. Na čemu se smutila dva plebanoša: Kulundžić i Raić u škulskoj stolici, te počeli nov otpor sa apelatama, tužbama. Njima se pridružilo naše, e posli i magjarsko novinarstvo. Ovaj žestoki otpor je porodilo zamašnu ideju škulske zadruga.

ZAPOSTAVLJANJE KATOLICIZMA U SUBOTICI.

Poznato je iz povisti, da je Subotica po Bunjevcima postala to, što je danas: najuglednija varoš po cijeloj Ugarskoj. I to svako zna, da su Bunjevci od starina katolici i to po rimskom obredu.

Kada se je Subotica odkupljala, da bude prosta od kmetovanja, dalje kada je postala slobodna kraljevska varoš: potvrđeno je katoličanstvo Subotice. 30-og siječnja godine 1743. u ime subotičke općine stupa prid pristolje caričino izaslanstvo, koje ište slobostine i povlastice za stanovništvo Subotice grada.

Carica i kraljica Marija Terezija potpisala je list slobostinski u kojemu stoji medju ostalom i ovo: Načelnik i svih dvanaest senatora moraju biti katoličke viroispovisti. Ovaj senat dobiva vlast, odlučiti, da li će nekatolika i u grad pustiti za stanovnika, ili neće! Jedini, sami katolici, Bunjevci su se postarali za otkupinu, što se carskom eraru platila. A to je bilo 12 hiljada forinti (onda golema svota!) 150 konja i 1 hiljadu mirovih zobi.

Kada je Subotica slobodna kraljevska varoš postala, u toj diplomi carsko veličanstvo govori, da sve povlastice i slobostine i prava, koja se daju građanima Subotice, daju se jedino katolicima. Građani Subotice jedini katolici mogu biti. Katoličanstvo Subotice grada sve do zadnjih godina se je održalo. Štovali smo mi svoje sugrađane, ako su i druge viroispovisti bili, ali katolički izgled i bistvo Subotice sve do skora se sačuvalo.

U najnovije doba je krenuula neka struja, koja o tom radi, da satre, slomije katoličanstvo Subotice. Ta struja potiče od same oblasti Subotice grada. Senat, o kojemu kraljevsko pismeno govori, da jedino katolik može biti član njin, senat sam pokreće takovo kamenje, s kojeg se može porušiti katolički izgled Subotice, ali koje kamenje lako može — prištuniti nogu, il razmrskati glavu senata. Navodimo ovdje nekoliko slučajja, neka se osvidoči sav narod, što se medju zidovima velike varoške kuće radi.

1. Eto sam *senat*. Senat bi imao biti od samih katolika. A u njemu prvi, za gradonačelnikom, jedan čivut, koji se doduše pokalvinio, al je i slobodni zidar. Njemu su povirene crkve, da se za njih stara. Baš kao kad bi na Balkanu povirili Turcima bateriju srpskih topova, neka ih oni čuvaju, dok Srbi ne počmu paljbu na Turke! . . .

Dakle misto katolika senatora imamo — prvoga — pokalvinjenoga čivutina. To je početak.

2. Imamo gimnaziju. Osnovali su je subočani, Bunjevci 1745. godine.

Učili su u njoj sve do skora, do prije 40 godina — fratrovi, Franjevci. Bila je, naravno, katolička gimnazija. U njoj bi imali učiti, ako i ne već fratrovi, nego svitovnjaci profesori, no ipak katolici, dobrog osiđaja ljudi. A šta opažamo. Uz nekoliko katolika ima osobito „raspopa“, to jest katolički popova, koji su svoju viru zatajali. A o takovima poslovica kaže: „Raspop gori od vraga!“ Eto pitajte dice svoje, šta ti profesori dici govore? Ima ih mlogo, koji tako šta govore. Eto vam drugoga ploda.

3. Počeli su Suboticu „polipšavati.“ A šta grdi Suboticu najvećma? Pogledaše senatori subotički i pronadjoše, da grdi — kapelica svetog Roke! Valja je porušiti! — rekoše. Sva srića, što je narod za vrime doznao, i nekoliko svisnih ljudi odgudiše gospodi, da se kanu ćoravoga posla.

Još jedno je grdilo Suboticu: kip Svetoga Trojstva. Bilo je već divana medju gospodom, da će sveto Trojstvo ukloniti s pijace, pa će metnut tamo Košutov kip, el kakav drugi kip. Pisac ovih redaka je opomenuo gospodu, da Trojstvo ne diraju, jer, da bi se velika oluja digla. Ostavili su u miru za koji čas.

4. Dakle sveto Trojstvo i kapelica svetog Roke, to grdi Suboticu, zato bi to valjalo, kažu senatska gospoda, ukloniti. A u to isto doba, senat, pod muklo, u potaji udesi to, da se na srid najlipšeg trga, na srid stare promonade, baš prid duvne, nasadi kalvinska crkva — s bndžom na toranu.

Dakle katoličku Suboticu *grdi* kapelica svetog Roke, grdi sveto Trojstvo, a *diciće* je kalvinska budža na srid puta! To dobro zapamtite katolici.

5. Još jedno! Kako je to slavno poglavarstvo Subotice grada udesilo!... Zabašurili ovu nakanu, sakrili tu točku medju molbenice, što ištu zabat na kuću, ištu da metnu tarabe, i t. d. Medju te su tutnili kalvinsku crkvu. Dakle kalvinska crkva, to je kao jedan zabat u Kuripinćovu! Naši općinari nisu to primetili, poodilazili kući, a ono nekoliko gospode, senatora, unatoč protestovanja preposita, Vojnića, donese odluku, kojom poklone kalvinima Promonadu, prid duvnama, za gradnju crkve. Kalvinima, došljacima, usprkos svih subočana katolika!

6. Senat je pripravan priuzeti terete subotičke trgovačke škole tako, da se varoš stara za troškove školske, a ne priuzima pravo odlučavati sotom školom, već ostavlja školu u rukuh Lloyda, gdi čivuti i slobodni zidari vladaju.

Naprotiv: u Subotici ima do hiljadu dvista šegrti, obrtničkih naučnika. Ovi mladići, kojima je i po dobi i po položaju od potribe virska pouka, kano komad kruva, ove senat varoški, katolički! — ostavlja bez vironauke! Njih po 150, po 200 zgamuždaju u jednu škulu, pa tu onda drž se viroučitelju. Nemože taj čovik ni krknut, ni beknut, već taman provede to pol sata. Više neda senat.

Kod duvna ima 8 razreda. Tu idu naša rodjena dica. *Ni tu nema priko cile godine vironauka.* A ter duvne te škole besplatno uzdržavaju i varoši sotim

do 10 hiljada kruna čiste hasne daju, kad odbiješ onu pomoć, što varoš njima godišnje daje. Za to 10 hiljada što varoši ostane, mogla bi se varoš starati za jednog viroučitelja.

7. A pokle ima ljudi, koji bi opazili mungjivanje varoške gospode, pa bi im prikrižio račune, oni se postaraju, da takovi ljudi ne dodju u skupštinu. Takav čovik je bio plebanoš senćanski g. Pajo Kujundžić. Njeg su iz varoške općine upravo izburdali.

Još jedan je čovik bio, koga su se gospoda bojali: Jandek, blagajnik varoški. Njeg izbadat nisu mogli, dakle su mu zapovidili, da mora ostati u zvaniji kad se je raspravljalo o katoličkim stvarima i nisu mu dali, da ode u skupštinu. Proti zakonu! Tako se to radi.

8. Još jedno. Zemunski put, što idje do špitalja, kaldrmisan je prije nekoliko godina. Ukraj toga puta je kerska crkva. Senatu nije palo na pamet, da bi okolicu te crkve malo očešljali i uredili. I danas marva i svinji pasu po cili dan oko crkve i žuljaju se o crkvene zidove.

Ove 1913-e godine su pravili Vešelinski put, što idje nuz senćansku crkvu. Pokraj tog puta stoji lutoranska crkvica. Kad se došlo do crkvice, oko te su crkve tako ufinjili, tako ugladili, tako je oblili asfaltom, i nuz crkvu i nuz plebaniju, da je kao caklena kola.

Kad došli do senćanske crkve, i njoj su udilili nešto; al di je to od luteranske crkve! . . . E, to je katolička crkva. Za kersku su crkvu išli i općinari i plebanoš, da se malo uredi oko nje, da ne stoji kô pustoš . . . Molili, prosili panjkali . . . Zalud! Kerčani su prosti ljudi, a uz to i Bunjevci! Njima je dobro i tako. Samo nek oni znadu dobro vokšovat, kud gospoda naviju. Tako se radi sa katolicima u beloju Subotici. Svaki je priči, neg oni. Svašta diči varoš, al što je katoličansko, to pogrdjuje varoš . . .

Jestel' čuli katolici? Jeste li razumili šta to znači?

To, da onaj križ, što vi štujete, onaj, na kojem je Spasitelj umro: da to varoška oblast neće. Oni taj križ lome, ko što su hteli da slome na vrh torana varoške kuće, pa da metnu nakaradu. Njima je sveto Trojstvo grdoba, njima je kapelica svetog Roke pogrda varoši, a kalvinska crkva s budžom, to je lipota, to je dika svoj varoši!

Pa šta ćemo?

E, tu sad imate izbirati. El ćete se odreći križa, kršćanstva, el se odreći te gospode varoške, koja krst lomi i krši, a budžu ističe i diže na vrh torana.

Krst ako odbacite, bićete pogani, al nećete dugo, jer će nas budža ubiti, da nas nema.

Izbirajte! Izbirajte općinare, pa ćete sotim izabrati: krst — el budžu.

P. B.

DICA.

Nikoć se je u bunjevačko-šokačkim kućama držalo, da su dica *blagosov Božji*. Što je više, to je bolje. Osobito se o muškom ditetu reklo: Svako muško nosi sobom somun kruha na stol. A danas se veli: Dica su zamka, spona, bukagije i siromaštvo.

Pa i učine mlogi roditelji da pripriče taj blagosov, da se oslobode zamke i siromaštva.

A ipak su dobra dica blagosov božji, a nipošto zamka. Pitajte samo Bakićeve, pa će vam oni kazati istinu.

Bakićevi i Žitkovići stoju jedno kraj drugoga; komšije su. Obadve su obitelji jednako dosta imućne, te marljive i radene. No u zadnje vrime. kano da se Bakićevi pomažu, napriduju, a Žitkovići kanda osiromašuju. A nit Bakićevi škrtare (tvrduju), nit Žitkovići razsiplju. Jer kod Bakićevi devet komadi kruha triba odrizati pri svakom blagovanju, a kod Žitkovići samo tri komada.

Pa ipak Bakićevi bivaju bogatiji.

Tu odlučivaju baš te brojke (numere); *devet i tri*. Kod Bakićevi kad se obeduje užina il večera, uz roditelje sedmero dice side kraj prostrta stola. Najstarije je priko dvadeset godina, a najmladje sad je ostavilo škulu. A kad se u polju radi, tu svi prione uz posao, pa i ide radnja, kao da gori; uvik u vrime gotovo, pa ji ni ne stoji troška. Nadnice ostaju u kući. A to danas mnogo znači, jer su nadnice skupe. Mali gazda brez družine, poplaća na nadnice mal ne sav novac, što za svoje plodine ubere; poklem se radnja mora obaviti, a kadšto ni za skupe novce nemože se poslenika dobiti. Te tako se radnja zakasni i štetonosno dokonava. A kod Bakićevi uvik ima dovoljno poslenika . . .

— Jozo, ti ćeš sutra samnom ići u sinokos, pokosit ćemo livadu, jer je sva u cvatu.

Ruža, Antun i Stipan će ići s materom okopati kukuruze.

Marica će ostat kod kuće i po napatku materinom skuhati užinu, a Franjo će izneti materi i družini.

Ja i Jozo sami ćemo se starati svojom užinom. Mali Janko će ostati s Maricom kuću čuvati.

U vrime velika posla, kad se Bakić u večer prije sa suprugom dogovori, eto tako izdaje zapovidi za sutrašnju radnju; kao išpan kaka mala spajiluka. A svi mu se pokoravaju, jer su u takom zaptu odgojeni. Pa jim ide sve od ruke, sve po redu. Zato i znadu i u teškim godinama napridovati.

Kako ti je sve drugačije kod Žitkovićevi? gdi je samo jedno dite, Mirko. No ni od tog jednog nemaju baš hasne; premda je dosta velik baćan. Jer su ga kao jedinka jako razmazili još za maloće. Donde su ga tetošili i milili, dok jim se nije oteo. Više se starao s komšinskom Maricom, nego li kakvim nuždnim poslom; prem ako se Marica tudjila od njega, pa mu je to oštro i lupita u oči:

— Šta se vrlazaš oko mene!? Pametnije bi radio da okopaš krumpir. Drugi ljudi ga već po drugi put okopaju, a vaš krumpir još ni motike nije vidio.

Pravo je i imala ta cura. Jer Žitkovićevi su svačim zakasnili. No nipošto zbog gazdine linosti, već zbog nedostatka poslenih ruku. Malo ji je bilo; a Mirkova radnja malo je vridila. Poslenika pak ili nisu, ili su tek kasno dobili. Tako se onda ne jedanput dogodilo, da kad su drugi već plast, kamare, stog sadivali, kod nji je još polovice hrane na nogu stajalo. Dakako, da je tu mlogo zrna poizpadalo! . . . Drugi su već uzorali ugar, te i sijat počeli, a Žitkovićevi su mlatili i vršili. Trefilo se, da kad su drugi svu oziminu već izposijavali, pa pod zimu za jarni usiv orali, Žitkovićevi su se još jednako pobiranjem krumpira ili branjem kukuruza mučili . . . Indi nije čudo, da ovakim natražnjačkim gazdovanjem počese očevidno nazadovat, siromašiti.

U duši Bence Žitkovića se sve većma zagrizavala nika ogorčenost, kada je svojeg skromnog imanja propadanje motrio. Jedne večeri je uz sviteću lampu sa suprugom zajedno sidio u sobi. Mirka nije bilo kod kuće. Nikamo je odšalabazao. U mijanu il za curama? Tko bi ga znao? Ta ni isti roditelji mu nisu znali — kud se vrlaza.

Sama žuč biaše Žitković te večeri. Cilog po podneva je tražio nadničare, a nije dobio. A biaše jako žurno poslano doba.

— Ti si tomu svemu uzrok . . . svemu, okrivljaše suprugu,

— Zar baš ja?! Eto ti gle! Zar ti ja možem pomoći da dobiješ ljudi za posao? — Otrasaše se žena.

— Mogla si . . .

— Ajde, ajde! i šta još? rugala mu se supruga.

— Mogla da! — jario se muž. Gledaj Bakićeve. Imal' tamo toliko brige i nevolje zbog poslenika, kao kod nas?

— Lako je Bakićevima! U nji je dice, kao na rešetu ljučica ;
— razdraženo će žena.

Žitković se zaozbiljio te rekao: To si pravo rekla, al sote riči mogla bi se i zastiditi.

— No, de, zašto? zašto de? jogunasto će mu supruga.

— Pa . . . zato, što mi samo jedno imamo. I od tog jednog nemamo koristi. Bog bi ga znao kud smuca i sad?

— Tako? — pokruti rič žena; — Nisi mi ti u glavu zabi-
jao, da se zadovoljimo s ovim jednim ditetom, nek nam se imanje
ne cipa. Eto ti dakle, neće se imanje komadati! Pa sad da sam
ja kriva!? Bakićevi su čujem, onomadne kupili komadić zemlje,
to su po savitu nikog jim dobromišljenika, odplaćivanjem već
sasvim osvojili. Sad sotim ojunačeni — valjda si i ti čuo — ku-
puju drugi veći komad. Mlogo magadenje izlazi jim na obilovanje,
a kod nas je obratno. No ipak ne krivi mene.

— A ti! Ti se nisi uvik bojala od dičji veriga, od zamke? Nisi
izsmihavala Bakićku, kad si joj sporitak opazila? Kad si ju vidila, gdi
vikom pelene pere, gdi mlogo krpa, — više neg što šije? gdi ne
dospiva ni u crkvu ići, ni na divan izlaziti? . . . Šuti dakle i ti!

— Obadvoje smo tu krivi, i ti i ja. Neka nam oprostí Gosp.
Bog! — rekne žena, te sakrivši lice, počme tiho plakati.

Muž sav problindjen zagledao se u tinjajuću svitiljku . . . Jaka
tišina zavlada u sobici, koju je samo lampino prskanje i ženino
jecanje bunilo. Osićali su da ne mogu jedno drugo kriviti. Da su
obadvoje skrivili. Te možda ni ne mogu već popraviti krivicu svoju.

ILUZIJA.

Spjevao: Omer Osman Lipovački — Zagreb 1912.

*Zar opet si dušo u krilu kraj mene
I sklapaš mi Tvoje očice snene.
I čujem šapat: „Ja ljubim Tebe!“
I ja sam sretan.*

*Cjelivam Tebe, uživam slasti
I krv mi vrije, puna je strasti
Stog' privijam Tebe na grudi moje
Jer ljubim Te žarko.*

*I strah me hvata, da otić ćeš kamo,
Ta jedinu Tebe ljubim još samo.
Oh dodji k' meni, samo još bliže.
Ostani ovdje!*

*Tad . . . trgnem se naglo. To je tek mašta
Glava me boli. Tek želja tašta,
Da budem sretan stvara mi slike,
Za me tol' bolne!*

*Oh nema Te zlato, a čeznem za Tobom
U krilu Tvome, da sklonem glavu
Da dočekam u njem i zoru plavu,
Al' Ti si daleko.*

TRI DANA MED BUNJEVCIMA I ŠOKCIMA.

Bunjevce, dotično Šokce, koje kod nas takodjer zovu Bunjevcima, poznao sam već u svome djetinstvu i već onda sam jih zavolio. Dolazili su k nama u Slavoniju gotovo svake godine, navlastito u kraj izmed Osieka i Djakova, pak bi muški miseca lipnja kosili livade i dobivali za svoj posao po koje krme, koje bi onda otirali doma, da se iza Petrova opet povrate, ali sada sa svojim društvom (muškima i ženskima) na žetvu i vezanje žita, ter koševinu zobi. Ovaj su posao obavljali na ris, to jest dio. Njihov se je ris najprvi morao ovršiti, pak bi ga onda naši kočijaši skupa sa družinom odvozili do Batinske skele, jer su ti Bunjevci zapravo bili Šokci iz Berega, Santove i Dônjeg Monoštora. U mome rodjenom selu Vuki, pak u susjednom Širokom polju, bivalo ih je kad-kad zaposlenih do pet stotina. Ja sam jih kao dječarac jako volio. Trčao sam za njima; divio sam se njihovom suhonjavom ozbiljnom muževnom licu a začaran stajao pred čistim i skromnim ženskinjem. Kao ukopani slušali bi mi djeca njihovo pripovjedanje o njihovom kraju, pa nismo mogli razumiti, da oni većim dilom lože peći sa slamom i kukuruzovinom i da po polju nemaju voćaka, niti oko sela hrastovih šuma. To je nama djeci, živućoj u móru šumâ i prokšenoj med hiljadama voćaka, bilo tada neponjatno; ali je danas to i u našem kraju žalostna istina.

Još od onda, pak evo do šestdesetih mojih godina, ostala su mi u pameti mila ta lica radinih Šokaca, a nada sve veziva na rukavima njihovih Šokicâ, koja sam ja veziva i kasnije po izložbama i po salonima slavonske gospode oćamah kao vještinu naših sestara preko Dunava—Drave poznao. To je samo njihova svojina i njihova dika, koja mi nikada nije iz pameti izčeznula. Zato ja i danas, koji sam te ruke poslova dosta i predosta vidio po Slavoniji, Hrvatskoj, Bosni i Dalmaciji; koji sam o tome dosta i pisao i dosta takovih rãdja sabrao, moram i danas reći: da onakove skladnosti i ljubkosti, da pravo rečem „nježnosti“, kakova je kod Šokica na njihovim rukavima, nigdje nisam našao, nigdje vidio.

Prolazile su godine a ja zatvoren u školama nisam već vidjevao toli mi dragih kosača i žetelica, nego tek po praznicima kojega mazača kuća i sgrada iz Baranjskoga kraja. Kao klerik pozdravio sam sa drugovima „Bunjevačko-šokačke novine“ i u brzo zatim „Bunjevačko-šokačku vilu“, koje je novine početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća stao izdavati budilac bunje-

vačko-šokačkog roda, neumrli i slavni *Ivan Antunović*; sin bunjevačke majke, komu se hrvatski narod, navlastito njegova bunjevačko-šokačka grana, nigda dosta zahvaliti ne može; jer da u ono odsudno doba nije bilo Antunovića, to bi, kako je nestajalo i književnih njegovda fratara, slavenska svist u Bunjevcima do danas posve bila izumrla. Antunović je u istinu pravi preporoditelj bunjevačko-šokačke knjige; a on je ujedno i narodni spasitelj dobroga onoga puka. Mi smo klerici rado pisali u njegove novine, neki i pjevali, a naš se književni „Zbor“ dopisivao s' njime. Zavolili smo se, kao da je on naš otac, a mi njemu sinovi. A i jeste tako; jer smo sa njegovim Bunjevcima-Šokcima jedna krv, jedan jezik, jedni nam običaji; ama prava braća. Čestitoga starca, već dobrano pogurena, vidio sam ljeta 1876. uz velikoga našega biskupa (Strossmayera), kako se šetao s njime po perivoju i češće zalazio u novu crkvu, da se već tada, gdje je u unutarjosti tek polovinom bila gotova, nadivi veličanstvenosti njenoj. Njekoliko godina kasnije, kada sam već sjedio uz koljeno biskupovo kao njegov tajnik, a Antunović izdao veliko djelo „Bog s čovikom na zemlji“, štampao „Odmetnika“, a napose u Beču tiskom objelodanio „Razpravu o podunavskim i potisanskim Bunjevcima i Šokcima“, na koje će se se djelo svaki historik i narodopisac, kada bude pisao o Bunjevcima i Šokcima, morati osvrutati, jer je djelo pisano i temeljito i izcrpljivo a prepuno ljubavi za svoj narod, — molio sam tada i nagovarao Biskupa, da na temelju te razprave, a jer je Antunović vodja naše bližnje braće preko Dunava—Drave, predloži Antunovića i pjesnika fra Grgu Martića jugoslaven-skoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, ter jih ona imenuje svojim počastnim članovima. Dobri je Biskup, imajući vazda pred očima velike ciljeve naroda, rado to učinio; ali su se u Zagrebu, osjećajući težku ruku više vlasti, navlastito Tisinih ljudi, pobojali, da im se ne bi prigovorila politika i time akademiji naškodili, pak su molbu svoga pokrovitelja Biskupa na sgodnije vrijeme učtivo odgodili. Medjutim je Antunović g. 1888. umro, a fra Grgo Martić koju godinu prije svoje smrti postao počastnim članom toga najvišega našega učevnoga društva. Svejedno, ako Antunovića i ne diči čast akademika, a ono ga diči čast „Otca“ i „Spasitelja“ svoga naroda.

*

Prolazile su i opet godine, ali ljubav moja prema Bunjevcima i Šokcima nije slabila, nije jenjavala. U našem „bilom Aljmašu“ vidjeva sam jih kroz godine i godine, bilo to o Maloj Gdspojini, bilo o Imenu Marijinu, kamo su na proštenje dolazili iz Santove, iz Sonte, pače i iz same Subotice. Ja sam dovodio moje župljane od Djakova, da se poklone Gospi, a ujedno i ja da joj se i poklonim i zahvalim, jer joj puno toga hvaliti imam; ali moram reći, da me je mimo te pobožne dužnosti vukla tamo i živa želja, da vidim Aljmaš, zadnji ogranak šokačkog soja, da vidim i one iz prijeka — djecu i braću

Antunovićevu, braću našu. Ja sam redovito na večerama u oči same svetkovine u crkvi slavio Gospinu predičio, a dragi bi Bunjevci-Šokci i Šokice nagrnuli u crkvu i gotovo visili o mojim ustima, hvatali svaku rič; osiđali su, da jim srce k' srcu govori. Napokon je došla i sгода, da jih na njihovom temelju pohodim i vidim.

*

Kako sabirem gradju o narodnom tkivu i vezivu, kako sam već obašao njeke krajeve u Bosni, a još mi iz pameti nisu isčeznule krasne radnje bunjevačkih Šokica — uspomene iz moga djetinjstva — to sam odlučio otići najprije u središte (kako se barem kod nas misli) Šokadije, u starodrevni Bač, negda sieo županije i sjedište kaptola Bačkoga. Odveo me tamo, prije svoga odlaska u Ameriku, prijatelj fra Luka Terzić, negda gvardijan franjevačkoga samostana u Baču, komu je dakle Bač dobro bio poznat. Bila je nedilja (17. rujna 1911.) a prispjeli smo ravno na veliku Mísu, koja je za onaj dan pripadala Niemcima, pa se njemački i predičilo i pjevalo. Sa veseljem dočekao nas je prijatelj župnik g. Ivo Evetović, nećak slavnoga Antunovića, pa nas u krasnom svome domu i smjestio i liepo pogostio. Kratko vrijeme, nješto preko pol dana, mogao sam pogledati Šokce, Šokice i njihove radnje, jer nam je mnogo kiša smetala. Narod je vrlo pitom, pak mi je pokazivao sve, što sam želio viditi. Tako je bilo pred crkvom, kada su izilazili iz crkve; a tako je bilo i u kućama: Šamanovića, Vorgića i Bartolovića (Cunjakovih), u koje su me prijatelji Evetović i Terzić vodili. Ja sam tamo vidio i naučio mnogo, o čemu ne ću sada govoriti, jer one radnje zaslužuju *posebni* članak, koji će čestite Šokice Bača i dobiti; a sada jih samo molim: da si bojadišu vunu za ćilime i čaršafe one same, kako su jim i stari bojadisali (farbali) a ne bôjari; jer ove boje, koje im farbaju bôjari, odviše viču, ili kako Baćanke vele „gledu zdravo“, a k' tomu su one *farbane anilinom*, to jest otrovom, pak se s takim ćilimima truju, bilo da na njima spavaju, bilo da jih steru po trpezama; a osobito ako s njima pokrivaju djecu u bešiki, kako to na žalost rade u Tolisi u Bosnoj. Na takav način dobivaju djeca bljedilo, bljuju i umiru, jer je otrov anilina odviše jak. Zatim jih molim, da si neuzimaju „začame“ (mustrice) sa kojekakovih pomodnih novina, koje im pružaju učiteljice č. sestre Naše Gospodje, nego neka posegnu opet za svojom starinom u sanducima, koja će jim dati tako divnih uzoraka, kakovih nema ni jedna škola, ali jih je sastavila fantazija i umjetnički ukus njihovih prababa Šokica. A treća bi molba bila: da ne slušaju onih, koji ih tobože kao prijatelji nagovaraju, da se okane veziva, vitanja, prosicanja itd., jer da to traži mnogo vremena i posla, koje bi vrijeme trebalo posvetiti kućanstvu i poljskim poslovima, pak se latiti suknje i dućanske robe, koja da je tobože i jeftinija. To nisu pravi prijatelji slavenskoga roda, jer dobro znadu, da se dućanska roba brzo troši, da je treba više puta kroz godinu nabavljati; dočim naša

slavenska da traje na desetke godina, da jih mater namire kćeri svojoj, a ova opet potomcima svojim. To nisu, rekoh, pravi prijatelji naših Šokaca, jer jih žele sa tudjinskim ruhom otudjiti svome rodu; jer jih žele pretopiti u tudjinsko, više njemačko, nego li magjarsko more.

U Baču mi je osobito udarilo u oči, da sviet (mužki i ženski) u obće, a naš šokački napose, ne ide u birtiju. Prošli smo kraj tri ili četiri birtije, a bila je još k' tomu nedilja i sipila je kiša, pa ipak nisu se ljudi tamo zavraćali, nije bilo tamo galame ili pjesme, a još manje tučnjave. Čestiti i radini župnik Evetović upravo se hvalio, što su mu župljani vrlo trezmeni ljudi, pa k' tomu radini i štedni. Ali nije htio kazati, da je to ponajviše njegova zasluga, njegova poduka, i da jih je on takodjer i materijalno pomagao, kada jim je uz vrlo povoljne uvjete (30 K po jutru) izhodio od nadbiskupa na desetak godina cijeli majur Trstenik u zakup. S time je on svoje ljude, ponajviše Šokce, jer su oni mâli sa zemljištem a veliki sa družinom, upravo usrećio. Evetović je pravi pastir. Ljubi sve svoje župljane, zato ga u velike poštivaju i Magjari i Niemci; ali ipak Šokci su mu na srcu, a i on njima.

Akoprem sam u Baču mnogo toga vidio, čega mi amo u Slavoniji nemamo, te nisam ipak vidio onoga, za čime mi je duša još iz djetinstva čeznula, nisam vidio radnja od Monoštora, Berega i Santove. Zato sam odlučio poći u središte Bunjevine — u bielu Suboticu, za kojom me želja uvijek vukla, a koju je slavni Antunović u svim svojim spisima kao glavu i srce svojih podunavskih Slavena smatrao i izticao. Tamo sam se nadao viditi i bunjevačkih i šokaških radnja, to više, što sam si odabrao vašarski dan — dan Male Gospojine.

Lane dakle (1912-te) u oči Gospine svetkovine dao sam se na put i pod večer stigao sam u Suboticu. Subotički salaši u veliko su me iznenadili; tako mnogo salaša, počam od Bajmoka, pa kroz desetke kilometara, ja još nisam vidio, a bez dvojbe nisu ni drugi vidili. To su gotovo nova sela sa desetak škola, sa dvije velike župske crkve i sa nekoliko crkvica, koje su okružile Suboticu. Na stotine je tamo velikih salaša sa kakove 24.000 stanovnika, a na stotine opet na sjevero-zapadnoj strani Subotice vinograda sa kakovih 6000 žitelja (vincilira), tako te se može reći: da od svega subotičkoga stanovništva njih jedna trećina više-manje stalno prebiva na salašima, ma da u varoši posjeduju kuće i po nekoliko jih od obitelji i tamo boravi. Pa ti salaši i jesu snaga Subotičanima, čestitih naših Bunjevaca, i dok oni njeposjeduju, neće tako lako kao narod izginuti. Samo valja, da sinovi i kćeri ne rasiplju onoga, što su jim otci i djedovi teškim trudom stekli i sačuvali, pače da još nastoje, te to sa svojim radom i svojom štednjom unaprede. Hiljadu puta bi morali prije poljubiti svaku grudicu otčinskoga zemljišta, nego li bi se odlučili prodati je tudjinu ili obteretiti je sa dugom. Valja znati, da je samo onaj narod jak i nepredobitan, koji je ne samo duševno uzvišen i napredan, nego koji

je i imućveno jak. Prosjaka se niko ne boji, jer pred prosjakom svaki čas stoji otvorena jama, zijeva crna raka.

Na kolodvoru su me dočekali prijatelji, kojih do tada nisam lično vidio, ali smo se po čuvenju medjusobno poznavali i poštivali. Odvezli su me u dom čestitoga senčanskoga župnika popa *Paje Kulundžića*, koji me na kolodvoru i pozdravio. Popa Paju nisam do tada vidio, ali mi je na prvi pogled u velike imponirao. Kroz tri dana bio mi je on glavnim provodićem med Bunjevcima i Šokcima, i što sam ga dulje slušao, sve mi je više vriedio. Po naravi mučaljiv, izrazom oštar, besjedom kratak, ali svaka rieč, svaka misao, čisto zrno zlatne pšenice bez primjese lagane pljeve. U brzo sam razabrao, da pred menom stoji i meni govori, ne doduše stasom, ali besjedom i dušom slavni naš Miho Pavlinović. Miho je doduše umro 1887., ali živa njegova slika živi u subotičkom sinu Paji Kulundžiću; pače ne samo slika, nego i duševna strana Don Mije. Kako je veliki Pavlinović imao velike misli i neizcrpivu ljubav za svoj narod, za slavenstvo, tako je imade i čedni pop Pajo; kako je, sve do danas *nenadoknadi* nam, Mijo Pavlinović za tu svoju narodnu ljubav imao mnogo trpiti i znao umreti, kao zastupnik doduše na carevinskom vieću, ali i kao umirovljeni seoski župnik, tako i naš pop Pajo trpi sve od časa, kada je počeo širiti medju svojim narodom sveto-jeronimske knjige, pak jer još svedjer ljubi svoj narod, svedjer je i zamitan. Ali neka se utješi. Imade nješta i sjajnijega od zlatnoga opatijskoga križa, nješto višega od župnika svete Terezije ili kanonije, a to je ljubav i odanost njegovih svetogjurskih župljana bez razlike narodnosti, jer im je svima jednaki otac; a to je duboka ljubav i vječna harnost svega bunjevačko-šokačkoga roda, komu je on i otac i majka, pravi duševni sin neumrloga Ive Antunovića. Pavlinovića je iz seoske njegove Podgore odpratila sva Dalmacija na groblje svete Tekle, pa se može reći da onakova pokopa ni okrunjene glave nisu doživile. Toliko je značila i znači ljubav i harnost naroda, koja ne barata sa častima i zlatom, ali sve to nadkrijuje, nad svim kraljuje.

Sutra dan su me povelili prijatelji: Šandor Rajčić i mladi dr. Stipan Vojnić-Tunić, nećak Pajin, po gradu. Iz najprije smo pregledali crkvu sv. Gjurgja, sagradjenu u gotičkom štilu godine 1898. a o trošku varoši Subotice, odnosno Subotičana. Crkva je prekrasna; u nutarnjosti dosta nalik katedralci sarajevskoj, samo je od ove veća i krasnija visokim svojim tornjem i bogatijm pročeljem. Crkva je čista i za vrieme službe puna pobožnoga svieta. Daje svake nedelje službu u tri jezika, jer u župi Sente (svetog Gjurgja), kao i po ciloj Subotici, živu izpremješane sve tri narodnosti; ali u Senti i u Keru su Bunjevci u velikoj većini. Crkvu svetog Roke u Keru nisam vidio, jer mi je bila na strani; ali kažu da je isto tako liepa kao i sv. Gjurgja. Zidana je takodjer u gotskom slogu g. 1896. te je za 4 metra dulja od sveto Gjurske

t. j. duga je 51 $\frac{1}{2}$ metra. Crkva sv. Terezije nalazi se u središtu varoši na prostranoj pijaci. Zidana je godine 1712. u baroknom slogu, pak imponira svojim prostorom, ali nipošto skladom. Tamo je svake nedelje i svakog svetca pet pjevanih misa s pridikama, jer župa ima 55.000 duša, ali od novijega vremena ni jedna od tih misa nije bunjevačka, već sve magjarske, bez obzira što u župi živi preko 30 hiljada Bunjevaca. Jadni se Bunjevci otimlju i traže staro *svoje*, a ujedno naravno i Božje pravo; ali ga žalibože ne dobivaju. Ljuto će se to osvetiti gospodi u Kalači, kojima bi morala biti preča i svetija stvar Božija, nego li ona prevrtljive politike. Pravica i sud Božji već je u nekoliko prigoda progovorila, pak će progovoriti i opet; jer izkorenjivanje jednoga jezika i jednoga naroda grihota je velika, buna je to protiva samomu Bogu. I bunjevačko-šokački, za pravo hrvatski jezik *porekla je Božjega, jer ga je sam Bog njima dao*, kao što ga je dao i drugim narodima; zato on hoće da njima, t. j. sreću njihovom i duši njihovoj u tom liepom bunjevačkom jeziku po službenicim svojim progovara, istine im svoje prediči i tumači. Pa zato, kada ljudska pravda traži i iziskiva, da se tamo prediči i tumači magjarski i njemački; onda ta ista pravda mora dopustiti, da se i Bunjevcima prediči i tumači riječ Božja u njihovom jeziku, jer inače ona nije pravda, nego je nakaza i licumjerac pravde.

Nedaleko svete Terezije a na velikoj glavnoj pijaci, koja nipošto nije u sredini ciele varoši, nego na njenoj severo-iztočnoj strani, nalazi se velika varoška kuća, sazidana zadnjih godina a o trošku od nekoliko milijuna. O njoj mi je teško pravu reći, jer u njenu nutarnost nisam zalazio, ali vanjština njena ne vabi i ne otima pogleda ljudskoga. Pročelje je još prilično, te čini, da sgrada imponira svojom visinom i veličinom; ali stranice, ali podkrovlje, mnogo sjećaju na židovske tubaste grobne spomenike i na željezne ploče sa gvozdenim ekserima na mašinama (lokomotivima) magjarskih željeznica. Kažu da je to magjarski stil. Može biti, ali jim na njem ništa nema umjetna, ništa poletna, ništa kršćanskoga. Za toliki bi se novac mogla drugačija sgrada podići. Zašto se nisu ugledali za pečujskom katedralom, koja je ipak njihova svojina i koja je uz košičku katedralu valjda najstariji spomenik u cielej Ugarskoj? Tamo bi ipak nješta našli, što bi jih sjećalo na njihov prvobitni štil.

Toga do podneva (8. rujna) povelili su me još prijatelji u ulice, gdje se je razvio vašar tkiva i ćilima. Mislili su mi time ugoditi, jer su znali, da sam radi toga najviše i došao u njihovu Suboticu. Ali na žalost nisam tamo ništa našao, što bi me zanimalo i što bi imalo umjetničku vrijednost. Bez (platno) bio je najviše prosti, kućevni. Otkali su ga tikači, a ne prosti puk. Bilo je nekoliko otaraka sa utkanim šarenim krajevima, ali bez ikakvih motiva (šara). Tek je spomena vriedan ćenar (dereklije, usnov), koji su na prodaju nudile tri Srpkinje iz Stapara. Vrlo je fino izradjen i sa raznim prutcima. Ja sam

si kupio nekoliko komadića i pobilježio njihove nazive. Žaliti je samo, što taj fini i nježni usnov nije nalazio prôdje, a upravo bi valjalo da ga svaka bunjevačka kuća i djevojka imade, barem kao zastore na prozorima. Bilo je na pazaru takodjer nekoliko ćilima i čaršafa, ali tako kričeće boje, osobito crveno-ružičaste, zelene i plave, da jih oko, vično pravom ukusu i umjetnosti, nije moglo ni pogledati. Te su boje sačinjene od čistog anilina i zato su strašni otrov, pak jih nebi smio niko kupovati, ni upotrebljavati, tko je svome zdravlju rad. Ćilimi su tkani u Stapararu, koji je prije 20 godina proizvodio drugačiju robu. Neka se Staparke ugledaju u svoje sestre Srpkinje oko Novoga Sada i Bečeja, gdje još rade sa umjerenom i zdravom bojom, pak će sa svojom robom bolje prolaziti. Nalik tima staparskim ćilimima prodavali su i Magjarice pregače, po obliku dakako snimak sa bunjevačkih pregača. I na tima magjarskim pregačama gospodovala je ružičasta anilinska boja, pa se nije čuditi, što se na takovom krilu mnoga voćka i razno jelo otruje.

Sa vašara odveli su me prijatelji u široku Deakovu ulicu, koja — čini mi se — spaja glavni trg sa trgom svete Terezije. U toj ulici nalazi se kapelica sv. Roka, o kojoj pričaju stari Subotičani, da je narod klečečki i kocajući donosio ciglu i malter za njezinu gradnju, samo da jih dragi Bog po zagovoru sv. Roka oslobodi od kuge i kolere, koja je onda po varoši strašno harala. Odveli su me prijatelji u tu ulicu, da vidim, što nisam vidio i što ću jedva ikada vidjeti, jer toga nigdje nema. Toga na ime dana, kao i na Veliku Gospojinu, šeću se tamo od jedanajeste do dvanajeste ure bunjevačke subotičke djevojke. Bilo ih je, mislim da neću slagati, oko tri stotine. Hodile su u liepom redu, sve četiri jedna uz drugu, a da nisu nikome smetale. Ponašanje im je bilo čedno, nipošto izazovno, — ama baš nijedne namiguše. Zato su i bile sa svilenom maramom pokrivenne glave, da kako u crkvi ne smućuju andjela, da tako ni na sokaku ne smućuju mladićâ i drugih prolaznika. Doista lijep običaj, koji su poprimile od svojih majka, a koji običaj na čast služi liepim djevojkama bunjevačke Subotice. One su — moram reći — celim svojim ponašanjem na toj šetnji, a vele da tako biva i na njihovim zabavama, pokazale, da umiju cicitati svoju djevojačku čast i da su doista „dive, divinae“, kako vele latinci, to jest „božanske“, dokle god su prave divojke, divice. Jedino jim moram zamjeriti njihovu preskupu opravu. Kako im je na glavi svilena marama, tako su im i na tielu svilene suknje i svilene reklje, to jest one su sve savcate u šarenoj i teškoj svili. Ja sam na prvi mah pomislio, da su to apatinske Švabice, jer se i one tako nose, samo što švabske divojke nemaju marama na glavi. Ta je svila na bunjevačkim divojkama (a kažu da se i mlade žene tako nose), kako rekoh *preskupa*, jer je to čisti pliš, kumaša (baršun), atlas, macelinska svila itd. dakle najbiranija i najdragocenija roba, od koje rif stoji 8 do 14 kruna, a cijelo odijelo i nekoliko stotina kruna. To je da-

kako pretjerano, jer bi to i jednu groficu skupo stajalo; a zlo biva veće, što se djevojke medjusobno natječu, koja će bolje i više, jer jih je stid (kako je to žalibože svuda med mladim i neiskusnim svietom), ako se druga, možda siromašnija, skupocjenije nosi. A još je gorje, što se ta skupocjena i po sebi dugotrajna svila ne nosi dugo, nego se poslije dvi ili tri godine mijenja i kupuje nova, jer tobože šara i cvjetovi po svili nisu više u modi; a neznaju sirotice, da tu modu prave i narivavaju jim trgovci, većinom židovi, upravo kao kod gospoja iz viših krugova, kojima prave modu nevaljate ženske grada Pariza i Berlina. A k' tomu neka budu naše čestite Bunjevke uvjerenne, da jim trgovci tu skupu svilu prodaju *skuplje*, nego li ju inače prodaju gospojama Magjaricama i Švabicama, jer znadu da su Bunjevke za takom robom popašne, i da misle: što je skuplja, da je i bolja. Ali nije tako.

Dobre bi se naše subotičke krasotice takve zločeste navade, koja svake godine sve to većom biva i sve više troši, morale odreći. *Prvo*, što ta svila nije narodna, to jest što ona sa svojim cvjetićima nije svojina bunjevačkoga roda, jer ju jednako nose i Švabice, a drugdje i Magjarice; *drugo*, što ta svilena roba jako duboko zasiže u džep roditelja i tako slabi vlastiti imetak; a *treće*, što se ta skupa roba još čitava i neiznošena često mijenja, pa to još sa skupljom robom. Ne traži se od dobrih subotičkih diva i ubavih mladih ženica, da se nose prosto kao puk na selu, ta one su ipak varošanke, pak zato treba, da je med njima u nosivu neka razlika; ali ta razlika ne smije biti prevelika, ni preskupa, a pogotovo se nesmije tudjiti od svoje izvorne i obćenito narodne, ter zanašati u velike na tudjinsku nošnju. Nego, kako se te naše dobre i vridne dive — jer nisu gospodske, nego ratarsko-posjedničke kćeri — znadu u poslone dane u staro i obično svoje bunjevečko ruvo oblačiti i obavljati kako doma sve kućevne, tako i na salašu sve poljske poslove, radi čega duboko skidam kapu pred njima; zatim kako se one, pa bile i iz najbogatijih kuća, neobičaju baviti sa glasbom, plesom i inim gospodskim bezposlicama i zabavama; i kako one napokon po nediljama i svetkovinama sav svoj nakit nalaze jedino u nizu dukata izpod vrata, što je vazda bilo obilježje slavenskih ljepotica, — ili u zlatnom lančiću sa medaljinom Majke Božje, što je opet obilježje kršćanstva, koji predmeti nikada ne gube svoje vriednosti i mogu se kroz stotine godina upotrebljavati; — tako bi bilo želiti. da si ta čedna i pristojna ženska mladost bunjevačka, upravo radi svoje koristi, nabavlja odsele za nedjeljno i svetkovinsko odijelo tvar od te njihove skupocjene svile jeftiniju. Pa ako jim se baš hoće svile, onda jeftiniju svilu „*foulard*“ zvanu, ili „*messalin*“, ili nešto težju „*liberti*“ ili „*merviljo*“ (*merveilleux*). Ali ja bi jim više preporučio beznu (lanenu) i vunenu robu. Na primjer „*grenadin moll*“, koji nose i gospodje a na kojem se dade vezti, prosicati, vitati itd., koji dakako mora biti od lanene (četenove) žice, a imade ga debljega i tanjega.

Isto je taki i „*batist*“. Od vunene pako tvari se osobito preporučuje: „*delen*“ (*delain*) i *voal* (*voila*), kojih imade u raznim bojama i sa cvetićima; a *grenadina* imade sa raznim uzorcima (*mustricama*) pače i sa našim slavenskima. Sve je to, kako rekoh, solidna i jeftinija roba, koja najlaglje može zamieniti preskupi i teški pliš, kumašu, marcelinsku i drugu skupocjenu svilu; a što je najglavnije na ovom tkivu, osobito grenadin mollu i batistu, mogu one u mjesto fabričkih cvietova, vrlo liepo vezti cvijeće i šare po miloj volji, bilo svilenim, bilo šarenim koncem, radi čega neće biti u neprilici, jer ni jedan narod ne ima toliko začama (*počima*, iliti *mustrica-uzoraka*), kao baš naš hrvatski (*bunjevački* i *šokački*) narod, za kojima se *mustricama* danas upravo otimaju: Pariz, Berlin, London, Beč, Rim i drugi veliki gradovi i narodi, koji svi s' reda priznaju *izvanrednu vještinu i vrlo fini ukus* naših seljakinja. Naše bi dakle varoške Bunjevke mogle i na svojim suknjama, a osobito na rekli-jama imati čistu narodnu stvar, koja bi jih pred svakim odavala, da su Slavenke i da pravom mogu biti ponosne na svoje odielo, na to djelo svojih ruku, na izvanrednu vištinu svoje pameti. Osobito za reklije, ili tako zvane bluze, nebi bile nikada u neprilici, odakle će uzeti začame, jer jim toga u izobilju daju oplećki i rukavi ubavih Šokica iz Santove, Berega i Dolnjeg Monoštora, bilo da vezu, bilo da prosicaju, bilo da jih šljokama ukrašuju; jedino bi morale odbaciti one predugačke taclije, kao i one kratke sa svilenim pantlikama ukrašene suknjice (*krila*), jer ono ne pasira ni za Šokice, a kud kamo manje za varošanke.

Ako iko, a ono upravo subotičke Bunjevke, na koje sva okolica sve do Dunava i Drave kao na svoje vodje gleda, morale bi se u takom narodnom odilu pokazivati na javi po većim svetkovinama i pri raznim svečanostima, da tako slobode i pobudjuju one po selima, te se svoga rođenoga ne stide. Ne trebaju se bojati prigovora i izsmjehavanja, kako su to žalibože doživile na nedavnoj svojoj narodnoj zabavi, da su se naime u svom narodnom ruhu (*Hrvatica*, *Dalmatinka* i *Slavonka*) pokazale kao kakove „*sluškinje*.“ Take je riječi mogla zamisliti samo neuputna glava, a izreći usta, koja na što boljega nisu ni naučna. Da je toj ženici moguće zaći u razna kupatila, recimo našega carstva i kraljestva, ili na zabave Bukarešta, Sofije, Beograda, Linca, Graca itd., onda bi imala viditi, šta još nije vidila. Vidila bi, kako se gizdave Rumunjke, sve kćeri boljara (*princova* i *grofova*), oblače u svoje *narodno* ruho i pokazuju u njem na zabavama i plesovima; vidila bi kćeri srpskih ministara i bogatih trgovaca, kako se šeću ne samo po Beogradu u svome srpsko-narodnom odielu, nego i po Abaciji i drugim lječilištima; a vidila bi to isto i kod bugarskih ne samo kćerih, nego i gospoja, kako se upravo ponose sa svojom narodnom bugarskom odjećom. A to se isto mora reći i o svim drugim slavenskim granama, osim nas Hrvata, gdje se otmeniji naš sviet

kao stidi svoje narodne nošnje, koja eto cijeli svijet svojom finoćom i samoniklosti posla te uzvraka upravo zadivljuje. Kada se dakle sve naše slavenske sestre ponose sa izumom svoga naroda; kada se njemačke gospođske divojke po Štajerskoj, Austriji, Tirolu i drugdje sa ponosom oblače u ruho svojih seljakinja, zašto da bi se onda bunjevačke kćeri u bijeloj Subotici stidile svoje samonikle i preliepe nošnje? Neka zapamti ta prigovorka Bunjevka: da su Magjari od nje pametniji, pak kupuju ta *naša* veziva i naša prosicanja, ter jih upotrebljuju za svoju odiću, a jer su preliepa, prodaju jih pače i šalju u tudjinu *pod svojim imenom*, da se tako s time *prodiče*, kako imadu vište i pametne žene, kada se eto mi nećemo i neznamo podičiti, pače mi se eto našega stidimo.

Istoga dana (8. rujna) poslije gospođske užine u kući domaćina Paje, pozvali su me, da podjem u dvorane „Katoličkog momačkog društva“ pa da vidim, kako jim se mladež pod nadzorom svojih starijih zabavlja. Odbio sam to, i radje sam pošao u njeke bunjevačke kuće, e da jim vidim domaći život i domaće poslove. Povelili su me u kuću starine Tome Čovića, gdje sam našao nekoliko čaršapa (koje kod nas u Djakovištini zovu šarenice) i dva velenca (kod nas ćilimi „prstaši“ i „namitani“). Boje su im dobre i rekoše, da vunu sami farbaju. Velenca prostiru obično po krevetu, ali na *dunju* (kod nas perina) i izpod uzglanice (vanjkuša). Na krevetu se još nahodi druga dunja od paperja (pahuljica), s kojom se, ako je hladno, pokrivaju. Pokazali su mi nekoliko pregača i torbu, ali koje one same tkaju, a tku jih poput gobelina, a mjestimice na daske ili na četiri nite. To je sve čista narodna radnja. Na pregačama prevladjuju tamne boje: crvena, plava, crna, negdje žuta i zelena. Takve pregače redovito još i danas nose poljodjelske bunjevačke djevojke, mlade i stare žene; ali djevojke samo u poslene dane. Pregače „redušare“ tkane su samo na prutke, a „posvečarke“ imadu uz prutke i vrlo liepe šare, koje proizvode pri tkanju kada na dasku dižu. Finije su pregače „šotoške“ a prostije „pamučarke.“ — Snaja djeda Tome (rodjena Malagurski) pokazala mi je jednu vrlo liepu bielu pregaču sa prekrasnim rasplitom pri kraju. Veli da ju je prije 20 godina sama radila i sama nosila. Uz tu pregaču imade ona još mnogo radjâ sa uskim rasplitom, koji bi si bunjevačke djevojke morale učiti i raditi, jer su doista liepi, pak jih je viditi po Dalmaciji i Moravskoj. Još su mi pokazali, samo neznam, da li u kući dobroga Tome Čovića ili u kući starine Zelića, kamo me je preč. gosp. domaćina Pajo odveo, prekrasnu bielu suknju, koja je u svu širinu pri dônjem obrubu ukrašena sa čipčicom do dva prsta širokom a vrlo ukusno pletenom od zlatne žice. Rekoše mi, da se takve suknje još vidjevaju na subotičkim djevojkama i na mladim ženama; ali dosta riedko. Eto! neka ženska mladost bunjevačka opet prione za tim, pak na toj bjelini veze ili biele ili šarene cvietke, ili ju ukrasuje sa

rasplitom ili izsikancem, kakovih uzoraka oni imadu u izobilju, pak će imati narodnu nošnju. U kući Zelićevoj pokazaše mi (domaća kćer, jur izudana i snaja) sijaset svilenih sukanja i reklija, u koje da je uloženo mnogo i mnogo stotina kruna, ali koje one već ne vole nositi, jer da su stare već nekoliko godina. A pokazaše mi i nekoliko donjih sukanja sa prekrasnim priplitom i rasplitom, koje je još njihova majka radila, ali koje i one danas nose; a ja sam uvjeren, da će jih još i njihove kćeri i unuke nositi; jer što je samo po sebi liepo i trajno, ostati će za vazda liepo i trajno. Stari je prijatelj Zelić ležao bolestan, oko njega se igralo dvoje unučadi, od sina i kćeri, ali oboje već na gradjansku obučeno. Zakleo sam mu i snaju i kćer, da si u toj djeci odgoje prave Bunjevce; a u sobu da si ne kupuju namještaja od svile i kadife, u opće ne dućanske robe, koju moljac jede, kada već one same umiju nješta boljega i umjetnijega, pa našega napraviti. U tome bi pogledu morala bunjevačka inteligencija prednjačiti, pak za svoje salone nabavljati samo *narodne poslove*, narodne motive, koje bi tek trebalo sgodno preugotavljati i primjeriti na razne predmete. Tako će se onda za svojom gospodom povoditi i Bunjevci zemljoposjednici. A inteligencija se toga nebi imala stiditi, kada su naši ćilimi, naši izsikanici i naša veziva otvoriti si sami vrata u grofovske i gospodske palače najvećih gradova.

Strina Ana Milodanović pokazala mi je prekrasnih radnja i prefinog tkiva od kudilje (lana), koje je prije 35 do 40 godina prela i tkala njena majka. Na sastavku ivica (na polama) nahode se divni uzorci na „trenice“ i na „porte“. Reče mi ona, da su u starije doba (prija 25 do 30 godina) sve njihove žene same prele i tkale, pa u tkivu proizvodile razne biele i šarene šare; osobito da su umile čunčati ženske rukave, a danas da skoro sve ženske nose kratke rukave, kao i Švabice. Danas je već vrlo riedko, da koja subotička Bunjevka tka, i to možda samo na salašu, nego kupuju bez od seljakinja iz okolice, koje si same skroje, ali opet daju po drugima šiti. U starije su doba nosile i kod njih udate ženske na glavi kapice (poculice), ali ne vezene, nego sašivene od raznobojih svilenih komadića, pak ovdje ondje ukrašene zlatnom žicom. Sada pako udate ženske podvezuju glavu u „kondžu“, na koju, ako idu na sokak, prebace maramu. Udate ženske još i danas imaju pod reklom prsluk, dočim djevojke od novijeg vremena nose „midere“; nose istinu govoreći: svoju brzu starost, bolest i smrt. Zar se nebi bunjevačke krasotice bijele Subotice i opet mogle povratiti k' svojim prslucima, pak jim eto riešenog pitanja bunjevačkog kostüma. Prsluci mogu biti od fine svile, mogu biti ukrašeni zlatnim ili srebrnim vezivom, a pod prsluk obući divne oplečke sa još divnijim rukavima ubavih Šokica, jedino sa čipkom na taclijama uzkom i elegantom, kako su ju to Subotičanke još prije 30 godina same radile. Dajte djevojke, učinite to. pak ste spasili svoju starinu, a spasi-

ćete i sebe i svoj porod, da se ne utopi u moru tudjinstva! Vaše sestre u Dalmaciji nose takve prsluke i danas; nose jih Čehinje u Moravskoj, Slovačkinje u Slovačkoj; al ponose se snjima i djevojke Štajerke i mlade Tirolke. Nije to sramota, nego je divota; nije to bolest, nego je zdravlje.

Taj sam dan završio sa večerom kod čestitog, radinog i svjesnog Bunjevca Joška Malagurskog. Sabrao je oko kićenog stola svoga gotovo sve prvake bunjevačke iz bijele Subotica, Kuća mu je sva udešena po bunjevačku, što me je u velike veselilo; jer je to očiti znak, da dobri Joško umije računati i misliti na budućnost. Makar, da imade brata uglednog advokata Dra Babijana, makar da si je najstariju kćer Maru (neumornu budilicu sviesti bunjevačke) dao izobraziti u višim školama u Hrvatskoj, on ipak ostaje stara korenika bunjevačka, pak je kod njega u prostranom domu sve narodno. Molitva, rad i štednja izpunjava mu cijelu dušu, a to i jeste prava jezgra narodnog namobstanka. Večera je bila preobilna, pak sam se upravo stidio, što je išao toliko počastiti svoga prijatelja. Na stol su iznešene i dvije jestive, za koje su mi rekli, da su to svojina samo subotičkih Bunjevaca. Moguće, ali ja bih rekao, da je ona tjestenina — izvanredno fina — svojina i drugih Slavena; a ona biela mlična jestvina sa kvascem, da će biti ostanak azijatskih horda Huna i Avara, koji su se dulje vremena u Panoniji zadržavali bili.

Prijatelji su me sustavljivali, da ostanem još koji dan u Subotici, pak da vidim njihov Palić i da se izvezemo na salaš prijatelja Joške. Ali sam jim bratsku ponudu liepo odklonio, jer sam ja tih kupatila za moje duge bolesti mnogo i obašao i vidlo; a salaše sam jim promatrao vozeći se željeznicom od Bajmoka do Subotice. Svatio sam kakvi radeni život tamo provode, a i razumio, da u tim salašima zapravo i stoji njihova gospodarska snaga, ali i snaga njihovog narodnog obstanka. Odlučio sam sutra dan (9. rujna) povratiti se kući, ali domaćinu mome pričini se, kao da ja u Subotici nisam našao ni vidio onoga, radi čega sam zapravo došao, pak mi ponudio, da me povede u Santovo i u Bereg med Šokce, gdje da župnikuju njegdani njegovi kapelani. Rekao sam mu: da sam ja u Subotici dosta toga vidio, a navlastito da sam upoznao dobre i srdačne prijatelje, a nada sve, da sam našao probudjenu bunjevačku svist, koja se nahodi u sigurnim rukama. Dakako, da sam mu bratsku ponudu rado prihvatio i odmah se zahvalio na tolikoj žrtvi, koju sam kasnije toliko puta blagosivao, jer mi je pribavila dva krasna dana, koje ubrajam med najugodnije dane moga života. Ja sam tako uz nebrojene rukavce Dunava vidio još svježju grančicu hrvatskoga stabla, koja liepo cvate i čuva podpuno bogatstvo svoje narodne osebine, koju osebinu tudjinski običaji i mnoga suprotivna nastojanja evo kroz hiljadu i više godina, ne ću reći uništiti, ali niti preobraziti nisu mogla.

Prečasni g. Pajo provezao me kočijom kroz njeke ulice subotičke, da i

s te strane upoznam Suboticu. Nije me on upozorivao, ali su otvorene moje oči opazile, kako su udaljeniji krajevi Sente i Kera dosta zapušteni. U središtu i u blizini varoške kuće sve je popločano asfaltom i razsvjetleno električkom; a tamo dalje, gdje Bunjevci najviše stanuju, tratoiri su od cigle tako razrovani, da noge polomiš, pa ne samo električki, nego i običnim seoskim lampama ni traga, ni glasa. To nije ni liepo, a ni pravedno, jer i Bunjevci po okrajcima Sente i Kera spadaju na grad Suboticu, pa kada zajedno podnašaju sve terete, valja da uživaju i ista prava. Uzput smo do kolodvora prošli kraj dvora baruna Vojnića, koji — kako je obćenito poznato — nosi samo ime bunjevačko, ali ne srce, ni običaje narodne. Navratili smo se i u tkalačku radionicu Montaliona, rodom iz Baje a poreklom Talijana. Radnje su mu doista liepe i stoje na visini tkalačke znanosti. Tkalci su mu, osim jednoga, bili sami Česi; a u dvorani veziva zatekli smo djevojke i djevojčice, koje su bijelo vezle, rasplitale i prosicale, a za koje nam je g. Montalion rekao: da su Dalmatinke. Upustio sam se s njima u razgovor i obaznao, da su svekolike Bunjevke iz Subotice. Ja razumijem, za što jih g. Montalion krsti Dalmatinkama, na ime, da mu roba dobije bolju prodju, jer baš ovo zadnjih godina dalmatinski raspliti i prosicanja izašli su po velikim gradovima na veliki glas; ali nije liepo, da on Bunjevka, ma da i jesu starim poreklom svojim Hrvatise iz Dalmacije, oduzimlje njihovo sadanje ime, s kojim se one ponose, pa uz koje valja da se po velikom svietu ponose i sa svojom umjetničkom vještinom. Ali tudjinci obično tako s nama rade. Naše prekrasne radnje kupuju i sabiru, pak jih onda svojataju, da su njihov izum i njihova svojina. Tako je u svoje doba uradio Niémac Holbein sa prekrasnim našim *pisanim* vezivom; pokupio ga po našim stranama i onda po širokom svietu razturio, ne pod našim hrvatskim, nego pod svojim imenom, tako da su Niemci uvjereni, da su *njihovi stari* tako radili, pak jer jim je to Holbein tobože iz zaboravi izvadio, nazvali su taj način veziva Holbeinovom tehnikom, pod kojim imenom sav svijet to vezivo danas jedino i poznaje. A tako rade i Magjari sa bunjevačko-šokačkim, te slovačkim liepim radjama; pače gospodja Janka Varsánji i sa našim hrvatskim iz same zagrebačke okolice, gdje se predobro znade, da niti su Magjarice, a niti Niemice majstorice u vezivu i rasplitanju, nego jedino u šlinganju; što i jeste jedini njihov izum, pa neka jim bude i svojina. Geometrijski likovi slavenskoga su porekla.

U Santovo udarili smo željezničkim pntem preko Baje. Put je od Subotice do Baje vrlo zanimiv. Po brežuljcima, jedva 114 do 130 metara nad morskom površinom visokima, poredali se uzorni vinogradi, isprekidani amo tamo sa kojim salašem. Ti su vinogradi zasadjeni većim dielom na pjeskovitom tlu, pače mjestimice na čistom piesku, što kod nas u Slavoniji nebi vjerovali, da je moguće. A uspjeva vinova loza na piesku i te kako. Ako

nije odveć kišovito ljeto, daje obilno groždja i izvrstnu kapljicu; a što je najglavnije, nju u piesku nehara filoksera tako, kao u čistoj zemlji. Uzput smo s lieva vidili Kunbaju, a s desna Bački-Aljmaš i Bikiće. Sve sama zavičajna sela slavnoga Antunovića, koji je u mladosti svojoj na mjestu tih bujnih vinograda gledao kržljivo grmlje i mršavu travu, kako ju pasu hiljade i hiljade bjelorunih ovaca i na stotine pustopašnih konja. Da, ali onda je u Kunbaji, Aljmašu i Bikiću živio čisti Bunjevac, a danas? Bolje da šutim. Nestalo ovaca, jer jih nije trpio doseljeni, zemlju mirišući, Niemac, pa nestalo i našeg svieta.

U Santovo smo došli oko dva sata po podne. Na početku sela susreli smo dobroga župnika g. Grgu Jasenovića, sina bunjevačkih roditelja iz Čavolja, koji se tek u 48-oj godini života zadostao župe, pa srećom župe med svojim narodom. On nam se nije nadao, jer smo pošli iznenada i u Santovo i u Bereg. Odmah sam zaželio skrenuti u prvu sgodniju seljačku kuću, da se nagledam tkiva i veziva, ali me sustavio g. Grgo, rekavši: nemojte, to je srpska kuća. Sada se istom na žalost sjetih, da je to ono šokačko selo, u kome je prija kakovih 18 godina polovica našega svieta radi prkosa župnika Magjara prešlo na pravoslavlje. Htio župnik na ime, da dokine šokačko pjevanje i prediku u crkvi, pak uveo samo magjarski, bez obzira na pravdu i Božju i ljudsku; jer je u Santovi živilo 2000 Šokaca katolika a tek mala koja stotina Magjara. U njegovom ga ne otčinskom postupku pomagala Kalača (tadar kanonik Varoši), a jadni narod preko polovice prešao na srpsku vjeru, komu je hitri patrijara Branković u brzo sagradio veliku crkvu i namjestio samostalnoga paroha. Ali, kako mi g. Grgo reče, oni su samo po imenu pravoslavni, a u životu katolici, jer jim njihov paroh mora davati i večernjice, a mora jih izpoviedati i dieliti jim sakramenat posljednje pomasti. U ostalom, reče g. Grgo, već ih se je jedna četvrtina povratila u krilo sv. majke crkve katoličke; a ja sam uvjeren, da će se uz župnika svoje krvi i svoje rieči, kakav je g. Grgo, pa uz njegov mar, povraćati i ostali.

Župnik nas je uveo u kuću dobro stojećega seljaka Joze Tomaševa. Taj se je začudio, kada su mu na dvor banula tri misnika. Ali se je odmah i snašao, kada je čuo, radi čega smo došli. Uveli su nas u prednju sobu, koja je tako liepo spremljena, da bi u njoj za vrijeme manevra mogli smjestiti generala. U obće govoreći, naš sviet tamo u Bačkoj, kud kamo čistije i urednije drži svoje stanove, nego naši seljaci u Slavoniji. Skoro svaki imade više soba, pa med njima jednu paradnu. Strina Ana, tako se zove žena gazde Joze, otvorila nam je svoje ormare, pa stala vaditi ćilime' ponjave, oplečke i drugo koješta, sve jedno ljepše od drugoga. A nije toga trebala činiti, jer joj je već sama soba bila prava izložba, počem po krevetima, trpezi i ormaricu prostrta sama narodna umjetnina. Vidio sam tude prekrasnih ćilima, na

kojima se izmjenjuje ubjeranje (prstaška radnja) sa tkivom na dasku, upravo kao u Tolisi u Bosnoj; samo me je ovdje u Santovu iznenadila prekrasna žuta boja, kakova se kod nas u Slavoniji ne vidi. Ovi ćilimi, kao i oni u Tolisi, pa u novije vrijeme i kod nas, imaju istu pogrešku, na ime, da im se šare jedne pole sa šarom druge pole pri sastavu ne slažu, to jest da jedna u drugu si naličinu ne prelazi i tako ne sačinjavaju jedne skladne cjeline. Ali mi reče strina Ana: da je to kod njih već taki običaj, jer jim ćilimi onda šareniji izlaze. Nego to nije ni dobro a ni opravdano; jer da su pole bolje složene, to bi ćilimi imali i bolju i bržu prodju, kao što ju imaju srpski ćilimi od Vrbasa, Bečeja, Kovilja i drugih mjesta poviš Novog Sada. — Istu sam tu pogrešku opazio i na Aninim ponjavcima (kod nas vezenci, velenci), pa i na stolnjaćima i ponjavama. Ovi su potonji prekrasno tkani na sitno jablansko i protkivani do skrajnosti harmoničnim šarenim prutcima, tako da jih se oko od milote ne može dosta nagledaji. Još je strina Ana pokazala nam pavlake tkane na baransko i na eblensko, koje bi mogle dičiti i gospodske krevete. a navlasti divane i fotelje, ako bi se takvim platnom, u mjesto kojekakvih fabričkih prevlaka, prevlačili. Ali sve ove narodne radnje nadkrilili su ženski oplećki, posebice rukavi. Oni su tako umjetno i nježno prosicani, razplitani i vezeni (Ana veli „vitani“), da bi zadivili salone Beča, Pariza, Berlina. Ja sam dosta toga liepa i prekrasna vidio po Slavoniji, Hrvatskoj i Bosni, ali sve to ukusom i nježnošću posla nadkriljuju ovi santovački rukavi, izuzam dakako predugačkih taclija (ušiš). Ima jih prosicanih na „troje rebarce“, na „šâreno“, na „križiće“, na „čoravo“, „veliko“ i „svileno“; a mjestimice su ukrašeni filigranski vezanim mustricama od zlatne žice. Ama prava ljepota, za kojom bi se ne samo bunjevačke djevojke Subotice i Baje, nego i Hrvatice naših gradova morale pojagniti. Gizdavim oplećcima Šokica naprotiv ni izdaleka ne odgovaraju njihova krilca, kojih imade izkićenih vezivom, ali ponajveć sa u poprečnim svilenim pantlikama razne boje. To može biti ugodno oku, ali niti je solidno, niti umjetno. K tomu su krilca i posvetačka i svagdanja kod Šokica okratka, što možda opravdavaju mokri ritski krajevi, da se neomlitaju rosom i blatom; ali nikako se ne može reći, da je to liepo i posve pristojno, pak si valja barem posvetačka krilca na duže krojiti.

Strina Ana nam je priznala, da je većinu toga njenog narodnog blaga izradila joj majka. živuća u kući Matin u Bregu, jer je i ona sama rodjena Berežanka; ali da je tude takodjer i njene rukotvorine, pa i starije joj jur udane kćeri, te divičice Marice, koja se sprema za udaju. Priznade mi, da te rukotvorine i kod njih prelaze u treće i četvrto koljeno, pak se sa rukotvorinama bake i prabake služe i ponose unuke i praunuke, jer te radnje traju deset puta duže, nego li dućanska roba; a k tomu jih nekvari moda, pak se ne moraju svake godine drugačije krojiti ili vezti, dakle da mnogo jeftinije

izilaze, nego li kada bi si iz dućana odilo nabavljale. „K tomu je to, reče Ana ponosno, naše, pravo naše, a nije tuđe i svačije“. I pravo reče. — Pohvalila mi se je još, da su imali u Santovi kapelana, koji je te radnje također hvalio, pa sokolio Šokice, da se svoga posla i svoga odila nikome za volju ne odreknu. Čisto u strahu prišapnula mi je, da se je zvao Blaž Rajić. Nije znala, gdje se sada nalazi, a njega eno župnikom kod sv. Roke u Keru Subotice. Eno ga u metropoli bunjevačko-šokačkog roda, pa kako je vrlo mlad a k tome bistar, uz to jur zagrijan za ono, što je njegova naroda, neka se uz Boga i vjeru sav posveti svojoj rodjenoj bunjevačkoj braći; ali uz nju neka ne zaboravi ni dosele si dragih Šokaca. Bog će ga zato obilno naplatiti.

Domaćica Ana pokazala nam je toliko narodnjega ženskoga rada, da bi na izložbi mogla s njime zapremiti cielu veliku dvoranu. Ona se doduše ponosi s time svojim blagom i sa svojim pametnim drugom Jozom, ali ju ipak teška briga tare, jer joj jedinac sin Bartol, djak kalačkog sjemeništa, ljutu bôlju pati, s koje bi lako i premlad mogao poći majci zemlji u krilo. Od srca mi je žao te dobre čeljadi, jer su marni ne samo u tkivu i vezivu, nego i u ostalom gospodarstvu, pa i u štivu, počem jim je draga i knjiga i novine.

Od strine Ane sam obaznao, da Šokice ne šiju lana koji zovu „kudelj“, nego samo konoplju i to o Gjurgjevu. Čupaju ju svršetkom srpnja i odmah zelenu, neposušenu, meću u vodu, da jim onda predja bude bjelija. Kada jim je konoplja iza vode prosušena i potučena, onda ju same na trlice, grebene i štetice (kod nas kažu peraje) dalje priredjuju; ali ako je konoplja opora, onda je nose u suvaru, pak dobiju i meklje i dulje vlakno. U suvari je kamen dugoljasto okrugao, (kao oklagija) pak se namotan sa kudiljom okreće, a žene same paze, okreću i izvlače, dok jim kudilja ne bude po volji. Da bi se kudilja u suvari priredjivala, kod nas u Djakovištini, a valjda ni drugdje ne znaju. — Platno ne zovu Šokice „bez“ nego „tkanje“, pa je to tkanje uz obično svagdanje najviše ćenar ili kako one kažu „velike strike“. (Tako ga zovu i u Bosni oko Dervente). A tih strika pokazala je strina Ana mnogo vrsti. Veliko jablansko tkanje zovu „slavonsko“, a čisto pamučno „srednje.“ Upravo kao i u mome rodnom kraju.

Od Tomaševih odveo nas je dobri g. Grgo u kuću Adama Desetkara, koja leži crkvi postrance. Tamo nam je domaćica starica Tonka pokazala silesiju ćilima i ponjavaca, jer je ona s te ruke prava majstorica u selu. Odlikovala se na njima žuta boja, kao i kod strine Ane. Baka Tonka reče, da se oni sada ne pate sa farbanjem vune, jer imadu preko Dunava u lžepu izpod Muhača vrlo vištog farbara, koji im vunu prema njihovoj želji bojadiše. Ali dok su same bojadisale, da su za žutu boju kuhale žutilicu (zanovet). (Genista tinctoria), cvita od mliča (mlječike — Euphorbia cyparissias), koga

oni osobito mnogo i velikog imaju u ritu; ili list od breskve, list od paprike; ali najljepšu žutu boju, kojoj se ja toliko divim, da dobivaju od velike karanfije (kod nas velike kadife — *Tagetes erecta* fl. pl.) Ovo sam potonje minuloga ljeta pokušao i uvjerio se, da je istina. — Nego kraj sve ljepote i obilja ćilima bake Tonke neugodno se dojima oka zelena i svjetlo ružičasta boja na njima, kao i na sadanjim staparskim ćilimima. To su prave otrovne boje anilina ili možebiti čega gorega. Toga bi se naše Šokice morale čuvati, pak pričeti opet same bojadisati. Nisu još izumrle žene, koje znadu liepo mrko-zeleno i tamno višnjikovo (ružičasto) bojadisati. Za ovo potonje nalaze u dućanima crvenog „varzila“, to jest trišća od *Cesalpinie-Fernâmbuca* iz Brazilije, koje nije otrovno, a za ono prvo t. j. zeleno: čivita (*Indigo*) da budne plava, pak zatim u žuto da postane zelena.

Prenoćiv kod prijatelja Jasenovića i razgledav mu iz jutra prostranu crkvu, za koju on već pri početku svoga župnikovanja puno brige pokazuje, odvezosmo se na njegovim kolima uz pratnju kišice nehorice u za jedan sat udaljeni Bereg. Po imenu mi je bio već od prije poznat, jer sam imao u župi Niemaca doseljenih iz Berega, ali sam ga želio viditi ponajviše radi g. Lajče Budanovića, koji se je tek dva mjeseca prije našeg dolazka kao upravitelj župe tamo udomio. A kako ga nebih želio viditi, kada je glas o njegovom radu na polju crkve i naroda u Subotici, u Novom Sadu, u Baji i drugdje, gdje je bio i rabotao, na daleko i široko pukao. Nismo ga zatekli kod kuće. Bio je na katehizaciji a zatim išao od kuće do kuće, da upozna svoje župljane i sastavi si točan popis duša. Začudio se je, kada je vidio g. popa Paju, njegovda svoga učitelja i župnika, a sada prvaka subotičkih rodoljuba. Najprije smo razgledali mu crkvu. Crkva je starinska i dosta velika, jer Bereg imade blizu 3 hiljade duša, 2500 Šokaca i 400 Niemaca. Posvećena je svetom Mihajlu. Oltari su barokni, ali nisu na odmet. Corpus pako Isusov u podnožju pobočnog oltara, za Božji grob, upravo privlači oči i sili čovjeka da ga promatra. Crkva u nutarnjosti svojoj traži obnovitelja svoga, a toga je bez dvojbe našla u mladome župniku, koji joj je već začeo davati pristojniji ulaz u lijepu zgradu.

Prije objeda poveo nas je g. Lajčo u obližnju lijepo zidanu kuću Marka Nikolina iliti po selsku Gardjenova. Bio sam presenećen, kada sam ugledao cijelo dvorište popločeno ciglama, a postrance posebno ogradjen vrt i u njemu fino gospodsko grmlje, kao plemenitu dafinu, hibiscusa, tamarindu i druge. Moj drug preč. g. Pajo odmah je stao razledati gospodarstvo, jer je sam izvrstan gospodar, a ja sam pošao u sobu, da razgledam ženske poslove. Starica majka Markova i žena mu Eva iznesošu silu toga pred mene i g. Lajču. Bio sam iznenadjen upravo kao i kući Joze Tomaševa u Santovi. Po krevetima, na trpezi, po sanducima prekrasni pokrivači i ukusne ponjave,

stolnjaci; pače i na podu ćilim sa divnom plavom bojom, koju sam samo jednom u životu na starinskom ćilimu u Gorjanima vidio. Strina Eva izniela nam oplećaka, muških košulja, pavlaka i druge svoje radje, pa neznaš čemu bi se više čudio i divio. Ali ipak bih rekao, da sam mimo prosicanja vidio kod nje mnogo, pa to liepog i raznolikog razplita, protirivanja i poplitanja. Osim toga pokazala je i mnogo veziva „nadavanog“ i „pred iglu“ (tamburiranog). Ovaj potonji način u Beregu prevladjuje. Nego vezivo jim ipak zaostaje za prosicanjem, protirivanjem i poplitanjem, jer u ovome će čestite i vješte Šokice zadržati i nadalje med slavenskim svojim sestricama prvenstvo, ostati priznate umjetnice.

Poslije užne odveo nas g. Lajčo u kuću Antuna Kolaru, jer da mu je domaćica priznata tkalja ćilimova. Istina je; iznijela je pred nas svu silu ćilima, pa mislim da neću pretjerati, ako rekнем, da bi ona svojim ćilimima mogla o Brašančevu obložiti sve četiri sjenice za presveto Otajstvo. Ali što sam rekao o ćilimima Tonke Desetkarove u Santovi, to moram reći i ovdje o ćilimima Kolarove. Previše je na njima anilina, što kod drugih ipak nije. Ugodno me je iznenadio domaći sin, petoškolac gimnazije, a pred njime naše zagrebačke knjige. Njegovu budućnost vežemo o dušu g. Lajče. Neka pokaže blagoj sjeni velikoga Antunovića, da se svaki Šokac, kada izuči velike škole, svome rodu više ne odtudje.

Na čas smo još skoknuli, jer je kiša neprestano padala a u Beregu nema tratoara, u kuću Šime Lukića, gdje nam je domaćica Manda pokazala gotovu izložbu svojih ćilima, ponjava i pregača tako, da ako bi Kolarova mogla obložiti četiri sjenice, to bi opet strina Manda barem jednu stranu taraba od sjenice do sjenice sa svojim. Njeki bi njeni ćilimi, osobito njeke pregače, spadale ne na izložbu, da za čas imponuju svijetu, nego u muzej, da ondje pokoljenima pokazuju vještinu i umjetnički ukus šokačkih žena. Dok smo mi u sobi razgledali to vuneno i prteno blago gazdarice Mande, dotle je moj drug g. Pajo i opet zašao u gospodarstvo. Upozorio je i mene, pak sam doista vidio izvanrednu pasminu svinja, kakve ja do tada nisam vidio, pače ni kod naše vlastele.

Kako je neprestano kišilo a mrak se brzo hvatao, vratismo se kući. Uz put smo prošli kraj dvije birtije, ali nikoga u njima. Njekoliko Šokaca stajalo je pod strijom susjednih kuća, pak su pušili i razgovarali se; a na moj upit: zar nećete u birtiju? odgovoriše mi: gospodine, nije naš običaj. Tako i valja. To su ljudi, koji znadu, kako se teško stiče novac, a kako se lako u birtiji razsiplje; to su pravi otcevi, koji više misle na svoje obitelji kod kuće, nego li na vlastitu nasladu od otrovne špire i patvorena vina. Nije bojazni, da će berežki Šokci lakoumno raztepsti svoju djedovinu i ustupiti je došljaku Niemcu.

Večer i noć sprovedosmo kod prijatelja Lajče, koji nas je 11. rujna u praskozorje pod kišom s' kolima odpratio do kolodvora. On je sretan, što imade uzase dobru svoju majku, koja mu upravo uzorno vodi kućanstvo; a sretan je i zato, što se u Bregu osjeća zadovoljnim i što već pri prvom nastupu župe pravi planove za budućnost, a ti se planovi tiču crkve, a tiču se i sačuvanja šokačkoga roda u riči i u odilu, jer mu je taj rod mio i drag, kao i onaj bunjevački u rodnom mu Bajmoku, u velikoj Subotici i u probudjenoj mu Baji. Lajčo je pametan i znade, da nije njegov posao odtudjivati onaj slavenski živalj od ugarske države, na koju on i povjestnim i državnim pravom već hiljadu godina nepreporno spada; ali takodjer zuade, da taj živalj pod zaštitom krune Stjepanove imade pravo, da sačuva svoje starinsko poreklo, da spasi svoju materinsku rič, svoj jezik, jer je i njegov jezik porekla Božjega, kao i svaki drugi jezik. A dirati u jezik jednoga naroda, znači dirati u samu dobrotu Božju. A izkorenjivati pod silu jedan narod, znači izazivati srdžbu Božju, da i sam bude izkorenjen.

Prijatelji žale, što g. Lajčo nije župnikom u Subotici ili u rodjenom Bajmoku; ali ja mislim, da nemaju pravo. Oni u Subotici i indje imadu dosta prosvetljenih glava i vrućih srdaca, a siromašni Šokci uz one dunavske ritove trebaju *upravo* Lajču Budanovića, koga je *sam Bog* tamo postavio.

Dva sata kasnije, kada se već sasvim razdanilo, rastadoh se i sa prijateljem Pajom na somborskom kolodvoru. On otišao u varoš da odčita sv. misu, a sat kasnije da se povrati u svoju Suboticu; a meni opet dojurio vlak, da me prebaci preko Dunava i doveze u moju postojbinu. Oprostio sam se sa pop Pajom i utješén krenuo k' jugu, jer sam na svoje oči vidio, da je duševno i životno stanje Bunjevaca i Šokaca kud kamo bolje, nego li ga je gledao Antunović u zadnje svoje dane. On je skoro zdvajao nad budućnosti svoga roda i naroda; ali je pravedni Bog inače odlučio. Nisu ga za sobom povukla odrodjena gospoda njegove krvi, nisu ga za tudjim uzhitili poplemčeni ujevovi sinovi; jer je Bog rodio novi naraštaj i usadio mu u srce ljubav do svoga roda, ponos do materinske svoje rieči i osjećaj do starinskog narodnoga običaja svoga. U Subotici je danas kolo rodoljuba i rodoljubka, koje si je uzelo za svetu zadaću života svoga, ne da bune, nego da bude, da oživljuju i sokole svoju krv, da čuvaju i spasavaju svoju rieč. Bore se za svetu i pravednu stvar, a za taku se i sam dragi Bog zauzima, pak ju i onda, kada mogućnici misle, da su ju već u tamni grob spremili, na novi, svježiji i jači život probudjuje. I sám, svakoga štovanja vriedni pop Pajo, prva glava u tom kolu, da ništa drugo nije učinio za svoj narod. a učinio je i svedjer čini mnogo i na duševnom i na gospodarstvenom polju, već si je samo stime zadužio svoj narod, što mu je

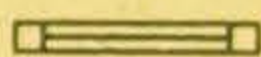
odgojio dva sestrića svoja, dva sokola siva, koji su podobni ne samo letiti, nego i sjajnome suncu i mrklome mraku neustrašivo u oči pogledati.

* * *

Još jedno. Pisalo se i raspravljalo se mnogo: tko su Šokci a odakle su Bunjevci? Stvar je nedvojbena, da su Šokci prastanovnici današnje Ugarske a njegovane Panonije. Prva braća su jim oni u Baranji i oni u slav. Aljmašu; a druga su jim braća razasuta po sredini Slavonije i mjestimice po sjevernoj Bosni. Tko je čuo jedne i druge i treće govoriti, tko je poučavao njihove običaje, njihove domaće radnje i nošnju, taj je o tome na čistu. Prva slična braća na sjeveru su jim malo Rusi iliti Rusini, razasuti po istočnoj Galiciji ter južnoj Rusiji (Ukrajini) izpod rieke Pripeta a do Dnjepra. Isto je na njima nosivo, iste domaće radnje, a isti i tipi lica. Odande su i Hrvati, a biti će, da su jim rodjena braća Šokci za kakova tri-četiri stoljeća ranije na jug u Podunaje krenuli. — A Bunjevci? Moguće je, da su od izvora Bune u Hercegovini, a možda i iz Dalmacije ili iz Like; ali tko je proučavao životne njihove navike bilo iz Antunovićeve razprave, bilo iz žive knjige samoga naroda; tko je razabirao posebne riječi njihova jezika, tko je opazio njihovu ljubav za bojem i za konjima, tko je gledao njihova obličja i muška i ženska, tko je osjećao njihov osebni ponos, — hoće li moći reći; da nije moguće, da su oni najbliži srodnici nekadanjih junačkih zaporoških (donskih) kozaka? Valjalo bi odgrnuti barem 16 stoljeća natrag, da se vidi, jeli je to istina ili samo hipoteza? Ali svom ozbiljnošću mogu uztvrditi: da kako narodno nosivo (odielo) čuva pojedini narod, da ne propadne, to jest da se ne pretoči u drugi narod; da je tako isto narodno nosivo siguran trag: odakle je koji narod, odnosno kamo se je sve razasuo.

Ovo dragim Bunjevcima i Šokcima na milu uspomenu i na ugodno čitanje.

Milko Cepelić.

LAKO TEBI DUŠO.

*Lako tebi dušo u krevetu spavat
 Al je meni teško pod prozorom stajat.
 Vitrić popuhava, snigom zavijava,
 I srce mi zebe, što nisam kod tebe.
 Kabanica stara svudan prokisava;
 A ja ovde bedan u tvoj prozor gledam.
 Tih i mir uživaj, slatki sanak snivaj,
 Dok sunce ograne, beo dan osvane.
 A ti iz sna skoči, pa izljubi oči,
 Alaj nena, nena, ružice rumena.
 Alaj nena, nena, ružice rumena.
 Sve me srce zebe, što nije kod tebe.*

„Sada je 25 godina kako jedne iste sate imadem,

„te još nikada nisu stale, uvijek su točno išle, kao što i sada,
„i mislite, da su ove sate skupe bili? Ne!

„Jeftine, pa još kako jeftine!

„Ali ove se sate nemogu kupiti ni kod jednog trgovca, ili u
„bazaru. Moj prijatelj, koji je prije više pokusa učinio, upozor-
„rio me je na tvornicu ura Suttnera, koja ima svoje skladište
„u Laibachu br. 311. i toj mogu ja svoju uru zahvaliti.“

Ove su riči jednog našeg suradnika, te su mu se sjale oči, kada nam je svoju uru pokazao. Sate su vrlo lijepe, te se odmah vidi, da moraju i dobre biti. Daklem zabilježite si dobro naslov H. Suttner, Laibach br. 311. Ova tvrtka ima svoju vlastitu tvornicu sati u Švicarskoj, i glavno zastupstvo tvornice „Zenith.“ Sate se šalju bez granične pristojbe po originalnim fabričkim cinama. Svitskog glasa je zaštitna biljega ove tvornice pod imenom „Iko“. Tražite cinik satih, zlatnih i srebrnih stvari, dobit ćete ga badava i franko. Bogati izbor ćete naći u ovom ciniku.

LUKIJAN BOGDANOVIĆ

KARLOVAČKI SRPSKI PATRIJARH.

Naša slika prikazuje najvišeg crkvenog dostojanstvenika Srba pravoslavne vire, u Ugarskoj. Ne kažemo, »bivšeg« dostojanstvenika, jer još niko nezna šta se je sa patrijarhom Lukijanom dogodilo. Može biti, da je mrtav, a može, da i nije. To se je tako dogodilo, da je patrijarh Lukijan litovao u Gasteinu, glasovitom kupalištu. Patrijarh Lukijan je bio već jedno vreme, vrlo turoban i sumoran. Dogodilo se, da je otišao od svoga tamošnjega stana i tri dana nisu znali gdi je. Četvrti dan su ga našli u šumi, poderanih haljina, izgadovanoga, onesvišćena. Bio je bolestan. Neki su govorili, da je duhovno bolestan. I zaista, patrijarh Lukijan je bio u velikoj nezgodi. A to ovako stoji:

Srbi imadu autonomiju, to jest crkvenu samoupravu. Sam narod, po izabranima zastupnicima upravlja svojom crkvom: crkvenim dobrima i biskupima te sveštenicima. Biskupe narod bira, a kralj priznaje. Kod nas nije tako: nama metnu za biskupa mnogoputi takog čovika, koji se ministarstvu dopada. Biskup je on, kad posvetu dobije i rimpapa imenuje na kraljevu molbu, al ipak nije takav, kakav bi bio onaj biskup, što bi narod izabrao. Srbi, kažem, sami izbiraju sebi vladike svoje. To jest izbirali su. U najnovije doba sam episkopat srpski privrlio je, da se autonomija Srba ukine. I država je ukinula srpsku autonomiju. A sa tim ukinućem se je Srbima velika nepravda nanela. Nepravda ih boli, al još većma ih je bolilo, što se njihovi vladike, biskupi, pa ni sam patrijarh nije opirao ovoj nepravdi. Zato narod izgubi povirenje u svoje vladike, osobito u patrijarha. To je Lukijan Bogdanović opazio, iskusio i to mu je zadalo srcu mnogo boli.

Na tu svoju ranu je tražio melema u kupalištama. Melema našao nije, ali mal ako nije našao tamo — smrt. Bilo je da se patrijarh već četiri dana nije javljao na svome stanu. Potražiše ga po šumama, gorama i nadjoše mu dolnju haljinu, čakčire, šešir i druge dilove odila, koje na obali potoka Aše, koje u samom koritu potoka u vodi. Držalo se da je patrijarh Lukijan oglavio. Omako se, pao u vodu, pa se utopio. Ili je — poremećenom pamećom — svojevoljno skočio u vodu. Tragali su za tilom, duž cilog potoka Aše, ali tila ne nadjoše ni živa, ni mrtva. Posli se prosuli glasovi, da je Patrijarh Lukijan potajno otišao u Ameriku. Ove visti se još

nisu izpostavile, kada se Danica dovršivala, onda su leš patrijarha našli u Aše potoku.

Lukijan Bogdanović dobio je patrijaršiju god. 1908. kao

LUKIJAN BOGDANOVIĆ.

budimski biskup, čovik tako od 40 godina. Slidio je za Gjorgjem Brankovićem.

Čudnovato, da Srpski patrijari vrlo ritko umiru prirodnom smrću. Želimo braći Srbima dobrog duhovnog poglavara.

Što nam je jedan listonoša odao...

(Nije zvanična tajna...)

Bilo je to, baš u oči Božića, lanjske godine — tek što sam bio stupio u službu — kada sam već bio u veliko po kućama raznio sijaset raznih kalendara za iduću godinu, priča Paja listonoša iz Petrovog sela.

Neznam od kuda, ali te godine je skoro pola sela ležalo bolesno.

Udjem u jednu kuću, leži bolesnik, udjem u drugu, opet bolesnik! Bjesnila je prava priljepčiva holest, koju su učeni ljudi nazvali „influenca“. Bilo je takih, koji su se tužili, da osjećaju bolove i trganje u svima zglobovima, bolove u grudima, u ledjima, pa drhtavicu po cjelom tijelu i bolove u krstu; drugi se opet tužili na bolove u vratu, promuklost, nemogu da gutaju od bolova u grlu, sluze... Treći se opet prosto vijali od bolova u trbuhu i želudcu. Nješto ih vječito tjera na bljuvanje, mori ih žgaravica a skoro svi se tuže na nesanicu, glavobolju i neko neobično zujanje u ušima.

Siroti ljudi!

No, pomislih u sebi, ovo će žalostan Božić biti. Bog zna, koliko će od tih siromaka još prije Božića crna zemljica pokrivati... i onda će i meni ove godine zlo biti! Jer tko će mi od tih jadnika dati što novoj godini? Kako je Božja volja i što Bog da!

Tek je moglo biti od prilike jedno dve nedelje dana prošlo, kako sam bio one silne, razne kalendare po kućama raznio, kad al' počese stizati neki sandučići i paketići. Iz prva manje a poslje više i više. Napokon nije bilo dana, da nije stiglo poštom po nekoliko sandučića ili nekoliko paketića. I svi su iz jednog i istog mjesta dolazili: Iz Stubice! Što to može biti, pomislim ja u sebi. Čitam ja adresu na ceduljama na svakoj stoji napisano odakle sanduk dolazi i tko ga šalje: E. V. Feller iz Stubice br. 84. (Hrvatska.) Ao ljudi, pomislim ja u sebi, ova adresa: Feller iz Stubice poznata mi je, ta za nju sam ja već više puta čuo, ama gdje i kako, to sada nemogu da se sjetim, pa da mi glavu odsječete.

Kome god sam takav sandučić iz Stubice od Felleru donio, svaki se radovao, svakome se na licu neka blaženost poja-

vila, kao, da sam mu u tom sandučiću donio kakav Božićni dar: dobro Srijemsko vino, ili suhu šunku. „Hvala hvala“ vele mi ljudi — i „hvala Bogu“ vele mi drugi, „vi nam donosite spas u kuću, neka Vam Bog plati što ste nam pošiljku od Felleru iz Stubice već jedva jednom donijeli, mi je već očekujemo s nestrpljenjem, što no kažu: „ko ozebao sunce“. — „Tako veli jedan, tako drugi. Ho, moj! što to može biti? pomislim ja u sebi, svuda gdje god take pošiljke donesem, vidim radost.“

Baš sam držao u ruci jedan paketić, koji je bio naručio majstor Mita od ljekarnika iz Stubice br. 84. No, pomislih u sebi, kod ovoga ću dotle pričekati, dok ga predamnom neotvori. Tako je i bilo. Sanduk je bio poslat uz pouzće, majstor Mita je prvô platio K 8.60 i onda je predamnom sanduk otvorio. Unutri su bile 24 flašice, sve za čistom tekućinom kao zlato i sve uvijene u uputu, kako se upotrijebljuje; te na moje pitanje, za što mu to treba, pričao mi je Mita:

Moja žena je patila od užasnih bolova, od reume i kostobolja oči su joj tako slabe bile, da je jedva vidjela, teško je diha'a, uz to je probadanja i bolove po svom tjelu osjećala i sve joj se gadilo. Nije mogla skoro ništa da jede, nema apetita a svakog čaša su je ono malo zuba, što su joj još u ustima ostali, bolili. — Upravo je bilo, da Bog oslobodi! Vi ćete se sjećati, kako ste mi prije nekoliko nedj lja donjeli poštom kalendar u tom sam kalendaru čitao o ljekarniku E. V. Felleru iz Stubice br. 84. (Hrvatska.) i o njegovim dobrim preparatima, koje se kod njega kao prave dobivaju; prvô o Elsafluidu, pa onda opet Elsapilulama, protiv svakovsrtnih bolesti u želudcu i crijevima, protiv tvrde stolice. Iz prva ja baš nisam toliko htio u tu stvar da vjerujem pa sam najmanju količinu naručio samo 12 bočica Elsafluida za K 5.—, i svega jedan omot, to jest, znate, 6 kutija Elsapilula za K 4.— Pomislih u sebi: No, toliko ću reskirati, jer poštarine nije bilo, tu je platio sam ljekarnik. I sad čujte čudo: Tek što je moja žena počela upotrebljavanje te

dobivene preparate, od prve pošiljke odmah joj je bilo lakše i svakim danom bolje! E onda sam ja poslje i više naručio a kad je i to nestalo, onda sam naručio zajedno sa kumom majstor Gavrom sveg 4 tuceta Elsafluida za K 16 —, da nas jeftinije dodje, a potreban nam je svima.

Sad mi je bilo jasno — priča dalje listonoša — za što dnevno toliko paketa dolaze svi od ljekarnika E. V. Felleru u Stubici br. 84. (Hrvatska), ali nisam mogao još uvijek, da shvatim, zašto baš svi ti ljudi od tog Felleru iz Stubice naručuju, pa i ja sam sve te kalendare čitao isto tako što su ljudi poštom dobili, pa u njima sam na sijaset oglasa našao, gdje se slični preparati preporučuju. Nije tamo bio samo Elsafluid oglašen, nego i razni drugi „Fluidi“ koji su dosta slična imena imali. Francuska rakija i balsame i Bog te pita što je sve u tim kalendarima nudjeno, ali zašto su svi ti ljudi baš samo izrečno od toga ljekarnika E. V. Felleru iz Stubice br. 84. (Hrvatska) naručivali, rekoh to ih baš moram upitati i doznati. Tako sam i uradio; upitao sam ih i ono što su mi

odgovorili upamtio sam i moram reći, da ljudi imaju pravo. Svi su mi oni redomice pričali, da su prije toga razna druga sredstva upotrebljavali pa čak i neke Fluide sa zavarljivo sličnim nazivima, ali je to sve moralo biti neko patvorenje, jer su tek pravi Elsafluid i Elsapilule od ljekarnika E. V. Felleru u Stubici br. 84. (Hrvatska) pomogao; iz prva jednom a poslje drugom, pa tako redom, da ga danas svi naručuju.

Kažem Vam ljudi: Svi ljudi u cijelom selu koji su od ljekarnika E. V. Felleru u Stubici br. 84. (Hrvatska) što naručili samo su ga hvalili i hvalili, svako je imao po koju dobru riječ, da kaže za te prave Elsapreparate i braćo, neznam hoćete li mi vjerovati, još prije Božića svi su ljudi ozdravili, cijelo moje selo čilo i veselo badnje večer dočekalo u zdravlju miru i veselju provelo i novoj godini se radovalo a od radosti, što je i po mene nova godina dobro ispala, to sam taj događaj ovdje izpričao a želim i onima, koji će ovo čitati zdravlje, zadovoljstvo i sretno novo ljeto 1914.!

LJUBAV.

Spjevao: Vitomir Debeljski, Sisak.

*Ja neznam što je to ljubav,
O ljubavi tek pričat znum;
Al da sam jednoč ljubio,
To moram priznat i ja sam.*

*Ljubio sam idealno,
Poput ostalih esteta
Tek da sam prije prestao,
Baš i nikakova šteta.*

*Pa što mislite da ljubljah,
Djevojče, zar lijepo tol?
Oh ne! — ne prevariste se;
Moj slatki, slatki alkohol.*

*Oh kako li milo zvuči,
Slatka riječca alkohol;
Sve na svjetu blago moje,
Liječilo mi srca bol.*

*Al danas sam abstinenta,
Ja prezirem moj ideal
Da sam prije to činio,
Nebi štetovao moral.*

*Tako mnogi od smrtnika,
Slijep je idealista
U životu tek spoznade,
Što vrijedi realista.*

zkni.org.rs

BARANJSKI ŠOKCI.

Ovdi nam prikaziva ova slika mladi par šokaca iz baranje u svojoj narodnoj nošnji. Lipa ti je to a i dosta bogata je šokačka narodna nošnja naše braće iz baranje, a sve stog razloga, što se onamošnja naša šokica ne stidi svog veza niti

svog ručnog rada, a niti se to krije brat šokac baranjac od svoji t. zv. gaća, budjuga. U tim šokačkim narodu još i dan danas živi duh, onaj duh, koji je jedino čeliči i neda je odnarodit, nego je čvrsto drži svoje starine i svoje mile narodne nošnje. Baš onamošnji baranjski šokci, kao da su uznapridovali u tim pogledu, jer nisu se dali zavestna toliko za plišom, svilom i kumašom, kao obostrani bački šokci, što su se odtudjili od svoje svete i mile te najlipše nošnje. Baranjac ti šokac rado nosi t. zv. srdomu, te ka-

banicu od vune. On ti ne traži velike niti fine oprave. Na doljne tilo navlači kožne opanke i obuva obojke ono što mu je mila majka otkala ili žena sprema i otkala. U religioznom životu su vrlo Bogoljubni, te se čvrsto drže svoje svete vire. Daj Bože, te na vike ostali ovaki za ponos i diku svim ovo i onostranim šokcima!

NAŠA BANKA.

Naš narod u ovim je krajevima u gazdaluku napridan, i to mu daje veliku vridnost. Nu kako je u gazdaluku napridan i u blagostanju, toliko je nazadan u trgovini i novčarstvu. Nema one pravedne razdiobe i sklada izmedju gazdačke proizvodnje i glavnic stalnih i posrednih, koje bi još više napredak i blagostanje mogle da podižu. *Naš svit* nema od *svojih glavnica* one koristi, koju bi morao imati. Da se ta korist pravednim načinom postigne, osnivaju narodi za to potribne institucije, koje poznajemo pod imenom štedionica i banka, jer one tribaju da bogatašu dadu dobru korist za njevu glavicu, a drugima da te glavnice blagotvorno uz otštetu davaju da s njima rade i sticaju. Po tome obadvojica imadu prilike sticati, a gdi su štedionice i banke dobre, solidne i poštene, tamo je to pravi božji blagoslov za svit.

Tako smo i mi Bunjevci mislili, da će biti dobro, da svoje novčarsko ognjište osnujemo, pa smo to i učinili 1904. godine, kada smo osnovali Zemljodilsku štedionicu u srid naše lipe Subotice. S vremenom se pokazalo, da nam je naša Zemljodilska štedionica premala postala, da ne odgovara današnjem vrimenu, jer napridak vrimena veće potribe i na novčarskom polju zahtiva.

Već smo lani iz pera našeg prečasnog g. Blažka Rajića, plebanoša kod sv. Roke u Subotici doneli u našoj „Danici“ mali člančić o Hrvatskoj Zemaljskoj Banci, a sada želimo, da naš svit u Ugarskoj još bolje sa tom našom bankom upoznamo.

Hrvatska Zemaljska Banka osnovana je 1909. godine, da gaz-

dalačke, trgovačke i fabričke potrebe podupire sve više u tom pogledu napridujuće susjedne Hrvatske i Slavonije, a kako se vidi po otvorenju filiale u Subotici i za to, da u našoj miloj domovini Ugarskoj stanujuće ogranke hrvatske — Bunjevce i Šokce gazdački okupi i o našem blagostanju se stara i za to blagostanje radi.

HRVATSKA ZEMALJSKA BANKA D. D. PODRUŽNICA U SUBOTICI.

Lipa zadaća i mi ćemo biti srićni, budemo li napritku svih nas i banke što doprineli.

Osnovna glavnica bankina iznosila je dva i pol milijuna kruna, koja je i u redu uplaćena. Sa ovom glavnicom je banka već u god. 1909. za 6 miseci dostigla ukupni promet od 335 milijuni kruna, te razgranila svoje veze po svim krajevima gdi naš narod živi.

Ovaj ogroman promet se je u slidećoj godini 1910. još većma razvio tako, da je te godine banka imala 802 milijuna kruna pro-

meta. Snažni taj razvitak poslovanja zahtivao je novih sredstava, pa je banka 31. srpnja 1910. iste godine odlučila povišenje glavnice za dalnjih 2 i pol, t. j. na ukupno 5 milijuni kruna, koja svota je uplaćena 1. siječnja 1911. Koncem god. 1910. uvela je banka i podiljivanje hipotekarnih zajmova na amortizaciju i bez amortizacije, na temelju izdavanja pupilarno sigurnih $4\frac{1}{2}\%$ -nih založnica, čime je znatnu pomoć pružila gazdalačkim krugovima, premda je i dotle davala zajmova u gazdačke svrhe.

Hrvatsku Zemaljsku Banku, kako je opće poznato osnovao je jedan od najvećih slavenskih novčanih zavoda u monarhiji: Živnostenská Banka u Pragu, kroz njenu sve većma razgranajuću podružnicu u Beču u zajednici sa starom bankovnom kućom Sorger, Weismayer i drug u Osiku. Prigodom svoga osnutka preuzela je Hrvatska Zemaljska Banka cilokupno poslovanje potonje bankovne kuće, koja ima osobitih zasluga za unapriđivanje industrije, obrta i trgovine u susjednoj nam Slavoniji. Velebna industrijalna poduzeća kao Union Paromlin i Hrvatska Šećerana u Osiku, te nebrojena manja poduzeća dilo su, što pretšastnika Hrvatske Zemaljske Banke, a što opet u zadnjih četiri-pet godina same banke.

Tako na pr. Union Paromlin ima u Osiku i Barču suvaje (mli-nove), koje samelju na dan 30 vagona ili 3000 meteričkih centi žita, što vridi oko 7 milijuna kruna godišnje. Šećerana pako iskorišćuje ripu za šećer, što rodi na 6—10000 jutara (holdi), a vride izradjeni proizvodi godišnje oko 5—6 milijuna kruna. Dionice Union Paromlina i Hrvatske Šećerane su od najviše promećanih vridnina na bečkoj i peštanskoj burzi, a to znači, da su ta poduzeća zdrava i vridna i vrlo uvažena u poslovnom svitu.

Nadalje je naša Hrvatska Zemaljska Banka 1910. godine septembra miseca u zajednici sa Živnostenskom Bankom sudilovala kod osnivanja Zemaljske Industrijalne Banke (Országos Iparbank) u Budimpešti. Ovaj zavod je osnovan sa dioničkom glavnicom od 2 milijuna kruna, ali je već u februaru 1911. godine odlučeno povišenje na 5 milijuni kruna, jer se je poslovanje Industrijalne Banke u Pešti jako razgranilo.

Od početka god. 1911. je Hrvatska Zemaljska banka sa potpuno uplaćenom povišenom glavnicom od 5 milijuni kruna nastavila svoj lipi rad, te je koncem iste godine dostigla cilokupni promet od 1.016 milijuna kruna. Te godine je sudilovala kod mnogih velikih parcelacija i financijalnih operacija, i to, kako već gore rekosmo kod povišenja dioničke glavnice: Industrijalne Banke u

MARKO DULIĆ
pridsidnik Hrvatske Zemaljske Banke Podružnice u Subotici.

Budimpešti od 2 na 5 milijuna kruna, Union Paromlina u Osiku od 800 hiljada na 2 milijuna i 400 hiljada kruna. Iste je godine uslidilo i kotiranje bankinih dionica i založnica na burzi.

Vanredno lipi rad i razvitak bankin je osobito digo veliko povirenje prema njoj u svim krajevima gdi je radila, pa je već na koncu g. 1911. imala 3 i pol milijuna uloga.

U teškoj godini 1912., koja je pogoršala sve gospodarstvene

grane i privridu u opće, došlo je u nepriliku mnogo pokrajinskih novčanih zavoda, te su tražili pomoći kod većih i snažnijih bankova. Hrvatska Zemaljska Banka niti časak se nije suzdržavala, nego je pružila pomoćnu desnicu svima, koji su pomoći tražili i tribali i pomoći zavridili. Ma da su skoro svi novčani zavodi, veliki i mali, smanjivali svoje poslovanje, naša banka je baš naprotiv proširila svoj rad. U ovoj godini je dostigla 1.221 milijun kruna cilokupnog prometa, a ulošci su joj porasli na 5 i pol milijuna kruna, dakle su porasli za cila 2 milijuna kruna, prem su ulošci krajem 1912. godine općenito kod banaka padali.

Računajući sa prominjenim stanjem na novčanom tržištu počela je banka izdavati nove, i to 5⁰/₀ založnice (što nose 5⁰/₀ kamata), kojima je takodjer priznata pupilarna sigurnost, oprost od poreza, te svojstvo da mogu služiti za javne jamčevine, a tečaj im se već biliži i na burzi.

Uslid svojih velikih veza i mnogih poslovnih prijatelja u Hrvatskoj i Ugarskoj gdi naš narod živi, i gdi se našim milozvučnim jezikom govori, potaknuta je Hrvatska Zemaljska Banka, da svoje poslovanje i dilovanje znatno proširi, i u tu svrhu da otvara filiale, te je uslid toga došlo u drugoj polovici god. 1912. do otvaranja filiala u Subotici i Zagrebu. Ostala središta našega naroda, kao Rika, Trst, Sarajevo, Zadar, Split, Dubrovnik, Ljubljana itd. doći će sigurno kašnje na red, poznavajući agilnost i radinost, te vanrednu trgovačku spremu banke. U Zagrebu je podružnica sasvim iz nova počela raditi, te je za kratko vrime tako lip uspih pokazala, da je tim zadivila novčane krugove. U Subotici je preuzela našu Zemljodilsku štedionicu i njeno poslovanje u većem obimu na diku i ponos bunjevtine i našeg naroda nastavila.

Za god. 1913. još nemamo u rukama njezinog izvištaja, niti bilance, pa ne možemo još izneti podataka o njenom razvitku te godine, ali toliko nam je poznato, da uspih ove godine uočivši opće prilike neće zaostati od prijašnjih godina. O uspihu 1913. godine pisati ćemo u budućim brojevima naše »Danice«.

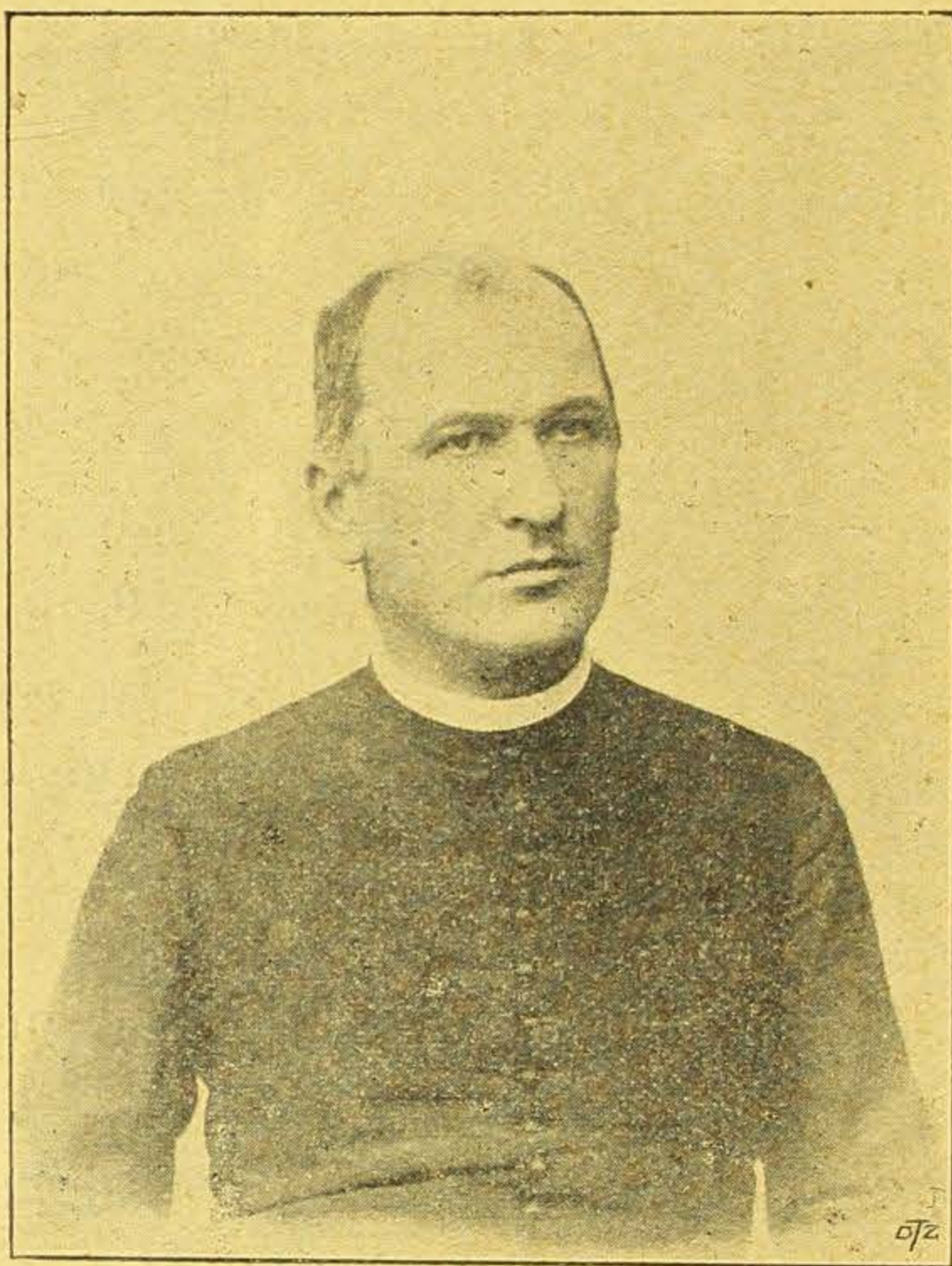
Uska veza Hrvatske Zemaljske Banke sa Živnostenskom Ban-

kom, koja ima samo svoje glavnice i pričuva oko 105 milijuna kruna i oko 250 milijuna uložaka na knjižicama i tekućem računu, tako reći veza dobrog diteta sa dobrom majkom, zajamčuje i za buduća vrmena lip uspih našoj banci. Bogati izvor novca u Pragu (zato se veli zlatni Prag), osnivanje praktičnih bankarskih uredaba i sviž duh u poslovanju za to su nam jamstvo.

* * *

*

Hrvatska Zemaljska Banka donela je sa osnutkom ovdašnje

PAJO KULUNDŽIĆ

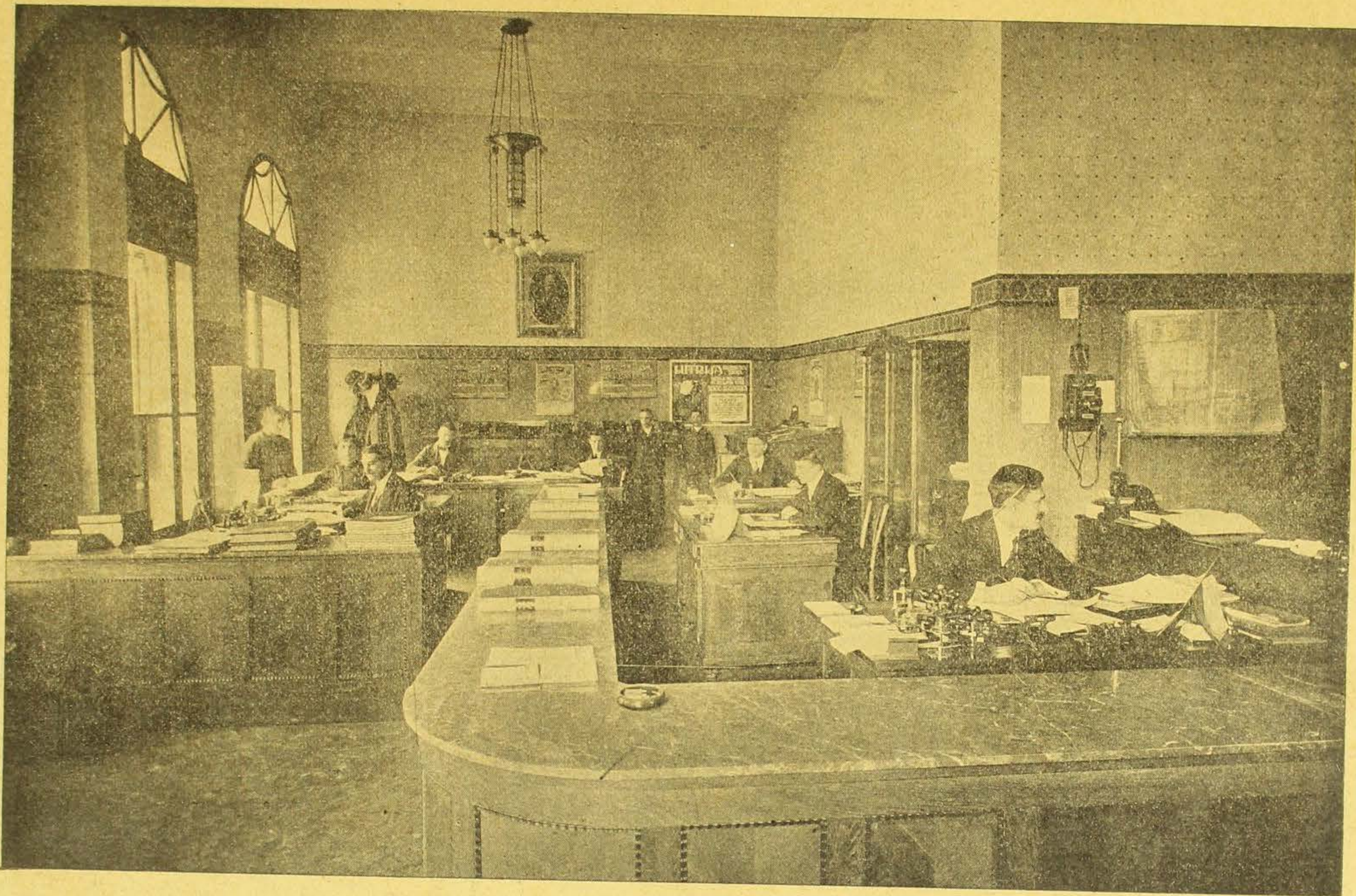
podpridsidnik Hrvatske Zemaljske Banke D. D. Podružnice u Subotici.

podružnice na subotičku novčanu pijacu sasvim novi, sviži duh, koji je već počeo blagotvorno dilovati na sve grane gospodarstva u cijeloj Subotici. Premda je banka baš u najteže vrime započela svoj rad, kada su svi — daklem i najveći svitski — novčani zavodi sustezali veresije i čuvali glavnice, naša banka je ipak izišla u susret svojim strankama, te je nastojala svakog zadovoljiti. Dok su mnogi nesretni dužnici na drugim mistima stradavali, dotle se

je tude svaka stranka pomogla, koja je mogla pružiti dovoljno jamstva za podignutu zajmovnu svotu. Dok su dosada svugde plaćali naši ljudi ogromne kamate, sada je to naša banka u jedan mah prisikla, te se može ustvrditi, da su uslid toga svi novčani zavodi barem 1—2⁰/₀ bili prisiljeni sniziti svoje zajmovne kamatne stope, što znači ogroman dobitak za naš narod.

Ali nije prouzročila naša banka samo sniženje kamata kod zajmova, nego je naprotiv povisila kamatu kod uložaka. Ovdašnji veći novčani zavodi su do sada ma kako novac bio skup na jednoj te istoj visini uzdržavali kamatnjak uložaka, ali kada je Hrvatska Zemaljska Banka došla u Suboticu, ona je sa jednim mahom obišla sve te običaje i povisila kamatnjak sa $\frac{1}{2}$ ⁰/₀ iznad svih subotičkih zavoda. Iza toga su se — naravno stari subotički zavodi počeli neprijatno osićati, te su povisivale kamatnjak jedna za drugom, samo da dostignu i pristignu našu banku time, te je subotičko općinstvo tako dobilo uslid ove utakmice na uloženi novac u svim bankama barem $\frac{1}{2}$ ⁰/₀ više nego što bi ga inače imalo.

Sniženje kamatnjaka kod zajmova, te povišenje kamatnjaka uložaka tako je dilovalo na gazdalačke, trgovačke i obrtne prilike u Subotici, kao nova krv u bolesno tilo. A tu veliku blagodat može da zahvali subotičko općinstvo jedino našoj banki i njenoj skroz savrimenoj upravi, te je odista prika nužda. da se oko nje što većma okupimo. Mi, Bunjevci, triba da je osobito poštujemo, jer je naša, jer priko nje imamo velikog ugleda svagdi, a i odista znatnu pomoć. Danas i Magjari s poštovanjem spominju našu banku, nazivajuć ju »Horvát Bank«, pa poštujuć banku i nas će Bunjevce više poštivati i uvažavati, a ne samo izrabljivati. Kada se nadalje uzme u obzir, da je izvan spomenute pomoći na novčanom polju i velike sigurnosti za naše uložke, dala mogućnosti svim našim gazdama, da se obskrbe i sa najboljim gospodarskim strojevima, te da uz to posreduje prodaju gazdačkih proizvoda uz veoma povoljne uvite, onda je odista pravi grih za svakog Bunjevca, koji se za banku ne oduševljava i kroz nju svoje poslove ne obavlja. Svoj svome neka nam bude uvik na pameti.

BANKOVNE PROSTORIJE HRVATSKE ZEMALJSKE BANKE PODRUŽNICE U SUBOTICI.

Središnju upravu Hrvatske Zemaljske Banke vode ova odlična gospoda: Pridsinik bankin ces. savjetnik **Jan Otto**, član gospodske kuće, pridsidnik Živnostenske banke i t. d. u Pragu; upravljajući potpridsidnik bankin **Oskar Weismayer**, pridsidnik trgovačko-obrtničke komore za Slavoniju, i t. d. u Osiku; dočim su članovi uprave banke: **Ivan Hájek**, nadravnatelj u m. Živnostenske banke, i t. d. u Pragu; **Mirko Herrmann**, potpridsidnik I. hrv.-slav. dioničarskog društva za industriju šećera, i t. d. u Osiku; **Dr. Miroslav Jahn**, zemaljski odvjetnik, potpridsidnik Živnostenske banke, i t. d. u Pragu; **Hinko grof Khuen-Belasi**, velevlastelin, i t. d. u Nuštru; **Dr. Franjo Malinsky**, veleposidnik, član upravnog vića češke industrije šećera d. d., i t. d. u Pragu; **Apollo Ružička**, nadravnatelj Živnostenske banke, i t. d. u Pragu; **Franjo Dragutin Schmidt**, potpridsidnik hrv.-slavon. gospodarskog društva kao središnje udruge, veleposidnik, i t. d. u Osiku; **Julije Sorger**, upravljajući ravnatelj, censor Austro-ugarske banke, i t. d. u Osiku; **Josip Špitálsky**, I. zaminik nadravnatelja Živnostenske banke Prag i ravnatelj Živnostenske banke podružnice Beč, i t. d. u Beču. Rad bankin pako nadziru ova ugledna gospoda: **Vít Hrdina**, I. zaminik ravnatelja Živnostenske banke podružnice Beč, i t. d. u Beču; **Alexander Justus**, veletržac, i t. d. u Osiku. Treći član nadzornog odbora gosp. **Hanuš Nepokoj**, ravnatelj I. hrv.-slav. dioničkog društva za industriju šećera, i t. d. u Osiku umro je 1913. godine u proljeću.

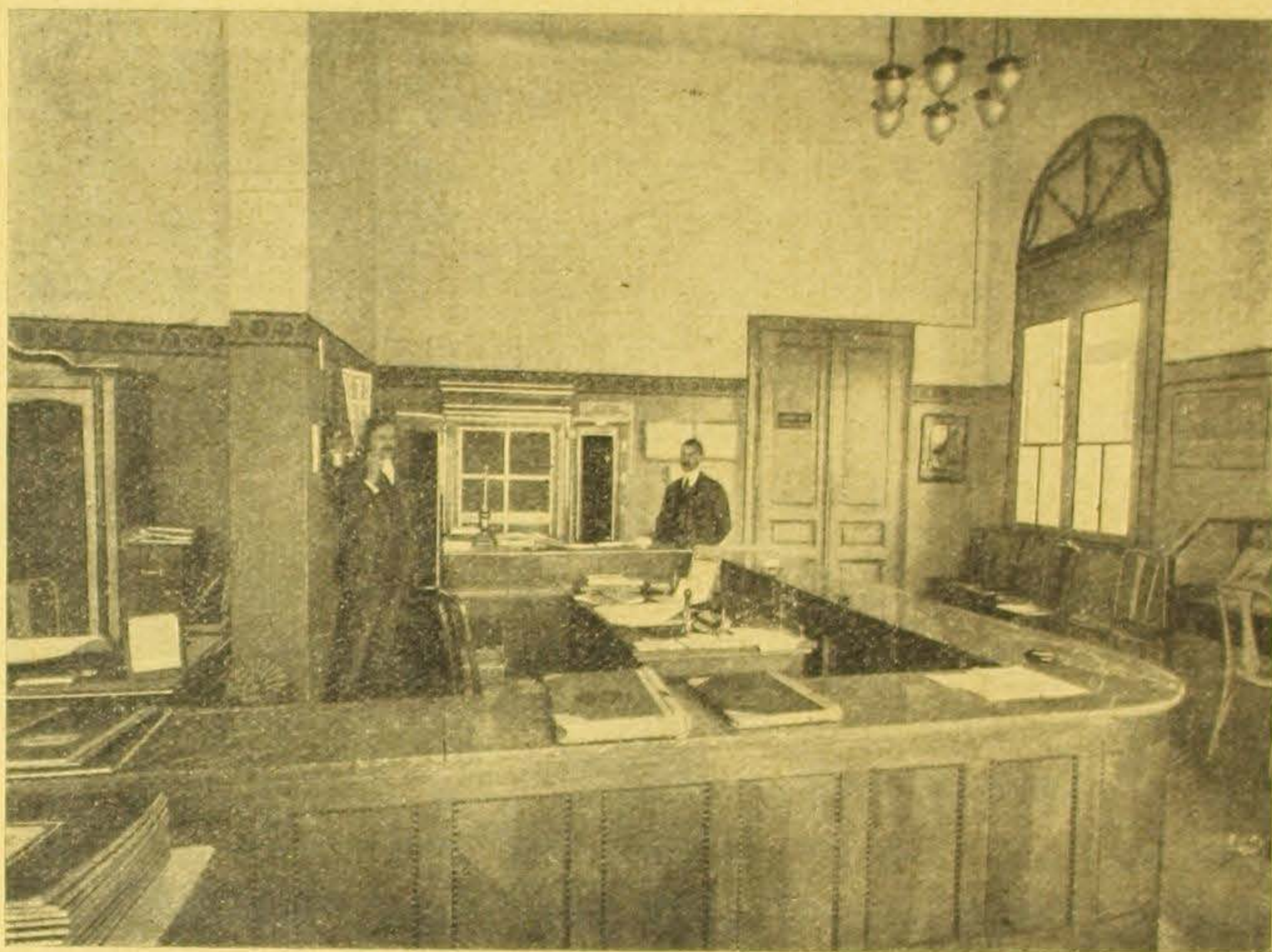
Upravu podružnice u Subotici vode ovi naši dični Bunjevci: Pridsidnik **Marko Dulić**, ve'eposidnik; potpridsidnik **Pop Pajo Kulundžić**; članovi uprave su nadalje **Bogdan Dimitrijević**, veleposidnik; **Nesto Lendvay**, veletrgovac; **Dr. Babijan Malagurski**, odvjetnik i **Vranje Tumbas**, trgovac svi iz Subotice. Ravnatelj-dilovodja je kod podružnice u Subotici **Vojslav Stanković**, a njegov zaminik **Šandor Rajčić**.

Radovan Jagić

Od poreza proste založnice

HRVATSKE ZEMALJSKE BANKE D. D.

Hrvatska Zemaljska Banka D. D. izdaje na temelju zajmova, podiljenih u smislu pravila i prema ustanovama zak. čl. XXXVI. od god. 1876., hipotekarno osiguranih najmanje dvostrukom vridnošću,

BLAGA JNIČKI ODIO HRBATSKE ZEMALJSKE BANKE PODRUŽNICE U SUBOTICI.

4¹/₂ i 5⁰/₀-ne založnice

glaseće na donosioca u komadima po K 200.—; K 500.—; K 1.000.—; K 5.000.— i K 10.000.—, koje će se u vrimenu od 45 godina izžribati i 4¹/₂⁰/₀ u potpunom iznosu, na koji glase, a 5⁰/₀ sa 3⁰/₀ nagrade, dakle za 100 kruna sa 103 kruna iskupiti.

Za sigurnost založnica jamče:

1. *Sve hipoteke i druga posjedovna prava, koja su u korist Hrvatske*

Zemaljske Banke D. D. u gruntovno založena, u pogledu podiljenih po njoj zajmova u založnicama;

2. *Dionička glavnica Hrvatske Zemaljske Banke D. D.;*

3. *Pričuvne zaklade banke.*

Posebnoj pako sigurnosti založnica služe uz to na temelju zak. čl. XXXVI. od god. 1876., dotično § 10. zak. čl. XXX. od godine 1889.

a) *za sigurnost založnica ustanovljena, te iz vlastitih sredstava izlučena i napose upravljana sigurnosna zaklada od K 3,000.000 koja služi za osiguranje ukupnosti založnica, te na koju se zakladu, odnosno njene sastojne dilove, ne može voditi nikakova ovrha, jer ona služi jedino za sigurnost držaoca založnica;*

b) *prvenstvo, koje je gruntovno zabilježeno u korist vlasnika založnica na svim založenim hipotekama, temelju kojih su izdane založnice.*

Dotične na burzi kotirane založnice, koje su *najsigurnije* vridnote za koristonosno ulaganje glavnica, uživaju kao i kuponi u smislu §§ 10. i 11. zak. čl. XXX. od god. 1889. *potpuni oprost od poreza.* Iste su uporabive u *Hrvatskoj i Slavoniji* kao i u *Ugarskoj* za koristonosno ulaganje glavnica općina, korporacija, zaklada i inih pod javnim nadzorom stojećih zavoda, kao i glavnica *sirotinjskih, povjebinskih i za sudbeni polog naminjenih*, nadalje mogu iste založnice služiti kao *službene i poslovne jamčevine* u slučajevima, kada takove prema ustanovama i propisima nemaju biti položene u gotovom novcu. Napokon se primaju za *vojno ženidbene jamčevine* kod *kr. domobranstva, oružništva, ces. i kr. zajedničke vojske i mornarice.* *Austro-ugarska banka* daje na njih *predujmove.*

Na izžribane založnice, u koliko ne budu o dospelku predočene na isplatu, plaća Hrvatska Zemaljska Banka D. D. sve do dana unovčenja kontokoretne kamate.

Izžribane založnice izminjuju se na zahtiv za nove založnice bez ikakvog troška.

Kuponi, koji dospivaju 1. travnja i 1. listopada (odnosno 1. svibnja

i 1. studena), kao i izžribane založnice unovčuju se bez ikakvog odbitka na vlastitoj blagajni, zatim:

- u **Zagrebu**: kod *Srpske banke d. d.* i kod *Hrvatske eskomptne i mjenjačne banke d. d. podružnica Zagreb*;
- u **Budimpešti**: kod *Országos iparbank részv.-társaság*;
- u **Beču**: kod *podružnice Živnostenske banke*;
- u **Pragu**: kod *Živnostenske banke*, nadalje kod svih njenih *podružnica*;
- na **Rijeci-Sušaku**: kod *Banke i štedione za primorje d. d.* i njene podružnice u Bakru;
- u **Dubrovniku**: kod *Hrvatske vjeresijske banke* i njenih podružnica u Spljetu, Šibeniku i Zadru;
- u **Ljubljani**: kod *Ljubljanske kreditne banke* i njenih podružnica u Celovcu, Spljetu, Sarajevu i Gorici (Görz);
- u **Grazu**: kod *k. k. priv. Steirmärkische Eskomptebank* i njene podružnice u Mariboru (Marburg);

te na drugim mistima, koja će biti naknadno opridiljena.

* * *

UMITNO GNOJENJE.

Općenito o umitnim gnojivima (djubrima).

Gospodarskom bilju potrebna su četiri hraniva: 1. dušik, 2. kalij, 3. fosforna kiselina i 4. vapno (kreč).

Svake se godine sa usivom oduzimaju zemlji znatne količine od ovih četiriju hraniva; stajskim se gnojivom (djubrem) ta hraniva zemlji doduše povraćaju, ali tek u razmirno malim količinama. Kada bi dakle gospodar gnojio (djubrio) samo sa stajskim gnojivom

(djubrem), njegova bi zemlja sadržavala sve manje i manje od tih hraniva, a prirod bi mu bivao sve slabiji.

Da se to zapriči, pa da se postigne što veći i što bolji prirod, treba zemlji umjetno dodavati potrebnih hraniva u obliku umjetnoga (vištačkog) gnojiva (djubra). Ta umjetna gnojiva (djubra) sadržavaju obično samo jedno od hraniva, pa po sastavu i razlikujemo i gnojiva (djubra), koja sadržavaju ili *dušika, ili kalija, ili fosforne kiseline, ili vapna.*

Dušična gnojiva (djubra) dolaze u trgovinu u obliku amonijskog sulfata ili čilske salitre, a u novije doba se sve više upotrebljuje tzv. kalcijski cijanamid (vapneni dušik). Kao *kalijska* gnojiva (djubra) upotrebljuje se kainit*) ili 40-postotna kalijska sol.

Kao *fosforna* djubra upotrebljuju se superfosfat, koštano brašno. Thomas-evo (čitaj Tomes) brašno (drozga) i peruanski guano. Kod gnojenja (djubrenja) sa *vapnom*, ako je takovo gnojenje (djubrenje) potrebno, uzimlje se najbolje ili žeženo vapno ili smrvljeni kamen vapnenac, odnosno lapor.

Pravila, kojih se valja držati kod gnojidbe (djubrenja) umjetnim gnojivima (djubrima).

1. Kalijska gnojiva (djubra) valja što moguće prije po zemlji razasuti, najbolje 3 do 4 nedilje prije sitve, u iznimnim slučajevima može se gnojiti (djubriti), kad je usiv već iznikao, ali to istom onda, kad su se biline već dobro razvile. Isto tako valja što ranije gnojiti (djubriti) sa Thomasovim brašnom, dok se superfosfat može sipati upravo pred sitvu. Sa čilskom salitrom gnoji (djubri) se, nakon što je usiv već iznikao i to u 2—3 obroka; kalcijskoga cijanamida i amonijskoga sulfata valja dodavati najmanje 8—14 dana prije sitve. Ako se kalcijski cijanamid dodaje kasnije, može štetno dilovati na usiv.

*) Na laganim i tresetnim zemljama (tlima) može se misto kainita upotrijebiti i karnalit (ali ne kod krumpira), a djubriti se njime mora uvijek u jesen ili u zimu.

2. Fosforna i kalijska đubra sipaju se odmah iza (prediduce) žetve, pa se onda preore (pod brazdu), ili se sipaju po friško uzoranoj oranici (po brazdi), koja se onda zabrana: kod dušičnih gnojiva (đubra) je uvijek bolji ovaj drugi način gnojenja (đubrenja). Za jare žitarice mogu se gnojiva (đubra) (osim dušičnih) razasuti već u zimu po smrznutoj oranici što više i po snigu, ako nije snig baš jako visok, pak će gnojivo (đubre) tek na proliće dospiti u zemlju.

3. Nikada se nesmiije gnojiti (đubriti) jednostrano, već treba zemlji dodavati *sva* potribna hraniva.

4. Ako se gnoji (đubri) dušičnim i kalijskim gnojivom (đubrom) iza kako je usiv već nikao, valja uvijek paziti na to, da se nikada gnojivo (đubre) ne sipa po pokislom ili orošenom usivu. U tom je slučaju najbolje gnojiti (đubriti) upravo pred kišu, da može kiša gnojivo (đubre) odmah saprati u zemlju.

5. Ako bi se iz stanovitih razloga na pr. uslid nepovoljnog vrimena dogodilo, da kalij ili fosforna kiselina ne bi mogla na prirod dovoljno dilovati, onda će se to dilovanje pokazati sigurno kod iduce žetve, jer voda ne može iz zemlje tako lako isprati fosforu kiselinu kao ni kalij. Zato ni ne treba kod gnojidbe (đubrenja) sa tim gnojivom (đubrima) biti tako oprezan, kao kod dušika, koji se lako iz zemlje izgubi.

Pravila, koja vride pri kupovanju umjetnih gnojiva (đubra).

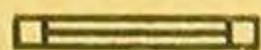
Kod kupovanja valja uvijek zahtivati jamstvo za sadržaj kod pojedinih vrsti gnojiva (đubra). Kod čilske salitre mora se tražiti jamstvo za sadržaj dušika, kod Thomasovog brašna za sadržaj fosforne kiseline topive u tzv. limunovoj kiselini, kod superfosfata za sadržaj fosforne kiseline topive u vodi, kod amonijskog superfosfata mora trgovac jamčiti za sadržaj dušika i fosforne kiseline u vodi topive. Oznaka 8×9 kod amonijskog superfosfata znači, da on sadržava 8⁰/₀ dušika a 9⁰/₀ fosforne kiseline u vodi topive.

(5×10 znači 5% dušika i 9% fosforne kiseline u vodi topive). Ne valja kupovati Thomasovo brašno i superfosfat sa malo fosforne kiseline. Gnojiva (djubra) sa mnogo fosforne kiseline su uvek najbolja i najjeftinija, pa je kupac ujedno i siguran, da nije kupio patvorinu.

2. Kod kupovanja kalijjskih gnojiva (djubra) treba paziti na to, da budu nabavljene od t. zv. kalinsindikata, koji jamči kod kainita najmanje 12% čistoga kalija, a kod 40-postotne kalijjske soli najmanje 40% čistoga kalija.

Pravila za mišanje umitnih gnojina (djubra).

Thomasovo brašno ili živo vapno nesmiju se mišati sa amonijskim sulfatom, odnosno sa amonijskim superfosfatom, jer onda dušik ishlapi. Čilska salitra i superfosfat ne smiju se nalaziti pomišani dulje vremena u vrećama, jer takva smjesa brzo izgriza vreće. — Superfosfat se ne smije mišati sa živim vapnom, jer fosforna kiselina postaje teško topiva. — Kainit i 40-postotna kalijjska sol smiju se mišati sasvim ostalim djubrima, samo smjesa Tomasovog brašna sa kainitom ili kalijjskom soli ne smije ležati dulje od 24 sata, jer inače otvrdne. Smjesa Tomasovog brašna sa kainitom, u razmjeru od prilike kao 2:1 ili 3:2 može ležati bez štete i dulje vremena.

NA DAN SVIJU SVETIH.

Spjevao : Žitomir Debeljski, Sisak.

*Tisuće svjeća plamti, gori,
Po obraslim starim humovima
Titrajuć svjetlom, rek' bi da zbori
Tu gle! sanak sniva se vječni.*

*Iz dubine, ko tiho se čuje:
„Pokoru činite i molite“
Jer samo onom, koj stvorca si štuje,
Lahak je sanak vječni tu sniti.*

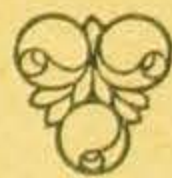
*A ljudi ko ljudi — za što mare,
Vrijeme prodje neznajuć kako;
Koncem tek vide grijehe stare,
Kaju se i mole, al bje kasno.*

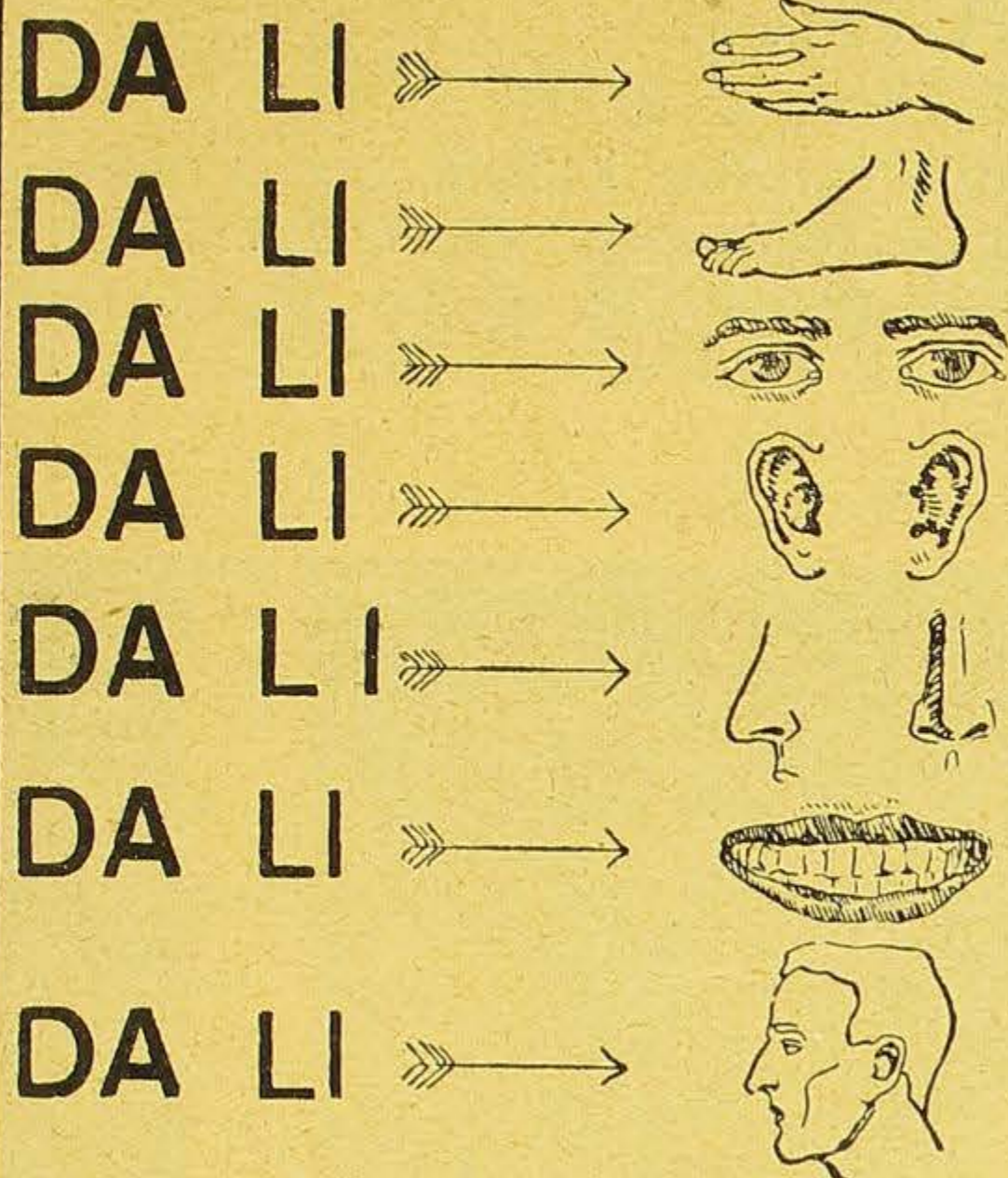
*Prošetah mimo jednoga humka,
Pusto i prazno bje oko njega;
Svijeće nigdje ne bje ni trunka,
Nema siromahu, tko da pali?*

*Životom mladića dok je bio,
Junakom i herojem ga zvali;
Junaštva počinjo, krvcu lio
Dok tužan i shrven umre jadnik.*

*Oh tašta je i prolazna slava,
Ništa na svijetu stalna nije;
Pa makar bila, krunjena glava
Velo je smrti minulo nije!*

*Tisuće svijeća plamti, gori,
Po obraslim starim humovima;
Titrajuć svjetlom rek' bi da zbori,
Pokoru vazda čini: i moli.*

boli, ili ste moguće od propuha ili prehlade zadobili reumatizam, uloge, ili kakove druge boli, pomoći će Vam Fellerov Elsafluid, što nam pouzdano možete vjerovati, jer smo se mnogo puta sami osvjedočili, da pravi Fellerov Elsafluid ublažuje boli, otapa sluz i ozdravljuje, tako da brzo čutite olakšicu. Dobjete 12 malih ili 6 dvostrukih ili 2 špecijalne boce za 5 kruna franko, a 24 male ili 12 dvostrukih ili 4 špecijalne boce za 8 K 60 f. franko, ako se obratite izravno na proizvođača: E. V. Feller, ljekarnik, Stubica br. 84. (Hrvatska.)

Kao da ste nakon teške bolesti naglo ozdravili

takovo će Vas obuzeti čuvstvo iza djelovanja Fellerovih Elsa pilula, uporabivši ih protiv začepjenosti te inih boli u želucu i crijevima. Brzo će nestati nemilih pojava, a tada ćete i Vi, kao što mi i tisuće drugih zahvalnih ljudi za svagdo držati u kući zalihu Fellerovih proizvoda, da Vam služe kao pravi

➔ prijatelj obitelj Vaše.

Od Fellerovih Elsa pilula stoji 6 kutija 4 kruna franko, 12 kutija 7 K 60 fil. franko. Obje ove prave proizvode valja naručiti od proizvođača

**E. V. FELLERA, ljekarnika,
Stubica br. 84. (Hrvatska).**

FEKETE I ŠIFLIŠ

toplo priporučuju visoko cinjenome općinstvu svoju **manufakturnu rivarsku radnju na pijaci, trg sv. Trojstva, u kući Milinović :-: u Subotici. :-:**

Tu se može dobiti **francuska svila, kumaša, pliš.** Velik je izbor svilenih, plišovih, vunskih i svakojakih **marama.** Za muške i ženske haljine **sukna, čoje, paje, trikova lastika, kangara,** svakog **parketa** kolikogod kome triba. Osim svega ima tu pomodnog **piketa, tilora, satina, zefira i cica,** što vam rado nose dica, pa onda bilog i žutog **postava.** Sve po najjeftinijoj cini i uz najpoštenije izsluživanje. Uljudno Vas molimo na skoro vidjenje.

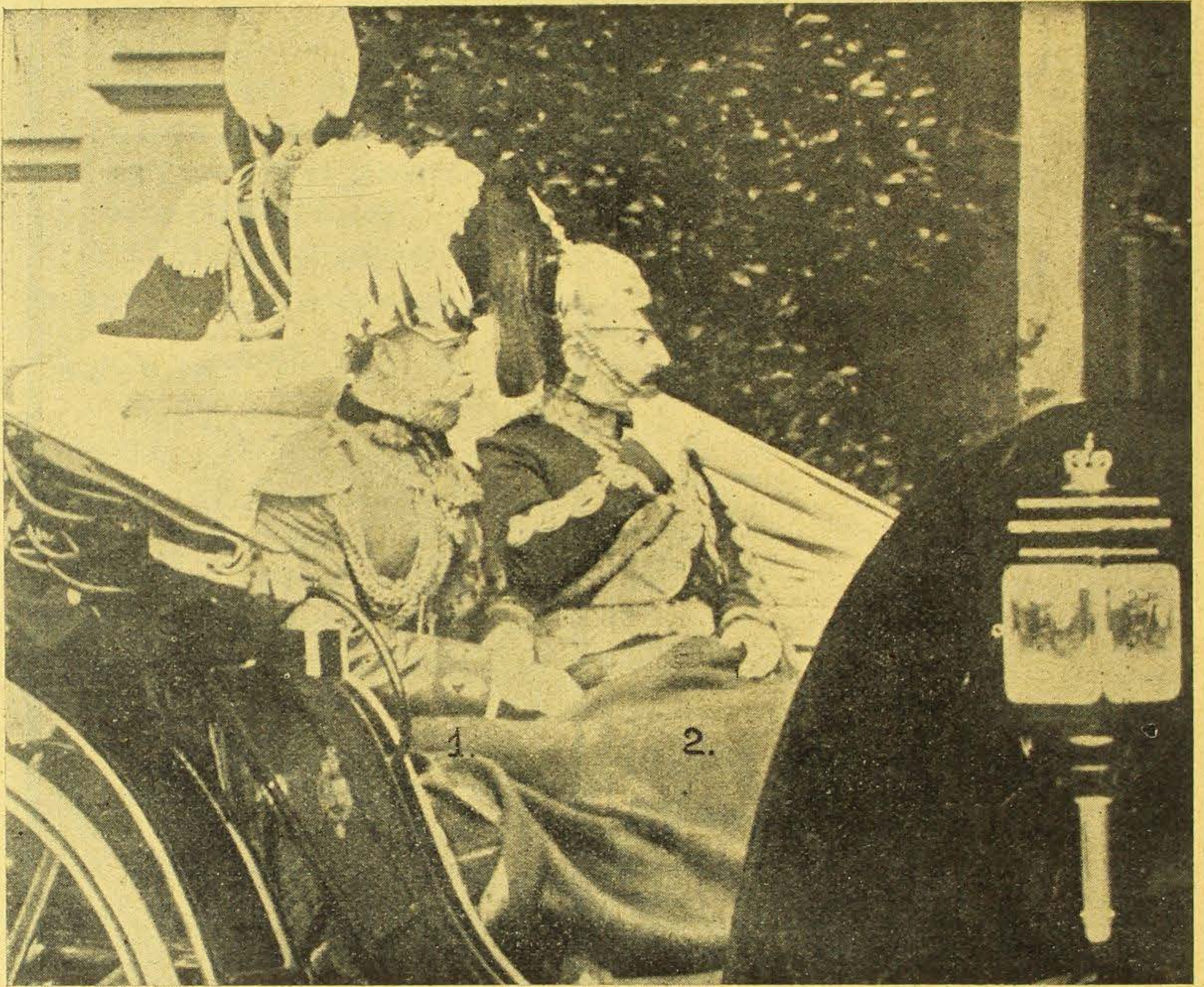

:-: Kršćanski trgovci: :-:

**DANIKA FEKETE
I ŠIFLIŠ PIŠTA**

DVA CARA.

Na našoj slici možeš viditi, na bogatim carskim kočijama, dva gospodara u vojničkoj generalskoj odori. To su dva cara: car nimački, Vilim II. i car ruski Nikolaj II. Car Vilim svojim odlučno savijenim nosom i orlovskim okom predstavlja silni narod nimački, koji na kulturnom polju vodi, a na oružju se ne boji nikoga na svitu.

1. CAR NIKOLA i 2. CAR VILIM.

Car Nikolaj, svojim vedrim licem, milim, smišecim očima, krupnim, jedrim stasom predstavlja nam Slavenstvo, osobito ruski narod, koji još u kolivci kulture sanja, koji narod je Bog stvorio „da mu budu vjesnici ljubavi“, za mir, za ljubav, za sporazum izmedju svih naroda rasijanog svita.

Na jednim kočijama side ova dva najsilnija vladara svita, a to prigodom vinčanja car Vilimovog sina. Ruski car Nikolaj htio je iskazati čast nimačkome caru, kojemu ga i krvno rodstvo veže.

Šta razumijemo pod **ZDRAVLJEM?**

Jako, elastično i bezpogrešno stanje tijela. — Zdrav je onaj, koji se povoljno čuti i ne osjeća nikakove boli, koji može dobro spavati, ima dobar tek, te uvijek veselo raditi može. Zdravlje se temelji na normalnom stanju organizma, t. j. svaki se osjeća zdravim, kada samo toliko jede i pije koliko organizam potrebuje. Ako želudac i crieva hranive stvari lahko primaju, to će onda ostatci istoga kroz odvodne organe, kao kroz kožu, crieva i pluća pravilno i bez zaprieke odstraniti.

Bolest nastaje istom onda, kada su normalne funkcije ovih tjelesnih organa poremećene. Ovo poremećenje nastaje, jer je organizam iz sitnih čestica sastavljen i tako lahko na ustrojstvo organizma štetno utjeća. Tako može na primjer ura stati, ako se samo malo zapraši, a za koliko istom je bubreg, pluća i koža sitno ustrojen te im svaka malenkost škoditi može.

*S toga se uzroka svokamu preporuča, ove na svim tu- i inozemnim klinikama prokušane i više puta odlikovane **SAGRADA BARBER** čisteće pilule upotrebiti, jer svaki tko **SAGRADA BARBER** upotrebljuje, čuti pravilno funkcioniranje organa.*

Nepravilno djelovanje odvodnih organa neprouzročuje samo bolest, nego i pokvare krv. Zato i mnogi liječnici tvrde, da mnoge bolesti nastaju od nepravilnog cirkuliranja krvi, koje je glavni temelj svih bolesti.

***SAGRADA BARBER** je nenadkriljivo čisteće sredstvo, čisti krv, zaprečuje navalu krvi u glavu, odstranjuje vrtoglavicu, zvonjenje u ušima i srčnu trzavicu, najviše pako pospješuje probavu, podražuje tek, razveseljuje i ozivljuje ču.*

***SAGRADA BARBER** neka u nijednoj kući ne manjka! Škatuljica á K 2.40, pokusne škatuljice za 70 fil. u ljekarnama.*

Proizvodno mjesto :

Apotheke „Zum heiligen Geist“

Wien, I. Operngasse 16, Depot 42.

*Najmanja poštanska pošiljka: 1 orig. škatulja K 2.60
ili 4 pokusna škatulja K 3.—; ako se novac unapried
pošalje, sliedi pošiljka badava.*

Pazi na

Ime BARBER!

Pazi na

Ime BARBER!

BILJEŠKE.

O junaštvima što ih majka izvedoše, kada bi djetetu zaprijetila pogibao, često čujemo pripovijedati Prečesto je dijete majci milije od vlastitoga života. Stoga dobro shvaćamo bol majke, kad joj je dijete slabo, blijedo, nemoćno, kada se nerazvija, zahiri, neima teka. Naši bi čitaoci morali takove majke uvijek upozoriti na Fellerovo riblje ulje je bez mirisa i okusa, nije dakle neugodna teka, kao drugo riblje ulje. Od Fellerovog ribljeg ulja brzo se oporavlja, tijelo se jača, težina tijela naraste, zadobije se zdravi tek. Ovo je sredstvo neophodno potrebno, da škrofulozna, slaba, slabokrvna djeca pa i odrasli ojačaju. Majci, koja doji dijete, pribavlja dovoljno mlijeka i novu snagu. Protiv kašlja, promuklosti, prsobolje, probadanja u ramenima, teškog disanja i vratobolje neka se rabi zagorski sok za prsa i protiv kašlja, koji otapa sluz i ublažuje boli. Povoljno djeluje na organe disala i pluća, jača i krijepi čitavo tijalo. Osjećamo se zdravo i voljko nakon uporabe toga soka, koji je prijatnog okusa. Ove proizvode liječnici preporučuju a ljekarnik E. V. Feller u Stubici br. 84. (Hrvatska) šalje 2 boce za 5 kruna franko; naznačite u narudžbi ime proizvoda, koji želite.

Slava i pobjeda! U svoj zemlji najradije se rabe motor garniture za vršidbu *Kállay Lajoša*, jerbo su ove od sviju motora pravo najjednostavniji te se dadu najbolje i najlakše rukovoditi. Stog uzroka su motori *Kállai Lajoša* na svim izložbama sa prvima diplomama, zlatnim i srebrnim kolajnama odlikovani. Upozorujemo c. gazde, da iz tvornice *Kállai Lajoša* mnogo stotina garnitura motora ima sada u pogonu. Svako u svoju korist neka zatraži cjenik od ovih benzin-motora, koji su u svoj zemlji najbolje pristali i kao najjednostavniji te najizvrsniji jesu sveopće poznati i neka se obrati za uputu tvornici *Kállai Lajoš*, Budimpešta, VI., Gyár-u. broj 2. — Važna opomena! Jedino *Kállai Lajoševe* motorove neka kupi svakoji gazda, i u tom slučaju, kada bi druge vrsti motori jevtiniji bili, jer iz iskustva možemo reći, da sa jeftinim motorima, u najviše slučajji, sam gazda strada i štetuje.

Umjetnost da se produlji život zanimala je od više sto godina bezbroj učenjaka i laike, te su svašta probali, da život čovječji produlje. Naravno da su takovi poslovi bili bez rezultata, te se koristili najviše nekoliko glamaza, koji su ideu prisvojili i na nepošten način izrabili. Danas se već dokazalo da nema čudnovatog sredstva, koje bi granice čovječnog života produljilo, ipak ima jedno sredstvo, koje tijelo uzdrži u krijeposti, a to se zove Balzam (melem) i mast od stolisnika ljekarnika A. Thierry. Oba sredstva posjeduju nenadkriljivu moć ljekovitosti i mogu se u raznim slučajevima, kao kod razne bole stomaka grčeva, kašlja, upale, ozljede, rana i t. d. sa

dovoljnim uspjehom upotrijebit. Razlikuju se ova sredstva usljed toga, da se neće nikada, niti u toplom ljetu, niti na najstrožijoj zimi pokvarit, a zadrže uvijek njihovu čudnovatu djelujuću moć. Moraju se ali pravi proizvodi iz ljekarve A. Thierry kod Andjela čuvara u Pregradi kod Rogatačke Slatine rabiti, a ne bezcijene potvarine primit.

Sunce i zvijezde bili su negda dovoljni da ljudima označavaju vrijeme. Ali danas mora sve ići točno na sekundu, i radi toga mora se imati jednu pouzdanu žepnu uru. Ali ne krivo iduću uru od lima, koja je slabo zatvorena, stoga se doskora zaprašiti i stane, nikakovu uru s bazara za 3 K, koja neispunjuje svoju svrhu, nego jedna točna, na sekundu pouzdana, čvrsto zatvorena proti prašini švajcarska ura, jer te su poznate kao najbolje. Svjetska trgovina H. Suttner u Ljubljani br. 311. posjeduje vlastitu protokoliranu tvornicu ura u Švajcarskoj, glavno zastupstvo tvornice ura „Zenith“, i radi toga najbolji kupovni izvor za dobre švicarske ure. Uz to su i cijene vrlo umjerene, jer se već za 4 K 10 h dobije jedna dobra ura, koja svojom vrsnoćom nadkriljuje barem tri limene ure. Tko hoće kupiti ure, zlatne i srebrene stvari, neka zahtjeva bez troška sjajni katalog H. Suttner, Ljubljana br. 311.

Bistro misliti čovjek jamačno nemože, kada trpi boli. Tako biva, da mnogi, koji trpi od reumatizma ili drugih boli, kuša sredstvo, kojega se nebi ni dotaknuo, kad bi mu misao bila bistra. Svaki razborit čovjek znade, da se sve, što je potrebno za njegovanje zdravlja, kao lijekovi i t. d. kupuje samo u ljekarni. Ljekarnik je svoju struku izučio te je odgovoran za svoje proizvode. Zato valja sredstva, koje ublažuju boli, kupovati kod ljekarnika, a ne kod ljudi, koji se u tu struku nerazumiju. Samo ljekarnik zaslužuje u tom pogledu povjerenje, a osobito onda, ako se može pozvati na preporuku liječnika. Što rekosmo, vrijedi navlastito za ljekarnika E. V. Felleru u Stubici br. 84. (Hrvatska), jer njegov Elsa-fluid (12 boca stoji 5 kruna franko) preporučuju mnogi liječnici. Ne rabite dakle protiv reumatizma, uloga, neuralgičnih boli, umornosti, znojenja, zubobolje, glavobolje, boli u krstima itd. nikakva bezuspješna ili pače zdravlju škodljiva sredstva, nego pravi Fellerov Elsa-fluid. Često prodavač, ili trgovac prodavajući razne rakije, koje tobože ublažuju boli, ni sam nezna, što je u bocama. Zato se razumni ljudi pouzdaju samo u Fellerove proizvode.

Upozorujemo naše cinjene čitaoce na najnoviju bunjevačku trgovinu pomodni i kratki roba za gospodu i gospodje Stipana i Jose Bukvića, pored male kapele. Tamo se mogu dobiti uz najumireniju cinu cipela, šešira, ženski i muški pomodni, kratki i vezeni roba i svakojaki krojački potrebština.

Balzam Thierry-a se od takozvani krivotvoraca mnogo imitira, premda ovi ljudi neimaju zakonom traženu zvaničnu dozvolu za tvoritbu i rasprodavanje, ipak na sve moguće načine mnogo nametaju publici. Od ovakvih krivotvoraca, koji se dapače i u Bosni nalaze, mora se naročito čuvati, jer svakog koji takav krivotvoren Balzam (melem) naruči prijete opasnost, opasnost zdravlja, i nikakav ljekoviti uspjeh nema, dočim kao što mnogo

dopisa svjedoče, taj ljekoviti uspjeh jedino sa pravim Balzomom Thierry-a sa zelenom duvnom, kao zaštitni znak može dostići i mnogo od stranka, koji se sa krivotvorenim balzomom dali zavesti, žale što su naručili i njihov novac, ako se patvoren Balzam i jeftinije nudi uzalud izbacili i naručuju opet samo Thierry ev jedino pravi Balzam. Mi upozorujemo, da se čuvaju ovakih patvorina (falzifikata).

Samo uredan čovjek koji svoje vrijeme dobro razdijeli i ništa ne propušta, može u životu dobro napredovati. Ima nažalost mnogo neurednih ljudi, a uzrok te zle mane često je puta netočna ura. Bazari prodaju gotovo bez svake vrijednosti ure od lima s lošom gradom, koje se ni ne zaklapaju dobro, brzo se upraše, brzo istroše i nika neidu dobro. Šteta je gotovo uvijek za novac, izdan za te ure pa ma kako bile „jeftine“. Dobre i pouzdane su kako je znano, švicarske ure, a takve se dobivaju već počam od K 4.10 i dalje kod svjetske otpravničke tvrtke H. Suttner, Ljubljana br. 311. koja posjeduje vlastitu protokoliranu tvornicu ura u Svicarskoj, ima glavno zastupstvo tvornice ura „Zenith“, i zato može prodavati bez kojekakvih posrednika. Jedna takva švicarska ura traje dulje nego tri ure iz bazara i ide uvijek točno. Tko želi kupiti ura, zlatne i srebrne robe, neka traži besplatno sjajan katalog H. Suttnera, Ljubljana br. 311.

Pohlepa je poticaj mnogom nevaljanom činu pa i patvaranju. Patvoritelji ne krivotvore jedini pravi Fellerov Elsa-fluid zbog toga, da koriste čovječanstvu, već da zavedu kupce. Zato pazite uvijek na oznaku „Elsa-fluid“; čuvajte se svake patvorine i nedaite se zavesti sličnim imenima (kao n. pr. Luisa fluid, Stelca-fluid, Goldelse fluid, Universal-fluid itd) Fellerov Elsa-fluid odstranjuje reumatizam, uloge, neuralgiju, zubobolju, glavobolju, vratobolju, prsobolju i bol u leđima. Nijedna patvorina nemože nadomjestiti Fellerov Elsa-fluid, koji valja naručiti samo od ljekarnika E. V. Felleru u Stubici br. 84. (Hrvatska) te stoji 12 boca 5 kruna franko.

Ljekarnika Thierry Balzam i mast od stolisnika publika od mnogo godina cijeni i daje prednost iz uvjerenje i nisu mogli ova kućna sredstva niti mnogo novi najviše opasni grubo djelujućih preparata, niti po mnogih krivotvoraca u promet donešenih i strogo zabranjeni drugi Balzami, esence, fluidi, razna sredstva i t. d. iztisnuti, jer takove falzifikate publika najviše jedanput i nikad više ne naručuje i dokazano staro isprobanom sredstvu Thierry-a pridje. Kod kupovanja stalno pazi na zaštitni znak. Mi upozorujemo na mali oglas: Balzam Thierry-a sa duvnom i mast stolisnika u dodatku.

Dobrobit čovičanstva je Balzam (melem) i mast od stolisnika ljekarnika A. Thierry, o kojima zahvalna pisma dokazuju uspjeh. Ova oba glasovita sredstva su nenadkriljiva u ljekovitosti, koja se nikada ne pokvare, čine uvijek uspjeh i pomoć. Ova glasovita domaća sredstva treba uvijek kod kuće imat, a patvorine odbiti, jer su bez koristi te se kaznu. Balzam Thierry u 12 mali ili 6 dvostrukih bočica stoji K 5.60, a mast od stolisnika u 2 kutijice K 3.60, te se može dobiti u ljekarnici Andjela čuvara kod A. Thierry, Pregrada kod Rogatačke Slatine (Rohič).

POSVE IZVANREDNA PRIGODNA KUPNJA!

Preporučamo pažnji cij. čitatelja!

Kako će našim čitateljima biti sigurno poznato, postalo je uslijed mnogih ratova, kao i činjenica, da su mnogi tvornički radnici morali pod oružje — naše gospodarsko stanje vrlo nesigurno, a novac neizmjereno skup. Kroz to su morale mnoge tu- i inozemne tvornice svoj posao obustaviti a nakupljenu najbolju robu uz izvanredno jeftine cijene razaslati. Ovu su zgodu mnoge prvorazredne tvrtke kao n. pr. tvornica satova H. SUTTNER, u Ljubljani br. 311 izrabile; ova tvrtka nije svoje radnike kao mnoge druge otpustila, već je naprotiv svoje radne sile umnožila, sve moderno uredila, pa je stoga u stanju, bez konkurencije, besprikornu robu uz za čudo jeftine cijene razasijati.

I naši čitatelji neka ovu zgodu izrabe i nabave si specijalni cjenik tvrtke SUTTNER

Ovdje navadjamo nekoje predmete iz cjenika ove tvrtke:

Broj 410	Nikel-Patent Roskopf sat, 36 sati idući emailni satni list	K	4.10
„ 518	Splošteni nikel-Zyl- Remont. jakog sustava	K	7.50
„ 101	Srebreći Anker-Rem. splošt. sa pozlaćenim ili posrebrećim satnim bokom	K	11.—
„ 803	Niklasti ili ocjelni Zyl-Remmont. ženski sat	K	7.90
„ 804	Srebreći Zyl-Remontoir ženski sat sa jakom šarkom, dobro služećim strojem, 6 rub.	K	9.50
„ 2324	Amerik.double zlatni lanac za provući	K	5.50
„ 550	Ženski sat iz nikla liepo izradjen	K	1.70
	Isti srebreći sa zaporcem (Schuber)	K	5.90
„ 1204	Ura budilica u niklastoj kutiji (Ankergang) vrlo dobar sastav, najbolje vrsti, 20 cm. visoka, sa kazalom datuma	K	5.—
„ 1203	Ura budilica u niklastoj kutiji Ankergang dobra vrst	K	3.50
	Ista 29 cm visoka, vrlo finog sastava, osobito se preporuča	K	4.60
„ 1371	Sat sa kukavicom sa lijepim izrezuckanim ormarićem jak sastav, tuće sat i polusat kao kukavica, sa dugim lancem i češerom od K 9.75 — od toga prvi obrok	K	2.—
„ 1372	Sat sa kukavicom vrlo lijepom i finom izrezuckanom ormariću, dugi lanac za češerom, tuće kaokukavica, od K 12.50 dalje, od toga prvi obrok	K	2.—
„ 1360	Zidni sat sa strojem za vući na lanac utezima od K 4.80 — od toga prvi obrok	K	2.—
„ 1362	Zilici sat sa strojem staklenim satnim listom sa lancem za vući sa 2 utega 30 cm. promjera, K 5.95 od toga prvi obrok	K	2.—

Razašilje pouzećem, ili ako se novac unaprijed šalje. Što se ne svidja, izmjenjuje se ili se novac povraća. Pazite na adresu:

H. Suttner, Ljubljana broj 311.

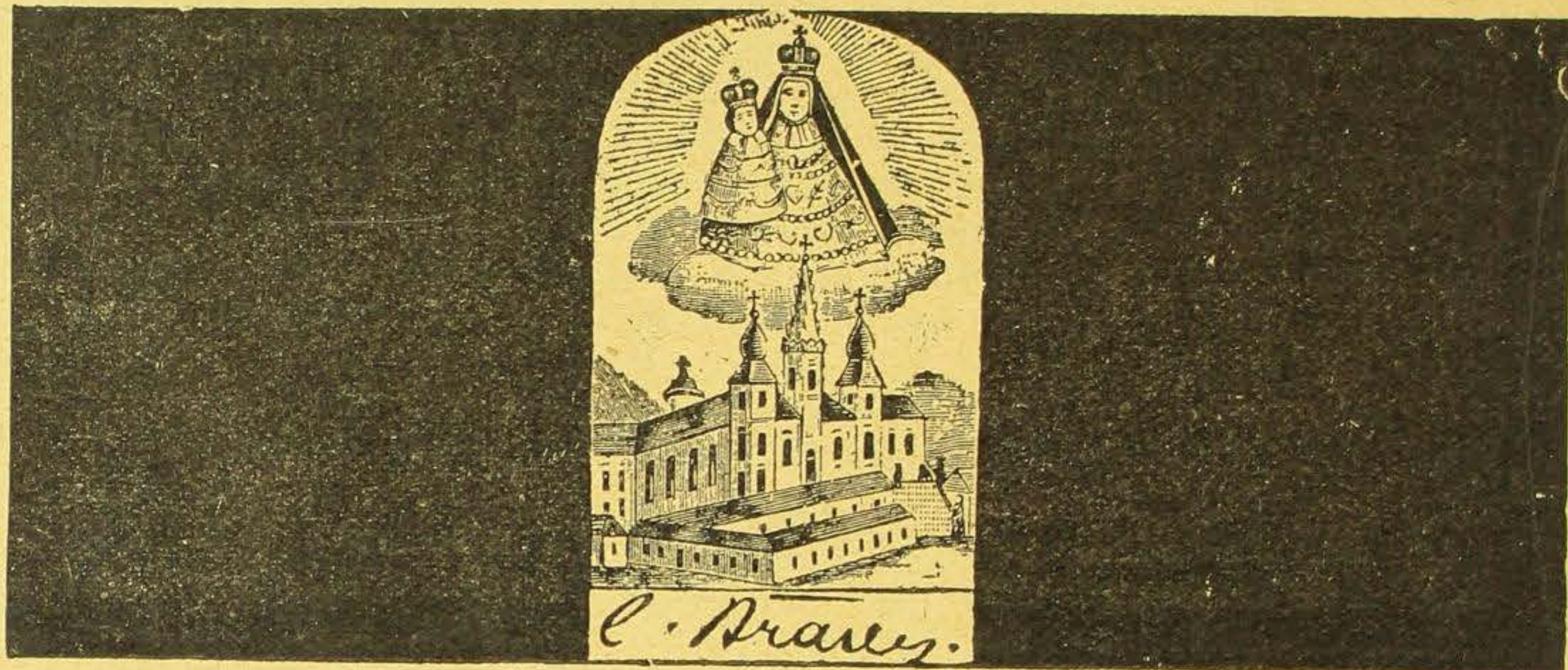
MILI ČITAOCE!

Jamačno biti će Vam poznato, da se svagdje silesija sredsva nudjaju, koja su navodno proti svim bolestima ljekovita. Ali takovih lijekova doista neima, jerbo svaki bol zahtijeva drugi lijek. Ako Vas daklem mori neuredno djelovanje stomaka, zločesta probava, teško polje, dlenavost, slab tek, ljutina, muka, grčevi u želudcu, glavobolja, vrtoglavica, beztanost itd., onda nipošto ne rabite takovo sredstvo, koje je navodno proti svim bolestima ljekovito, nego izaberite si sredstvo, koje isključivo proti bolestima stomaka i njegovih posljedina dobro djeluje. Takav lijek je prije takozvane „Mariacelske“ kapljice koje su već odavno priznate kao najizvršnji domaći lijek proti boli stomaka kod djece i odraslih.

BRADY-jeve kapljice za stomak

Osobitu znamenitost daje ovome posebnome lijeku kod stomaka okolnost, da je sigurno i ugodno utišavajuće sredstvo proti svih boli na stomak i neurednih probava, što je već po nebrojenim bolesnicima posvjedočeno.

Pošto su Brady-jeve kapljice od stomaka općinstvu jako omiljene, — budu svestrano patvorene Da se ovim patvorenju predusreti može, proizvadjaju se Brady-jeve kapljice od stomaka u kutiji ružičaste boje sa zaštitnim žigom: „Mariacelska Majka Božja“ i sa potpisom C. Brady, drugi omoti kao patvorine imaju se odbiti. Ove kapljice mogu se dobiti u ljekarnama za 90 filira po bočici, za K 1.60 dvostruka bočica, a gdje se dobiti ne može, tamo šalje apoteka Török József, Budapest, Király-utca 21. szám rezplatno kući 6 bočica za K 5.40 ili 3 dvostruke bočice za K 4.80.

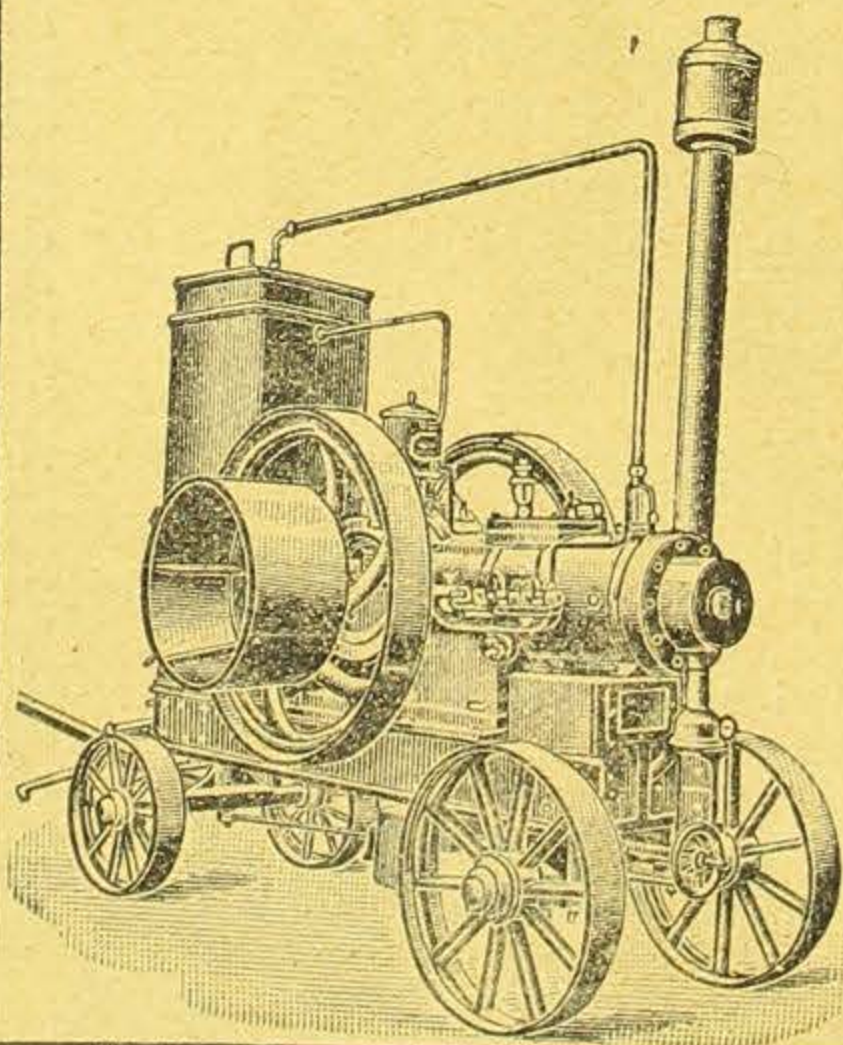
Wohankovi motori i lokomobili

na sirovo ulje (ne benzin). Upravni troškovi po velečini motora od 1 $\frac{1}{2}$ do 1 $\frac{1}{4}$ fil. za svaku konjsku snagu na sat zajamčeno. Vanredno miran i jednak hod, radi toga prikladni za svaku industriju. Bez ventila, bez cievi palježi nika, poslije stavljena u gibanje bez lampe, pogibao eksplozije izključena.

Obširni proračuni besplatno.

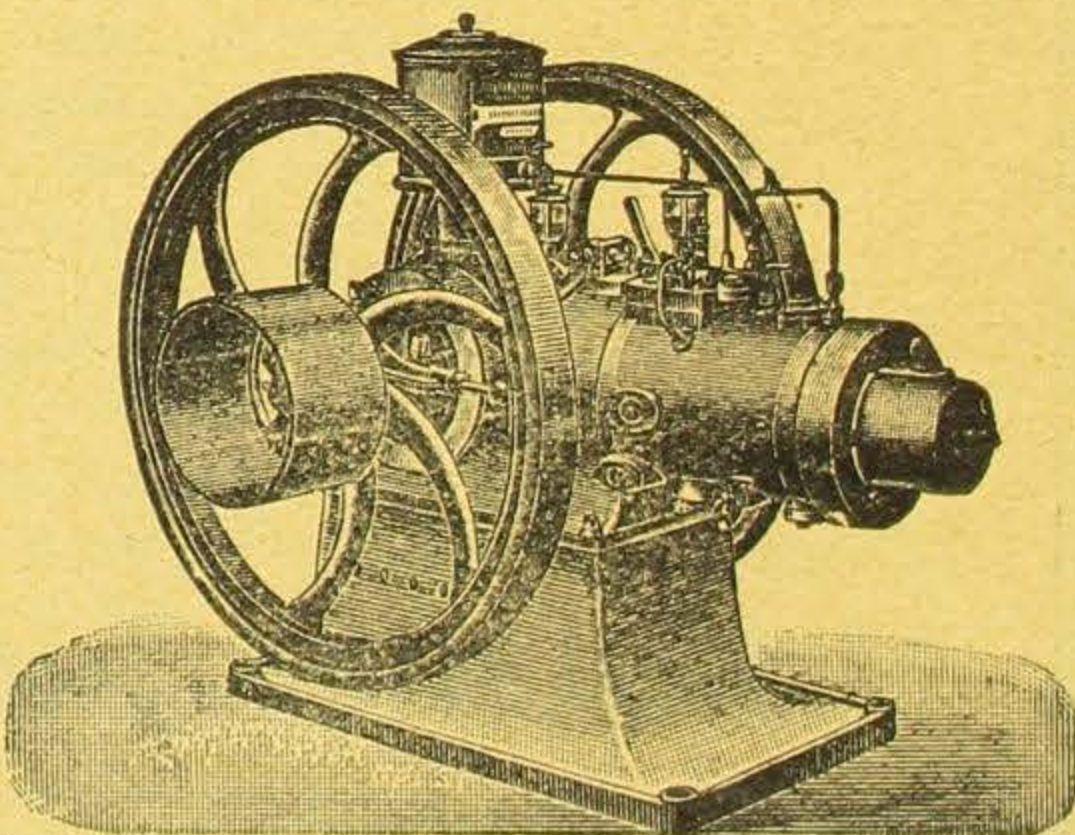
Wohanka i Drug

Budapest, V., Váci-körút 76/a. sz.

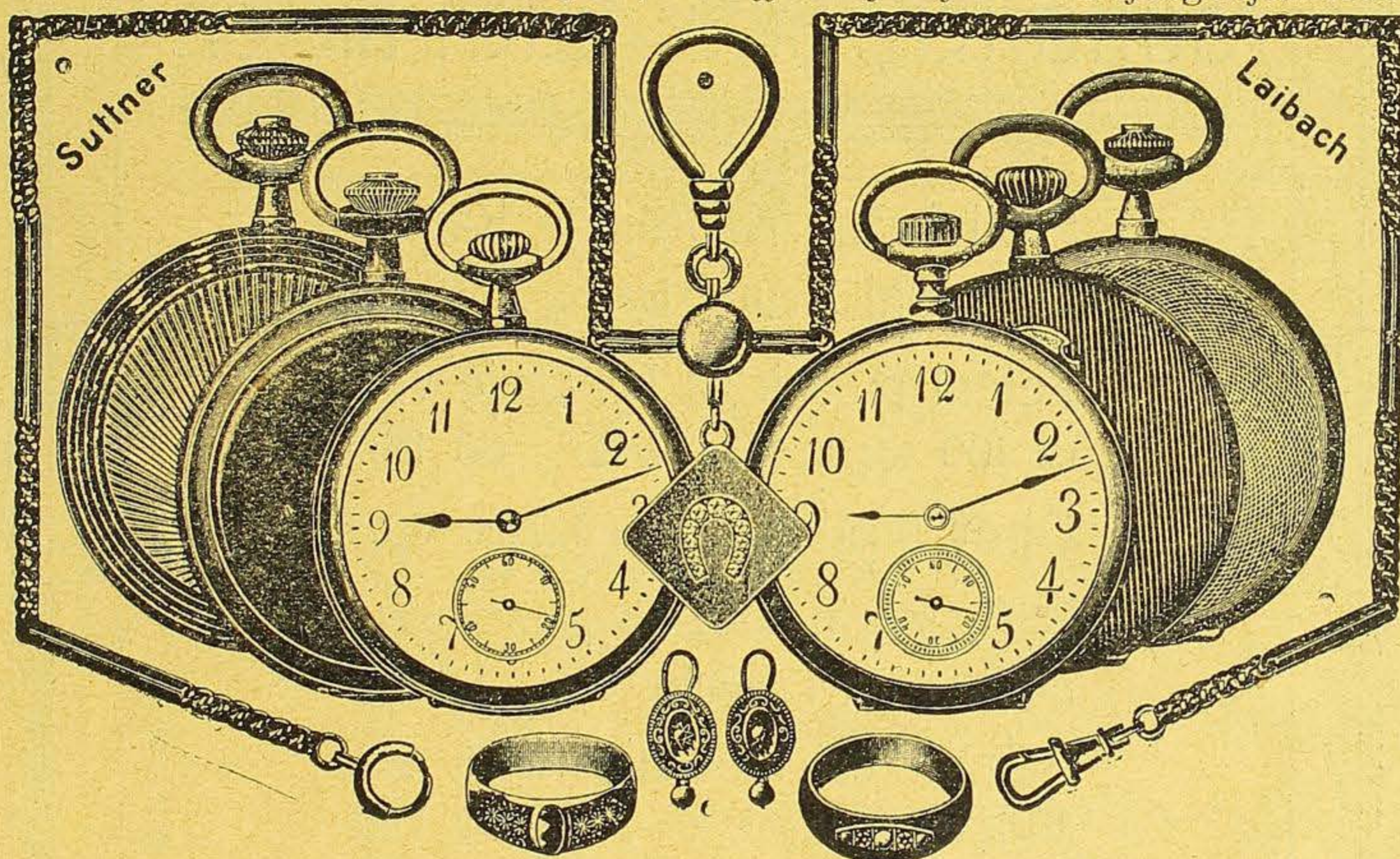
Može se uporabiti bez ikakve financijske kontrole i oblastne dozvole.

utemeljeno god. 1866.

NAŠI ČITAOCI I NJIHOVE OBITELJI

izloženi su tolikim štetama kod kupnje raznih potrepština i naročito kod kupnje onakovih, kojima se ne može odmah upoznati vrijednost, te je već vrijeme opomenuti ih, neka budu na oprezu osobito kod kupovanja satova i zlatne i srebrene robe. — Poslovica, da nije sve zlato, što se sja, odnosi se baš na ono varanje kod prodaje satova i dragulja. — Zato će naši čitaoci učiniti dobro, ako se prije kupnje obrate na neosporno povjerljivog stručnjaka, kao je H. Suttner u Ljubljani br. 311., o čijoj su se pouzdanosti i čestitosti tisuće naručitelja izrazile u toplim priznanicama. — Suttner ima vlastitu protokoliranu tvornicu satova u Švicarskoj i zato svoju ispitanu i punciranu zlatnu i srebrnu robu daje za izvorne tvorničke cijene, za najjeftinije cijene i u najbogatijem izboru.

Svatko će naći, što ga veseli,

SATOVİ :

- Br. 410. Niklovani patent Roskopi sat, idući 36 sat K 4.10
 Br. 1. Niklovani cilind. rem. sat K 5.—
 Br. 719. Srebrni cilind. rem. sat K 7.80
 Br. 723. Pravi švicar. srebrni sat sa fant. brojčanikom K 11.70

LANCI :

- Br. 865. Nfkl. satni lanac sa privjeskom K 1.—
 Br. 865. Srebr. satni lanac 30 gr. težak K 4.40
 Br. 878. Double zlato s privjeskom K 7.70
 Zanatlijski lanci, golemi izbor u sjajnom cjeniku.

u velikom, bogato ilustriranom sjajnom cjeniku, koji se šalje

badava i franko

Zahtjevajte u vlastitom interesu

sjajni cjenik

renomirane i svjetske otpremne tvrtke

H. Suttner
 u Ljubljani br. 311.

Unesena zaštitna marka „I K O“. Glavno zastupstvo tvornice satova „Zenith“.

PRSTENJE :

- Br. 1064. Prsten za gospodu od pozlaćena srebra . . . K 2.70
 Br. 1068. Gosp. prsten K 2.40
 Cr. 1056. Vjenčani prsten srebrn K 0.90, novo zlato K 2.80, 14-karatno pravozlato K 7.80.

NAUŠNICE :

- Br. 1. Double-Kreolske K 1.50, K 1.80, od pravog zlata K 3.80
 Br. 1135. Broševi i naušnice od pozl. sreb. s lijepim draguljima, cijela garnit K 4.70

Golemi izbor u sjajnom cjeniku!

Šalje se pouzecom ili ako se novac pošalje unaprijed! Što se ne sviđa, može se izmijeniti ili se novac vraća!

DECSY GYULA

LJEKARNA K' SV. TEREZIJE

SUBOTICA, DEAK-ULICA BR. 67.

Proti kašlja najbolji je Kárpátijev pasni sirup, cina . . . K 1-60

Zeleni prašak za špricanje voća na 100 litara vode, cina . . . 60 filira.

Otrov proti smiti za 1 mm. 60 f.

Antisodorin, sredstvo proti znojenja rukiju, noga i pazuha . . . 2 krune.

Balzam za liječenje kurjih očiju (žuljeva), cina 70 filira.

Terezia-crem, najpouzdanije sredstvo za njegovanje lica i rukiju, cina 1 kr.

Terezia-sapun 80 filira.

Terezia-voda za lice, cina 1 kruna.

Terezia-puder cina 1 kruna.

Tuzemni i inozemni špecijaliteti, lijekoviti i polepšavajući sapuni, parfumi, zavoji, lijekovita sredstva.

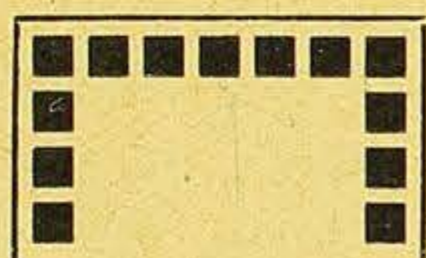
ANTUN GUBÁNYI

BRICAR UMITNI

SUBOTICA, VI. RUDIČ=UL. BR. 1.

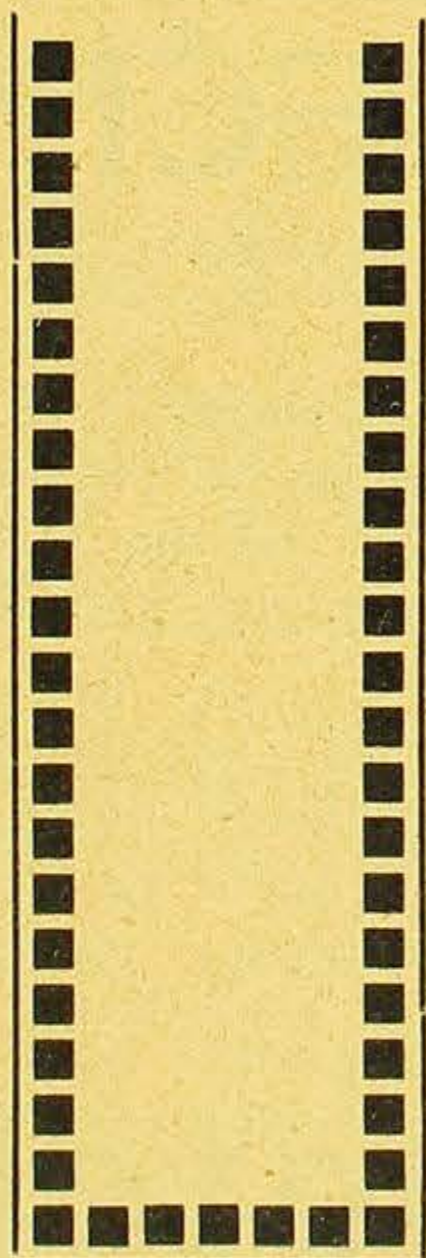
KUNETZOVA KUĆA

KUNETZOVA KUĆA

Čast mi je c. općinstvu do znanja staviti, da sam

priuzo bricarsku trgovinu

Pere Tikvickog i istu po zah-
tivama sadašnjosti sasvim po-
novio. Na skladištu držim
noževa, makaza, brijača, brica
za nokte, žuljeve, uz najveće
biranje, a primam u ovu
struku pripadajuće svakojake
poslove i popravljacine. □

Neka sudi narod!

Reč naroda je reč božija, presuda naroda može samo pravedna biti. Danas u doba napredka i izobraženosti može lekarsko znanje zacelo i u takvim bolestima pomoći, koje takozvano staro dobro doba u opšte nije znalo izlečiti i u današnjem vremenu je vrlo važno kako narod o pojedinim pripoznatim lekovima sudi. Tako ima na primer mnogo raznih sredstava koji se protiv najtežih bolesti i to; rdoma probadanje, kidanje, bolovi u ledjima, krstima, strani, nogama itd upotrebljavaju, ali u celoj ugarskoj daleko preko granice uveren da je

KRIGNEROV REPARATOR

(Spiritus petrae camphoratus) najbolje sredstvo protiv reome, a to je i istina, jer ovaj Krignerov reparator je izključivo direkt samo za reomatične bolove, probadanje, kidanje itd. odredjen. Ali to tako temeljno izleči, da svi oni koji su to sredstvo upotrebljavali nemaju dosta da su blagodarni. Mnoge hiljade zahvalni pisama svedoče, da Krignerov reparator već odmah posle prvog upotrebljavanja vonredno leči, ne samo reomatične bolove i kroz nabez navučene bolesti, no i smrznute noge, prsti, uši, nos itd. Da je Krignerov reparator bezuslovno najbolje sredstvo svedoči sjajan uspeh u budimpeštanskoj bolnici Sv. Roke gde sa s Krignerovim reparatorom od 136 bolemika 129

PODPUNO IZLEČI.

Kod reoma, reomatičkih bolova u glavi i drugih sličnih bolesti dosad nije ni jedno drugo sredstvo taki uspeh postiglo.

Od više desetka godina, upotrebljava se Krignerov reparator, kao najbolji kućevni lek za spoljašnje trenje i u svakim slučaju gde je trenje za ublaživanje bolova nužno, preporučujemo ovo izvrsno sredstvo, jer nema nikakvog drugog sredstva, koje bi čoveku pomoći i bolove utišati moglo, kao Krignerov reparator.

Cena jedne male boce je K 1.—, a veće K 2.—, ali se mora zdravo paziti jer ima i imitacija s kojima se čovek vrlo lako prevariti može. Zato je najbolje ako (može biti više osoba zajedno) se 5 mali bočica za 5 kruna ili 3 velike boce za 6 kruna na jedanput franko, s pouzecom naruče, a još jednostavnije je ako se novac napred pošalje na adresu:

Krignerova apoteka

u Budimpešti, VII., Barosseva-ulica br. 2.

od kuda se ovo sredstvo svuda u ceo svet šalje.

Svaka ženska vole

svoju lepetu, da održi i rado zrtuje za nju. Trebali je zato karati? Ne, na protiv, svaka devojka i svaka žena treba, da pazi na svoju lepotu, jez za svaku žensku je važan uslov, da je lepa i da ostane lepa. Pogrešila bi svaka ženska, koja nebi gledala da crveni nos, pege, mitesere, bubuljice, bore i svaku drugu nečistotu kože uništi pitanje je samo, da li zato takvo sredstvo upotrebljava, koje poverenja za služi.

Najpripoznatija su **Krignerova sredstva za održanje lepote** i to:

Bagrenski crem, koji već za 2—3 dana uništuje svaku nečistotu kože, potpuno je neškodljiv, beli, sveži, glatka i mladi lice. **Cena K 2.—.**

Bagrenski sapun, je prijatan, trajan i svežeći. **Cena K 1.—.**

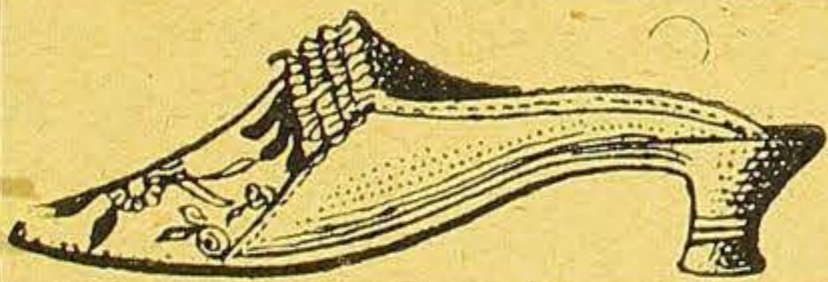
Bagrenski puder, sačuva kožu od svakog škodljivog utiska i nečistote lica. **Cena K 1.—**

Ko ova sredstva upotrebljuje, održaće svoju lepotu do duboke starosti. Svaka naručba ima **direktno na fabrikanta** da se upravlja:

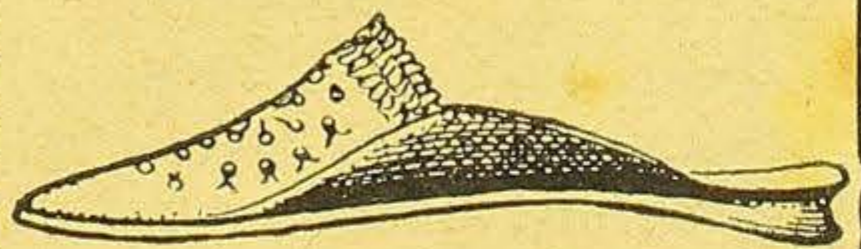
Krignerova apoteka **Budimpešta,**
Baroševa-ulica 2.

Južnougarska • Fabrika • Papuča

Subotica, VI., na pijaci gdi se pilići prodaju.

Ištite ponudu cina i poslatnu na ogled od izključivo prve vrsti lipo izloženih, sa nakom šivenih papuča.

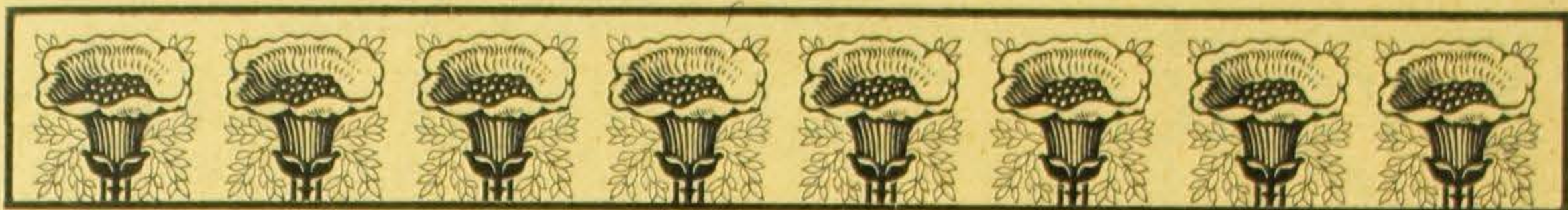

Formasta, duračna roba. Sa lagovanim ili šivenim gjonovima, **iznutra sa kožom**; sa svinjskom kožom, bilom ili crvenom kožom, sa lagovanim nosom ili bez toga. — Na zahtiv sa zlatnim ili srebrnim gajtanom.

NAŠE PRAVLJAČINE:

Crne i bojadisane vezane kumašne ženske papuče	sa	rūchomi	visokim	petama
Crne, ravne i crne zelenograoraste kumaške	»	»	»	»
Crne, crvene, zelene, modre crnomanjaste kum.	»	»	»	»
Crne i bojadisano tiskane ružičaste kumašne	»	»	»	»
Crvene, bordo i crnomanjaste ženske papuče od kože	»	»	»	»
Crne kožate ženske papuče od kože	»	»	»	»
Bojadisane zlatnosvilene ženske papuče	»	»	»	»
» kumašne	»	»	»	»
» Vezane svilene	»	»	»	»

Iste ove papuče sa niskim, šiljastim ili kosnatim petama. — Muške, šivene i sa klincima opravljene papuče. — Dičije, curećije, kožnate i kumašne papuče. — **Stalno veliko skladište!**

ŠALE.

Dobar muž.

Marta kukala nad svojom nesrećom, a da ju utješi kuma Kata najprije upita :

— Šta Vam je, ženo, da ste tako žalosni ?

— Prodjite se, moj muž osudjen na šest mjeseca tamnice.

— Pa čemu kidisat na život, ta to će brzo proći — reče Kata tješeci.

— To je baš ono zlo.

Stari znanci.

Marko Kukić, koji je opet pokrao si-jeno svome susjedu, bude doveden pred sudca, koji ga upita :

— Kako se zovete ?

— Ta valjda me već poznate — odgovori ljutit Marko, što mu još ni imena nezna, a osudio ga do sada toliko puta !

Nasio.

Gospodin Čarović reče učeniku : „Kad ste nam već toliko toga pripoviedali, što sve možete, nuder nam kažite, što ne možete, a ja ću sigurno moći“.

— Ja ne mogu platiti moj potrošak ovdje, pa mi je milo, da Vi to možete — odgovori lukavo učenik.

Krčmarov sin.

— Upamtite dobro, djeco, raznovrsne se stvari ne mogu zbrojati, kao na primjer : 1 hektolitar vode i 1 hektolitar vina — tumačio je učitelj djeci u školi.

— Gospodine učitelju, to su dva hektolitara vina — javi se iz zadnje klupe krčmarov sin Milan.

Lovac.

Ima u jednom gradu naše domovine neki gospodin — (ako nije umro, a ono je i sad živ). Odličan i ozbiljan, al poznat kao loš i sasvim nespretan lovac, koji je dugo i mlogo godina vikom išao u lov, a nigda ništa nije ulovio ; još ni zeca na tri koračaja. No ipak voli se često varoškim sokakom, lipom puškom u lovačkom šeširu šetati. Pa stoga mu se mlogi, osobito od lovačke družine sprdali ga i bockali ga.

Dogodilo se jednoć da je taj isti lovac, kao za čudo proti svom navadnom običaju, brez puške izašao u polje se šetati. Cilo oružje mu bijaše debeli čvorugasti štap. Kako se šetao na jednom grmovitom (žbunovitom) mistu, izskoči zec, a on štapom po njemu ; te eto čuda : Batina pogodila, a zec u glavu tresnit pruži se u dnu žbuna. Lovac spopadne zeca čvrsto, a tom mu čudan plan sine u glavi. Odluči da će zeca privezati k žbunu, te otrčat kući rad puške, da baš ustrilji zeca, neka ga lovačko društvo, i drugi kojeko, ne bockaju i ne rugaju mu se više.

Tako se i zbilo. Neimajuć druge uzice, izvukao ugaćnjak, te onesvišćena zeca za noge privezao k žbunu, pak potrča kući rad puške.

Za dobar četvrt sata se vratio krasnom puškom, koju je kod kuće naglo, ali brižno nabio sa zečjim sačmom. Zec za to vrime oživio od neosvišćenosti i nemilo skakutao na biloj uzici.

Lovac se sustavio na dobra tri koračaja daljine, pa nišanio. Tako sto-

ječki je dugo nišanio, pa se domislio i spustio na pol kolina. Tako je opet nekoliko časova nišanio pa opet ustao; napokon udarajućim srcem opalio pušku.

Te evo nova čuda! Na puškin prasak zekan tako pobiže, kano da su njega a ne sačam izbacili iz puške. U znaku nesrićna lovenja rođeni lovac, misto zeca pogodio bili ugaćnjak, te tako se zec oslobodio i pobigo.

Samo za kupus.

Milan: Draga tetko, nuder se objesi ma samo za pol ure.

Tetka: Ma Bog te pomogao, dijete, što govoriš tako ludo?

Milan: Ja te liepo i ponizno molim, draga tetice, učini mi tu ljubav! Danas nam je tumačio učitelj u školi, kako se obješenim može povratiti život, pa bih želio na tebi pokušati, da li sam poku dobro shvatio.

Velika bojazan.

Stajao sam na uglu kavane „Pešte“ i razgovarao sa svojim prijateljima Haškima, kad najednom pokraj nas gotovo proleti moj znanac mladi doktor.

— Kamo trčiš? — poviknem za njim.
— Stani!

On stane, ali nije mu bilo drago, da sam ga sustavio.

— Kamo se žuriš? — upitam ga opet.

— Po novu kuharicu u biro.

— Pa zar ti je tako prešno. Htio bih s tobom govoriti.

— Oprosti, vrlo mi je prešno. Moram odmah otići po kuharicu.

— Pa zar ju moraš baš prije podne imati?

— Jest, moram, jer će inače kuhati objed — moja žena! . . .

Uzdisaj.

Oh, kad bih mjesto mojih mnogih pseudonima ipak jedanput mogao steći slavno ime!

U sumji.

Pazikuća: Što tražite na našem krovu, gospodine?

Gospodin: Pardon, imadem s jednim prijateljem rendezvous tu na uglu, samo neznam, da li gore ili dole.

Početak.

Slikar Kipić počeo je, kako mi je pričao veliku sliku „Bitka na Grobniku.“

— Jeli već mlogo naslikao?

— Do sad je desno dole na platno napisao svoje ime!

Odgodjeno.

Agent: Što to znači? . . . Kad sam prije došao, rekli ste mi, da dodjem kasnije, a sad ste me bacili van!

Trgovac: Naravno, — jer prije nisam imao vremena.

Pobedjen.

Jedared se svadjao nimački pesnik Uland sa svojom ženom i celog su dana govorili nabusito i ljuto.

— Zeno, reče Uland svojoj mladoj i lepoj ženi, uvidjajući prvi put šta znači porodične svadje, „kad se supružnici svadjaju i svako od njih misli da ima prava, šta misliš ko treba prvi da pristupi pomirenju?”

— Najbolji i najpametniji — reče ona i zagrlila Ulanda. I tako ga je pobedila.

Kavalir.

O, hvala lijepa — rekne jedna starija gospodja, kojoj je jedan obični radnik u tramvaju ustupio svoje mjesto, — vrlo ljubazno od vas!

— O molim — odvrati ovaj uljudno — muškarac ne smije nikada dozvoliti, da gospodja stoji. Mnogi muškarci su samo prama lijepim gospodjama uljudni, ali ja, kako vidite, ne pravim razlike.

Dobra pečenka.

Moj postolar je siromašan čovjek. Nema mnogo posla jer se odveć ne muči sa cipelama. Malo radi i malo zaradi. Prošle subote očito je bio nešto marljiviji, pa je zaslužio veću svoticu.

U nedilju u jutro reče svojoj ženi:

— Čuješ ženo. Idem na pijacu, kupit ću dobru pečenicu. Već dugo nismo jeli nešto bolje.

— Pa što ćeš kupiti?

— Kupit ću pečenku, kakve nije jio ni biskup.

Postolar ode i za malo sretne jednog služnika, koji je nosio lipu papigu.

— Kakva je to ptica? upita postolar.

— Fina! Govori kao čovik!

— Šta veliš! A koliko stoji?

— Prodat ću ti ja za pet kruna, ja sam ja dobio na dar, a trebam novaca da ću ti dati jeftino.

I postolar galantno dade pet kruna i pošalje po svom sinu papigu kući, a onda podje na pijacu, tu kupi piliće i pošalje ih opet kući.

O podne dodje on na objed i s veselim licem sedne za stol.

Zena nosila jelo. Kad su pojeli pečenku, pozvoni netko na vrati.

Postolar se prestraši. Bila je naime policija i služnik, koji mu je prodao papigu.

— Što želite? — upita detektiva.

— Ovaj služnik veli, da je prodao Vama jednu papigu.

— Jest — odvrati postolar.

— Ta papiga je bila ukradena!

— Dobro — reče policista — dajte papigu amo.

— Ženo, vikne postolar, — gdje je ona ptica sa velikim kljanom, što sam ti ju poslao?

— Gdje? Ti bedak! U želudcu!

— Šta-a?

— Pa pojeli smo ju za pečenku.

— Ti si onu plavu pticu ispekla, a ne pile?

— Pa rekao si, da ćeš kupiti pečenku kakve nije jio ni biskup.

— Ti ludo! Poslao sam ti piliće za pečenku, a pticu za sobu. Ta ptica je veliki stvor, ona je govorila kao čovik.

— Tako? A zašto mi onda nije ništa rekla?

Izrabila priliku.

On: „Sada su me dapače izabrali za predsjednika društva za poljepšavanje.“

Ona: „To je baš dobro. Počmi onda odma kod mene! Trebam novo zubalo.“

Nesporazumak.

— Baš sada sam obavješten, da se je Hedviga zaručila za drugoga drž. odvjetnika.

Medju lopovima.

— Dakle te je odvjetnik X. branio posljednji put, kad si rišen? Toga ću i ja uzeti prvom zgodom.

— E dragec, ali je taj sakramenski skup dragi prijatelju! Tu valja već dobrano šta ukrasiti, ako hoćeš da ti se čitava stvar isplati.

Malo povisti.

Učitelj (u višoj divojačkoj školi): Dakle Temerlan, Aleksander Veliki, Karlo Veliki, Napoleon su bili sveglasoviti osvajači. No Mica S. znadete li mi i vi kojega reći?

Mica: „Don Juan!“

Rastrešeni otac.

Mali Ivica: Tata, danas sam učio u školi: Ne počinjaj brakoloma! Šta je to?

Otac: „Daj mi sad mira! Pitaj mamu ona ima za to više vrimena.“

Odviše.

— Zar nije istina da vidite sve u drugom svitlu odkako ste oženjeni?

— Dakako, dakako. Dobili smo petnajst svitljaka kao svatbene darove.

Briga

da sačuvamo zdravlje, mora nas poticati, da pazimo naročito na vrat, disala i prsa. Ne smijemo zapustiti, kašalj, promuklost, teško disanje, bol u vratu, probadanje u ramenima i prsobolju. Protiv toga je već mnogima pomogao pravi zagorski sok za prsa i protiv kašlja (syrupus pectoralis), koji otapajući sluz, odstranjujući boli te smanjujući upalu djeluje ugodno na pluća i čitavo tijelo, pospješuje hranidbu i probavu, jača i krijepi cijelokupni organizam. Uzimanje ovoga prsnoga soka je ugodno a stoje 2 boce 5 kruna franko. — Jedino pravi naručuje se od ljekarnika E. V. Fellerera u Stubici broj 84 (Hrvatska).

Užitak

slasna jela najkorsnije je način uživanja, jer što s voljom jedemo, pretvara se u našem tijelu u radnu silu, otpornu snagu i radinost mozga. Zato treba da uvijek pripazimo na našu probavu, pa da, čim ona zapirje ili se pojave, grčevi, začepjenost nadimanje, pomanjkanje, teka, groznica i nervoznost, rabimo jaku švedsku tinkturu (tinctura svedica), nazvanu i balzam ili životna esencija. Ova tinktura jača želudac, budi tek čisti krv, ublažuje grčeve, pospješuje probavu, čini, da se voljko osjećamo te tako zapriječuje mnoge bolesti. Prava se naručuje od ljekarnika E. V. FELLERA Stubici broj 84 (Hrvatska). 3 vrlo velike boce franko za K 5.— 12 malih boca franko za K 3.—

Krivnja

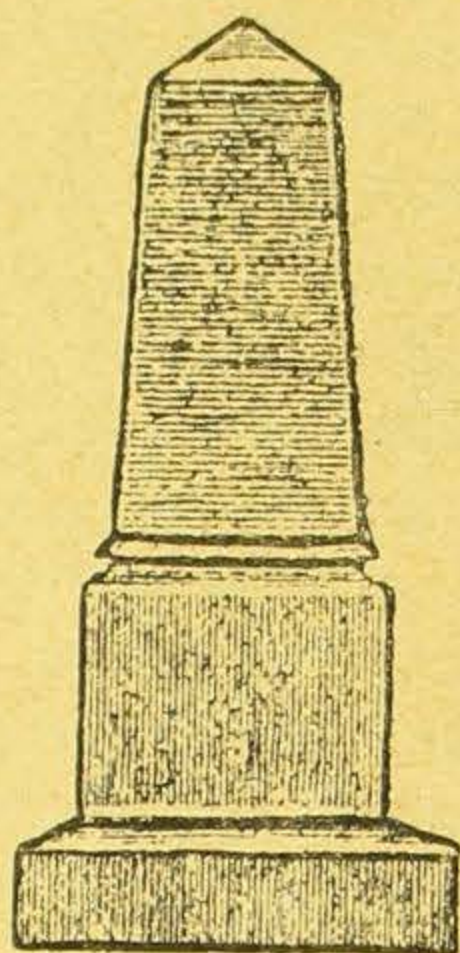
da dijete ili bolesnik bez pomoći gine teško bi doista bilo breme za našu dušu. Fellerovo pravo riblje ulje brzo oporavlja i krijepi slabu, mršavu i bolježljivu djecu, polučuje, da težina djeci raste te da postaju otporni protiv bolesti. Djeca, pa i odrasli, koji su slabokrvni, škrofulozni, te trpe na žlijezdama, vrlo rado rabe ovo sredstvo, jer je bez ikakovog mirisa i okusa. Majkama, koje doje dijete, pribavlja mlijeka ji novu tjelesnu snagu. Čisto te u istinu pravo riblje ulje kao što ovo, vrijedi prema izjavi mnogih liječnika više, nego ma koje druge mješavine i emulzije. Svakako ima ovo ulje najviše djelotvornih sastavina. 2 boce po 5 kruna franko razasilje ljekarnik E. V. FELLER u Stubici, broj 84 (Hrvatska).

Bol

koju nam zadaje kurje oko, tako da nam je svaki korak prava muka, nestat će ubrzo, čim uklonimo kurje oko nu nipošto nožem, jer bi moglo nastati otrovanje krvi. Kurje oko možemo lako i brzo ukloniti Fellerovim melemom za kurje oči, koji stoji 1 K. Preporučuju ga tisuće i tisuće listonoša, oružnika, turista, kao najbolje sredstvo. — Ni glavobolja, ni migrena nas ne muči, rabimo li Fellerov blagotvorni migrenštift, koji hladi i ublažuje boli. Stoji samo 80 fil. Ako vam trepte oči, ili vas bole, preporučamo vodu za oči, koja ih jača, ublažuje boli i uklanja upalu a stoji samo 1 krunu. Pravu dobijete samo od ljekarnika E. V. FELLERA u Stubici, broj 84 (Hrvatska).

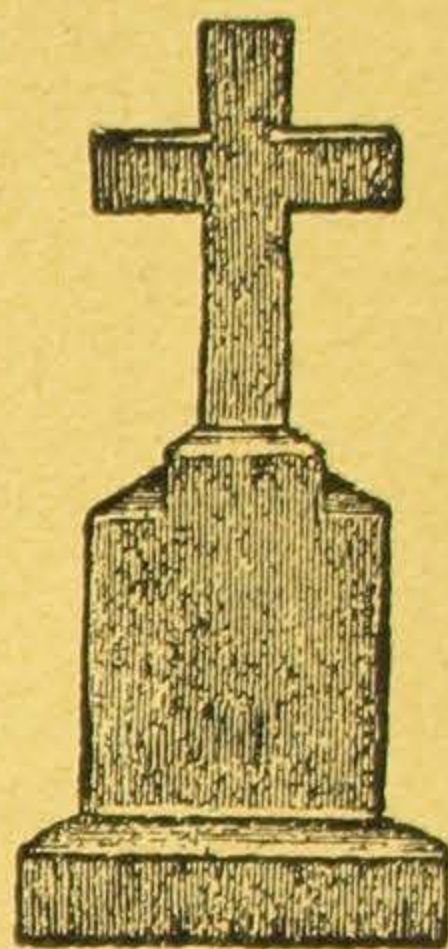
Kőfaragó és Márványipar Részvénytársaság Obrot za tesanje kamena i mramora d. d.

Szabadka ■ u Subotici.

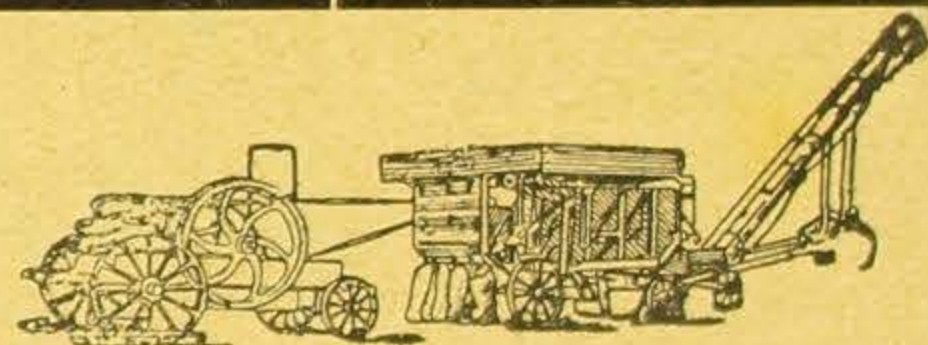
Tvornica za pilanje,
tokarenje i gladjenje
mramora i granita. ::

Najveće kopneno skladište
za svaku vrstu prirodnog
i gotovog modernog nad-
grobnog a takodjer i gra-
djevnoog kamena.

Motori KÁLLAY LAJOŠA bez takmaca!

18 prvih nagrada i zlatnih
kolajna odlikovana.

Najbolje motore sa potpunom op-
remom, i samohoške sa benzinom
uz potpuno jamstvo šalje tvornica motora

KÁLLAI LAJOŠ

BUDIMPEŠTA,
VI., Gyár-u. br. 26

Cienik sa slikamu bezplatno šaljes tvornicu.

VIŠE OD 1000 PRAVIH KÁLLAI LAJOŠ motorgarnitura
ima po svoj zemlji u pogonu

VAŽNA OPOMENA! U svoju korist neka svaki gazda isključno od
ove tvornice kupi motorgarnitura za vršenje.

Sreća

da bude lijepa, te da lijepotom svojom poluči uspjeh u društvenom i obiteljskom životu, zadesiti će svaku ženu uporabom Fellerove pomade za lice i kožu „Elsa“. Ova pomada odstranjuje sunčane i druge pjege, kožne nečistoće, sujedice, bobuljice, čini kožu mekom, nježnom i rumenom. Tisuće i tisuće gospodje rabe ju najboljim uspjehom. Nu ne valja se latiti škodljivih sredstava, naručite stoga samo pravu zaštitnu pomadu za kožu „Elsa“, 1 lonac stoji 2 K. ako se priloži k pošiljci, 2 lonca franko 5 kruna. Isto tako je obljubljen Fellerov boraksov sapun (80 fil.) i Fellerov liljano-mliječni sapun 1 K. Dobiva se samo kod ljekarnika E. V. Feller u Stubici br. 84 (Hrvatska).

Nesreća

da ispadanjem i zbog slabog porasta kose izgubi najljepši i najdragocjeniji naravni ured, te da mu vanjšina postane uslijed toga neugledna i staračka, snaći će samo onoga, koji svoju kosu ne njeguje. Želite li imati bujnu kosu, to Vam savjetujemo, da rabite Fellerovu Tanochinapomadu Elsa. Tisuće i tisuće ljudi hvale izvršna djelovanje Tanochina pomade protiv prhuti i ispadanju kose. Čini, da krhka i salbakosa postaje mekana i bujna. Daje kosi sjaj, povraća joj prijašnju boju i zapriječuje da kosa prerano osijedi. Jedan lonac br. 1 stoji K 1.60, br. 2 (jača vrst) K 3. Za njegovu brkova preporučamo Fellerovo laštilo za brkove, 1 lonac stoji 50 fil. Samo pravo se dobiva kod ljekarnika E. V. Feller u Stubici br. 84 (Hrvatska).

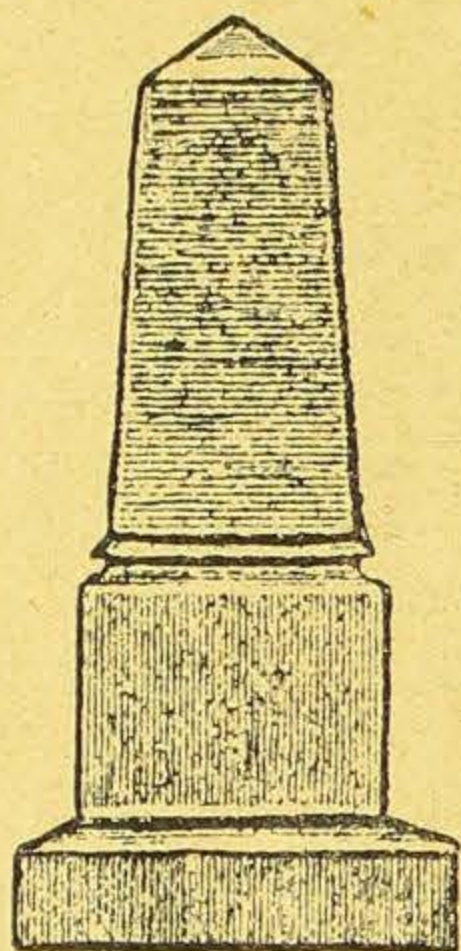
Ponos

gospodara je vrsnoća njegove stoke, jer ona pokazuje što on znade i umije. No mnogi gospodar ne zna, da hrani valja primiješati nešto Fellerova hraniva praška za živinu sa žigom „Elsa“ koji čuva konjma zdravlje, umnaža težinu kod tovljene stoke, čini da kokoši nesu više jaja a krave da davaju više mlijeka. Ovaj prašak rabe premnogi gospodari, jer budi živini veću volju za žderanje, pospješuje probavu, omogućuje, da se hrana bolje iscrpi, prepriječuje pošasti i jaća kosti, želudac i mišićje. 5 svežanja stoji 5 kruna, 1 svežanj, ako se priloži pošiljci 1 krunu. Samo pravi dobije se od E. V. Feller, Stubica broj 84 (Hrvatska).

Bojazan

i odvratnost od zareznika, stjenica, buha, uši, muha, švaba, kukaca, moljaca i druge gamadi posve je opravdana jer muhe gmižu okolo po smeću, a onda sjedaju na naše jelo te time raširuju bolesti, moljci, švabi, kukci stjenice, buhe, uši dosadjuju čovjeku i životinji. Svu tu gamad u stanovima, kuhinjama, stajama i baščama tamani brzo i sigurno Fellerov pravi prašak za gamad i zareznike sa žigom „Elsa“, koji nadkriljuje sva druga sredstva protiv gamadi. 5 vrlo velikih kutija 5 kruna, a 1 kutija za 1 krunu, kad se priloži k pošiljci, razošilje jedino pravo ljekarnik E. V. Feller u Stubici, broj 84 (Hrvatska).

Palatinus i Bartus

skladište nadgrob-
nih spomenika :=:

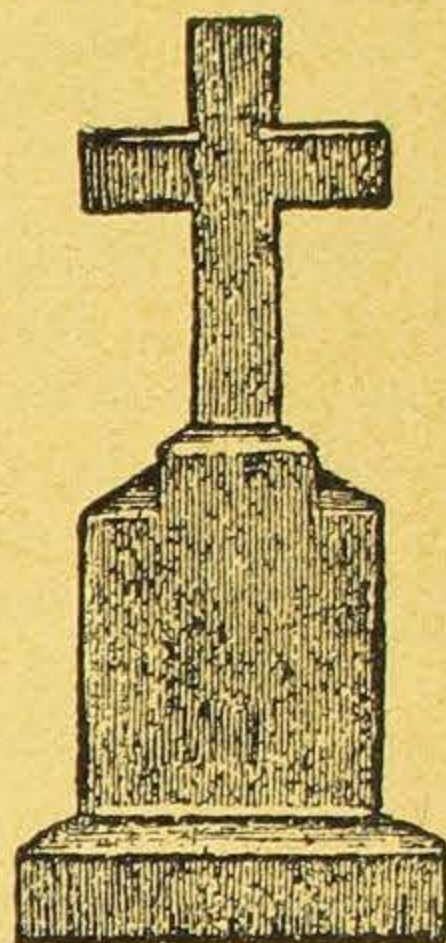
Subotica, Deákova-ulica.

▣ (Pijaca od mesa) ▣

Veliko skaladište
te bogati izbor :=:

**nadgrobnih spomenika
te klesarskih radnja.**

Dogotovlja uz najjeftiniju cinu
svake vrste poslove ove struke.

Kako se djeca hrane

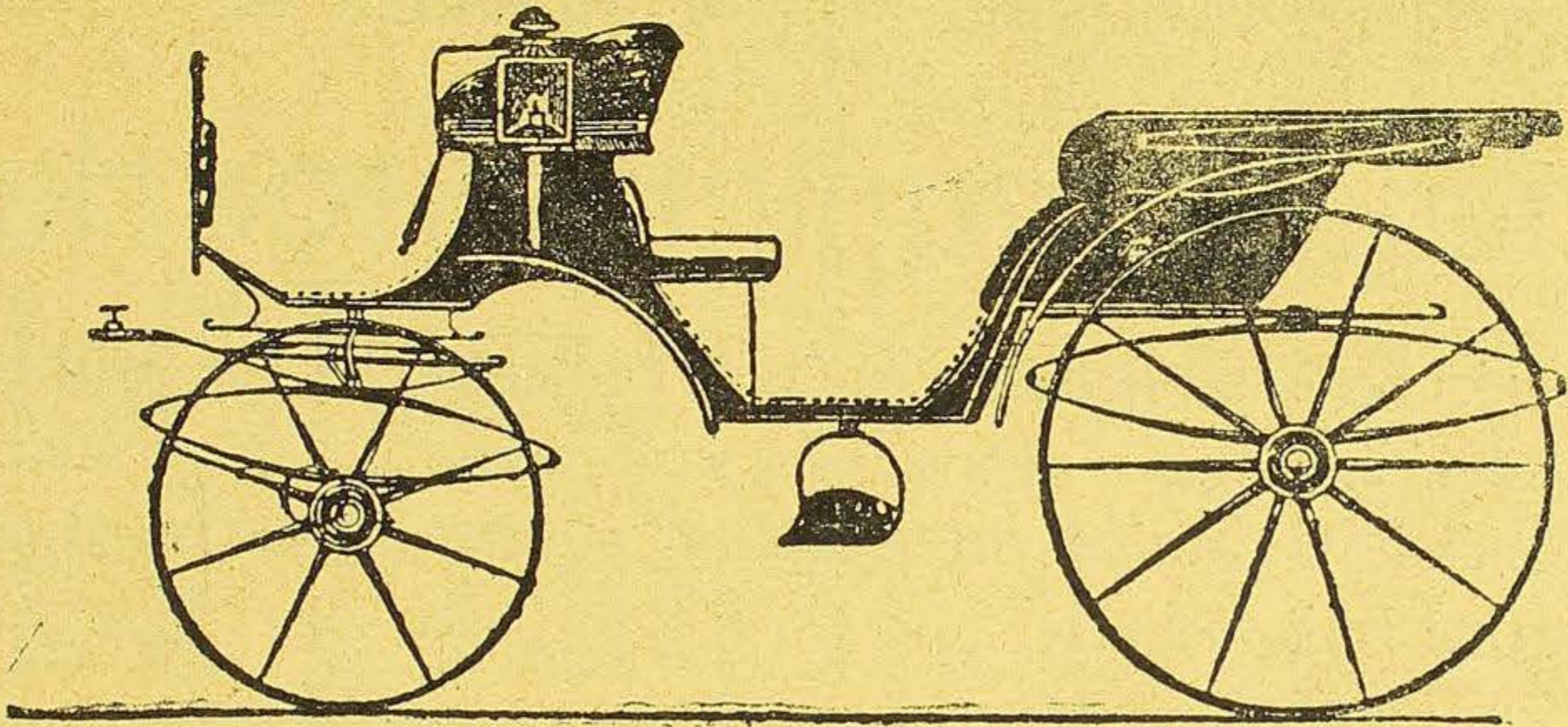
kako se zdravo i snažno razvijaju, kako se sačuvaju od lijavice katara crijeva, u tome se slažu najglasovitiji liječnici. Općenito vlada uvjerenje, da je za djecu najbolji sredstvo „**Nestlé-ovo brašno**“, koje je izumio švicarski kemičar Nestlé pred 50 godina, a pravi se od mlijeka alpaskih krava. Ovo brašno ukuhano sa vodom dava ukusnu i lahko probavljivu hranu.

Izvrсна svojstva ovog preparata su priznata od hiljada obitelji, od bezbroj liječnika, te od raznih dječjih zavoda, dapače i od kraljevskih obitelji.

Pišite još danas jednu jednostavnu dopisnicu na tvrtku **HENRI NESTLÉ**, Wien, I. Biberstrasse 35 K, te **zahtjevajte jednu kutiju** sa prospektom. Ovu ćete dobiti **besplatno**, da uzmognete i Vi praviti pokušaj.

LAJČO UZONYI

Telefon br. 180. savršeni potkovač i kovač karuca Telefon br. 180.
 ← (u svojoj kući) →

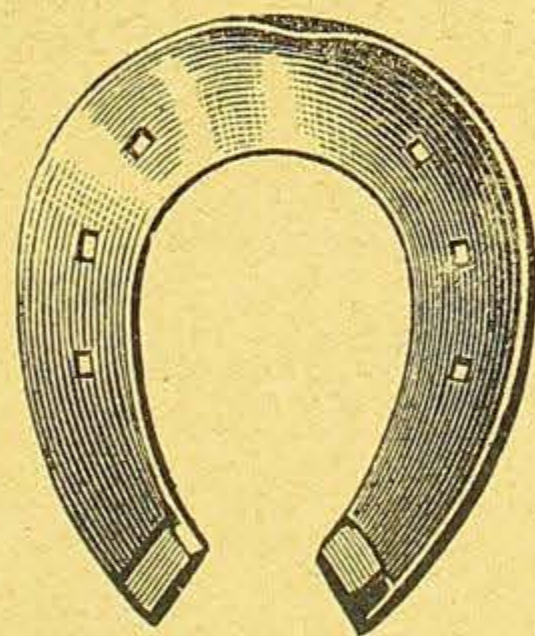
MIHÁLY LORIDON

majstor kola i karuča

SUBOTICA, VI. LONOVICH-U. br. 48

■ ■ ■ ■ (Stara golubčija pijaca iza velike crkve) ■ ■ ■ ■

Držimo na skladištu svakojaki pomodni novi i popravljani kola. Za svatbu kola u zajam dajemo. Hasnirani kola sa

novima pozarimo! Svakojake popravljajine brzo i točno obavljamo. Na telefonski pozor ili na dopisnicu u misto

i na strano odlazimo. — Ponude bezplatno.

SZABADKAI TAKARÉK ÉS HITELINTÉZET M. SZ.

VLASTITA KUĆA. ◆ POREĐ SPASITELJA. ◆ JÓKAI-U. BR. 38.

Bavi se svakojakim u bankovnu struku pripada-
jućim poslovima, a naročito sa

nediljnim uplatama od 1 kr.

Uudruženju od 4 godine počevši svake god. 1. novembra
i od 4^{1/2} god. počevši svake god. 1 maja u neograničnoj
količini. Udionica od nediljne uplate jest najsigur-
nija i najplodovi-
tija metoda za sakupljenje glavnice

i po dosadanjim iskustvom udionica od jedne krune

u udruženju od 4 godine donelo je 25 kr.

u udruženju od 4^{1/2} godine donelo je 31 kr.

Osim toga ovo je najpovoljnija metoda za otplaćivanje dugova

Ma kada se može upisati.

Stanje u posljednjoj bilanci :

14.570 udionica sa uplatom od	K 1,364.510
Pričuvni fondovi	K 80.000
Redoviti uložci	K 1,006.383

Primamo redovite uložke uvijek sa najvećom kamatom.

RAVNATELJSTVO.

OD GLAVE DO PETE

ako Vas što boli, upotrebljavajte

FELLEROV

„Elsa“-Fluid i „Elsa“-Pilule

Suvišno je boli utišajuća, liečeća, osvježujuća svojstva ovih pravih Fellerovih Elsa-preparata nabrajati. Kako smo se sami, i nakon mnogo godina tisuće naših čitalaca uvjerali, jedva još ima boljega pučkog i kućnog sredstva i nijedna od mnogih patvorina i — kako se veli — „slično sredstvo“, nije bilo kadro ove realne prokušane preparate nadvisiti. Ali **pravi** moraju biti, a takove dobijete kod:

**E. V. Feller a, ljekarnika
u Stubici br. 84. (Hrvatska)**

i to od pravoga Fellerova Elsa-fluida 12 malih, 6 dvostrukih ili 2 specijalne boce franko za **5** kruna, a od Fellerovih tjerajućih Elsa-pilula 6 kutija franko za **4** kruna.

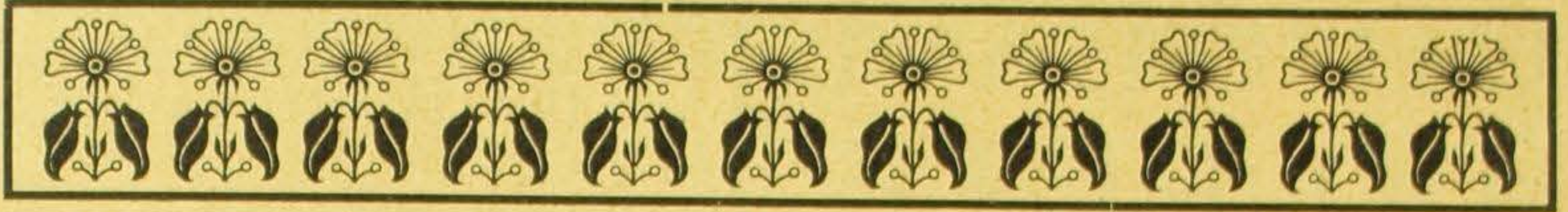
VELIKA BUNJEVAČKA
TRGOVINA
RUKOTVORNE ROBE

MIJO PERČIĆ

KOD „SVETOG ROKE“ U
SUBOTICI, Deakova-u.

Rasprodaje uz najjeftiniju cinu svakovrsne robe spadajuće u ovu struku, kao: *sukna, svile, kumaše, piketa, satina, delina, batista, postave, šifona, cica, kanava* i t. d. koje se mogu dobiti u najvećem izboru. Trgovina *Mije Perčić* svoje stranke uvijek sa najvećom prijaznošću i pažnjom posluži. Tamo svaki dobije najbolje robe uz najumirenije cine, zato priporučujemo najtoplije ovu tvrtku cilom našem općinstvu.

ŠALE.

Uobražena opasnost.

Jedan gospodin ogrebe se nekim trnjem po licu, te odma pozva lekara da mu ukaže pomoć. Kad je lekar prigledao ogrebotinu uveri se da je to tako neznatna stvar, da nije čak ni tribao da ga zove, pa htide da mu se osveti. Napiše recept i naredi momku da trči u apoteku i donese lik. „Ali brzo, brzo donesi“, reče mu lekar.

Gospodin se uplaši i pribledi „šta zar je tako opasno g. doktore?“

„Razume se, ako sluga odmah ne dodje, bojati se da“ . . .

„Šta, ako Boga imate g. doktore?“

„Bojati se da vaša rana ne zarasti pre no što stigne sluga!“

Netačno mišljenje.

Jedna divojka, koju je virenik napustio, bijaše vrlo ljutita, te kad se s njim vi dela reče mu:

„Ti si jedan magarac!“

„Na protiv, draga moja, a najbolji ti je dokaz to, što ću da te uzmem.“

Dobre nakane.

Ravnatelj kaznionice: Vi ste dakle otpušteni. Šta ćete sada početi?

Kaznjenik: Najpre ću staviti na 312, broj svoje ćelije i ako šta dobijem onda ćemo privatizirati.

Izbrbljao.

— Dakle ste napadnuti na povratku iz krčme, pa zar se niste branili?

— Bog sačuvaj! U tami sam mislio od napadača, da je moja žena!

Moć običaja.

Ovrhovoditelj (na zarukama svoje kćeri): Štovana gospodo! Uzimam si čast javiti vam, da sam svoju kćer sa gospodinom Igličem zaručio prvi, drugi . . . i . . . treći put!

Razmatranje.

Ljudi su postali tvrda srca. Čovik bi morao biti najmanje bez noge i pet ruku, dok bi mu nešto dali.

Kiselo groždje.

Gost (pokazujući na neku objavu): Zašto je ovdje zabranjeno konobarima primati napojnicu?

Konobar: Pa nitko je ni ne daje!

Nekoliko misli o ženama.

Jedan pisnik kaže: „Blaga žena je slatka pisma uspavanka slična zefiru i ružama“.

„Virna žena temelj je na kom gradimo dom i sriću svoju“.

„Gospodarstvena žena je ona, koja u svako doba pravo vrime pokazuje.“

*

Codrus o ženama veli: „Žene su kao sjena: trčiš li za njom, ona bježi pred tobom. Trčiš li pred njom, bježi ona za tobom“

Jedan drugi opet: „Pitaj uvik svoju ženu za savit, ali onda čini što te volja. Kad polaziš u boj, otčitaj jednu molitvu, kad se ukrcaš u ladju — dvije, a kad se oženiš — tri“

TAJNE LIPOTE!!

Svaki, tko je

KREM MARIA STUART

upotribljavao svidochi, da je potpuna neškodljivo sridstvo, koje svaku *pigu, ospicu, rapu, bubuljicu, lišaj uništi* i svakome pozajmi mladu i svižu boju lica. *Velika boca K 2 —, mala boca K 1.20.* — Dosta je u potribiti samo jednu bocu i svakog će osvidočiti o svojoj čudnovatoj moći.

Preporučamo uz to upotribljavati ženski **prah (puder) Maria Stuart**, koji je potpuno neškodljiva sastavlja. *Cina jedne kutija 1 — kruna.* Uz to je **Maria Stuart Nypha mličnisapun**, *cina 50 filira.* **Maria Stuart Nympha mlični extract**, *cina K 1.20.* Najbolja sridstva su za njigu lica, kose i ustiju svi proizvodci Maria Stuart. Najbolje sridstvo je protiv sviju smetanja stomaka i criva koje je najsigurniji lik

Životno piće Gospe Judske.

Cina 1 boca 80 filira. Izvolite cinik iskati. Može se dobiti kod jedinog dogotovljaču:

likarnica **Franje Szilberleitner**

k „Majci Zaštitnici“ u Subotici.

GRGO SELETIĆ

ureditelj vodovoda

Subotica, Kállay Albert-ul. br. 18.

Telefon broj: 386.

Prima u ovu struku pripadajući poslova t. j.:

**uregjivanje kanala i vodovoda,
opremu bunara na smrk, uređi-
vanje soba za kupku i kloseta.**

Sve popravljачine u
ovu struku pripadajuće primam uz jeftinu cinu.

U slučaju stranih naručbah na dopisnicu zalazim.

Jeftine fabričke cine.

!! TOČNO I SAVISNO ISLUŽIVANJE !!

Lipota je veliko blago

a to uzdržati i njegovati svakomu je dužnost. Da kogod bilo, čisto lice steče, samo jedno sredstvo ima: ako će stalno hasnirat

MARTA-CREM.

Marta-crem je potpuno nevino mazalo i danjom se može upotribežavati. — Za kratko vreme odstranjuje sa lica pige, mitil lišaj i svake nečistoće i tiganj K 1.

Nuz ovo Marta-sapun 1 komad . . . Kr. — 70 fil.
Marta-puder „ 1 20 „

Može se dobiti jedino kod

GJENE WACHSMANN-a u drogeriji

Kossuth ul. br. 17. — — Priko puta od kavane Pest.

TRGOVINA RUKOTVORNE ROBE KOD SV. ANTUNA.

Čast mi je upozoriti c općinstvo na vanredno jeftine cine doli spomenutih roba:

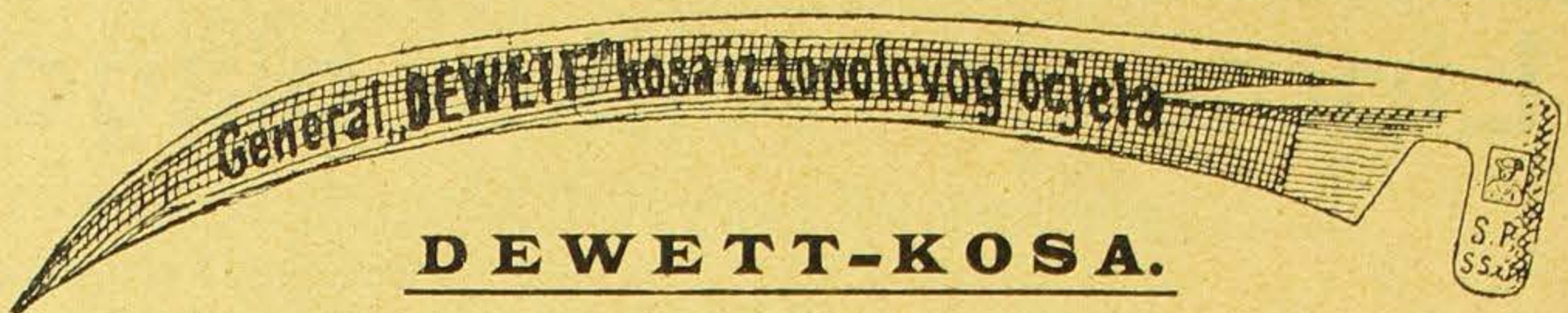
1 svilena atlas marama	prija K 10.—,	sada K 5.—.
1 svilena marama	› K 5.—,	› K 2.60.
1 truba platna	› K 14.—,	› K 10.—.
1 truba finog platna	› K 18.—,	› K 12.—.
1 truba prve vrsti platna	› K 24.—,	› K 14.—.
1 meter svilenog listera	› K 4.—,	› K 2.20.
1 m. engleskog stofa dupl. širine	› K 6.—,	› K 3.—.

Osim nabrojenih sve ostale robe jeftinije računam i biležim se moleći za potporu c. općinstva sa

odličnim poštovanjem

VRANJE TUMBASZ,

trgovac rukotvorne robe.

DEWETT-KOSA.

NAJBOLJE SU KOSE NA SVIJETU DEWETT TOPOCELNATE KOSE

koje raspošilje i trži jedino PAVAO SOHR Šomogy-Szill 120 broj. Dewettove su kose načinjene iz topoceli, što je dobiveno iz smjese najplemenitijih kovina. Ovaj je specialitet tajna tvornice. 500 kruna platim onomu, tko od drugog trgovca kupi Dewettovu kosu. 1000 kruna platim onomu, tko pokaže dvije nevaljane kose od 100 Dewettovih-kosa. Tko hoće kupiti dobru neka nigdje ne kupuje, već

Zaštitni žig.

naruči na moju adresu sebi cijeničnik, pa neka si izabere pravu Dewett-kosu. Cijeničnik šaljem badava svakomu. Tko više narudžbenika nadje, dobije popust. Za kosu jamčim tko naruči 10 komada 1 komad dobiva badava. Solidna podvorba. Poslužit ću svakomu sa priznanjima, što sam ih dobio od mnogih. Diamant-ocelna kosa sa jamševinom od 5 godina stoji samo 3 krune.

Objava.

Čast mi je obavijestiti poštovano općinstvo, da u mojoj stolarskoj radionici u **Subotici, Kállay Albert-ulica br. 18.** preko od željezničke postaje ovavljam svakovrsne

gradjevne i pokućstvene stolarske poslove

u brzoj i tačnoj izradbi, po vlastitoj ili po određenoj osnovi.

Popravljanja preuzimam.

Poštovanjem :

FARAGO STIPAN, stolar.

Osnovano g. 1878!

Svagdje glasovita, obljubljeni i koristna kućna sredstva, bolja od svih sličnih sredstava. Kod većih narudžbina znatni popust u cijenama.

BALZAM apotekara A. THIERRY

Samo onda pravi, ako nosi zaštitnu marku zelenu opaticu.

Zakonom zaštićeno!

Svako patvorenje i krivotvorenje kao prodaja drugog balzama proganja i kazne se sudbeno najstrože.

Ovaj balzam služi iznutra i izvana. 1. Nedostignuto je djelujuće ljekovito sredstvo kod svih bolesti pluća i prsa, hlazi katarh, umiri izbacivanje, zaustavlja kašalj a liječi dapače i ostarjele takve bolesti. 2. Djeluje osobito kod upale u vratu, promuklosti, astme i svih bolesti u vratu. 3. Temeljito izliječi groznicu. 4. Liječi sve bolesti džigerice, želudca i crijeva, osobito grč u želudcu, kolik i trganje u tijelu. 5. Liječi šulj i hemo- roide. 6. Umjerenom djeluje na stolicu i čisti krv, bubrege, liječi hipokondriu i melankoliju, jača tek i probavljanje. 7. Osobito dobro djeluje kod boli zuba i bolesti u ustima te odstranjuje miris usta i iz želudca. 8. Dobro je sredstvo protiv crvi i glista i epilepsije. 9. Služi izvana kao sredstvo za sve rane (nove i stare) prišteve, bu-

buljice, upaljene rane, smrzline, kraste, lišaje popucane ruke — odstrani glavobolju, trganje, zujanje uha itd. 10. U opće je ljekovito sredstvo, koje u nijednoj kući nebi smjelo faliti. Pazi na zaštitnu marku: zelena opatica. Naslov je slijedeći: *Apoteka andjelu čuvaru A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch*. Cijena je: 12 malih ili 6 duplih flašica ili 1 velika obiteljska flaša K 5.60. Nanje se šalje Narudžba se izvršuje samo ako se novac unaprije pošalje ili pouzećem naruči.

Jakost i djelovanje prave stoličničke masti

koja izvlačuje (prije zvana mast čuda).

Stom masti izliječila se 14 godina stara pokostića, koja je izgledala neizlječiva, isto tako 22 godina stara bolest, koja je nemilo harala kao rak.

Spriječava i liječi otrovanje krvi. Rabi li se ista mast, vazda je suvišna svaka operacija ili odsijecanje. Prava mast se rabi: kod bolesnih grudi roditelje, te kad grudi ne dadu mlijeka, kod otvrdilih grudi, kod plamenika, kod svakojakih starih holesti, otvorenih nogu i rana, oteklina, pokostića, kod rana pri ubodu, urezanja, gnječenja i rana od taneta. Odstranjuje komadičke od stakla,

drveta, trnja, prijesak i t. d. zaostala u ranama. Nadalje kod svih na-

Svi preparati samo su onda pravi ako su u ljekarni k angjelu čuvaru A. Thierry-a u Pregradi bei Rohitsch pravljenti.

teklina, kvrga i samoga raka. Kod ozlijeđenja nokta na prstima, ranjavih nogu od hodanja, omrzlina i opaljina, kod ranjave djece i t. d. Manje nego dvije kutije se ne razasilju. Šiljanje uslijeduje samo ako se novac unaprijed šalje ili pak uz pouzeće. 2 kutije koštaju **3 kr. 60 filera**. Jedino se dobiva kod:

A. Thierry apoteka k andjelu čuvaru u Pregradi bei Rohitsch

A. Thierryev fluid za bolesne kosti (uzma)

(Rabi se izvana)

Sigurno sredstvo za umazanje kod trganja i kod bolesnih kosti, oštre reume, boli u krstima, kod mlitavosti i slaboće, vanjskih rashladjanja itd. Dve boce **K 3.60**. Narudžba se izvršuje ako se novac unaprijed pošalje ili pouzećem.

Prava engleska štitna pomada za kožu

ne sadržaje nikakvih štetnih ni zabranjenih tvari, djeluje brzo i sigurno proti svim bolestima kože. Odstranjuje čudo lijepo sve nečistoće lica i kože tijela: pjege, bubuljice itd. Pravi kožu nježnom, liječi popucane ruke i daje kod duljeg rabljenja koži mladjani izgled. Rabi se prije nego što se legne spavati — te

se u jutro opere čistom hladnom vodom i sapunom sa boraks. **Jedna boca sa jednim sapunom sa boraksom košta 4 krune.**

Hematin pastile.

Sredstvo proti bljedoći i malokrvnosti. Djeluje hranivo i pravi krv. Kod svih pojava slaboće, malokrvnosti, slabog probavljanja, grčeva želudca, glavobolje, samo uzimaj te pastile. **Jedna kutija košta četiri krune.**

Zagorianski sirup za pluća

je ugodno sredstvo za odrasle, kao i za djecu protiv grču, kašlja, promuklosti, izbacivanja, boli na plućima itd. **Jedna boca košta K 3.30.**

A. Thierry-eve prave engleske Cascara-Sagrada krugljice za čišćenje krvi.

Jedan omot sa 6 kutija samo 4 krune. Preporuča se za dobro probavljenje jela kod kiselog mirisa iz usta, zločestog teka bolesnog želudca, glavobolje, vrtoglavice jakog kucanja srca i kod užitka teških jela i mnogog pića.

Peru-Tanno-China-Pomada

rabi se za brkove i kosu te spriječava ispadanje. Jača porast i odstranjuje perut i kožne bolesti. Spriječava osijedenje kose i daje istoj krasan sjaj. *1 kutija K 4.*

Digestiv: pravi engleski sveopći prašak za jelo i probavu.

Pospješuje probavu i spriječava poteškoće kod iste. Uzima se frtalj sata poslije jela svježom vodom ili dobrim vinom. *Cijena jedne kutije 3 krune.*

Prašak za hemorhoide.

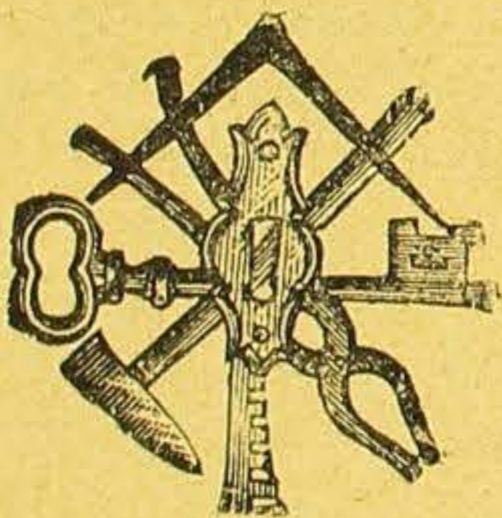
Pružna sigurnu pomoć. Samo izvana se rabi. Poblize u tumaču za uporabu. *Jedna kutija stoji 8 kruna.*

Naslov za naruežbe i naputnice:

A. THIERRY, apoteka ^{k' angjelu} _{čuvaru} in Pregrada bei Rohitsch.

A. Thierry-eve salbe i balzam su svagdje tako obljubljena i mnogo rabljena i raširena, da ih nije nužno još preporučivati.

Generalno skladište u Budimgešti: Apoteka Josipa pl. Király-utca. U veliko kod Thallmayer i Seitz, Kochmeister's Nachf, Braća Radanovics.

MATE VOJNIĆ

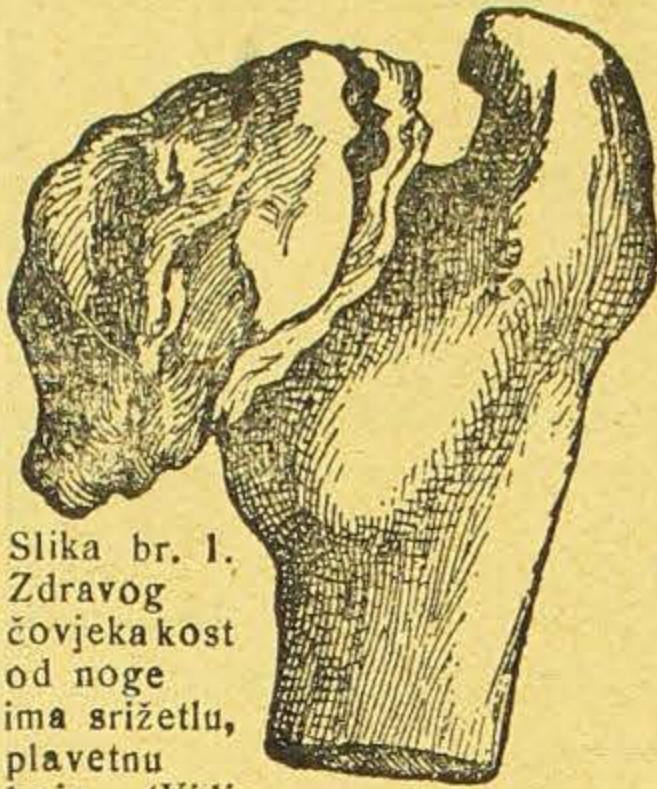
UMJETNI BRAVAR

Subotica, V. krug, Vörösmarty-u 9.

Prima svakojaki ove vrsti poslova t. j. gvozdeni taraba oko grobova, šporelja, bravarski poslova na sgrade, opravljjanje i popravljjanje bunara na šmrk. I svakojake popravljjačine uz
jeftine cine.

10,000 SMOTA BEZPLATNO!

Rheumatizam izliječi se pomoću jednog jednostavnog sredstva, što možete, bez da bi jedan filir izdali, pokušati. U mnogim slučajevima su se bole 30—40 godina zastarjele.

Slika br. 1.
Zdravog
čovjeka kost
od noge
ima srižetlu,
plavetnu
boju. (Vidi
sliku br. 2.)

Na temelju poslovice „Tko vidi, viruje“ poziva M. E. Trayser iz Londona svakoga, da na njegov trošak zatraži njegov lijek proti rheumatizmu. U tu svrhu odlučio je 10,000 besplatni paketa porazdijeliti onim ljudima, koji mu svoj naslov saopće. Gospodin Trayser pretrpio je sve boli i patnje rheumatizma, pokušao je sva poznata sredstva, pa ipak ne nadje ni najmanje polakšice.

Nekada se osjećao toliko bez pomoći, da je uzimao k sebi Morfiuma i nakon dugotrajnog liječenja preda se klonut k svojoj sudbini. Počme istraživati uzrok rheumatizma, i nakon mnogih pokusa pronadje konačno jednu sastavinu, koja ga je skroz izliječila. Ovo novo sredstvo tako je blago djelovalo na njegovo čitavo tijelo, da je novo pronadjeni lijek nazva „Trayser“-om. Oni njegovi prijatelji, rođaci i susjedi, koji su isto od rheumatizma patili, u kratko se izliječiše i gospodin Trayser odluči, da će svoje sredstvo cijelome čovječanstvu preporučiti. Ali mu se ova zadaća pokaže odreć teška, jerbo je skoro svaki već sto i više sredstava pokušao, i nije se dao nagovoriti, da je uopće moguće, da ima sredstvo za liječenja rheumatizma. No jedan stari gospodin iz Liverpoola ipak mu piše, da bi mu gosp. Trayser jednu probu (ogletku) poslao, da ju pokuša, ali pošto već preko četrdeset i jednu godinu boluje i na liječnike i lijekove izdao je već čitao imetak, nije rad više kuporati, dok se ne osvjedoči, da isto nešto vrijedi. Proba bude poslata, on kupi i više i djelovanje je bilo čudnovato. Skroz je ozdravio. Ovaj slučaj potakne gosp. Traysera na novu zamisao, i od toga doba šalje besplatne probapakete svima, koji ju zatraže. Ovo je sredstvo izliječilo gosp. Petra Kellar, Mandrowo, kotar Odessa, nabon 32 godišnjeg bolovanja. Gospodja Bertha Behnke u Rigi patila je preko 15 godina od ove jako mučne bole, i od „Trayser“-a oporavila se sasma. Gospodin Dr. Ant. Mlcoch, Troppau trpio je preko 35 godina od lchias a i izliječi se iz te bolesti. Gerassim Ivanowitsch Samojlowitsch u Krasnojarsku, gubernija Jenisseisk bolovao je 8 godina od reumatizma i može svoje zdravlje zahvaliti lijeku „Trayser“. Gospodin K. Tuks, Tomaszow, gubernija Petrikau uakon četiri-godišnje, teške bolesti sasma se oporavio. Gosp. Rajmund Welele, Lodz, gubernija Petrikau, 7 godina je trpio od rheumatizma, i „Trayer“ ga spasi od smrti. Gosp. P. E. Klotschkow, Kremensch, gubernija Charkow, bude nakon 4 godišnje boli sasma izliječen. Gosp. P. J. Romanow, Dmitrow, gubernija Moskva bolovao je 3 godine i 4 mjeseca od reumatizma, i bude potpuno izliječen. I u hiljadu drugi slučajeva pokazalo se djelovanje istoga. Uspješno se hrabilo u mnogim slučajenimo, kada su se bolnice, drogerije, elektricitet i liječnička vjestina već odrekli, međjutim i kad osoba od 75 godina stari Gosp. Trayser šalje ove probapakete sasma besplatno svim čitaocima ovog oglasa, jerbo želi, da njegovu sreću djele i drugi. Ovo je sredstvo vrijedno pažnje, i nema dvojbe, da rheumatizam u svakom slučaju liječi, i to brzo, bi on ma kako za starjel.

Slika br. 2.
Kuk od
rheumatizma
bolesnoga
čovjeka, na-
padnut ot-
rovom rheu-
matizma, za-
dobije sasma žutu nrskavicu.

Točna adresa gospodina Trayser: **M. E. Trayser, br. 2126.
Bangor House, Shoe Lane, E. C., London, England.**

U Ministeriji za zemljodilstvo i obrt, po najnovijim podacima sastavljeni

SAJMOVI (VAŠARI) U UGARSKOJ.

A

- Abád-Szalók (Szolnok m.) 16. velj., 18. svibnja, 10. kolov., 11. nov. u nedilju i poned.
- Abauj-Szántó (Abauj-Torna m.) prid vel. četvrt., 13. jula, 4. okt. i 6. dec. Po jed. dan živinski sajam prid datum.
- Abony (Pest m.) 30. maja, 20. aug., 30. nov. uvik prid datum u ned. i poned.
- Abrudbánya (Alsó Fehér m.) po star. kal. na Todora; prve ned. maja, prid Miholj i Božić u poned. za sitnariju a prija jedan dan živinski vašar.
- Ača (Pest m.) 15. aprila, 29. oktobra.
- Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid dat. u ned. i poned.
- Alamos (Alsó-Fehér m.) 5. marta, 4. sept., za sitnariju, a prid njim jedan dan živinski sajam.
- Alberti (Pest m.) 16. maja, 13. jula, 5. nov. uvik prid dat. ned i poned.
- Alčil (Arad m.) 24. apr., 11. jul., 26. okt. uvik u poned. il prid datum u poned.
- Alcina (Szeben m.) 20. febr. i 31. aug., za sitnariju, a prid njim živinski, — ako datum u ned. il svetac biva, slidećeg dana drži se sajam.
- Algjogj-Alfalu (Hunyad m.) 5. maja, 5. sept., 30. dec., za sitnariju, a prid njim živinski.
- Alho (Vaš m.) 19. marta, prid Duhove u poned 8. okt. i 18. dec.
- Alibunar (Torontál m.) na Duhove i uzviš. Bl. Div. M. u nebo uvik po star. kal.
- Almakerek (N.-Küküllő m.) 12. marta, 13. juna i 30. sept.
- Aljmaš — Almaš (Bačka) 9. febr., 1. maja, 14. sept. i 22. nov. ako označ. dani u ned. bivaju, onda u poned. biva sajam, ako osim poned. datum na drugi dan pada, onda prid dat. u poned. biva sajam.
- Alpar (Pest m.) na cvitnicu i 10. okt. u ned. i poned. prid dat.
- Alparet (Szolnok-Dob. m.) 2—3. jan. na cvitnicu i na Spasov dan; po star. kal. 1—2. aug. i 10—11. oktob.
- Alšo-Dióš (Požonj m.) u utorak posli glune ned., iza ned. sv. Trojstva za Ęgidijom i sv. Andrijom slideći utorak.
- Alšo-Domboru (Zala m.) 19. marta, 16. maja, 13. jula i 9. dec.
- Alšo-Kubin (Árva m.) febr. za ned. „sexagesima“ za cvitnicom, 24. juna, 8. sept., 19. nov. uvik u poned. posli označeni dana.
- Alšo-Lendva (Zala m.) 25. jan. „misere-re“ ned. u četvrtak, na vel. četvrt. posli Duhova u poned. 28. jula, 28. aug., 28. okt., prid Božić u četvt.
- Alšo-Mecenzef (Abauj-T. m.) prid Uskrs u utor., 6. sept., — 2. jula, slid. poned. i 1. poned. adventa.
- Alšo-Nemedi (Pest m.) 2-ge ned apr., 4-te jula, 2-ge sept., 3-će dec. nedilje i poned.
- Alšo-Nyarasd (Požony m.) 24-ti apr., 26-ti jul., 8-mi sept., 25-ti nov. slid. četvrtak.
- Alšo-Ör (Vas m.) posli uskrsa u 2. poned. 10. aug., 11. nov.
- Alšo-Porumbak (Fogaras m.) 14. apr., 1. sept. živinski sajam.
- Alšo-Rakoš (N. Kük. m.) 24. apr., 24. juna, 21. sept. za sitnariju, a prid njim živinski.
- Alšo-Šagh (Vas m.) 4. apr., 25. maja, 21. sept., 5. nov. ako na svetac pada, slideći dan biva vašar.
- Alšo-Šarvar (Szolnok-Dob. m.) 1. maja, 3. okt.
- Alšo-Sentgjörgj (Jas-N.-Kun-S. m.) 10. jan. u poned. za nedelj. sv. Trojstva, 2. aug., 15. okt. prvi i dva poslid. ako u posleni dan pad. bivaju u poned.

- prid označ. danom; ako dat. u ned. pada, slideći dan biva sajam.
- Alšo-Sopor (Szilágy m.) u četvrt. posli Marinja, na Petrov; na Miholj, u prvi četvrt. adventa uvik po star. kal.
- Alšo-Verecke (Bereg m.) 6. sičnja, marta o Aleksi, 28. apr., 29. juna, aug. Marie i okt. Paraskeve nedilje u sridu i četvrtak.
- Alšo-Žuk (Kolož m.) 20. maja, 4. sept., 1. 2. i 3. maja za ovce.
- Alvinc (Alšo-F. m.) 24. jun., 25. nov. za sitn., a prid njim živinski dva dana.
- Antalfalva (Torontál m.) 1. apr., 10. okt.
- Apáti (Zala m.) 21. marta, u sridu prid Duhove, angjela čuv. slid. dan, 31. okt.
- Apatin (Bačka) 7—8. maja i 7—8. okt. ako su označ. dan i osim ned i poned., biva prid označ. dan u ned. i poned. sajam.
- Apátfalva (Borsod m.) 19. marta, 29. maja, 14. aug., 30. nov.
- Apátfalva (Čanad m.) 24. apr., 26. jula, 8. sept., 25. nov. slideći poned. i utorak.
- Apoštag (Pest m.) 24. juna, 12. okt. prid dat. u ned.
- Arač-Vranjova (Torontál m.) 13. maja, 13. jula i 30. okt.
- Arad (Arad m.) od petka prid Gluhu ned. posli Petrova od petka i od pet. prija 5. nov. uvik po 5 dana traja. I to petkom i subo. Živinski, a ned. i poned. za sitnariju.
- Aranjoš-Marot (Bars m.) prija 2. febr. i prid Uskrs u poned. i utor., posli Gjurgja 2. ned. u poned. i utor.; prid 29. jun. posli Sv. Jakova 2 ned. u poned. i utor 2°. sept., 1. nov. i 25. dec., prid označ. dan u poned. i utor.
- Aranjoš-Medgješ (Szatmár m.) Velike ned. — Bile ned. — na Spasov, 24. juna, 8. aug., 5. nov. i 24. dec. datumom označ. ned. utor. sridu i četvrt. ako označ. dani na svet. pad. prija te nedilje biva sajam.
- Aroksallaš (Jas N. K. S. m.) 24—25. febr., 15—16. juna, 5—6. aug., 21—22. sept. ako su označ. dani posleni, prid označ. dan u ned. biva.
- Asod (Pest m.) posli Spasova — sv. Stipana i sv. Martina u petak.
- Assonjfa (Győr m.) 9. maja i 14. sept.
- Assonjfa (Vas m.) 13. jula.
- Alša (Pest m.) 15. aprila, 29. oktob.
- Avašujvaroš (Szatmár m.) 1. marta, 1. maja, 12. juna, 15. aug., 25. okt. u poned.

B

- Baan (Baranja m.) 10. marta, 1. juna, 29. sept. i 8. dec.
- Baan (Trenčen m.) 2. jan. živinski, — 5. jan. za sitnariju, 1-og febr. živinski, 7-og febr. za sitnariju, 17-og apr. živin. — 20-og apr. za sitn., 22-og maja živin. — 25. maja za sitn. 22-og juna živin. — 24-og za sitn. 1. aug. živin. — 17-og aug. za sitn., 25-og sept. živins. — 28-og sept. za sitn., 26-og okt. živin. — 28-og okt. za sitn., 11-og dec. živin. — 14-og dec. za sitn.
- Baboča (Somogj m.) 19. marta u poned. za ned Sv. Trojstva 24. aug., 30. nov.
- Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid. poned.
- Bač-Földvár (Bačka) 22. marta, 22. maja, 21. aug. prid. dat. u ned.
- Baja (Bačka) u ned. prija 14. febr., 24. apr., 22. jula, 21. sept., 6. dec. ako označ. u poslen dan pada, prid dat. u ned. i u pon. biva vašar.
- Bajmoc (Nyitra m.) 7. jan. za sitnariju, 17. apr. živinski, 24. apr. za sitn., u utor. prid Duhove živin. posli Duhova za sitn., 17. aug. živin. 24. sitn.; 4. okt. za sitn. a prija 8 dana živin.; 4. nov. živin., 11. nov. za sitn., 30. dec. živin.
- Bajmok (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u pon. biva sajam.
- Bakabanja (Hont m.) u subotu prid ned. „septvagesima“, prid Gjurgjev živin., na Gjurgjev za sitn., 1—2. jula, 31. aug., 1. sept., 6. dec.

- Bakonja (Baranja m.) 10. juna, 29. sept.
- Bakša (Zala m.) 4. maja, 14. sept.
- Balázfalva (Alšo-F. m.) u subotu prid cvitni, 2. jula, 6. dec. za sitn. a prid njim 1 dan živinski.
- Balaša-Gjarmat (Nograd m.) 6. jan. i 2. febr. prija dat. u pon. i utorak, ako dat. na svetac pad. posle dat. slid. 2. dana biva sajam; iza ned „Laetare“ u pon. i utor. prija 1. maja, 26. juna ako u ned. pada onda slideći poned. i utorak biva, ako u subotu pada prid dat. u poned. i utor. biva, 20. aug. ako ovaj dan u ned. pada, slid. 2 dana, ako u drugi dan pada, onda prid dat. u poned. i utor. biva; 29. sept. ako u ned. pada slid. poned. i utor. ako drugi dan pada, prid dat. u poned. i utor. biva sajam; poslid. poned. i utor. miseca oktobra.
- Balatonfüred (Zala m.) 14. jan., 15. apr., 11. jula, 11. sept.
- Balkani (Sabolč m.) u poslid. utor. marta, juna i okt. miseca; i prid Božić u utorak.
- Banfi-Hunyad (Kolož m.) 25. jan. i utor. prija Uskrsa i Duhova; 26. jula, 21. sept. i 25. nov.
- Bankfalva 3. maja, 9. dec.
- Banlak (Torontal m.) 11. rujna.
- Banok-Sentgjörgj (Zala m.) 24. apr., 24. juna, 3. aug. i 29. nov.
- Banrév (Gömör m.) 17. marta i 6. sept.
- Baračka (Bačka) 17. juna, 20. okt. ako dat. u ned. pada, slidećeg poned. biva sajam.
- Barč (Somogj m.) 1. apr., 24. juna, 2. sept. i 9. dec.
- Brnjevar-Baranjavar (Baranja m.) 2. febr., 8. juna, 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned. kada označ dani padaju.
- Bartfa (Saros m.) 24. febr., 19. marta, 15. maja, 24. juna, 1. sept., 15. okt., 21. dec. u sridu ovih nedilja obični a prid njim u sridu živinski sajam.
- Battonja (Čanad m.) na dvi ned. prija cvitnice u ned. prid Petrov; i na dvi ned. prija Sv. Dimitrije.
- Bath (Hont m.) u četvrt. prid „Septvagesimu“ živin., a za tim u poned. za sitn. Prid „Rogate“ — Lovrinca i Martina uvik četvrtkom živin., za označ. dan slid poned. pak za sitn.
- Batorkes (Estergom m.) 25. jan., 4. maja, 2. jula, 14. sept., 11. nov.
- Batoš (Kolož m.) 27. jan., 21. maja, prid njim živinski vašar.
- Bata (Tolna m.) 9. apr. i 15. okt. te ned. kada dat. pada u poned.
- Batasek (Tolna m.) 19. marta, 16. juna, 24. sept., 28. okt. prid dat. u poned.
- Bazin (Požonj m.) febr. na Dorotheu; prid Uskrs; juna posli Bonifaci-je; jula posli Mandal; aug. posli Sv. Augustina; okt. posli Sv. Franje; nov. posli Sv. Kate uvik u sridu.
- Beel (Biharm.) 1. nedilje apr., jun. i sept. 3. nedilje okt. utorak za živinu a u sridu za sitnice.
- Bečhely (Zala m.) 19. marta, 11. maja, 11. sept., 13. okt.
- Bec (Šomogj m.) 23. maj., 4. okt.
- Bega-Stgjörgj (Torontal m.) 15. apr., 30. sept., 20. juna.
- Bekeš (Bekeš m.) 24. marta, 20. juna, 29. sept. ako dat. u poslen dan pad., uvik prija dat. u ned. poč. sajam.
- Bekeš-Čaba (Bekeš m.) 3. marta, 1. jula, 26. okt., 2. dec. adventske ned.
- Bela (Sepeš m.) 15—16. jan., 16—17. apr., 28—29. maj., 16—17. jula, 24—25. sept., 26—27. nov., 17—18. dec.
- Bela-Uj (Sepeš m.) 2. febr., 5. juna, 19. nov.
- Belenješ (Bihar m.) na Marina, — Sv. Gjurgja, — Sv. Ilije, — Sv. Dimitr, u četvrt. i petak uvek po grčk. koled.
- Bellatinc (Zala m.) 20. jan., 24. febr., 25. apr., 27. juna, 15. jula, 5. nov.
- Belték-Krasna (Satm. m.) 10. febr. utor. posli Uskrsa i Duhova; 21. jula, 22. sept., 10. nov., 22. dec.
- Belluš (Trenčén m.) febr. na Matiju; poslid. sride aprila živin.; a četvrt. za sitn.; jun. na Filipa i Jakova; aug. na preobr. Isusa; na malu Gospu; i okt. na Šimun Judu.

- Beodra (Torontal m.) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum nepada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.
- Beregsas (Bereg m.) u sridu i četvrt. prid cvitnicu; u sridu prid Duhove i posli Spasova u petak; sv. Antuna Pad. slid. ned. u sridu i četvr.; u četvr. i sridu ned. Sv. Bartholomeja; Svisveti, — Sv. Luce, — ned. takodjer u sridu i četvrt.
- Beretjo-Ujfalu (Bihar m.) prid 24. apr., 15. aug., 9. okt., 21. juna u sridu i četvr. živinski sajmovi.
- Berkenješ (Kolož m.) na petrov po star. kal.
- Berkešd (Baranja m.) 2. marta, 30. juna. Ako na ned. pada onda zatim u poned.
- Berkeš (Satm. m.) na Tri Kralja; 24. apr., juna posli Ivana krstit.; i nov. mis. posli Luke u petak, 1—2—3-eg maja, sajam za birke.
- Berki (Šomogj m.) utorak posli Uskrsa; 27. juna, 10. aug., 25. sept.
- Berzence (Šomogj m.) na cvitni poned. 13. juna, 10. aug., 28. dec.
- Berzevice (Šaroš m.) prid: — Balinta (14. febr.); Uskrs — Duhove, Bartholomeja, — (24. aug.); Svisvete, — i Božić — u sridu; ako na ove sride svetac pada, onda prid ovom ned. u sridu biva sajam.
- Berzova (Arad m.) 21. marta, 6. jula, 26. okt. uvik prid dat. u ned.
- Besterce-Vag 3—7. jan., 11—15. apr., 13—17. juna, 8—12. aug., 19—23. sept., 8—12. nov.
- Besterce (Nasod m.) na pepelnicu 17—18. maja; posle Barthola, i prid svetu Katu u sridu, a marven. sajam prija tri dana se počima.
- Bestercebanja (Zoljom m.) 25—27. jan., 7—9. maj., 29—30. nov., 1—2. dec.
- Bethlen (Solnok Dob. m.) 5—6. apr.; posli Duhova u ned. i poned., prid. malu Gospu; i posli Kate u ned. i poned.
- Bethlen-St.-Mikloš (Kiš-Kük. m.) 25. apr., 21. sept., 13. dec. za sitn. a prid njim po tri dana živinski.
- Bezdan (Bačka) 15. marta, 16. jula, 29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.
- Bičke (Feher m.) 25. jan., 3. maj., sept. na Sv. Matu evang. jula Sv. Jakova nedilje u utorak i sridu.
- Bihar-Püspöki (Bihar m.) 30. nov.
- Biksad (Satmar m.) 12. jula, 25. aug., 19. sept.
- Bilak (Besterce-N. m.) 21. mart.
- Billet (Torontal m.) 26. marta, 15. juna, 8. okt. ako datum na ned. pada — taj dan, inače prid dat. u ned. biva.
- Bilke (Bereg m.) 20—21. maj., 17—18. jula, 14—15. aug., 20—21. sept., 18—19. okt.
- Birkiš (Krašo-S. m.) 28. jan., 6. apr. posli grčko istoč. Duhova u ned.
- Boldogfalva (Hunjad m.) po star. kal. u subotu prid cvitnicu, 20. sept.
- Bodon (Torda-A. m.) u sridu posli Duhova.
- Bodokő (Abauj-T. m.) 16. febr., 26. maja, 11. aug., 11. nov.
- Bodokő-Varalja (Abauj-T. m.) 12. nov.
- Bodajk (Feher m.) posle nove god., — 29. juna, i Miholja, slideći poned.
- Bodrog-Kerestur (Zemplen m.) 24. febr., 24. aug., 24. nov. i duhovske nedilje u četvrt.
- Bodzaš-Ujlak (Zemplen m.) 18. jan., 24. marta, 14. jula, 17. okt., 21. dec.
- Bogdanj 12. marta, 24. juna, 4. okt. — tih nedelja uvik u sridu.
- Boica (Hunjad m.) I. ned. posta, prid cvitnu ned. Spásov dan, iza Borbale četv. i pet. po star. kalend. živinski sajam.
- Bokšanjanja (Krašo-S. m.) 1. apr., 16. maja, 11. jula, 20. sept. uvik petak, subota i ned. posli datuma.
- Boka (Torontal m.) 15. sept. ako u ned. biva — na datum — inače prid dat. u ned.
- Boldogassonj (Mošon m.) 1. febr., prid Duhove, veliku Gospojinu i prikazi-

- vanje Divice u poned. ako bi ovi dani svečani bili, slideći dan biva sajam.
- Bolkač (Kiš-Kük. m.) 18. marta, 9. nov. za sitn.; a prid njim po tri dana traje živinski.
- Bonchida (Kolož m.) iza „Laetare“ 30. juna, 21. okt. a prid njim po jedan dan živinski.
- Bonjha (K.-Kük. m.) posli čiste sride i Duhova — četvr. i srida — 27. sept.
- Bonjhad (Tolna m.) 6—7. marta, 1—2. maja, 10—11. jula i 4—5. sept. uvik prid datum poned. i utorak.
- Boroš-Jenő (Arad m.) prid Ivana krstit.; — Ilije pror. ned., — i prija Paraskeve u ned. po star. kal.; a prija data živin.
- Boroš-Šebeš (Arad m.) po novom kal. Gjurgjevske i Miholjske nedelje; a po star. kal. Nikoljske ned. u sridu.
- Boroščankő (Vaš m.) drugi poned. korizme; 3. maja, 10. juna, 14—16. sept.
- Borša (Kolož m.) 24. febr., 6. maja, 4. okt.
- Botornja (Zala m.) 8. juna, 9. sept. posli dat. u ponedeljak marvin.
- Bozok (Hont m.) 5. maja, 30. aug., 11. dec.
- Bozovič (Krašo-S. m.) prvi utorak jan., 1. apr., prid Spasov pravosl. utorak i 1. utor. oktobra.
- Bő (Šopron m.) 6. febr., 9. maja, 10. aug., 4. okt.
- Böhönje (Somogj m.) 19. marta, u petak posli Brašanca; 20. jula, 21. aug.
- Böš (Požonj m.) 14. jan., 24. marta, 1. maja, 6. aug., 28. okt. ti nedelja uvik u četvr.
- Brad (Hunjad m.) treći četvrtak marta, juna, sept. i dec. Naprid dva dana živinski.
- Braššo posle Brašanca na nedelju dana, — posle Luke četvr., petak, subota. Naprid 3 dana živinski.
- Brozova (Njitra m.) posle Tri Kralja; i prija čiste sride u poned.; na cvitni poned. prija Duhova — Sv. Ivana krstit. i Sv. Stipana kralja u poned.; posle Mate i Imre Mirka u poned.
- Breznobanja (Zoljom m.) marta na „Laetare“, prid Duhove u sridu; 16. aug., 30. nov.
- Boroslo (Šaroš m.) 1. jan., 2. jula, 13. dec.
- Brocko (Njitra m.) prie Antuna pustinj., — Josipa 19. marta, vel. Gospe, — i Martinja — utorak.
- Budimpešta** druge ned. marta; poslid. ned. maja; treće ned. aug. — prve ned. nov. — i svaki do druge subate traje; marvin. i konjski u drugu nedilju i poned. Od utorka prija označ. dana, do prve sride kožne trgov.; a ostali dani za sitn. Dva sajma za konje: 1. počima ze prija Gjurgjevske nedilje u ned., pond. i utorak; 2. prve ned., ponediljka i utorka oktob. miseca. Nediljni sajmovi: u Tabanu poned. i petkom; Kristinavaroši četvrt.; u Gradu subot. i ned. — po cilom prvom krugu. II. krug: u sridu, subotu i ned. III. krug: utork. i petkom. U star. Budimu četvr. nediljom po cilom krugu; IV., V., VI., VII., VIII. i IX. utor i petkom. X. krugu: četvrt. i ned. Nedeljni živins. sajmovi: I. krugu: petkom i subot. za telad i svinje. II. krugu: sridom za telad i svinje; četvr. za marvu i konje. X. krugu: četvrt. i nediljom za svinje.
- Bujin (Arad m.) po star. kal. na Marinje, Brašanac, Ivana usjeka; i prid Božić ti nedilja tako da sajmovi prid — il za označ. danima najbližim poned. bivaju.
- Bujin (Temeš m.) 24. apr., 24. juna, 15. okt. i 30. nov. Ako na označ. dane rim. kat. il grčko ist. sveci pad. posle na ned. dana biva sajam.
- Buziaš (Temes m.) 23. jan., 24. apr., 25. jula, 1. okt. prija 1 dan živinski sajam.
- Bükösd (Somogj m.) iza 5. aug. u nedilju.
- Bükösd (Baranja m.) 25. marta, u poned. za ned. sv. Trojstva; 4. okt., 11. nov. ako je dat. u svet., onda slid. dan biva sajam.
- Ceglid, Czegléd (Pešt m.) 15. jan., 16. apr., 20. jula, 1. nov., prid dat u ned. i poned.

- Cenej (Torontal m.) 24. maja, 21. aug., 24. okt., ako označ. dan u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva sajam.
- Cibakhaza (J.-N.-Kun-S. m.) 31. marta, 30. maja, 15. sept., 18. nov., uvik u ned. i poned. ako dat u posleni dan pada, u prijašnju ned. biva sajam.
- Crepaia (Torontal m.) 4. do 6. aprila, 8. do 10. sept.
- Čaba vidi Bekeš-Čaba.
- Čakanj (Somogj m.) 15. aug.
- Čakanj (Vaš m.) 27. febr., 2. maja, 8. juna, 6. aug., 9. i 29. sept., 25. nov. ako u svetac il sa sajmom u Kör-mendu ili Sv. Gothardu u isti dan pada, slideć dana biva sajam.
- Čakova (Temes m.) po starom kal. u po korizme; na Petrov dan, 27. aug., 10. okt., 11. nov. tih nedilja uvik od po dana četvrtka do ned.
- Čaktornja (Zala m.) 3. febr., na vel. poned. 30. juna, 3. aug., u poned. prid 13. okt., 25. nov.
- Čakvar (Feher m.) u poned. za nediljom „bez Imena“, u poned. i utorak za ned. „Rogate“, Sv. Ane (jul.) i Nikoljske ned; takodjer u poned. i utor.
- Čanad Srpski i Nimački (Torontal m.) 16. marta, 20. juna, 16. okt., 10. dec. ako označ. dan u poslenik pada, u prijašnju ned. biva sajam.
- Čanad (Pešt m.) 14. febr., 7. maja, 16. okt., 11. nov.
- Čanad-Palota (Čanad m.) 11. juna i 23. okt. slideće subote.
- Čantavir (Bačka) u poned. prid. 1. maja i 24. sept.
- Čatad (Torontal m.) 13. marta, 1. maja, 15. okt. ako dat. u posleni dan pada, u prijašnju ned. biva sajam.
- Čeffa (Bihar m.) prvog četvrtka aprila, aug. i dec. miseca.
- Čenej (Torontal m.) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.
- Čenger (Satmar m.) 25. januara, 24. febr., 19. marta, 24. apr., maja na Spasov, juna na Brašančevo, 22. jula, 20. aug., 29. sept., 28. okt., 19. nov. i 25. dec. u petak prid dat.
- Čepa (J.-N.-Kun-S. m.) 12. apr., 12. jula, 5. sept., 18. dec. uvik u ned. biva sajam ako je dat. posleni dan, u prijašnju ned. biva.
- Čepin 20. maja, 11. nov.
- Čepreg (Šopron m.) u četvrt. za čist. srid; na vel četvrt.; posli Spasova u petak; 29. jula, 29. sept. i prid Božić u sridu.
- Čermö (Arad m.) na cvitn. ned. posli Petrova u ned.; po star. kal. u ned. posli Sv. Dimitrije.
- Čiksereda (Čik m.) u petak posli „Septuages“ i Spasova; 13. jula, na Miholj prija dat. po 3 dana živ. sajam; koji na svetac padne, prilazi na slid. posleni dan.
- Čik-Stgjörgj (Čik m.) na vel. poned. i prid Božić u poned. na dat. za sitn. a prid njim živinski.
- Čik-Stmarton (Čik m.) 3. maj., 9. nov., ako u svetac pada slid. dana biva sajam za sitn. prid njim živin.
- Čoka (Torontal m.) na Ime Isusovo; na mladi Uskrs; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.
- Čokonja (Šomogj m.) 24. febr., u četvrt. posle Uskrsa; 27. juna, 26. jula, 21. sept.
- Čongrad 1. marta, 1. maja, 25. aug. i 10. dec.
- Čorna (Šopron m.) 6. jan., na Grgura; Filip i Jak.; Sv. Ivana krstit.; na Miholj i na Martina, ako dat. na ned. ili svetac kršč. ili žudinski pada slidećeg poned. biva.
- Čurgo (Šomogj m.) posli Uskrsa i Duhova u utorak 1. sept.
- Čurog (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

D

- Dabaš (Pešt m.) u ned. i poned. prija 18. febr., 1. maja, 3. aug. i 1. nov.
- Dalja (Udvarhely m.) 4. maja i 30. okt.
- Darda (Baranja m.) 27. marta, maj.

- prosni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvik u pon.
- Daruvar (Krašo-S. m.) 10. marta i 10. juna.
- Debeljača (Torontal m.) 19. marta i 1. sept.
- Dekležin (Zala m.) 18. juna i 21. aug.
- Deliblat (Temeš m.) 6. aprila i 10. sept.
- Dengeleg (Satmar m.) 30. marta i 17. sept.
- Debrecin Sv. Antuna pustinjaka; Gjurgjevski; vel. Gospojinski; o Dionisiju muč. takozvani vel. sajmovi, 9 dana traju: sajam se počima u poned. prija ti ned. kad označ. dani bivaju; za obrt i neizradjene proizvode svi 9 dana; počet. sajma u četvrt. i petak za ovce, u sub. i ned. za svinje, u ned. i poned. za konje; a slideće nedilje ili sveca, ponediljka i utorka marvinski sajam biva.
- Deeš (S.-Doboka m.) 1. marta, 1. juna, 13. dec. ti ned. poned utorkom i sridom i prid Sv. Stipana kralja utorkom, sridom i četvrt.; prvi dan za svinje i konje, drugi dan opće živinski, a treći dan za sitn.
- Derečka (Šopron m.) 12. marta, 24. juna i 30. nov.
- Derečka (Bihar m.) 15. sičnj., 24. aprila, 15. kolovoza i 15. okt. u petak koji je prid pon. prija dat.
- Detta (Temeš m.) 24. marta, 15. juna, 12. sept. i 30. nov. prid. dat. sub. i ned.
- Deva (Hunjad m.) 14. jan., 13. maja, 3. aug. i 30. okt. Tri dana prija živinski a 4. dan za birke.
- Devavanja (J.-N.-Kun-S. m.) 17. jan., 15. apr., 5. jula, 12. okt. po 2 dana traje, ako dat. u posl. dan pada, prid dat. u subotu i ned. biva sajam.
- Devečer (Vesprem m.) 25. jan., 1. maja, 6. aug. i 1. nov. prid datum u poned. i utor.
- Devenj (Požonj m.) 2. do 3. jan., 1. do 2. maja, 25. juna, 10. do 11. aug. i 18. okt.
- Dičő-Stmarton (Kük. m.) 1. mart., 1. maja, 24. jula, 15. okt. za živin. 3 dana na prid, 10—30. apr. sajam za ovce.
- Dioseg (Bihar m.) u sridu prve ned. febr., 3. ned. marta, 1. ned. maja, 2. ned. jula, 2. sept. i 2. ned. dec. miseca.
- Dioseg M. (Požonj m.) u četvrt. prid ime Isusovo, prid Giurgjevo, Margitu jula i Martinianov.
- Disnod (Seben m.) 30. juna i 29. aug.
- Divenj (Nograd m.) 2. jan., 1. maja, 24. juna, 10. aug. i 18. okt.
- Dob-Tisa (Sabolč m.) 15. jan., 17. apr., 7. aug., 4. okt. tih nedilja uvik u poned.
- Dobra (Hunjad m.) 5. maja, po star. kal, 2. četvrtka posli Duhova; 20. sept., 7. nov.
- Dobra (Vaš m.) u poned. posli Sv. Stipana; posli 1. nov., u poned. prid dat. po 2 dana živinski.
- Dobrica (Torontal m.) 2. do 5. maja, 23. do 25. sept.
- Dobšina (Gömör m.) na Petra Nol., Stolica Petra, Pongraca i zač. bl. Div. Marije.
- Dognačka (Krašo m.) 18. sept.
- Dolova (Torontal m.) 21. marta i 21. okt.
- Domašina (Krašo m.) 1. jan., na cvitn. po star. kal. i 17. jula.
- Dombovar-O (Tolna m.) posli tri kralja u poned. na Gjurgjev i Petrov dan; 30. nov.
- Dorogh (Hajdu m.) 8. febr., 29. jula i 11. nov. ti nedilja u četvrtak.
- Dorožma (Čongrad m.) 7. apr., 29. juna, 16. sept. i 8. dec. prid dat. nedilj.
- Döbrököz (Tolna m.) u poned. prid cvitnicu i posli Sv. Stipana kralja.
- Dömsöd (Pešt m.) 7. marta, 22. lipnja 10. kolov.
- Drag (Kolož m.) na vel. četvrt. 6. jula, 18. aug. i 7. nov., prid dat. po 2 dana živinski.
- Dravavašarhely (Zala m.) 10. marta, 15. lipnja posli Angjela čuv. u poned. i 13. pros.
- Duna-Adonj (Feher m.) 2. apr., 16. juna, 15. sept., 24. nov.
- Dunaföldvar (Tolna m.) 25. marta, 20. aug. poned. i utor. na Duh. utorak i srida i poned. uvik po 2 dana; prvi dan živin., a drugi za sitn.

Dunapataj (Pešt m.) 19. febr., 14. apr., 29. juna, 4. okt. i 13. dec. prid dat. u ned.

Dunapentele (Feher m.) u poned. sv. Gjurgja, sv. Trojstva i male Gospe nedilja u poned. i prvi poned. adventa.

Duna-Sekčõ (Baranja m.) 12. marta; u poned. za ned. sv. Trojstva; 1. sept. i 5. nov. ako datum u ned. ili svetac pada, slid. poned., inače prid dat. u poned. biva.

Dunaserdahelj (Požonj m.) 18. sičnj. prid Uskrs dvi ned. spasovske ned., 27. juna, 22. srpnja, 11. nov. i 13. dec.

Dunaveče (Pešt m.) 14. febr., 6. maja, 26. jula i 29. sept. prid dat. u ned. živin., a utorak za sitn.; ako dat. na ned. pada, istog dana biva sajam.

E

Edelenj (Boršod m.) prid 15. jan., 15. apr., 15. jula i 15. okt. u četvrt.

Eger (Heveš m.) posli tri kralja u poned. tri dana; i to marvin. sajam u ned. i poned. utorak za sitn., tog poned. koje ned. Pongrac i pohod Gospodnji biva 29. sept. tri dana.

Egerag (Baranja m.) 5. apr. i 11. okt.

Egreš (Torontal m.) 26. aug.

Egjed (Šopron m.) 1. marta, 20. okt., u slučaju sveca ili ned. posli dat. u poned. biva.

Elek (Arad m.) 15. marta, 15. juna, 15. okt. prid dat. u ned.

Elešd (Bihar m.) 25. febr., slid. ned. u sridu i u četvrt.; (jun.) prid Alojziju; (sept.) Mate i dec. sv. Luce ned. u četvrt. i petak, prvi dan sitnarija, 2. dan živinski.

Elõ-Patak (Haroms. m.) 17. do 19. aug. marv.

Enjing (Vesprem m.) na „Sexagesimu“ na Margitu, malu Gospu i na Mladence.

Erči (Feher m.) aprila na Lav papu i na Miholj; ti nedilja u poned. i utor.

Eperješ (Šaroš m.) za sitn. 28. do 30. jan., 6. maja; 17. do 19. juna; 12. do 14. aug.; 16. sept.; 25. do 27. nov.

Živinski: 25. jan., 3. maja, 14. juna, 9. aug., 13. sept. i 22. nov.

Erd-Hamžabeg (Feher m.) prvog poned. maja i 10. aug.

Erdöd (Satmar m.) posli 2. febr. prid Uskrs i Duhove, posli 2. jula, 14. sept., 1. nov. i 16. dec. uvik u četvrtak.

Erdösada (Satmar m.) prve ned. marta i juna; 3. ned. aug. i 2. ned. nov. uvik u petak.

Erdöveg 9. aprila i 28. sept.

Eržebetvaroš (Kük. m.) 27. jan., po Blagovisti slid. dan; u pet. posli Spasova; 5. jula, 21. sept., 10. nov. po 3 dana živin.

Estergom-Ostrogon, posli Grgura; posli Urbana; posl. Lovrinca; posli Šimon Jude uvik u poned. utor., i sridu.

Ermihaljalva (Bihar m.) 14. do 15. marta, 27. do 28. juna, 6. do 7. sept., 10. do 11. dec. ti ned. u sridu i četvrt.

Eršekujvar (Njitra m.) o Matiji, cvitnici, Ivanu krstit., Demeteru, Sv. Stipanu, Klementinu i o Luci tih ned. uvik u sridu; i prid Duhove u sridu; ako dat. na svetac pada, onda prid dat. u utor. A živinski uvik prid 2 dana biva. Ako ovi na nedilju ili svetac pad. slid. utorka biva.

Eček (Feher m.) 9., 10. maja i 9. do 10. septembra, srid. i četvrt.

F

Fadd (Tolna m.) 12. marta i 15. okt. pridhodni nedilja u poned.; 25. jula ili slidećeg poned.

Façet (Krašo m.) po star. kal. na vodo-kršće; Sv. Todora, Cvitnicu, na Spasovo, Petrov, o velik. Gospi, Sv. Dimitriji i Sv. Nikolji.

Fegjvernek (J.-N.-Kun-S. m.) 1. marta, 1. juna, 12. sept., 20. nov. uvik u ned. i poned. ako u poslen dan pada, te ned. i ponediljka biva.

Fehergjarmat (Satm. m.) posli 2. febr. slid. ned. prija Duhova te ned., 28. juna i 29. sept. ti ned. i prid Božić t. j. posli Otaca u poned.

- Fehertemplom (Temeš m.) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.
- Feherto (Sabolč m.) 28. jan., 8. juna, 26. aug. i 20. nov. tih ned. uvik u četvrtak.
- Feketehegy (Bačka) drugog ponediljka maja i posljednjeg ponediljka oktobra miseca.
- Feketeto (Bihar m.) prija Pavla priobr., posli Vincencije, na rastanak Apoštola, 16. okt. posli dat. u poned.
- Felka (Sepeš m.) na vel. utorak, 6. juna i 1. okt.
- Felkenjer (Hunjad m.) posli Uskrsa u petak i 28. dec. po star. kal.
- Felšö-Bajom (Kiš-Kük. m.) 1. apr., 1. aug. za sitn. a prid njim po 3 dana živinski.
- Felšö-Banja (Satm. m.) 6. jan. „prosni dana“, o rastanku Apoštola (jula), o Franji (okt.) nediljom, poned. i utorkom.
- Felšö-Dioš (Požonj m.) na Grgura, ako dat. na subotu ili u ned. pada slid. poned. biva, posli Brašanca i Imena Marinog u utorak na Tomu, ako dat. na subotu ili u ned. pada, slid. poned. biva sajam.
- Felšö-Lendva (Vaš m.) 28. mart., 20. juna, 16. aug., 29. sept. i 30. nov.
- Felšö-Pulja (Šopron m.) u četvrt. 4. ned. korizme, prid Duhove, vel. Gospu i 11. nov. četvrtkom biva sajam.
- Felšö-Šegešd (Šomogj m.) u poned. posli 30. marta, 2. jula, 8. sept. i 25. nov.
- Felšö-Šuranj 19. marta, 1. maja, 21. aug. i 26. okt.
- Felšö-Salašpatak (Hunjad m.) 5. maja, 11. okt., prid datum 1 dan živinski.
- Felšö-Senice (Njitra m.) 24. mart. 5., maja, 19. juna, 14. jula, 24. aug., 29. sept. i 24. nov.
- Felvinc (Torda-Ar. m.) u poned. za ned. bez imena i 8. juna, 23. aug., 19. nov., prid dat. po tri dana živinski.
- Fertö-Stmiklos (Šopr. m.) 3. poned. korizme, utor. posli Duhova, posli Mate i Nikolje u poned.
- Felegjhaza (K.-Kun m.) 20. jan., 27. maja, 18. aug., 4. okt. prid dat. u ned. ako dat. u ned. pada, isti dan biva sajam.
- Fenjsaru (Jas m.) 12—13. marta, 12—13. maja, 29—30. jula, 24—25. okt. ako dat. na poslen dan pada, iste nedilje u ned. i poned. biva.
- Fogaraš (Fogaraš m.) u četvrt. posli Duhova; 9. sept., 6. dec. po 4 dana traje, prid dat. dva dana živinski.
- Földeak (Čanad m.) u poned.: prid Matiju „Cantate“, „Angjela čuv.“ i zač. Bl. Div. Marije.
- Földeš (Hajdu m.) 3. nedilje maja, 2. ned. nov. u sridu.
- Földvar-Marienburg (Brašo m.) 25. marta i 14. dec.
- Feldvarac-Földvar (Bačka) 22. marta, 7. juna, 21. aug. ako dat. u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva.
- Franjova (Torontal m.) 13. maja, 13. jula, 30. okt. ako dat. nepada u ned. u prijašnju ned. biva sajam.
- Frata-Magjar (Kolož m.) 27. aug. i 19. nov.
- Futok-Futak (Bačka) 3. apr., 16. juna, 17. aug., 6. nov. ako dat. nepada u ned. ili u poned. u prijašnju ned. ili poned. biva sajam.
- Fülek (Nograd m.) 6—7. febr., 24—25. maja i 18—19. nov.
- Fülöpsalaš (Pešt m.) 8. aprila, 17. juna, 5. sept., 6. dec. prid dat. živinski, ako dat. u ned. ili svetac pada, u prijašnji poned. i utor. biva.
- Füzeš-Abonj (Heveš m.) 12. marta, 12. juna, 12. sept., 12. dec. ako dat. nepada u poned., u prijašnji poned. biva.
- Füzes-Gjarmat (Bekeš m.) 30. marta, 10. juna, 25. aug., 24. okt. biva sajam.

G

- Galantha (Požonj m.) u poned. ned. Grgura i prid Duhove posli Sv. Stipana kr. i prvi poned. adventa.
- Galgoc (Njitra m.) Pavla priobr., Laetare, Uskrsne, Pilipove, Duhovske, Sv. Lorinca, Miholjske, Svih Svetih, Sv. Tome, tih nedilja utorkom i četvrt.

- marvin., a posli ovih utorkom za sitn. biva sajam.
- Gattaja (Temeš m.) 20. jan., 20. aprila, jula i okt. miseca.
- Gač (Nograd m.) u poned. posli Imena Isus. u poned. jan. posli 3. ned. Josipov i Sv. Imbre sajam (nov.) ako ova dva poslid. data koji u ned. padaju slidećeg poned. i utorka; ako pak na subotu dat. pada, onda marvin. prid dat. u pet. biva.
- Gač-Varalja (Nogr. m.) 7. jan., 8. febr., 6. maja, 1. jula, 26. aug. i 30. sept.
- Galošfa (Somogj m.) 12. marta, 16. maja, 3. jula, 21. aug. i 21. sept.
- Galseč (Ung m.) na Antuna pust. (jan.) na Grgura, na Sofiju (maja) na Mar. Magd., na Nikolj i Martina.
- Gelej (Boršod m.) na Gjurgjev i 19. nov. nedilje utorkom biva sajam.
- German (Temeš m.) 26. jula i 20. aug.
- Gernješeg (Maroš-T. m.) 14. jan., 15. maja, 16. aug. i 19. nov.
- Gerend (Torda-Ar. m.) 26. jula i 7. okt.
- Ghymes (Njitra m.) 23. febr., 13. jula i 16. dec.
- Gödöllő (Pešt m.) 20. maja, 29. juna, 1. okt., 13. dec. uvik posli dat. u poned. ako je datum u poned. isti, dan biva.
- Gödre [Baranja m.] 19. marta, 22. jula, 21. sept., posli dat. u poned. i 5. nov. prid dat. u poned.
- Gölnicbanja [Sepeš m.] u utor. posli Glune ned. Utorak prid Ivana krstit. 4., 5. sept., 11. i 12. dec.
- Görčönj [Baranja m.] 24. febr., 25. maja, 24. aug. i 5. nov.
- Gerinc [Sepeš m.] posli Imena Isus., Sofije, Rastanka, Apoštola, Sv. Kate uvik u poned.
- Gurahonc [Arad m.] 11. maja, 21. aug., tih nedilja u poned.
- Gufa [Komarom m.] 1. jan., Judica, 13. juna. tih nedilja u poned. na dan Jeremije i Sv. Mate.
- Gjalu [Kolož m.] 20. aprila, 24. jula, 11. dec. prid dat. po 1. dan živinski sajam.
- Gjarmata [Temeš m.] 16. jan., 16. maja i 26. okt.
- Gjula [Bekeš m.] 25. jan., prid dat. ned. od sride zaključivo do nedilje, 22. jula, 8. sept. uvik tih nedilja prid dat. od sride zaključ. do nedilje biva.
- Gjulafehervar [Alšo-F. m.] u poned. posli Uskrsa; 26. jula, 30. sept., 17. dec. prid dat. po tri dana traje živinski.
- Gjergjo-Alfalu [Čik m.] 24. febr., 31. okt. ako u ned. ili svetac pada, slideći dana biva.
- Gjergjo-Ditro [Čik m.] 3. febr., 1. maja, 17. jula, 25. nov., ako dat. na ned. ili svetac pada, slid. dana biva.
- Gjergjo-St.-Mikloš [Čik m.] u subotu prid cvitnicu, 15. juna, 7. sept., 13. dec., ako dat. na svetac pada slideć. dana biva, a prid dat. uvik po 2 dana traje živin. sajam.
- Gjekenješ [Šomogj m.] 1. maja, 1. aug., ako dat. na ned. ili svetac, pada slid. dana biva.
- Gjercamoš [Torontal m.] 5. apr., 17. juna, 19. sept. ako dat. na poslen dan pada, prid datum u ned. biva sajam.
- Gjetva [Zoljom m.] 24. apr., 25. juna, 24. sept., 24. nov. prid dat. po jedan dan živinski.
- Gjoma [Bekeš m.] 10—11. marta, 1—2. juna, 15—16. aug. i 15—16. nov.
- Gjorok [Arad m.] 15. marta i 2^a. sept.
- Gjöngjös [Heveš m.] 2—3. febr., 25—26. maja, 24—25. aug., 19—20. nov., ako dat. nepada na ned., onda prid dat. u ned. i poned. biva sajam.
- Gjöngjösmellek [Šomogj m.] 5. apr., 5. okt., tih nedilja poned. i utorkom.
- Gjönk [Tolna m.] u utorak na poklade; u četvrt. prid Duhove i 1. četvrt. aug. mis.
- Gjur-Gjör 18. jan. te nedilje kao i vel. nedilje prva 3 dana; Brašančeve, Marije, Magdaline, Malo-Gospojinske i Sv. Kate, tih ned. u poned. i utorak.

H

Hadhaz [Hajdu m.] 12. marta, 6. jula, 21. sept., tih nedilja četvrtkom.

- Hajoš [Pešt m.] 25. marta, 29. juna i 29. sept. posli dat. u ned. sajam.
- Hajdubösörmenj [Hajdu m.] 3. febr., 1. apr., 26. juna, 25. aug., 19. nov. tih nedilja u poned. ako na svetac pada, posli dat. slid. biva sajam.
- Hajdunanaš [Hajdu m.] 19. marta, 15. jula, 14. sept., 4. dec. tih nedilja sridom.
- Hajdušica [Torontal m.] 25. aug.
- Halaš [Pešt m.] 25. marta, 21. juna, 1. sept., 9. nov. prid dat. u ned. i poned. ako dat. pada na ned., isti dan biva sajam.
- Halaši [Mošon m.] 24. febr., 27. juna, 20. aug., 11. nov. tih nedilja u poned.
- Hanušfalva [Šaroš m.] na Matiju [25. febr.] prid Uskrs, prid Duhove, na Sv. Ivan dan 26. juna i prid Sv. Stipana kr. u četvrtak. Ako označ. dan na četvrt. pada, onda u taj dan biva sajam, inače prijašnji četvrt. Ako Sv. Stipana kr. sajam u četvrtak pada, onda prijašnje nedilje u četvrt. biva sajam.
- Harkanj [Baranja m.] kupalište febr. na Sv. Susanu, aprila na Gjurgjev dan, aug. na Sv. Petra u okovih i na Nikolju tih nedilja poned.
- Hatvan [Heveš m.] 2. febr., 28. apr., 2. juna, 31. aug., 2. okt. i 5. nov. tih nedilja ned. i poned.
- Haromfa-Agarev [Šomogj m.] 1. marta, 6. maja, 30. aug. i 19. nov.
- Haromšator [Vaš m.] 13. jula i 21. sept.
- Hatseg [Hunjad m.] 14. febr., 27. aug., prid 14. febr. po tri dana živ., 21—23. aug. za birke; 24—26. aug. za marvu.
- Hegjfalv [Vaš m.] u poned. posli 8-og juna; 29. sept. u sridu posli Medarda [jun.] i 11. nov.
- Hegjkő [Šopron m.] na velik poned. i prid Miholj dan u poned.
- Hercegsöllőš [Bar. m.] 4. maja, 21. nov., tih nedilja u poned.
- Heteš [Šomogj m.] 1. poned. marta; prvog četvrt. maja; i 3. poned. juna; i 4. poned. jula.
- Heteš [Zala m.] u utorak posle Uskrsa; u sridu prid Spasov; 28. jula.
- Heveš [Heveš m.] 25. jan., 18. apr., 18. jula, 24. okt. tih nedilja nediljom i poned.
- Hedervar [Gjör m.] u utorak posli Uskrsa; u poned. posli Brašanca; male Gospe; i Sv. Kate.
- Hidalmaš [Kolož m.] 5—6. apr., 25—26. sept.
- Hidegkut [Temeš m.] 16. jan., 16. maja, 14. sept.
- Hidegkut [Vaš m.] u poned. posli cvitnice, i Sv. Trojstva; na Ruperta; i Martina; 24. sept., 11. nov.
- Hedvegh [Vaš m.] u poned. posli tri kralja; cvitnice; Sv. Ivana krst. i Sv. Franje.
- Himešhaz [Baranja m.] u poned. nedilje Mar. Terezije i Sv. Vinc.; ako na svetac pada, onda slideć. dana.
- Hodmezövašarhelj na ime Isusa u ned. i poned. prid Josipa; Brašančevo; rastanka apoštola; i Sv. Gala [okt.], a prid ove subotom živinski sajam.
- Hodšag [Bačka] 19. apr., 28. sept., ako dat. na ned. il poned. pada, isti dan biva sajam; ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.
- Homolic [Torontal m.] 18. aug.
- Horgoš-Vorgoš [Čongrad m.] u poned. druge ned. febr., druge ned. juna i treće ned. nov.
- Hortobagj [Hajdu m.] 20. juna, živinski sajam.
- Hosufalu [Brašo m.] posli čiste sride; Spasova; Ivana krst. Uzvišenja križa uvik petkom sajam.
- Hosuhetenj [Baranja m.] u poned. prid 4. maja i prid Sv. Križa; [sept.] u poned.
- Högješ [Tolna m.] posli Pavla priobr. Josipa, Petrova, Leopolda, sridom marvin., četvrtkom sajam za sitn.
- Hradišće [Njitra m.] 15. jula, 11. nov.
- Hunfalv [Sepeš m.] o Antunu pust., o Petrovu, o Ursuli [okt.] tih nedilja četvrtkom.
- Hust [Marmaroš m.] poned. i utorkom

2. nedije marta ; treće nedilje jula ; prve nedilje okt., po star. kal. na vel. Gospu i na Miholj, po star. kal. na Sv. pričisti.

I

Idvor [Torontal m.] 3. maja, 23. sept.
Igal [Šomogj m.] 24. apr., 24. juna, 1. sept., 28. okt.

Iglo [Sepeš m.] 4. četvrtka korizme, poslid. ned. sept., prve ned. dec. u sridu ; i 7. juna te nedilje u sridu.

Iharoš-Berenj [Šomogj m.] na Matiju, 16. maja, 26. jula, 21. sept.

Illava [Trenčen m.] o Dorotheji, o Blagovisti, o Spasovu, Brašančevu, o Mar. Mand., o Mati, o Svi-Svetima i o Zač. Bl. Div. Mar.

Ilonda [Solnok-D. m.] 9—10. febr., 1—2. maja, 15—16. okt.

Ipoljšag [Hont m.] u poned. i utorak prid Matiju ; prid Blagovisti ; prid Urbana ; Margaretu ; vel. Gospu ; Matu [sept.], Imbru [nov.], prid mladence uvik u poned. i utorak.

Ireg [Tolna m.] o Blažu, Gjurgju, male Gospojine, Sv. Kate, tih nedilja poned. i utorkom.

Irša [Pešt m.] 14. febr., 15. juna, 1. sept., 13. dec. ako decemberski dat. na ned. pada, u prijašnju ned. biva.

Ištvasdi [Šomogj m.] 27. apr., 8. juna, 28. aug., 28. okt.

Istimir [Feher m.] o Josipu, Susani i Svi Svetima, tih nedilja ponediljkom.

Ittebe [Torontal m.] prid Gjurgjev u ned. ; 16. okt. ako ovaj dat. na poslen dan pada, prid njim u ned. biva sajam.

Ižak [Pešt m.] 1. marta, jula i okt. uvik prid datum u ned. i poned.

J

Jablunka [Arva m.] 20. jan., 15. marta, 20. juna, 25. okt.

Jankovac [Bačka] 17. apr., 26. juna, 2. nov., ako dat. nepada na ned. uvik slidećeg poned. biva sajam.

Janošhaza [Vaš m.] 19. marta, prid Duhove u poned. 23. aug., 15. nov.

Jarkovac [Torontal m.] 3. apr., 22. juna, 25. okt.

Jas-Apati [J.-N.-Kun m.] 19. i 20. febr., 25. i 26. juna, 8. i 9. sept., 3. i 4. dec. tih nedilja ned. i ponediljkom.

Jasberenj [J.-N.-Kun-S. m.] 25. i 26. marta, 18. i 19. maja, 15. i 16. aug., 4. i 5. okt., 9. i 10. dec. tih nedilja ned. i ponediljkom.

Jesenova [Temeš m.] 21. maja, 11. okt.

Jas-Doža [J.-N.-Kun-S. m.] 8. jan., 8. jula, 25. okt. uvik ned. i ponediljkom ; ako dat. na srid. nedilje pada, slideće ned. i poned. biva.

Jas-Karajenő [Pešt m.] 3. apr., 8. jula i 2. okt.

Jas-Ladanj [J.-N.-Kun-S. m.] 18. jan., 5. apr., 2. jula, 22. nov. tih nedilja ned. i ponediljkom.

Jas-Lajoš-Miže [Pešt m.] u poned. prid 26. maja i 15. sept.

K

Kadarkut [Šomogj m.] u utor. prid Sv. Ivana ; u poned. prid Ivana krstit., Barthola i Imbru.

Kaljača-Kaloča [Pešt m.] 19. marta, 15. aug., 30. nov. prid datum u ned. i poned. i prve nedilje i poned. juna.

Konak [Torontal m.] 19. marta, 20. sept.

Kanjiža vel. [Zala m.] u poned. prid 2. febr. ; na velik poned., u poned. prid Duh. i vel. Gospu ; u poned. prid Terežiju [okt.] ; ako dat. okt. miseca na poned. pada, isti dan biva sajam i u poned. prija zač. Bl. Div. Mar.

Kanjiža stara [Bačka] 25. maja, 1. sept., ako dat. nepada u nedilju il u poned., onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.

Kanjiža turska [Torontal m.] 29. apr., 1. aug. i 1. nov., ako dat. nepada u ned. prid dat. u nedilju biva sajam.

Kapornak-Nagy [Zala m.] na ime Isusa, mladog Uskrsa, Sv. Trojstva, vel. Gosp. i posli Svih-Svetih uvik u poned.

Kapoš-Mező [Šomogj m.] 10. febr., 1. apr., 18. maja, 14. juna 11. aug., 30. sept.

- Kapošvar [Šomogj m.] 25. marta, 29. juna, prid dat. u poned. 4. sept., 2. nov.
- Kapuvar [Šopron m.] 25. jan., 19. marta na Brašančevo, 26. jula, 15. okt., 13. dec., ako dat. na poned. pada, isti dan biva, inače uvijek slidećeg poned.
- Karoljfalva [Temeš m.] 19. do 21. marta, 29—30. juna i 1. jula, 29—30. sept., 12. okt., 7—8. nov. ako prvi dan data na nedilju il svetac pada, i osim četvrtka ma koji dan pada, slid. četvrtka počima sajam.
- Karanšebeš [Krašo m.] 1. nedilje maja, aug. i okt. petkom, subot., ned. biva sajam.
- Kašša 20. jan., 2. maja, 27. juna, 15. aug., 19. nov., tih nedilja poned., utor. i sridom; i svakog miseca prve sride vel. zemaljski živinski sajam.
- Kaćmar [Bačka] 16. maja slidećeg ponediljka; Sv. Terezije nedilje [okt.] u poned.
- Kakova [Krašo m.] 1—2. maja, 2. nov.
- Kaloz [Feher m.] 1. febr. na vel. poned.; 27. jula, 26. sept. i 9. dec. tih nedilja ponediljkom.
- Kapolnaš [Udv. m.] 28. juna.
- Kapolnaš [Krašo m.] 13. jan., 21. marta, 5. maja, na grčk. istoč. Duhove, 6. jula, 20. sept. i 20. nov.
- Kečkemet 12. marta, 10. maja, 10. aug., 26. sept., 25. nov., uvijek u poned., ako dat. u ned. pada, slidećeg, ako u poned. pada istog dana, ako na drugi poslen dan pada, prid datum u poned. biva.
- Kecel [Pešt m.] na mladi Uskrs u poned.; u poned. prid Dimitriju; 20. jula ned. u poned. i utorak.
- Kemnic 2. maja, 22. juna i 18. okt.
- Kendilona [Solnok-D. m.] 23. jan., 24. maja i 16. aug.
- Kerestur-Sekelj [Udv. m.] 21. do 24. febr., 1—4. maja, 4. do 7. jula i 12. do 15. sept.
- Keresteš [Bihar m.] 29. maja, 12. sept.
- Keresteš-Nemet [Vaš m.] u poned. posli Sv. Trojstva i cvitnice i posli Nikolje u poned.
- Kerka-St.-Mikloš [Zala m.] 16. febr., 23. apr., 10. juna, 6. aug. posli dat. utork.
- Kerteš [Vaš m.] u sridu prid Spasovo; 13. aug.
- Kesthelj [Zala m.] 6. jan., posli Uskrsa, Brašančeva, Lovrinca četvrtkom; posli 21. sept. i Sv. Martina u četvrtak.
- Kekkő [Nograd m.] 23. jan., 13. marta, 24. apr., na Spasovo i Brašančevo, 10. jula, 24. i 29. sept., 13. nov., 3. dec. uvijek prid dat. u sridu; ako na ovaj svetac, biva onda slid. sride drži se sajam.
- Kemend [Estergom m.] u poned. Spasovske nedilje 20. nov.
- Kežmark [Sepeš m.] utorkom i sridom; posli „Invoke“ i Trinitatis ned.; 14. sept. i 13. dec. tih nedilja utor. i sridom.
- Kethelj [Šomogj m.] u poned. posli tri kralja Teofila [marta] posli Demetra [okt.]
- Kezdi-Vašarhelj [Haroms. m.] u poned. 3. jan. i 2. maja; na dan Šimun Jude prid dat. po 3 dana živinski.
- Kiš-Ber [Komarom m.] četvrte nedilje apr.; Sv. Ivana krst., vel. Gospe i Martina, tih nedilja četvrtkom.
- Kiš-Cel [Baš m.] 2. poned. korizme; 16. maja, 1. sept., 24. okt., ako dat. na svetac pada, slid. dan biva sajam.
- Kiš-Er [J.-N.-Kun-S. m.] 8. febr., 25. apr., 25. jula, 11. nov. ako dat. na ned. ili svetac pada prijašnjeg poned., a prid datum jedan dan biva marvinski sajam.
- Kiš-Jenő prid tri kralja; Gjurgjev i Miholj u ned.
- Kiš-Kapuš [N.-Kük. m.] 28. apr. i 28. aug.
- Kiš-Köröš [Pešt m.] 24. i 25. febr., 1. i 2. maja, 1. i 2. aug., 18. i 19. okt. ako dat nepada u nedilju i poned., prid datum u ned. i poned. biva sajam.
- Kiš-Marija [Bihar m.] 9. marta, 12. juna, 11. sept., 11. dec.
- Kiš-Marton [Šopron m.] u poned. za ned. brez. „Imena“, Exaudi i Sv. Petra u okovih, 21. sept.
- Kišmart-Varaakja [Sopr. m.] u prvi poned. marta, jula, sept. i dec. mis., ako

- koji dat. na svetac pada, istog miseca slid. poned. biva sajam.
- Kiš-Seben [Šaroš m.] 21. i 22. febr., 25. i 26. apr., 20. i 21. juna, 5. i 6. sept., 15. i 18. okt., 5. i 6. dec. za birke; 24. apr., 16. okt. živinski; 21. febr., 25. apr., 20. juna, 5. sept., 17. okt. i 5. dec. prve sride jan., marta, maja, jula i aug. miseca.
- Kištelek [Čongrad m.] 13. sičnja, 16. apr., 7. jula, 20. okt. prid dat. u poned.
- Kiš-Ujsallaš [J. N. Kun m.] 19. i 20. marta, 30. juna, 4. i 5. sept., 13. dec. ako dat. na ned. ili poned. pada, istog dana biva sajam.
- Kiš-Ujfalú [Šopron m.] u poned. na Duhove i u nedilju prid Šimon Judu.
- Kišeto [Temeš m.] 18. juna, 15. okt.
- Kišuba-Ujhely [Trencsen m.] prid 6. velj. u poned. i posle 8-og maja; a marvinski prid dat. u četvrt., u poned. posli 15. juna, a marvin. prid dat. u četvrtak; prid Jakova, Sv. Stipana, [aug.], sv. Gala, [okt.] i prid sv. Luku uvik u poned. a prid njim u četv. marvin.
- Kiš-Varda [Sabolč m.] 17. marta, 23. maja, 16. juna, 1. sept. i prve ned. nov. i prid Božić u poned. ako Božić u oned. pada u prijašni biva.
- Kiš-Zombor [Torontal m.] 15. aprila, 10. augusta i 18. okt.
- Koka [Pešt m.] 21. febr., 22. juna, 22. sept., 22. nov., tih nedilja, nediljom i ponedilj.
- Kolož [Kolož m.] u sridu posli Uskrsa, 5. nov. za sitnež, prid tim 2 dana za živinu.
- Kolož-Monoštor (Kolož m.) 4. i 5. maja. Koložvar, 10. jan., 12. marta, 13. juna, 2. sept., 2. nov., a prid dat. po 3 dana živ., 5. maja za ovce.
- Komadi [Bihar m.] 20. marta, 20. apr., 16. aug. i 1. okt. tih nedelja petkom i subotom.
- Komarom, Filipa i Jakova. Petrova, Sv. Roke, Sv. Franje i Andrije, nediljah, ponediljkom živin. a sridom i četvrt. za sitn.
- Komjath [Njitra m.] Fabijan i Sebast., Blagovisti, Sofije, rastanka Apoštola i Demetra tih nedelja petkom marvinski, slid. ned. za sitn.
- Komloš [Torontal m.] 5. marta, 15. juna, 1. sept. ako dat. nepada u ned., biva sajam.
- Konji [Tolna m.] 12. apr., 9. okt., tih nedilja sridom.
- Korpona [Hont m.] 3. februara živinski, c. za sitn. u petak prid cvitnicu živin. na vel. poned. sitn.; posli Spasova u petak živ. slid. poned. za sitn., 27. juna za živinu, 30. za sitnež. Na Bartol. sitn. prija tri dana živ. Na Miholj dan sitn. prija 3 dana živ. Na Šimun Juda sitn. prid 3 dana živ. U petak 3-će ned. adv. živin., slid. poned. sitn.
- Kotor [Zala m.] 9. marta, 27. juna, 30. sept., 30. nov.
- Kozar racki [Baranja m.] 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. okt.
- Kölešd [Tolna m.] Judicom, Sv. Gotthardom, Vladislavom i Martinom tih nedilja u uturak i sridu.
- Köpčenj [Mošon m.] za Babijanom i Sebastijanom, Pongracom, Gospinim pohodom, Šimon Judom slidećeg ponedeljnika.
- Körmönd [Vaš m.] 2. febr., 12. marta, 5. apr., 10. maja, 24. juna, 20. jula, 24. aug., 21. sept., 18. okt., 11. nov., 13. dec.
- Körmöcbanja [Bars m.] u. četvrt., petak i subotu posli Gjurgja; 1. 2. aug., u četvrtak, petak i sub. posli Miholja.
- Körösbanja [Hunjad m.] 2. jan., 8. jula, 20. nov., 7. dec.
- Körös-Ladanj [Bekeš m.] 10. maja, 28. juna, 15. sept., ako dat. na ned. il svetac pada, prid isti dan biva sajam.
- Köröshegy [Šomodj m.] poslednjeg utorka marta i augusta miseca.
- Köseg [Vaš m.] poslednja srida sičnja, prid cvitnicu; prid Duhove; prid Jakova; posli Egidije; prid Ursulu; iza treće ned. adventa uvik u poned. biva.

- Kötelek [J. N. Kun S. m.] 25. sičnja, 5. maja, 20. sept. u ponideljak ili prid njim u poned.
- Kövágó-Sólös [Baranja m.] 1. marta, 22. jula, 15. sept., 1 dec. ako na ned. padaju, onda prid nji u poned.
- Krašova [Krašo m.] 1. pon. za Gjurgjevom; 2. pon. za Petrovon i 3. poned. i utorka za 14. nov.
- Kraššo [Satm. m.] 1-im utorkom maja. 2. utorka jula., 1. utor. sept. i nov. miseca.
- Krasna [Silagj m.] 3. poned. jan., 2. poned. i utorka aprila jula i okt. miseca.
- Krasna-Beltek [Satm. m.] 10. febr., 31. marta, 19. maja, 21. jula, 22. sept., 10. nov. i 22. dec.
- Krnaja [Bačka] 12. maja, 6. okt. ako datum u ned. ili poned. pada isti dana; inače prid datum u nedilju biva sajam.
- Kubin-Alšo, u poned. za ned. Sexagesina; za 24 tim junom; malom Gospom i 19. nov.
- Kubin [Temes m.] 17. mart., 5. maja, 7. nov.
- Kudric [Temeš m.] 1. maja, 16. okt.
- Kula [Bačka] 29. apr., 24. juna, 6. aug., 15. okt., prid dat., ako dat. na taku nedilju pada, koji je dan i inače svetac, sli. dana biva sajam.
- Kunhegješ [J. N. Kun m.] na Marinje; Antuna Padovanskog; Samuila i Luku; uvijek nediljom i poned., ako ovi na poslen dan pad. prid dat. u ned. i poned. biva sajam.
- Kun-St.-Marton [J. N. Kun m.] 14., 15. febr. 22., 23. maja, 22. 23. aug., 11. 12. nov., tih nedilja nediljom i poned.
- Kun-St.-Mikloš [Pešt m.] 3., 4. febr., 16., 17. maja, 22., 23. aug., 29., 30. dec.
- Küküllövar [K. Kük. m.] u poned. posli 3 kralja; u poned. prid poklade; na velik poned. 21. aug., prid Božić u ponideljak a po 3 dana prid dat. biva živinski sajam.
- L**
- Lachaza [Pešt m.] 28., 29. febr., 25., 26. maja, 3. 4. aug., 15., 16. okt., tih nedilja nediljom i poned.
- Ladomer [Šaroš m.] 20. do 22. jan., 3., 4. juna, 11. do 13. nov., u slučaju sveca, slid. dana biva sajam.
- Laško [Baranja m.] 4. aprila, nedilje ponediļkom i 1. ponediļka okt. misca.
- Leibic [Sepeš m.] prvog utorka feb., na mali Uskrs, 1. utor. jula miseca, u utorak posli vel. Gospe, ako Gospa na utorak pada 12. aug. biva marven. sajam; i 1. utorka nov. miseca.
- Lepšenj [Vespr. m.] 25. maja, 12. okt.
- Letenje [Zala m.] 24. febr., 2. juna, 29. jula, 25. aug., 6. okt., 25. dec. uvik naprid u utorak.
- Legrad [Zala m.] 12. marta, na Sv. Trojstvo, 24. aug., 2. nov. i 13. dec.
- Leka [Vaš m.] poslid. poned. febr., 2. poned. maja, poslidnjeg poned. sept., na Nikolju.
- Leva [Barš m.] 6. jan. gluhe nedilje, Brašančeva, 25. jula, 29. sept. i 25. nov., tih nedilja poned. i sridom, ako na ove koji svetac pada, iste ned. slidećeg dana biva.
- Libetbanja [Zoljom m.] 2. febr., 1. maja, 22. jula, 29. sept.
- Libling [Temeš m.] 10. maja, 7. sept.
- Liget [Baranja m.] u poned. prid Demetra (apr.) i posli nedelje Angjela Čuvara.
- Lippa [Temeš m.] po star. kal. na Gjurgjev, na Iliju, Malu Gospu i Miholj dan.
- Lipče [Zoljom m.] 6. jan., na Septuagesimu, posli Duhova slideći dan 25. jula, 4. okt.
- Look [Šopron m.] u drugu subotu posli Uskrsa, 14. aug.
- Losonc [Nograd m.] 13., 14. febr., 9., 10. maja, 1., 2. jula, 13., 14. sept., 9., 10. dec., ako na dat. svetac pada, slidećeg dana biva sajam.
- Lošonc-Tugar [Nograd m.] 4. jan., 4. apr., 2. aug., 4. okt., tih nedilja poned. i utorkom.
- Lovaš-Berenj [Feher m.] vel. ned i prid

- Duhove u poned. 11. sept. nedilje u poned. posli Dimitra u slučaju sveca u utorak.
- Lovas-Patona [Vesprem m.] o Rudolfu (apr.), o Antunu Padovanskom, o Augustinu (aug.) o Elisabeti, tih nedilja u poned; ako na dat. svetac biva, slid. dana drži sajam.
- Lövö [Požon m.] 5. jan., 11. maja, 21. jula, 11. aug., 21. sept., 12. nov.
- Löče [Sepeš m.] u petak posli nove godine, (marvenski sajam) u prijašnju sridu, ako Vodokršće na koji ova dva dana pada, slideće ned. istog dana biva. U petak prid Judica, a u sridu marvinski; 2. jula nedilje u sridu i petak ako dat. na utorak pada, onda marvinski prid dat. na jedan dan biva, 16. okt. nedilje sridom i petkom, ako dat. na ned. pada, prid dat. na jedan dan biva.
- Lubica [Sepeš m.] 7., 8. febr., 18., 19. apr., 4., 5. jula, 22. do 23. aug., 7., 8. nov.
- Lublo-Ó [Sepeš m.] u ponideljak i utorak nedilje 1. januara, Sexagesime, Cvitnice, Exaudi pohoda Gospinog, Sv. Stipana, Matu, Gala, i Nikolju, tih nedilja, ako sv. Stipan na poned. utorak pada slidećeg dana biva sajam.
- Lugoš [Krašo m.] 10. febr., 10. maja, 2. do 4. jula i 21. okt. uvik prid datum u subotu.
- Lupša [Torda Ar. m.] 13. jan., 3. maja, 18. sept., prid dat. po 3 dana marvinski.
- M**
- Mada 3. apr., 14. maja, 18. jula, 24. aug. i 17. dec. tih nedilja u sridu.
- Madaraš [J. N. Kun m.] 25. jan. prid dat. u ned. u poned., prid Spasovo u ned. u poned., Jakovske nedilje u i poned., prid 26. okt. u nedelju i poned. prid Mitra.
- Magoč [Baranja m.] 14. febr., 18. apr. 3. juna, 7. okt., tih nedilja u poned., ako dan na svetac pada, slid. poslednog dana biva sajam.
- Magjar-Lapoš [Solnok Dob. m.] 18. i 19. jan., 13. i 14. maja, 6. i 7. jula, 26. i 27. sept., ako koji datum na ned. ili svetac pada, slid. dana biva sajam.
- Magjar-Gj. Monoštor [Kolož m.] 19. marta, 29. juna, 20. aug., 11. nov. prid dat. po 1 dan živinski sajam.
- Magjar-Igen [Alšo F. m.] u petak prid Duhove; 26. okt. prid dat. po 6 dani živinski.
- Magjar-Itebe [Torontal m.] u ned. prid Gjurgjev i 16. okt.
- Magjar-N. Žombor [Kološ m.] 20. jan. po star. kal. posli Uskrsa i Duhova slideći dan 27. aug. 22. nov.
- Magjar-Ovar [Mošon m.] 6. jan., 5. maja, 1. aug., 21. sep., 28. okt., ti nedilja poned. i utorkom.
- Magjar-Pečka [Arad m.] u sub., ned., pon. prid. 9. maja i 14. sept.
- Majša [Pešt m.] 9. febr., u poned. posli nedilje Sv. Trojstva; 27. aug. i 11. nov.
- Maiš [Baranja m.] 20. jan., 1. maja, 29. aug. i 10. okt.
- Mako [Čanad m.] u subotu prid nedilju „Judica“ prid 24-og juna; 19. aug. i 19. nov. uvik u subotu.
- Margitta [Bihar m.] 6. jan. sridoposne, 24. aprila, 13. jula, 14. sept. i 5. nov. nedilje u sridu, četvrt. i pet.
- Maria-Poč [Sabolč m.] u poned. iza 6. febr., 3. maja, 21. aug. i 8. dec.
- Marmaroš Siget po star. kal. 1-vi poned. i utorak posta; u poned. i utorak Duhova; po star. kal. Iinske nedilje u poned. i utorak, ako Ilija na nedilju pada, slid. nedilje u poned. i utorak biva; 13. okt. nedilja u poned. i utorak, prvi prvi poned. i utorak iza 15. pros.
- Marošilje [Hunjad m.] 19. jan., 6. aprila, drugi dan Duhova po star. kal.; 6. jula, 27. aug. i 11. okt.
- Maroš-Ludaš [Torda A. m.] 4. maja, 4. okt., prid datum po 3 dana marvinski.

- Maroš-Ujvar [M.-Torda-m.] 13. apr. i 15. aug. prid datum u petak, a četvrtak živinski sajam.
- Marošujvar-Akna [Alšo-Feh.-m.] u petak prid 13. apr. i 15. aug. prid to jedan dan marveni vašar.
- Marošvašarhelj [Maros-T.-m.] 17. jan., u četvrt. prid cvitnicu; u poned. posli Brašančeva; 4. sept., 11. nov., prid datum po 3 dana živinski.
- Martonoš [Bačka] 8. juna i ime Marije slideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. sajmovi ako datum ne pada na nedilju ili poned. uvik prijašnji poned. bivaju sajmovi.
- Martonvašar [Feher-m.] 25—26. marta, 15—16. juna, 14—15. sept. i 21—22. dec.
- Matesalka [Satm.-m.] 25. jan., 19. marta tih. nedilja u poned. 24. apr., o Mariji Mand.; Miholjske i Elisabetine ned. u poned.
- Megjaso [Zemplen-m.] 15. jan., 10. maja, 29. sept.
- Megješ [N.-Kük.-m.] posli Invoke u četvrtak, 13. jula, prid Miholj u četvrtak 30. nov.
- Mehadija [Krašo-S.-m.] 18. jan., 6. apr., 11. jula i 26. okt.
- Mekenješ [Baranja-m.] posli 4. juna u poned. i 10. aug. nedilje u poned. sajam.
- Melence [Torontal-m.] grčko-istoč. Duhova prvi dan; 27. aug. 7. nov. Ako datum nepada u ned., prijašnje nedilje u ned. biva sajam.
- Mernje [Šomogj-m.] 24. febr., 5. maja, 2. aug., 5. nov., ti ned. ponediljom.
- Mecenzef-felšö 5 apr., 31. jul., i 3. dec.
- Mecenzef-alšo na vel. utorak, 8. sept.; u poned. posli 2. jula; i prve adventske nedilje.
- Mezőbereny [Bekeš-m.] 8. apr., 12. jula, 6. okt. prid dat. u ned. ako dat. na nedilju pada, istog dana biva.
- Mezőtur [J.-N.-K.-m.] 1. jan., 1. maja, 1. aug., 1. nov., ako datum na poslen dan pada, prid datum u nedilju biva sajam.
- Miava [Njitra-m.] u sridu posli Pavla priobr., Josipa, Duhova, Ivana i Pavla, Jakova apošt., Male Gospe, Šimon Jude i Nikolja uvik u sridu, prid to utorak marv. sajam.
- Mindsent [Čongrad-m.] 7—8. jan., 14—15. apr., 30. juna, 1. jul. i 27. okt. ako ovi ne padaju na sub. i ned. onda prija tog u sub. i ned. biva sajam.
- Miške [Vaš-m.] posli svitlog Marinja slideći dan [febr.], posli Blagovisti slid. dana [marta], posli pohod. Gospe [jula], posli vel. Gospe slid. dana [aug.], posli male Gospe slid. dana [sept.], na Franju [okt.] na Katu, na Lucu [dec.] Ako na svetac padaju, slideći dana biva.
- Miške [Pešt-m.] 2. febr. i 25. marta slidećeg dana; 2. jula, 23. aug. i 8. sept. slidećeg dana; 4. okt., 15. nov. i 13. dec.
- Miškolc [Boršod-m.] na Julijanu [febr.] na Urbana [maj.], na Šamuila [aug.], na Luku [okt.], na Lazu dec. tih nedilja u ponediljak.
- Misla [Tolna-m.] u poned. prve ned. jan., apr. i sept. i 26. okt. ako na kat. svetac pada za njim.
- Moč [Kolož-m.] 1. i 2. jan., na vel. poned., po star. kal. Spasova slid. dana, 20. i 21. aug.
- Modor (Požun-m.) 2. febr., 24. apr., 24. juna, 24. aug., 29. sept., 11. nov. Ako datum na sridu pada, onda prid to utor. biva sajam; ako dat. posli sride pada, onda slid. ned. u utor. b.
- Modoš [Torontal-m.] 25. mart., 29. jun., 24. aug., 26. okt. Ako datum nepada, na ned. onda prijašnje ned. u nedilju biva.
- Mohač [Baranja-m.] 24. febr., 17. apr., 24. juna, 15. sept., 11. nov., 21. dec. Ako datum na svetac ili u srid nedilje pada, ti dana prijašnjeg pon. biva sajam.
- Mohol [Bačka] 30. maj. 30. sept. Ako Datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnje nedilje u nedilju biva.

- Mokrin (Torontal-m.) 14. febr., 21. maja i 27. aug.
- Moldova-O (Krašo-m.) 21. apr. i 27. aug.
- Monor (Pešt-m.) 12. mart., 1. jun., 18. aug., 8. dec.
- Monor (Best.-Nasod-m.) 31. maj., 27. sept., marvinski prija dva dana po čima se.
- Moravica (Temeš-m.) 1. apr., 1. okt.
- Morovica (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljnika u nov.
- Moricföld (Temeš-m.) 3. mart., 2. maja, 3. aug. i 1. nov., ti nedilja u nedilju.
- Mošgo (Šomogj-m.) posli Uskrsa u utorak; 24. juna.
- Mošonj (Mošon-m.) 2. apr., 13. jula, 4. okt., 21. dec., najbliži dana u poned. Ako dat. na svetac pada, slideći dan biva sajam.
- Muči (Tolna-m.) 20. maja i 20. okt. nedilja u sridu. Ako dat. na svetac pada, slidećeg dana.
- Munkač (Bereg-m.) na tri kralja, na Josipa (marta), na Gjurgjev (apr.), na Duhove Ivana krstit grčka vel. Gospa, i Martina, prid, il posli ovih označenih dana s godine na godinu var. senat odregjuje, vel. Gospe, nedilje ponediljkom sajam za sitn., a prija ovog po tri dana marvin.; 2. apr., 14. maja, 14. sept. i 8. okt., tih nedilja u poned. i utor. ako ovi na svetac pad., prid il posli data slideće nedilje za birke biva.
- Muraserdahely (Zala-m.) 1. maj., 26. juna, 13. aug., 26. okt. ako na ned. padne onda prid to u sub.
- Murasombat (Vaš-m.) u poned. prid poklade; na cvitni poned. i na misec dana posli Uskrsnog ponedeljka; 24. juna, 24. aug., 15. okt., 6. dec.
- N**
- Nadašd (Baranja-m.) 19. mart., 20. aug. tih nedilja u poned.
- Nadudvar (Hajdu-m.) prvog poned. jan., apr. i aug. te 25. okt. ned. u poned.
- Nagj-Atad (Šomogj-m.) prid Grgura; u proleće prid sv. Križa dana i Iliju u pon. na sv. Roku; u jesen prid dan sv. Križa u pon. i pon. posli sv. Martina.
- Nagj-Bajom (Bihar-m.) 4. mart., 4. juna, 27. sept.
- Nagj-Bajom (Šomogj-m.) u utor. prid Josipa u poned. prid Pongraca, posli Isus. priobr. slid. dan i prid Tereziju u poned.
- Nagj-Bajom (Šopron-m.) u četv. prid Demetra i prid poklade.
- Nagj-Banja (Satmar-m.) posli ned. bezimen; pošli Brašančeva; sv. Stipana kr. i Martina uvik u poned.
- Nagj-Barod (Bihar-m.) u poned. posli Grgura; u poned. Petrovske ned. posli vel. Gosp, i Martina u poned.
- Nagj-Bečkerek (Torontal-m.) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu u nedilju biva sajam.
- Nagj-Dorogh (Tolna-m.) 13. mart., 5. juna, 1. aug. 16. okt., tih ned. poned.; i prvi ponediljak aug.
- Nagj-Enjed (Alšo-Feher-m.) 25. jan., 8. maja, 19. aug., 16. okt. Prid datum po jedan dan živinski.
- Nagj-Gaj (Toront.-m.) 1. maja, 7. nov.
- Nagj-Halmagj (Arad-m.) po star. kal. u prvu subotu korizme; prid cvitnicu; Petrovske ned. mala Gospojinske ned. i sv. Barbare uvik u subotu biva.
- Nagj-Haršanj (Baranja-m.) prid 25. jan., 12. apr., sv. Ladislava (jun.) i prid 9. okt. u poned. i utorak biva sajam.
- Nagj-Höflanj (Šopron-m.) 25. jan., 9. sept.
- Nagj-Ida (Abauj-m.) 25. maja, 24. jul., 12. sept., 16. okt. i 22. dec.
- Nagj-Karolj (Sathmar-m.) 4. febr., 15. apr., 3. juna, 1. jul., 16. sept., 4. nov., 9. dec. tih nedilja ned. i poned. biva.
- Nagj-Kikinda (Torontal-m.) 25. febr. 24. april, 24. juna, 20. sept. i 1. dec.

- Nagj-Komjath (Ugoča-m.) Gjurgjevske ; 8. juna, Jakovske, i 29. aug. nedilje u sridu i četvrt. ako na svetac pada ; slideće nedilje u sridu i četvrt.
- Nagj-Kostolanj (Njitra-m.) posli Blagovisti i Rogate u petak, posli Mate i Andrije u poned., marvinski sajam prid. dat. na 4. dana biva.
- Nagj-Köröš (Pešt-m.) 5. marta, 27. apr., 27. juna, 26. okt. prid dat. u ned. i poned.
- Nagj-Lak (Čanad-m.) Gjurgjevske i Miholjske nedilje u subotu ; posli 3 kralja u prvu i jula miseca u drugu subotu. Ako ova 2 roka na svetac pad., onda prijašje ned. u subotu biva sajam.
- Nagj-Leta (Bihar-m.) 10. jan., 19. apr., 2. okt.
- Nagj-Lomnic (Sepeš-m.) posli Gjurja utorak ; i Gala slideć četvrtak.
- Nagj-Majtenj (Sathmar-m.) 5. febr., 16. apr., 15. maja, 10. jula, 18. sept., 6. nov., 11. dec.
- Nagj-Marton (Šoprpn-m.) na vel. poned., u poned. posli sv. Trojstva ; nedilje sv. Martina : i 11. nov. Ako ovi dat. na nedilju pad., slid. poned. biva ; i u poned. sv. Lovrinca nedilje.
- Nagj-Megjer (Komarom-m.) 25. jan., 15. maja, 6. aug., 27. okt. i 6. dec., tih nedilja u poned.
- Nagj-Mihalj (Zemplen-m.) prve nedilje febr., u poned. i utorak ; na veliki pon. i utorak ; 13. juna nedilje u poned. i utorak, prid 15. aug., prid 15., 16. okt. i prid Božić u poned. i utorak.
- Nagj-Šaroš (Šaroš-m.) posle Glune ned., sv. Margite i Martina uvik u sridu.
- Nagj-Šaroš (Kolož-m.) 29. apr., 12. jula i 8. nov.
- Nagj-Šuranj (Njitra-m.) 25. jan., 1. maja, 10. aug. i 1. nov. uvik prid dat. u poned.
- Nagj-St.-Mikloš Srpski i Nim. (Torontal-m.) 5. apr., 25. jula, 25. okt., ako dat. nepada u nedilju, prid datum u ned. sajam.
- Nagj-Salonta (Bihar-m.) 15. febr., 15. apr., 15. aug., 15. nov., tih nedilja petkom i subotom.
- Nagj-Seben u prvi poned. posli tri kralja ; posli 3. maja, 14. sept. po 7 dani velik marv. sajam.
- Nagj-Söllös (Vespr.-m.) u sridu Gjurgjevske i Sviju-Svetih nedilja.
- Nagj-Varad (Bihar-m.) 12. mart., 21. juna, 8. sept., 8. dec., tih ned. petkom se počinju, i to petkom i subot. svinjski i birčiji ; nediljom poned. i utorkom marven., konjski i sitn. sajam biva, i traje sve do petka.
- Nagj-Važonj (Vespr.-m.) u poned. i utorak prid Invokate, Našašće sv. Križa, sv. Ivana, Uzviš. sv. Križa i Božićnog dana. Ako ovih označ. dani na poned. pad., istog dana ; ako u ned. padaju, slid. pon. i utorka biva.
- Nagj-Zerind (Arad-m.) 14. jan., 1. sept., u slučaju sveca slidećeg dana biva.
- Nagj-Zorlenc (Krašo-m.) na Cvitnicu po star. kal. 11. jula i 24. okt.
- Nagj-Žam (Temeš-m.) u nedilju prid Gjurgjevo, u prvu ned. sept.
- Nasod (B.-Nasod-m.) 27. maja, 8. nov. marvenski sajmovi prid datum na 2. dana. Posli sv. Barthola u sridu.
- Nagoč (Šomogj-m.) o Josipu, sv. Antunu pad., vel. Gospi, sv. Tereziji, uvik u poned.
- Nemeš-Ded (Šomogj-m.) u poned. prid 25. jan. ; u utorak posli sv. Trojstva, prid Miholj i 21. dec. u poned.
- Nemeš-Vid (Šomogj-m.) 22. jan., 21. marta, 17. juna i 24. okt.
- Nemeš-Militič Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako na poslen dan pada, prid dat. u nedilju i poned. biva sajam.
- Nemet-Bokšanj (Krašo-m.) prid glunu ned., sv. Ivana (maj) i po starom kal. posli Petrova, 18. sept. u petak, sub. i ned.
- Nemetbolj (Baranja-m.) 6. jan., 16. maja, 25. jula, 8. sept., (20. okt.) Ako dat.

- na ned. ili svstac pada, sajmovi sli-
dećeg poned.; ako na četvrtak ili
petak ili subatu pada, onda u pri-
jašnji poned. biva.
- Nemet-St.-Mikloš [Toront.-m.] 5. aprila,
25. jula i 25. okt.
- Nemet-Ujvar [Vaš.-m.] posli Marina slid.
dan; na vel. poned., posli Brašan-
čeva slideći dan, 2. aug., 1. sept., 30.
okt. i 6. dec.
- Nickifalva [Temeš.-m.] 23. maja, 7. aug.,
prid datum po jedan dan živinski.
- Nograd [Nograd.-m.] prid Julijanu, Sofiju,
sv. Anu, Elisabetu u poned.
- Novi-Sad [Bačka] 20. mart., 19. maja,
10. aug. i 29. okt.
- Njarad-Sereda [M.-Torda.-m.] 21. do 24.
febr., 1. do 4. aug. i 7. do 10. dec.
- Njek [Šopron.-m.] 24. apr., u utorak
posli Dohova, 10. aug. i 29. sept.
- Njirbator [Sabolč.-m.] 20. jan., 25. marta,
8. sept., 9. nov. i 6. dec. uvik posli
dat. u četvrtak.
- Njir-Bakta [Sabolč.-m.] 27. jan., 15.
aprila, 5. jula, 21. aug., 6. nov., tih.
nedilja ponediljkom.
- Njireghaza [Sabolcs.-m.] u poned. sv.
Tome nedilje; u poned. prid Duhove,
male Gospojinske i sv. Luce nedilje
u poned.
- Njitra [Njitra.-m.] u poned. posli Pavla
pustinj. i posli ned. Bezimena, na
vel. četvrt. u poned. sv. Ivana i po-
hoda Gospe, prid vel. Gospu i Mi-
holj u poned. i posli sv. Luke i Tome
u poned. živinski sajmovi, uvik prid.
dat. 3-eg dana bivaju.
- Njitra-Žambokret [Njitra.-m.] u sridu
posli 3 kralja, nedilje sv. Trojstva i
male Gospe i prid vel. Gospu nedilju
u sridu, a prid njim u poned. živinski

O

- O-Beče-Bečej [Bačka] 8. apr., 5. jula,
17. okt. uvik prid datum u nedilju.
- O-Beššenjo [Torontal.-m.] 15. maja i
16. okt.
- O-Beba [Torontal.-m.] 8. marta, 8. juna,

8. sept. Ako datum nepada na ne-
dilju, onda je sajam prijašnje nedilje.
- O-Futak [Bačka] 31. marta, 16. juna,
18. aug. i 7. nov., ako dat. nepada
na ned. ili poned. onda prid dat. u
ned i poned. biva vašar.
- Oča [Pešt.-m.] Prija 18. jan., 27. marta,
24. juna, 19. okt. u ned. i poned.
sajam biva.
- O-Pečka [Arad.-m.] 2. febr. i 24. jula
prid dat. u subotu, ned. i poned.
- Oppova [Torontal.-m.] 21. maja i 1. nov.
- Oroslamoš [Torontal.-m.] 4. okt.
- O-Radna [Nasod.-m.] u subotu prid 26.
febr., poslid. subotu juna i okt. i u
sridu prid 18. dec., 4. maja, 10. aug.
prija 2 dana počinju marvenski sajmovi.
- Oravica Rom. [Krašo.-m.] 25. marta i
25. jula.
- Orcifalva [Temeš.-m.] 24. apr. i 8. sept.
- Oršova [Krašo.-m.] 1—3. maja. 17—19
sept.
- Ozora [Tolna.-m.] na ime Isusovo, vel.
nedilje prid Šaroltu i Tereziju u poned.
- Ozora [Tontal.-m.] 10. maja i 12. sept.

Ö

- Örmenješ [Kolož.-m.] 18. jan., 5. maja,
6. jula, 18. dec.
- Ökörmező [Marmaroš.-m.] 26., 27. juna,
4., 5. sept. u poned. i utorak; poslid.
nedilje aprila i 2 nedilje aug.

P

- Pačir [Bačka] 18. sept.
- Pakš [Tolna.-m.] 16. maja, 15. jula, 21.
sept., 19. nov. tih nedilja poned. i
utorkom.
- Palanka N. [Bačka] prvog ponediljka
maja i okt.
- Pankota O-Új [Arad.-m.] 3. maj., 1.
aug., 15. okt. Ako datum ne pada u
ned. u prijašnju ned. biva sajam, ako
sajam 3. maja sa Vilagoškim sajmom
na jedan dan pada, onda u Pankoti
posli na ned. dana biva.
- Parajd [Udvahr.-m.] 19. marta, 26. jula,
15. okt., 17. dec.

- Pauliš [Temeš-m.] 6. maj., 1. okt.
- Pančevo. 22. apr., 9. jula, 18. sept. na datum padajući, il slideći četvrtak se počima i 4 dana traje sajam.
- Papa [Vespr.-m.] u utorak i sridu posli Marina, posli Blagovisti, sv. Trojstva, Pohoda Gospe [jun.], Velike Gospe, Male Gospe i posli zač. Bl. Div. Marije. Ako datum na utorak ili sridu pada, slidećeg utorka i sride biva.
- Pardanj [Torontal-m.] 16. maja, 16. sept. Ako nepada na ned. prijašnje nedilje biva.
- Paca [Šomogj-m.] 6. jan., 11. novembra.
- Perjamoš [Torontal-m.] 24. apr., 15. juna, 24. sept.
- Perlak [Zala-m.] na poklade, posli Duhova i sv. Jakova; Miholjske nedilje u utorak.
- Perlas [Torontal-m.] 27. juna, 9. nov.
- Petroženj-Livaženj [Hunjad-m.] 15. maja i 15. okt. uvijek u petak.
- Petriš [Arad-m.] 2. jan., 8. mart., 23. juna, 1. aug., 14. okt.
- Petrovac [Bačka] 11. marta, 13. maja, 26. aug., 11. nov. Ako dat. nepada na ned. i na poned., slid. ned. i poned. biva.
- Petrovoselo [Bačka] 8. maja, 30. aug., 7. nov., prid dat. u ponediljak.
- Pečka [Arad-m.] 2. febr., 24. jula prid datum u subotu, ned. i poned.
- Pečuh, Marinjske ned., prid Duhove; Snižne ned., sv. Katar. tih. ned. počimajuć u ned. cile ned. traje sajam. Na velik utor. i sridu i prid Miholj utor. i sridu velik marvinski sajam.
- Pečvarad [Baranja-m.] o Valentinu [febr.], Adalbertu [apr.], Poh. Gospinog i o Sv. Luki [okt.] tih nedilja poned. i utorkom.
- Pecel [Pešt-m.] u prvi poned. i utorak maja i u 2. sept.
- Peer [Gjör-m.] u poned. i utorak prid 15. maja, 15. okt.
- Peterfalva [Ugoča-m.] posljednjeg utorka i sride maja i sept. miseca.
- Piliš [Pešt-m.] jan., aprila, jula i okt. miseca. uvijek 5.
- Pincehelj [Tolna-m.] u utorak na poklade; 24., 25. aprila; posli sv. Trojstva u utorak; 28., 29. okt.
- Pinkafő [Vaš-m.] 25. jan., 24. apr., 24. juna, 24. aug., 16. okt., 11. nov. Ako datum na petak, subotu, ned. il. sve-tac pada, slidećeg poned. biva.
- Piškolt [Bihar-m.] 1. marta, 1. septembra.
- Pivnica [Bačka] 17. apr., 1. jula, 23. okt. Ako datum na ned. i ponediljak pada, slideća 2 dana, ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.
- Podolin [Sepeš-m.] u četvrtak posli Sv. Pavla [jan.], posli Judika i sv. Ivana krst. 25., 26. jula, posli Lovrinca, Simun Jude i sv. Kate slideće nedilje četvrt.
- Požun-Požonj, o Vincenciji, sv. Ivanu krst., o Miholju, i o sv. Luci tih nedilja prid i posli data po nedilju dana, koje dane zgodine na godinu senat odregjuje uvijek od nedilje jutra, do subote.
- Pöšćen [Njitra-m.] 27., 28. febr., 10., 11. aprila, 15., 16. maja, 26., 27. juna, 21. do 26. aug., 2., 3. okt., 6., 7. nov., 18., 19. dec.
- Priglevica-St.-Ivan [Bačka] u poned. posl. 24. juna.
- Privigje [Njitra-m.] na Pavla priobr., na Josipa, na dan našašća sv. Križa, na sv. Vladislava, na Lovrinca, na Uzviš. križa, na sv. Luku i Andriju, u nedilju prid dat. marvinski, u slučaju sveca slideći dana biva.
- Prona [Njitra-m.] u utorak posli Invo-kate živinski, u utorak posli Reminis-cere živinski; a posli Laetare sitn. Na vel. utorak općeniti; na Pilipa i Jakova sitn., a na 8 dana prija živ., na sv. Ivana krst. sitn., 8 dana prija živ., na Jakova sitn., posli sv. Ivana usjeka u utorak za sitn., na dan sv. Imbre sitn., prija 8 dana živ., na

- sv. Tomu sitn., prija 8 dana živinski. Ako živinski il za sitnarije sajam na nedilju pada, slidećeg ponedeljnika, ako na svetac pada, slidećeg dana; ako na dan nediljnog sajma pada, onda prijašnjeg dana biva.
- Puho (Trenčen-m.) u poned. posli nove god., posli Uskrsa, Duhova, Margarite, Uzviš. križa i Sviju-Svetih, a prid dat. četvrtkom márvenski; ako ovaj na svetac pada, slidećeg dana biva.
- Pusta-Fegyvernek (J.-N.-K.-m.) 1. marta, 1. juna, 12. sept., 1. dec. Ako datum nepada u nedilju, prid datum u nedilju biva.
- Püspök-Ladanj (Hajdu-m.) 19. mart., 13. jula, 29. sept., 11. nov., tih ned. četvrt. i prid Miholje ned. u četvrt.
- R**
- Rába-St.-Marton (Vaš-m.) u 2-gi poned. posli Uskrsa, 10. aug. i 28. nov.
- Rac-Almaš (Feher-m.) u poned. prid 15. okt.
- Radna (Arad-m.) u petak prid Spasovo i po star. kal. prid 6. okt. u petak.
- Rajac (Trenčen-m.) o Matiji, Gjurgjevu, Sofiji (maja), o Ivanu krst., Ivanu usjeku, Ursuli (okt.) i o Nikolju.
- Rajka (Mošon-m.) u poned. na poklade, na vel. četvrtak, u utorak na Duhove, u poned. posli priobr. Isusa i posli Kolomana i sv. Tomu.
- Rac-Kaniža (Zala-m.) u sridu posli Uskrsa, 16. maja, 24. juna i 10. aug.
- Rackeve (Pešt-m.) 25. jan., 17. aprila, 15. jula i 5. nov. prijašnjih nedilja ponediljkom i utorkom.
- Rackozar (Baranja-m.) 12. marta, 5. maja, 26. jun, 20. okt., u slučaju sveca slid. dan biva sajam.
- Rešicabanja (Krašo-m.) u petak prid cvitnicu, na snižnu Gospu ako ovaj dan na subotu i ned. ili u utorak pada, uvik prid ovaj dan u petak, inače slidećeg petka biva. Na Miholj dan, ako na petak pada, ako u su-
- botu, ned. poned. il u utorak, onda prid Miholj u petak, ako dat. na koji drugi dan pada, slidećeg poned. biva.
- Rekaš (Temeš-m.) 24. febr., 23. juna, 31. okt. 1. nov.
- Rekaš (Pešt-m.) 9. febr., 16. juna, 16. sept.
- Rezbanja (Bihar-m.) u subotu prve ned. febr., apr., juna, aug., okt. i dec.
- Rimasombat (Gömör-m.) u prvu subotu jan., aprila, maja, juna, aug., sept., okt., nov. i dec. miseca.
- Rimaseč (Gömör-m.) 24—25. jan., 24—25. apr., 20—21. juna, 29—30. sept.
- Rittberg (Temeš-m.) 17. apr., 15. juna, 13—14. sept., 15. nov. Ako na ove dane katoličk. il grčki zapovidni sveci padnu, sajam odpada na nedilju dana.
- Rom.-Ečka (Torontal-m.) 5. maja i 26. okt.
- Rožnjo (Brašo-m.) 25. jan., 11. jula prid to živinski.
- Rožnjo (Gömör-m.) o Gavrilu, Martinu, Gellertu (sept.), o Lazaru (dec.) tih nedilja utorkom.
- Rožahegj (Lipto-m.) 7. jan., 19. marta, posli Spasova slidećeg dana, 29. sept. i 1. decembra.
- Röt-Rattendorf (Vaš-m.) 15. aug. i 8. sept.
- Rudna (Torontal-m.) 21. maja, 20. sept., ako dat. nepada na nedilju, prijašnje nedilje biva.
- Rum (Vaš-m.) 10. jan., 21. marta, 27. juna, 25. aug. i 15. okt.
- Ruspoljana (Marmaroš-m.) u ponediljak i utorak na nedilje dana prid Duhove, Iliju i Miholj dan uvik po star. kalendaru.
- S**
- Šajo (Gömör-m.) 16. febr., 4. maja, 6. jula, 4. okt. prid datum po jedan dan marvenski.
- Šaard (Šomogj-m.) u poned. prid Spasovo, na Pohod Gospe, na Priobr. Isusa i na dan Mate.
- Šalgotarjan (Nograd-m.) 3. poned. jan.,

- maja, jula i okt. miseca. Ako ovaj na svetac pada, slidećeg dana biva.
- Šarkad (Bihar-m.) 24. apr., 8. juna, 28. okt., 21. dec. prid datum u subotu i nedilju.
- Šamšon (Šomogj-m.) 2. jan., 2. aug. i 12. nov.
- Šarbogard (Feher-m.) 4. apr., 14. juna, 15. sept. i 19. nov. tih ned. poned.
- Šarköz (Sath.-m.) 16. febr., 15. maja, 20. jula, 20. sept., 6. dec. tih ned. poned. i utorkom.
- Šarošd (Feher-m.) 1. maja, 1. jula, 14. aug., 11. nov. tih ned. utorkom.
- Šasd (Baranja-m.) 7. maja, 7. jula i 1. sept. tih nedilja poned., ako na svetac pada slideći dan biva.
- Šatoralja-Ujhelj (Zempl.-m.) o Apoloniji, o cvitnici, o pohodu Gospe, 2. sept., 5. nov. tih nedilja i prid Božić nedilje poned. i utorkom, ako poned. i utorak na svetac pada, četvrtkom biva.
- Šegešvar (N.-Kük.-m.) 16. marta, 24. juna i 4. nov. prid dat. na jedan dan živinski.
- Šelmec- i Belabanja (Hont-m.) 4 sajma: prigodom prolićne litnje, jesenje i zimске zapovidne, posli takozvane kvatre, a prid ove u poned. ili ako ovaj na svetac pada, utorkom živinski.
- Šelje (Baranja-m.) 4. marta, 1. maja, 10. aug., 15. okt. i 3. dec. prid datum poned. i utorkom.
- Šepsi-St.-Gjörgj (Haroms.-m.) u sridu i četvrtak posli Reminiscere, Gjurgja, Ivana (juna) i Brige, juniuški sajam utorkom sa velikim konjskim sajmom se počima.
- Šeregelješ (Feher-m.) o Marinu i Gluhe ned. u poned. na dan sv. Franje i pohoda Gospinog ned. i poned.
- Šikljuš-Šikloš (Baranja-m.) 19. marta i vel. Gospe tih ned. poned.; 30. nov. i 2. dec., posli sv. Trojstva u poned.
- Šimand (Arad-m.) 13. febr., 13. maja i 13. sept. tih nedilja nediljom.
- Šimuntornja (Tolna-m.) Laetare, Exaudi i Angj. čuvara ned. 5. nov. tih ned. utor. i sridom.
- Šiofok (Vespr.-m.) 20. apr. i 19. okt. tih ned. sridom.
- Šolt (Pešt-m.) prid Šaru u nedilju ako Sara u ned. pada, istog dana biva pazar, prid Spasov, u nedilju prid sv. Roku ako ovaj u ned. pada, istog dana biva; u ned. prid Martina ili isti dan ako ovaj na ned. pada.
- Šomkut-Nadj (Sathm.-m.) u sridu posli Josipa, Margarete, vel. Gospe i Dragutina (nov.)
- Šomogjvar (Šomogj-m.) 18. apr. i 15. okt.
- Šoprun-Šopronj u prvi poned. marta ako ovaj na poklade pada, slid. poned. biva; prvog poned. maja; poslid. poned. aug. i sv. Elisabethe ned. u poned., ako Elisabetha na nedilju pada, u prijašnji pon. biva; u prvi poned. febr., aprila i okt. miseca, s dozvoljenim konjskim sajmovima marvenski sajmovi bivaju i svaki u ponediljak, utorak i sridu biva.
- Šorokšar (Pešt-m.) 1. mart., 15. maja, 10. aug. i 30. okt. lih nedilja u ned. i poned.
- Šošmező (Solnok-Dob.-m.) po star. kal. u petak 2. ned. korizme, 20. maja, 15. juna i 30. okt.
- Šümeg (Zala-m.) prvi utorak druge polovine korizme, na vel. poned. i utorak prid Spasovo, na pohod Gospe, na dan Barthola, Demetra i Elisabethe.
- Šüttő (Estergom-m.) 18. marta, 18. juna, 18. sept. i 18. dec. tih ned. četvrtkom.
- Sabadsalaš (Pešt-m.) 31. mart., 7. jula, 17. sept., prid datum u ned. 15. i 16. nov.
- Sakači (Šomogj-m.) 10. febr., 1. apr., 11. nov. Ako datum na svetac ili subotu pada, slid. posleni dan biva.
- Sakč (Tolna-m.) 24. febr., 3. jun., 14. sept. i 6. dec.
- Sakul (Krašo-m.) u poned. prid Brašanč. i posli Sviju-Svetih.
- Salk-St.-Marton (Pešt-m.) u ned. poned. i utor. prid 28. jan., 2., 3., 4. dan Duhova, u ned. poned. i utor. prid Iliju i sv. Luku.

- Salonak (Vaš-m.) u 3. poned. korizme, u poned. posli sv. Trojstva, Miholja i prid Božić u poned.
- Samošujvar (Soln.-Dob.-m.) 3. i 5. febr., 29. i 30. apr., 1. maj., 25. jul., 26. i 28. okt.
- Sarhalom (K.-Kük.-m.) 11., 12. i 14. nov.
- Sarča (Toront.-m.) 15. mart., 15. szept. Ako nepada na ned. onda prid to u ned.
- Sarvaš (Bekeš-m.) 24. i 25. febr., 24. i 25. jun., 19. i 20. okt., 21. i 22. dec.
- Satmar-Nemeti (Sath.-m.) 2. febr., 19. mart., 1. maj., 2. jul., 29. sept., 21. nov. tih ned. utorkom i sridom.
- Sakolca-Skalica (Njitra-m.) u četvrt. i sridu posli Marina, Judike, Duhova, Petrova, Porciunkule, Male Gospe, Svi-Svetih i Luce.
- Samoš (Toront.-m.) 13. maja i 1. okt.
- Santo (Abauj-m.) na vel. četvrt. 13. jula, 4. okt., 6. dec., prid datum po jedan dan živi.
- Saskabanja (Krašo-m.) 6. jula, 6. maja i 21. sept.
- Sas-Regen (M.-Torda-m.) 12. do 19. febr., 4. do 12. maja, 1. do 10. aug. i 16. do 23. okt.
- Sasšebeš-Mühlbach (Seben-m.) 29. do 30. jan., 24. do 25. apr., 24. i 26. aug.
- Sasvar (Baranja-m.) u poned. posli 25. marta i 15. sept.
- Sasvaroš-Boroš (Hunjad-m.) 14. marta, 4. juna, 4. okt., 6. dec. prid njim po 3. dana živinski.
- Segedin-Seged 17. febr., nedilje 5. maja, 31. jula, 10. okt., 30. nov., tih nedilja od nedilje do nedilje, a prid njim u petak i subotu krmski sajam biva.
- Seghalom (Bekeš-m.) 10. febr., 20. maja, 20. jula, 20. sept., posli dat. poned. i utorkom.
- Segsard (Tolna-m.) poned. i utorkom ned. Cvitnice, Spasovske, Pohoda Gospe, Našašća križa i Elisabethe.
- Segvar (Čongrad-m.) 10. marta, 19. maja, 12. aug. i 19. nov.
- Semlak (Arad-m.) na 2. ned. prid Ju-
diku; po star. kal. na 2. nedilje prid Petrov. u ned. i poned. 3-će nedilje okt. i slid. ponediljka.
- Sendrő (Boršod-m.) 22. jan., 25. marta, 1. aug., 4. okt. prid datum u poned.
- Senic (Njitra-m.) u poned. posli Pavla priobr., posli Bezim. ned. u utorak; posli Miserere, posli Brašančeva, sv. Augustina, na dan sv. Elisabethe; u pon. posli Tome, u 2. utorak posli Miholja.
- Senta-Zenta (Bač-m.) 26. mart., 22. jun., 17. aug. i 19. nov. uvik prid dat. u nedilju i poned.
- Sent-Ana (Arad-m.) 2. febr., 26. jula, 11. nov. posljednji sajam ako nepada na ned. ili poned. slideće ned. biva.
- Senteš (Čongrad-m.) 2. do 4. febr., 24. do 26. apr., 22. do 24. jula, 21. do 23. sept.
- Sent-Dineš (Baranja-m.) 15. mart., 1. juna i 10. aug.
- Sent-Endre (Pešt-m.) 5. maja, 1. aug., 20. okt., tih nedilja poned. ako dat. na ned. pada, slidećeg ponediljka biva sajam.
- Sent-Gjörgj (Torontal-m.) 15. apr., 15. sept.
- Sent-Kiralj (Baranja-m.) u sridu prid Spasov 27. juna, 21. sept., 2. nov.
- Sent-Lörinc (Baranja-m.) 14. febr., 4. sept. u slučaju sveca, slidećeg pon., 12. apr., 10. juna, ako ovi dat. na ned. il svetac padaju, prijašnji ponediljak drži se veliki živinski sajam.
- Sent-Marton (Turoc-m.) posli 24. febr., u poned., prija Duhova u pon., posli 10. aug., 21. sept. i 11. nov. u poned. sitn., prid dat. u petak marvinski sajam, 25., 26. maja i 25., 26. sept. za runo saj.
- Sent-Marton-Kata (Pešt-m.) u ned. i poned. prid 1. sept.
- Sent-Pal (Kolož-m.) 28. jula.
- Sent-Peter (Temeš-m.) 16. aug. ako dat. na ned. pada slidećeg ponediljka biva.
- Sent-Mikloš (Torontal-m.) 5., 6. apr., 25., 26. okt.

- Sent-Tamaš [Bačka] 12. marta, 26. jula, 20. sept.
- Serenč [Zempl. m.] 16. jan., 24. apr., 16. aug., 2. nov.
- Sečen [Vaš-m.] 16. febr., 14. juna, 14. sept., 22. nov.
- Sečenj [Nograd-m.] 25. jan., 12. marta, 24. apr., 13. juna, o Rastanku apoštola, 29. aug., 25. nov., tih nedilja poned. i utorkom. Ako dat. na nedilju pada slidećeg poned. i utorka biva sajam.
- Sekeljhid [Bihar m.] 19. febr., 1. maja, 24. juna, 29. sept., 25. nov. i 25. dec. tih nedilja četvrt. i petkom, prid Đuhove i Uskrs marvinski sajam biva.
- Sekešfehervár u ned. Invokate, sv. Gjurgj, sv. Ivan, Demeter, u ned. i pon. iza 20. aug. u ned. i pon.
- Sekeškut [Temeš-m.] 25. jan., 27. jula, 23. okt.
- Seplak [Bihar-m.] u utorak druge ned. korizme; te ned. prid Gjurgjev, sv. Lovrinca ned. i prve ned. okt.
- Silagj-Čeh [Silagj-m.] 3., 4. jan., 14., 15. febr., 14., 15. marta, 6., 7. juna, 12., 13. sept., 24., 25. okt., 12., 13. dec.
- Sigetvar [Šomogj-m.] 25. jan., 24. apr., 13. juna, 2. aug., 29. sept., 19. nov., tih ned. poned. i utorkom.
- Siner-Varalja [Satm.-m.] o Feliksu [jul.], o Incenciju, o Teresiji, tih nedilja poned. i utorkom.
- Sinje [Saroš-m.] 15. jan., 26. marta, 27. juna, 15. okt.
- Sirak [Nograd-m.] 5., 6. marta, 15., 16. maja, 8., 9. sept., 26., 27. nov., prid dat. poned. i utorkom.
- Sob [Hont-m.] u pon. i utorak prid Pavla pust., prid Desideriju [apr.], prid sv. Vladislava [juna] i prid sv. Vendelina.
- Soboslo [Hajdu-m.] cvitnice i Spasovske ned. u poned., 1. poned. jula, i sv. Dimitrije ned. u poned.
- Sobotist [Njitra-m.] posli Matije i Uskrsa u poned., za vel. Gospom, sv. Martom, Lukom, Zač. Div. Mar. slideći dan biva.
- Solnok [J.-N.-Kun-m.] 24. febr., 18. maja, 8. sept., 5. nov. Ako 8. sept. na ned. pada, istog i slidećeg dana, ako na poslen dan pada, u prijašnju nedilju i pon. biva.
- Sombor [Bačka] po nov. kal. na Blagovist, po star. kal. na Spasovo, po star. kol. na veliku Gospu, na 25. nov. Ako ovi svetci osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda prid isti datum u nedilju i poned. bivaju sajmovi. Ako datum u nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam.
- Sombor-Mali, Kiš-Zombor [Torontal-m.] 15. apr., 10. aug., 18. okt. Ako datum nepada na nedilju, prijašnje nedilje biva.
- Sönj-O [Komarom-m.] 4. mart., 16. maja, 17. jula i posli 13. sept. u poned.
- Siregh-Szöreg [Torontal m.] 24. febr., 20. aprila, 15. jula, 14. sept. Ako datum nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.
- Stanišić [Bačka] u poned. prid 12. apr. i 4. okt.
- Stara [Zemplen-m.] 22. jan., 24. juna, 26. jula, 26. sept. i 30. dec.
- Szobotica-Szabadka o Matiji, 16. maja, 29. juna. uvik na dat., 8. sept., 28. okt. po 3 dana. Ako dat. na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u nedilju počima se sajam. Nediljni opći veliki sajmovi svakog ponediljka i petka bivaju. Sridom, nediljom i subotom za telad, jaganjce biva sajam.
- Subotište-Szombathelj [Vaš-m.] u utorak i sridu prid poklade, prid Gjurgjev, Brašančevo, 25. jula, Malu Gospu i Andriju. Ako dat. na utorak pada, istog dana biva sajam.
- Stolni-Biograd, Székesfehervár, Invokate te ned., Gjurgjevske ned., sv. Ivana, Demetra i 20. aug. tih nedilja nediljom i poned.
- Stupava-Štomfa [Požon-m.] na velik četvrtak, 1. maja, 25. jula, 21. aug.,

6. nov., 21. dec. Ako datum na svetac pana, slidećeg dana biva.

T

- Tab (Šomogj-m.) 11. apr., 2. juna, 1. aug. i 21. sept.
- Tabajd (Fehér-m.) 3. i 4. febr., 24. i 25. maja, 30. i 31. aug. 8. i 9. nov.
- Tamaši (Tolna-m.) u ponedilj. prija febr. kvatre i majske, prid Mandalinu; prija sept. i dec. kvatra.
- Tapolčanj-Nagj (Njitra-m.) o Dorotheji (jan.), o Antunu (febr.), o Grguru o Ivi (maj.), o Ivanu krstit., o Magdalini, o Bartholu, o Matiji (sept.), o Leopoldu (nov.) tih ned. četvrtkom. O Ivanu i Matiji za runo sajam.
- Tapolca (Zala-m.) 16. aug., 16. dec.
- Tapio-Bičke (Pešt-m.) 7. febr., 7. maja i 8. sept. tih nedilja ned. i ponediljkom.
- Tapio-Gjörgje (Pešt-m.) 1. marta, 5. maja i 31. aug.
- Tapio-Sele (Pešt-m.) 1. jan., 1. apr., 2. jula, 15. okt. tih ned. ponediljkom.
- Tarcál (Zempl.-m.) 3. febr., 10. marta, 5. maja, 11. aug., 29. sept., 17. nov., posli datuma ponediljkom, ako bi na ove svetac bio, u prijašnji poned. biva sajam.
- Tata (Komarom-m.) posli Uskrsa u utorak i sridu, posli Duhova u utor i sridu, 27. i 28. aug, 5. i 6. nov.
- Tauc (Arad-m.) u subotu prid prvu ned. apr. i posl. aug.
- Talja (Zempl.-m.) 22. jan., 4. apr., 27. juna, 19. okt.
- Teke (Kolož-m.) 1. febr., 1. maja, 27. juna, 5. nov., 11., 12., 13. i 14. apr. ovčiji sajam.
- Telegd-Mező (Bihar-m.) u sridu 3-će ned. apr. i 1-ve ned. dec.
- Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja, 4. sept., 22. nov. Ako datum ne pada na nedilju il poned. u prijašnju nedilju biva sajam.
- Temišvar 17. marta, 1. juna, 8. aug., 29. sept., 18. dec., prid datum četvrtkom, ako datum na četvrtak pada, istog dana počima se sajam i 5 dana traje.
- Tenke (Bihar-m.) 4-te ned. marta, juna, sept. i dec. uvik u ponediljak.
- Teglaš (Hajdu-m.) 28. jan., 10. maja, 18. aug., 29. okt. tih ned. četvrtkom.
- Tet-St-Kut (Gjör-m.) posli 16. maja i prid 31. okt. u četvrtak, ako na majske dat. svetac pada, prid isti u sridu biva.
- Tevel (Tolna-m.) posli sv. Veronike, sv. Trojstva i sv. Tekle u poned.
- Tihanj (Zala-m.) 21. marc. i 21. okt.
- Tinnje (Pešt-m.) 5. jan., 5. mart., 15. juna i 2. okt. ned. poned.
- Tišina (Vaš-m.) 25. febr., 5. juna, 9. sept.
- Tisa-Örš (Heveš-m.) 1. poned. maja i dec.
- Tisaföldvar (Bačka) 24. marta, 8. juna, 29. aug., 11. okt., uvik nediljom i poned. ako dat. na poslen dan pada, prijašnje ned. biva.
- Tisa-Füred (Heveš-m.) 4. jan., 15. apr., 4. aug., 3. okt. tih ned. četvrt. i petkom. U prvi četvrt. febr., marta, apr., maja, juna, jula, sept., nov. i dec. miseca.
- Tisa-Kalmanfalva (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.
- Tisa-Kürt (Jas-N.-Kun-m.) 20. apr. 30. sept., tih nedilja i poned.
- Tisa-Lök (Sabolč-m.) 24 febr., 15. maja, 10. jula, 21. aug., 25. sept., 27. nov. tih ned. četvrtkom ako na svetac pada sridom.
- Titel (Bačka) 6. aug., 22. aug., 20. okt., tih nedilja poned. i utorkom u slučaju sveca slideći dan biva.
- Tokaj (Zempl.-m.) 24. marta, 23. juna, 22. jula, 22. sept., 27. okt., 22. dec., tih ned. ponediljkom, u slučaju sveca slid. poned.
- Torža (Bačka) 11. juna, 2. okt.
- Totkesi (Tolna-m.) u poned. prid Gjurgjev, vel. Gospojine i sv. Martina ned u poned. Ako bi dat na svetac pao u utor.

- Tot-Pelšóc (Zoljom-m.) 11., 12. marta, 14., 15. jula, 6., 7. sept. i 13., 14. nov.
- Tot-prona (Turoc-m.) na Grgura u poned. posli Rogate, na Jakova i Pavla.
- Tot-St.-Marton (Zala-m.) 13. juna i 11. nov.
- Tot-Ujvaroš (Sabolcs-m.) 6. aprila i 5. jula.
- Totvarad (Arad-m.) 19. jan. po star. kal. posli uskrsa u četvrtak, na Brašančevo i 26. sept.
- Tolčva (Zempl.-m.) 8. aprila, 22. juna, 9. sept. i 10. nov. Ako na taj dan svetac pada, onda prija tog u poned.
- Tolna u prvi poned maja, 13. juna, 10. aug. i 5. nov.
- Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula, 4. i 5. okt. prid datum u nedilju i ponediljak.
- Torda (Torda-Ar.-m.) u subotu posli čiste sride, 24. aprila, 24. juna 9. sept., 6. dec. prid dat. po 3 dana marv.
- Torna (Abauj-m.) u sridu ili četvrtak prija 2. febr. 19. marta, 1. maja, 1. sept., 26. okt., 25. nov. Ako nepada na četvrtak u prijasnji četv. biva.
- Tornja (Čanad-m.) u ned. prid Vincenciju, posli Petrova i 17. nov. u ned.
- Torontal-Vašarhelj (Toront.-m.) 19. mart. i 1. sept.
- Tovarišova (Bačka) 2. febr. i 16. nov.
- Török-St.-Mikloš (J.-N.-Kun-m.) 10. jan., 17. aprila, 26. jula, 4. okt. Ako 10. jan., nepada na poned. u prijašnji poned. biva. 27. i 28. nov. uvik u ned. i poned. Ako datum na poslen dan pada, prijašnji poned. i u ned. biva sajam.
- Töviš (Alšo-Feher-m.) 20. febr., 24. i 27. aug., 4. do 7. nov., prid datum po jedan dan živinski.
- Trenčen (Trenčen-m.) na osminu Blagovisti i Uskrsa, na Duhove, na Pohod Gospin, na Petra (aug.) na uzvišenje križa, na sv. Luku (okt.) i na sv. Andriju.
- Trstena (Arva-m.) u poned. posli Do-
- rotheje, 24. aprila, posli Duhova u utor. 16. jula. posli vel. Gospe i Martina u poned.
- Tura (Pešt-m.) posli 18. aprila i 10. okt. u nedilju i poned.
- Turski-Bečej Török-Beče (Torontal-m.) 25. marta, 17. aug., 3. okt. Ako dat. nepada u ned., u prijašnju nedilju biva sajam.

U

- Udvard (Komarom-m.) prve ned. juna i Angjela Čuvara ned. (aug. 29.) uvik u pon. i utorak.
- Udvarhelj, vidi: Šajo- Udvarhely.
- Udvarhelj, (Sekelj-Udvarh.-m.) u sridu prvu, druge polovine korizme, posli Brašančeva u poned. i utorak, 4. i 5. okt., 21. i 22. dec., prid svaki po 3 dana živinski. Ako marvinskog sajma dan na svetac pada, slideći dan biva.
- Uj-Arad (Temeš-m.) 1. marta, 16. juna i 18. okt.
- Ujbanja (Barš-m.) u poned. posli 3 kralja, 12. marta, u sridu prid Spasovo, 24. juna, 7. sept., 19. nov. Ovi sajmovi prid datum bivaju, ako svetac nije; u slučaju sveca ili nedilje sajam za sitn. prid svetac, a marvinski slideći poslen dan.
- Uj-Bela (Sepeš-m.) 2. febr. u utorak na Duhove, 19. nov.
- Ujfalu (Temeš-m.) 13. maja, 29. aug., 15. okt., 6. dec.
- Ujfalu (Torontal-m.) 22. juna, 15. aug.
- Uj-Kečke (Pešt-m.) 20. febr., 15. maja, 31. jula, 3. nov.
- Ujlak (Njitra-m.) 1. do 3. jan., 19. do 21. marta, 11. do 23. maja, 30. jula, 1. aug., 19. do 21. nov., 17. do 19. dec.
- Uj-Pešt (Pešt-m.) febr., maja, jula, okt. 15-og slideće nedilje.
- Uj-Peč (Torontal-m.) 4. apr., 10. aug., 28. okt. Ako nepada na ned. u prijašnju ned. biva.
- Uj-Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 23. sept. Ako datum na nedilju il poned.

- pada, istog dana, inače u prijašnju ned. i poned biva sajam.
- Ulma (Temeš-m.) 26. maja, 18. aug.
- Ungvar (Ung-m.) 25. jan., 12. marta; o Spasovu; Brašančevu; sv. Jakovu; Maloj Gospi; Miholju i 29. nov. poned. i utorkom prid dat. sitnarija, u poned. utor. i sridu prid Spasovo, Brašančevo, Malu Gospu i sv. Jakova za birke i runo sajam.
- Usod (Pešt-m.) u poned. prid prvi sept.
- Uzdin (Torontal-m.) 10. maja; 12. sept.
- Ü**
- Üllö (Pešt-m.) 4. marta, 10. aug. prid dat. u ponediljak.
- V**
- Vac (Pešt-m.) u ned. i poned. prid Uskrs, Pohod Gospe. Gala, i sv. Tomu.
- Vadas (Arad-m.) 7. apr., 24. jun., 2. okt. nediljom.
- Vadkert (Pešt-m.) u ned. i poned. Gjurgjevske nedilje; u ned.-prija 1. nov.
- Vajslo (Baranja-m.) o Grguru, o Pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih ned. ponediljkom.
- Vajda-Hunjad (Hunjad-m.) po star. kal. u sridu prid Laetare i prid Spasov u poned., 8—11. jula, 10—11. nov.
- Vajda-Kamaraš (Kolož-m.) 19. mart., 24. jula.
- Varadija (Temeš-m.) 22. apr.; 2. sept.
- Varašd (Tolna-m.) 24. apr.; 25. juna; 25. jula; 5. nov.
- Vaškoh (Bihar-m.) u prvi petak febr.; aprila; juna; aug.; okt. i dec. miseca.
- Vag-Ujhelj u poned. posli septvages.; Reminisc., Quasim.; sv. Trojstva; Prokopije; Mala Gospa; Priobr. Isusa; Sviju Svetih; sv. Tome, za sitn. a prid njim u četvrtak marvenski.
- Vamoš-Perč (Hajdu-m.) o Karli [jan.]; Sigismundu [maj.]; Ljudevitu, [aug.] Katalini, tih nedilja poned.
- Varjaš (Temeš-m.) 1. apr., 1. sept. i 1. dec. misec.
- Vašvar (Vaš-m.) 27. jan., 15. mart., 3. maj., 13. jun., 10. aug., 29. sept. i 10. nov.
- Verbo (Njitra-m.) nove godine, Sexages, Cvitnice, Kantate, Vide, M. Mangal, Uzvišenje križa i Martina, tih nedilja utorkom; a prijašnjim petkom marvinski.
- Verebelj (Barš-m.) 1. febr. 22. marta, 26. apr., 28. juna, 2. aug., 27. sept., 22. nov. i 20. dec.
- Verecke (Bereg-m.) 3 kralja, o Eleku marta, Gjurgjevske, Petrovske, Marijene aug. Paraskieva, tih nedilja sridom i četvrtkom.
- Verešpatak (Alšo-F.-m.) poslidnjeg četvrt. i petka marta i 2. ned. okt. miseca.
- Verpelet (Heves-m.) 18. jan., 24. aprila, 27. jula, 3. okt. Ako datum na poned. pada, prijašnjeg ponediljka biva sajam.
- Vespem, 6. jan., 14. febr., 12. marta, 4. maja., 10. aug., 21. sept., 6. dec.; tih ned. poned. i utorkom.
- Vemend (Baranja-m.) 27. marta., 17. jula i 30. sept.
- Vilagoš (Arad-m.) u sridu korizme, na Gjurgjev u ned. iza 1. jun., 2. nedilje aug. i sv. Andrije nedelje nediljom, izvan juna uvik po star. kalend.
- Villanj (Baranja-m.) 4. aprila, 31. okt. u ponediljak prid datum i u poned. one ned. u koju pad, 5. jul. i 1. nov.
- Vinga (Temeš-m.) po st. kal. i prva ned. posli sv. Stipana i Miholj dana.
- Vislo (Baranja-m.) 1. apr., 13. jula i 26. okt.
- Vizakna (Alšo-G.-m.) 1. aprila, 6. aug. i 20. dec. prid dat. po 3 dana vašar za živinu.
- Vojtek (Temeš-m.) 1. maja, 1. sept.
- Vörösmart (Baranja-m.) 14. febr., 4. apr., 6. jula, 26. okt.
- Vörösvar (Vaš-m.) u poned. posli 3 kralja, Prosnih dana, Petrova, sv. Ane, Sviju Svetih ponediljkom posli označenih dana.
- Vörš (Šomogj-m.) u pon. posli 3. apr., 5. jul.
- Vranj (Krašo-m.) 13. apr., 11. jula, 7. nov.

Vrbas-novi (Bačka) 28. marta, 2. juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.
Vršac-Versec (Temeš-m.) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušicu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u posljednju nedilju okt. sajmovi se petkom počinaju, 4 dana traju.

Z

Zala (Šomogj-m.) 5. apr., 25. maja, 27. aug., 4. okt.

Zalaber (Zala-m.) prid Grgura, posli vel. Gospe, posli druge ned. adventa utork.

Zalaegerseg (Zala-m.) 14. febr., posli Cvitnice i Gjurgjeva u poned. u utorak posli Duhove, 22. jula, 9. sept., 28. okt., 30. nov., 28. dec.

Zalatna (Alšo-F.-m.) 1. 2. mart., 16. do 18. juna, 30. 31. aug.

Zarand (Arad-m.) po star. kal. u prvu ned. korizme, po star. kal. na Duhove. po star. kal. na veliku Gospu i prid 17. dec. u nedilju; a u subotu živinski.

Zboro (Šaroš-m.) 25. febr. 25. juna, 26. aug., 28. okt., 28. dec. Ako na svetac pada slidećeg dana.

Zemplin, 24. febr., 2. jun., 30. nov., 21. dec.
Zichifalva (Torontal-m.) 4. apr., 16. okt.
Zilah (Silagj-m.) prvi petak i subotu marta, juna, sept. i dec. miseca.

Zirc (Vespr.-m.) 19. marta, 1. maj., 26. jul., 29. sept., 4. dec.

Znio-Varalja (Turoc-m.) u sridu prid Uskrs, u utorak posli Duhova, na Miholj dan i Nikolju.

Zoljom (Zoljom-m.) 12. jan., 23., 24. febr., na vel. četvrtak, 20. apr. marvinski, posli Brašančeva slid. 2. dana sitn., 26. jula, marvinski 4. sept., 19. nov., 21. dec. na sitn. Ako na koji dan svetac pada, slidećeg dana biva.

Žablja (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako na nedilju, il poned. pada istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned. i ponediljak biva.

Žambek (Pešt-m.) 4. febr., 24. apr., 24. juna, 28. okt., posli dat. četvrt. i petkom.

Žarnoca (Barš-m.) 20. jan., 25. marta, 1. maja, sv. Trojstva ned., 25. juna, 21. okt. i 13. dec. posli dat. poned. i utork.

Žombolja (Torontal-m.) 26. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

SAJMOVI (VAŠARI)**Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Hercegovine.**

Almaš, 2. jula, 15. aug., 8. sept., i na ime Marije.

Andrijaševci, Srem. žup. 30. nov.

Babinagreda, Srem. žup. 24. apr., 10. aug. sa trodnevnim marvenim vašarom prid svaki.

Bakar, 13. jula i 30. nov.

Barna Vel., Belov. žup., 7. maja na hrist. Markovo.

Belovar, u prvi poned. svakoga miseca, godišnji sajmovi: 17. apr., 19. maja, 17. rujna i 20. okt. Ako je na koji ovaj sajamski dan svetkovina, onda se drži sajam slideći dan.

Bošnjaci, sriem. žup., 11. stud.

Božjakovina kod sv. Brcka, 1. na vel. petak za robu; 2. u ned. po Tielovu za robu, a slideći dan u ponediljak za blago; 3. u ned. po Pohodu BDM. za robu, a slideći dan u poned. za blago; 4. u nedilju po sv. Jakovu za robu, a slideći dan u ponediljak za blago; 5., 13. studena; 6. na Miholje.

Bribir u primorju, 29. lipnja i na ime Marijino i na Miholj.

Brod, varaž. 24. velj. 21. ožuj. drugi poned. po vel. noći i s blagom, 25. svib., na Križ. poned. s blagom. 13. lipnja, 13. srp., 24. kolov., 14. rujna, 30. stud.

- Brod na Savi, na hr. Blagovist, na Trojst., 2. kol., 25. stud. Svaki put prije toga na 2 dana prije marvinski. Svakoga četvrt. i nedilje može se marva dotirati i prodavati.
- Budrovci kod Djakova. Sajam robe: 6. prosinca. — Sajam marve 6 pros. Čirkvenica u Primorju, 15. kol.
- Čepin, Troj., na hr. st. i hr. Mihalj.
- Dalj, na hr. Gjur., na hr. Lučin.
- Daruvar, u hrist. bielu nedj. 1. trav. u nedj., po hr. Spasovu, 27. lip., 26. srp., 11. kolov., u pon. po Maloj Gospi 30. list.
- Djakovo, trg sajmovi robe: 1. svibnja, 26. srpnja, 28. listopada, 23. sičnja. — Sajmovi marve: 24. travnja na Gjurgjevo, 20. srpnja na Ilinje, 18. listopada na Lučinje, 20., 21. i 22. sičnja.
- Dugoselo, na Ladisl., 26. srp., 4. rujna i 4. prosinca.
- Erdevik, na hr. Mark i hr. Mih.
- Erdut, na Vasilja, na Bernarda.
- Feričanci trg., sajmovi robe, 19. ožujka, na duhove, 29. kolovoza, 1. studena. — Sajmovi marve: 14. ožujka, 15. kolov., 26. listopada.
- Gaj, dan prije nedilje po svet. Izidoru 25. studenoga.
- Garčin, požez. žup., 1. svibnja, na Duhove, 29. lipnja, 21. rujna.
- Garešnica, bel. žup., na Duhov utorak, 20. lip., 2. srp., 2. stud.
- Gorica Velika, 2. sičnja, u ponediljak po sviećnici, utorak prije Josipa 1. svib. u pon. po Tielovu 21. srpnja, 10. kol., u pon. pred malom Mašom, 21. rujna, 15. listopada, 5. studena i 14. prosinca.
- Gorica kod sv. Ane (Jaska), 27. srpnja marv. vašar.
- Gospić, žup. lik.-krb., 1. svib., 10. list. — Osim toga svaki petak.
- Gradiška Nova, 25. ožujka, na hr. Duhove, 20. kolovoza i 1. studenoga.
- Gradiška Stara, 29. rujna. Osim toga hr. 21. svibnja.
- Grubišno Polje, belov. žup. 19. ožujka, 5. svibnja, osmi dan po Spasovu, 4. listopada.
- Ilok 24. travn., 13. lip., 2. kol., 23. listopada, 25. studenoga.
- Indija, na gr. cara Kost., na hr. Malu Gospu, na hr. Poh. Gosp.
- Irig, na hr. Teodorika, na hr. čistu nedilju u postu, na veliku Gosp.
- Ivan-Sveti Žabno, 16. svibnja na dan Ivana Nepomuka 6. srp., trgovina marve i robe.
- Ivanić-grad, bel. žup., 12. ožujka, 24. trav., 15. svib., 30. lipnja, 12. srp., drugi dan po pravosl. Petrovu, 28. kolov., 20. rujna, 4. listopada i 21. prosinca.
- Ivanić-kloštar, bel. žup., dan po tri kralja, dan po svieć., dan po nar. B. D. M., dan po vel. Gospi, po maloj Gospi, dan po začecu B. D. M. i 27. list.
- Ivankovo, sriem županija, 24. lipnja.
- Jaska Jastrebarsko, 7. sič., na Duh. utor., poned. po Skapularu, 9. rujna, 7. pros.
- Kamenica, 31. svib., 25. lip.
- Karlovac, 8. svibnja, 15. lipnja, 25. srpnja, 29. rujna, 21. prosinca. Osim toga svaki petak vašar ako nije na isti dan svet.
- Klakarje, pož. žup., 8. srpnja, na Malu Gospu.
- Klanjec, dan po tri kralja, u poned. prije poklada, u pon. po svakoj kvatr. ned., u pon. po Cvitnoj ned., u pon. po Petr., na Lovr., na Lenard.
- Koprivnica: Stalni godišnji sajmovi drže 3. velj., 26. ož., 5. svib., 2. srp., 28. list., 7. pros. Osim toga svakoga mj. po 1. sajam, ali mu je dan neizvistan. Onda svaki pon. sedm. saj., na koji dolazi krmad i svake vrsti žito.
- Korenica, lik. krb. žup., svake subote nediljnji vašar.
- Kostajnica, banov., 12. ožujka, 29. srp., 14. studen. — Svaki poned. ned. vašar, a preko une raštel.
- Krapina, na Blaževo, na Josip dan po Florijanu, na Ladislava, u ned. po

- Škap., u pon. po Zast. Kr., u pon. po imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje. — Osim toga svakog četvrtka ili ako je na isti dan svetac, onda slideći dan marvinski i živadji sajam.
- U Krapini kod kap. Majke Božje Jerus., Prošić. 1.) o Trojak. 2.) u ned. po Margaret. 3. u ned. po preobraž. Kr. 4.) na ime Mar.
- Križevci, 20. sieč., 3. velj. 21. oz. u pon. po cvitnici, 1. 22. svib., utor. po Trojakih, 15. lip., 18. srp., 10. kol., 29. rujna. 18. list., 11. stud., u poned., prid Bož. Svaki četv. ned. sajam, ako nije isti dan koji vel. sajam.
- Kućevo, na pohodj. Gospino ili na 2. srp. i na malu Gospu.
- Levanjska varoš (kotar djakovački), 19. ož. sajam marve i ponešto robe.
- Ludbreg, dan prije Cvitnice, 1. svib., nu ako 1. svib pada u ned. to je sajam u poned., dan prije Tielova, na dan gospe Škapularske, subotu prije mal Gospoje, sub prije sv. Tome i svaku sridu u tjednu.
- Mitrovica, srim. žup., na hr. 40. mučenika na hr. Cvitnicu, na hrist. Spasovo, na hrist. Ilinje, na hr. Malu Gospu.
- Našice, trg. Sajmovi robe: 10. ožujka, 13. lip., 15. kol., 30. stud. Sajmovi marve: 5. ož., 8. lip., 10. kol., 25. stud.
- Novi vinodolski (u Primorju); 1. i 20. sieč., 8. rujna i 13. prosinca.
- Novska, pož. žup., 25. ožujka i 18. listop.
- Ogulin svake sride. Zatim (veliki vašari) sva tri dana po duhov. ponediljku, 9., 10. i 11. rujna.
- Okučani, pož. žup., na hrist. Cvitnicu, 20. studena hr.
- Orahovica, trg. Sajmovi robe: 2. velj., 3. svib., 20. ruj., 25. stud. Sajmovi marve: 28. siš., 28. trav., 15. rujna, 20. stud.
- Oriovac, pož. žup., na Emerika, na Tominje.
- Osiek: 20. sič., 24. trav., 20. srp., 18. listopada (svi veliki). Prije svakog 8 dana glavni marv. vašar.
- Otočac, lik.-krb. žup., tri dana po Trojstvu, 6., 7. i 8. list. (veliki vašar.) Osim toga svake sride nediljni vašar.
- Pakrac na hr. Blagov., na hr. Ignatiju, na hr. Duhove, na hr. Ilinje, na hr. Malu Gospu.
- Pazova Stara, srim. žup., na hr. Ilinje, na Sesvete.
- Petrinja, ban., utorak po Cvit. u petak po Brašančevu, na Lovrinčevo, na Tominje.
- Požega, na Ant. Op., na Cvjet. na Duhov., na Tereziju, na Tom.
- Pregrada, 12. ožujka, četvrtak po uskrsu 8. svibnja, 12. lip., 31. srp., ili Ignat. 14. kolov., 7. studena, treći poned. pred Sesvete.
- Rača, bel. žup., 16. kol., 9. rujna.
- Rieka (u Primorju), 23. trav., 24. lip., 15. kolov. i 8. ruj.
- Ruma, u hr. Čisti četvrtak, na hr. Petrovo, na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.
- Samobor, 14. veljače, 19. ožuj., na Veliki petak, 22. svibnja, 28. srpnja, 10. kol., 21. pros.
- Sisak, u sriedu po Sviećnici u utorak po Cvjetnici, na Flor., dan po Zast. K., 15. srpnja, na sv. Klaru 16. rujna, 19. studenoga. Osim toga svaki četvrtak nedjeljni vašar.
- Sisak, bivši gran., svaki četv.
- Slankamen, sriem. žup., 2. srp.
- Slatina, 19. i 20. ožuj. marv., 21. robení, 8. i 9. srpn., po kat. Pet. Pavla marv., 11. srpnja rob. 30. i 16. pros. po kat. sv. Nikoli, mar., 19. prosinca rob.
- Slunj modr., rieč. žup., svakoga četvrtka.
- Stubica Dolnja, u 1. nedj. adv., u sub. 1. ned. 4. adv., u sub. i ned. pedesetnice, u sub. prije 2. nedj. korizm. i u istu ned. koriz. kvaternu, u sub. prija Cvjetnice i na istu Cvjetnice, u subotu i nedj. Trojst., u sub. i ned. Angj. u sub. i ned. jesen. kvat.
- Stubica gornja, 17. trav., zatim na drugu subotu po Petrovu i Pavlovu i na drugu subotu po Miholju.

- Subocka, pož. žup., 2. srpnja.
 Sunja, banov, svake nedjelje prije 24. lipnja, 22. srpnja i nedjeljni svaki petak.
 Sveti Ivan na Zelini, 26. ožuj. dan po Ivanju, 30. stud.
 Sveti Ivan Žabno, uvijek 1. ožuj, 14. trav, 16. svb., 6. srp., t. j. pravoslavno Ivanje i 22. stud.
 Svilaj, pož. žup., 24. travnja, u petu nedj. po uskrsu, u ned. po Maloj Gospi.
 Svinica, banov., 7. srpnja, 26. listopada.
 Šamac, srim. žup., na Petrovo, ned. po Velikoj Gosp.
 Šarengrad, na Spasovo i 29. lip.
 Šid, 1. velj. ili na tri Jerarha: 19. ož. ili na Josipovo; 1. stud. il na Svi Sveti; 12. prosinca ili na hr. sv. Andriju, svaki put 4 do 5. dana vel. marv. vašar.
 Terezovac, drugč. Suhopolj. 15. svib. marveni a 16. svib. robeni sajam, 25. stud. marv. a 26. stud. robeni sajam; 8. lip., 28. list. Svaki put tri dana naprvo marv. pazar.
 Toplice varaždinske, prije dana sv. Matije, onaj poned. posli dana sv. Josipa, sv. Filipa, sv. Ivana Nep., po Tielovu, sv. Cirila i Metoda, po Križevu, po sv. Mart.
 Topolje novo, pož. žup., 1. kol.
 Topolovac, belov. žup., 8. svib., rob. i marv. opr.
 Topusko, banov, prva nedelje po hrist. uskrsu 15. lipnja, 2. i 6. srpnja
 Udbina, lič.-krb. žup., svaki poned. nedeljni vašar.
 Valpovo, na Iv. K., na Zač. Gosp., na Mart.
 Varadin, sriem. žup. na Matiju, na Petr., na martinje.
 Varaždin, na Gjur., na Ivanje, na Jakobovo, na Emerikovo. I svaki četvrtak i poned. u tjednu. na ned. glušnicu.
 Vinica, u poned. po Markovu, na malo Tielovo, u pon. po Kraljevu, na vel. četvrtak, na Nikolje, u poned. za svakom kvaternom nedeljom.
- Vinkovci. brodsk. žup., 16. svib., 6. kol. 1. stud. Prija svakog nekoliko dana marv. vašar.
 Virovitica, 6. siečnja, 1. svib., 2. kol., 21. rujna. Svaki put. 6. dana prije marv. vašar.
 Vrbanja, sriemska žup., na Ime Marije.
 Vrpolje, virov. žup., 24. lipn., 20. kol., 11—13. velj. m. 14. roba.
 Vukovar, 1. svibnja, 24. lipja, 15. stud. Skupa po nekoliko dana marvinski vašar.
 Zagreb u četvrtak prije Cviet. nedjelje, dan po Marku na Margaretinje, dan po stjepanu kralju, na Simunje dan po začecu BDM. Od ovih je znameniti i margaretinski, a najznamenitiji na Kraljevo. Osim toga svake sriede nedeljni sajam.
 Zemun, sriem. žup., na sv. Matiju, 3. svib., 13. prosinca.
 Zlatar, 21. sič., četv. po uskrsu, 21. lip., 11. kol., 5. pros.
 Zrinj, banov., 24. trav.

U Bosni i Hercegovini.

Godišnji sajmovi.

- Banjaluka, pred pravosl. duhove do subote.
 Bos. Kostajnica 20. do 22. ruj.
 Bos. Novi 10. do 12. srpnja.
 Bos. Gradiška 20. do 22. ruj.
 Bos. Šamac 29. lipnja.
 Derventa, 27. do 29. kolovoza.
 Fojnica, na Duh. kroz tri dana.
 Gornji Vakuf 11. do 13. srpnja.
 Glamoč 11. i 20. rujna.
 Jajce 11. do 13. listopada.
 Mostar 22. do 24. trav. 16. do 18. kol.
 Travnik 6. do 8. svibnja i na Nik.
 Trebimlja 8. rujna.
 Zvornik 2. do 6. kolovoza.
 Zenica 15. i 16. svibnja.
 Žepče 15. do 17. kolovoza.
 Županjac 11. srpnja i 27. kol. i 11 list.

U „Prvom Francuskom Kozmetičnom Uredu u Parizu“ pod vodstvom Dr.-a Dorre universalnog profesora sastavljeni proizvodi,

tajne lipote francuski ženskinja,

=====
mogu se već i u našoj državi dobiti.
=====

Od ovih proizvoda naročito doli naredjani imaju čudnovato brzi i sigurni uspih, ali pored ovoga zbog sasvim neškodljive sastojanosti razaslani su po svem svitu :

1. Dr. Dorreova **Violetta=krem** za uporabu danju i noći, košta K 1.50.

2. Cina **mazala Camphor Violetta** za noćnu uporabu, 1 k. 50 fil.

Ova dva sridstva hasnirajući zajedno ili posebno već posli kratke uporabe vastranjuju svakojake nečistoće lica t j. pige, mitessere, šuljeve itd. i nakon toga dobiva lice nježnu i baršunastu vanjštinu.

3. Slično je dilovanje Dr. Dorre-ovog **Violetta=sapuna**, a ta višlje rečenim sridstvama zajedno hasniran podvostruči dilovanje. Inače kao sapun za svakidašnje pranje i umivanje takogjer je izvrstan. Cina mu 1.— kruna.

4. Dr. Doerr-ov **Violetta=puder** jest najbolji i najfiniji prah za lice na svitu, koji odma odstranjuje mast sa lica i sotim ga polipša. Na licu neda se smotriti i sasvim je neškodljiv. Cina jedne velike škatulje 2 krune. Može se dobiti u biloj, ružičastoj, crem i u naravnoj boji lica

5. Dr. Dorre-ova „**Zlatna voda**“, koja i najugasniju kosu za nedilju dana pritvori u vanredno lipu zlatno plavu. Sasma neškodljivo sridstvo i ne farba. Cina 1 velike boce 2 kr. 50 filire.

6. Dr. Dorre-ove „**Petrol**“=**voda** za kosu, koja za nekoliko dana nas-tranjuje perud sa glave i opadanje kose, a pored duže uporabe naraste kosa. Cina 2 kruna 50 filira.

7. Dr. Dorre ov „**Regenerator kose**“, koji za 12—14 dana sidaj kosi povraća originalnu boju i kosu pomladjuje. Cina 2 krune 50 filira

8. Dr. Dorre-ovo sredstvo za **ugladjenje rukijuh**, iza par dana i najtvrdja ruka postane baršunasta i mekana.

9. Dr. Dorre ov „**Prah za zube**“ od kojeg za par dana postaju bili, a stalno hasnirajući ga, obustavi pokvarenje zubi. Cina 1 kruna.

10. Dr. Dorre-ov „**Fantasia Parfüm**“ jest najugodnijeg mirisa, fran-cusko mirisje. Cina jedne bočice 3 krune.

Upute za uporabu priključeno kod svakog sridstva.

Da svakoja ženska može doći do naredjani 10 glasoviti sred-stva, kojima parizke ženske zafaljuju njevu lipotu, podigli smo jedno veliko skladište, odakle na sve strane države razašiljemo uz pod-uzeće bez carine i najmanja naredjivanja Kod naručbe više 6 kruna pak i poštarinu snaša glavno skladište. Adresa glavnog skladišta, kuda se naručbe šalju:

FALUDI JENŐ

LIKARNICA KOD SV. TROJSTVA

DUNAFÖLDVÁR, (Tolna-megye.)

Haas Dragutin

puškar i tehničar

SUBOTICA, WESSELÉNYI-ULICA BR. 138.

Obavlja na strukovni način uz jamstvo popravljanja pušaka, pisacih i šivaćih strojeva, kotura i gramofona jeftino i tačno. Drži na skladištu novih pušaka, naboja, kotura i djelova istih.

Likarnica k „Andjelu čuvaru“

SUBOTICA, Zomborska-ul. kod „Szarvas“ birtije.

Na skladištu drži svakijaki *specijaliteta*, potrebstina od *gume* i za *dvorbu bolestnikah*. Nadalje *čuvala*, *lučbena* i *droguo sredstva*. Nudi uvik friško sgotovljen *Mária crem K 1—*, *Viola krem K 1—*, *Sapun 50 filire* i *70 filira*. *Viola pudera K 1—*

== Svaki dan razaslanstvo. ==

HRVATSKA ZEMALJSKA BANKA D. D.

— PODRUZNICA U SUBOTICI. —

Uplaćena dionička glavica: **K 5,000.000.**

Središnjica: Osijek. ● Utemeljiteljica: Živnostenská Banka. ● Podružnice: Zagreb i Subotica.

Skladište gospodarskih strojeva ugao Damjanics- i Bercsényi-ulica u Subotici—Szabadka.

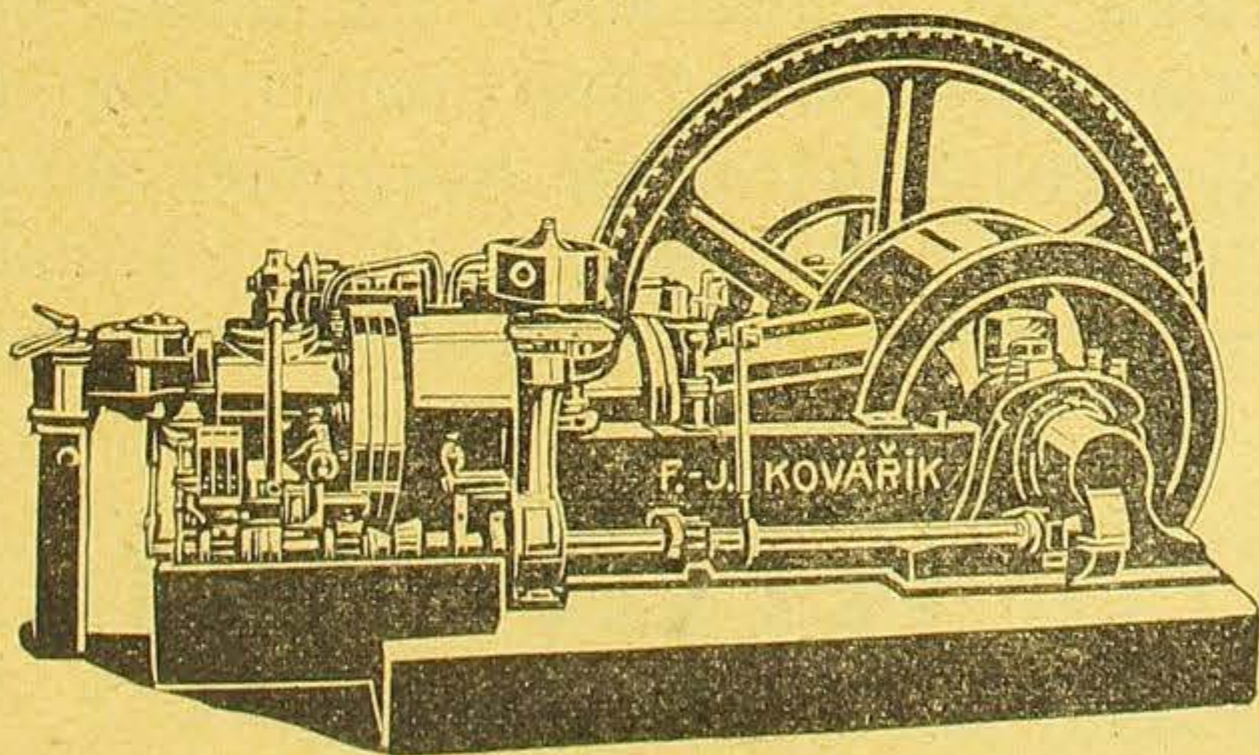
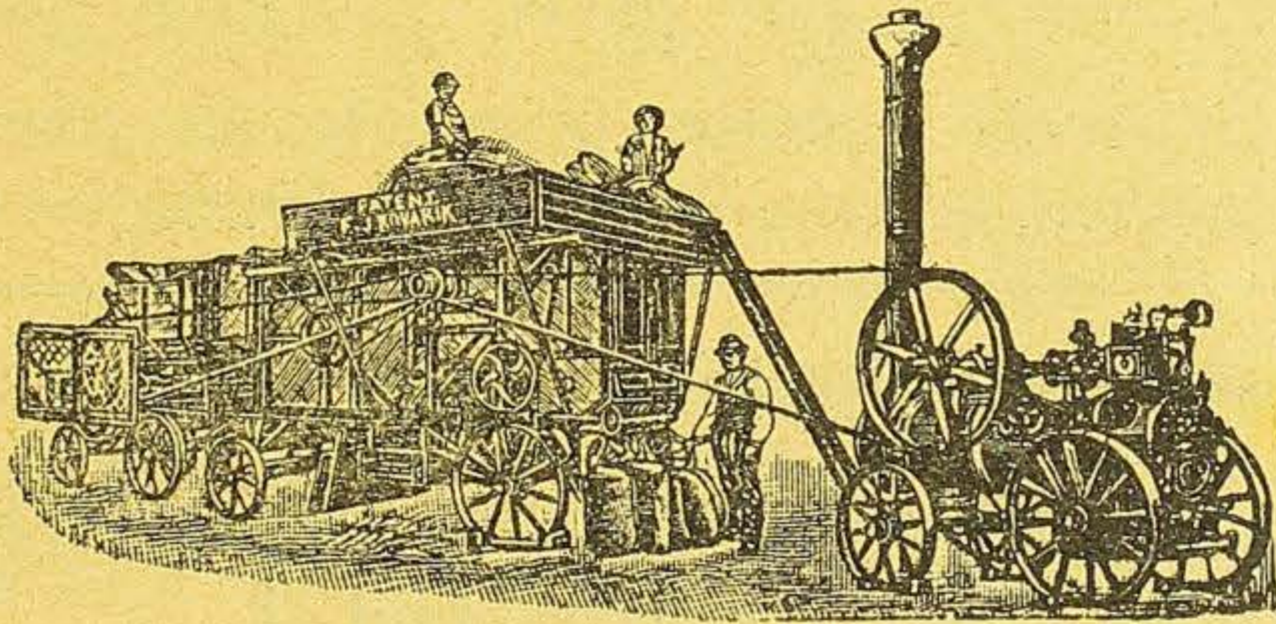
Preporučamo gospodarima, da nabave kod nas: *Strojeva za vršenje* na paru i motor. *Sijačice* za sve vrsti žitarica žlicaste i valjkovite, bez i sa uredjenjem za istodobno umjetno gnojenje.

Kosilice za žito sa i bez samoveza za snoplje. *Kosilice* za sijeno.

Plugove najbolje vrsti na jedan, dva i više redi. *Mrvljačica (runilica)* za kukuruz. *Sa-*

mohodnih lokomobila

na paru i benzin za vršenje i oranje. *Vjetrenjače za žito. Drljače i valjke. Sječkarice* za ručni i motorni pogon. *Krupara (žrvanj)* za ručni, parni i motorni pogon. *Preša i gnjecala (krupara)* za groždje, sve to uz najpovoljnije cijene i otplatu. Tko treba ma kaki stroj, neka se najprije na nas obrati za ponudu ili posjeti naše skladište strojeva u Subotici.

Izim toga imademo veliko skladište *umjetnog gnojiva*, te smo isto u stanju uz najpovoljniju cijenu ponuditi. Upiti neka se upravljaju na

Hrvatsku Zemaljsku Banku D. D. podr. u Subotici.

— Robni odio. —

Ljepota i svježost lica ruku i ostalih dijelova tijela postizava se jedino trajnom uporabom glasovite

Novo-Vukovarske pomade,
poljepšajućeg sapuna i pudera.

Ova su glasovita poljepšala preko 50 godina u prometu, što je najbolji dokaz, da je njihovo djelovanje kod sunčanih i jetrenih pjega, prištića, sujedica i svih ostalih nečistoća lica i kože upravo čudotvorno i nenatkrilivo.

==== (Jedino pravi sa slikom proizvođača): =====

Svakome komadu prileži točan naputak. Cijena malom lončiću, sapunu ili puderu 1 krunu; velikom lončiću K 1.60.

Fruškogorski sok — izvrstan je lijek protiv nahlade, kašlja i teškog disanja. Cina boci K 2.

Krajčovićeve želudačne kapi — jedino sigurno djelujuće sredstvo. Cina 1 krune.

Krajčovićevo mazilo — nenatkriljivo sredstvo protiv kostobolje, reumatizma i nahlade. Cina boci 1 krune 20 filira.

Mast za djecu — upotrebljavaju za rane svake vrsti, a ujedno za oporo i ispucano lice i kožu. Cina kutiji 50 fil.

Žesta za kosu — sredstvo protiv ispadanja i za porast kose. Cina K 1.20.

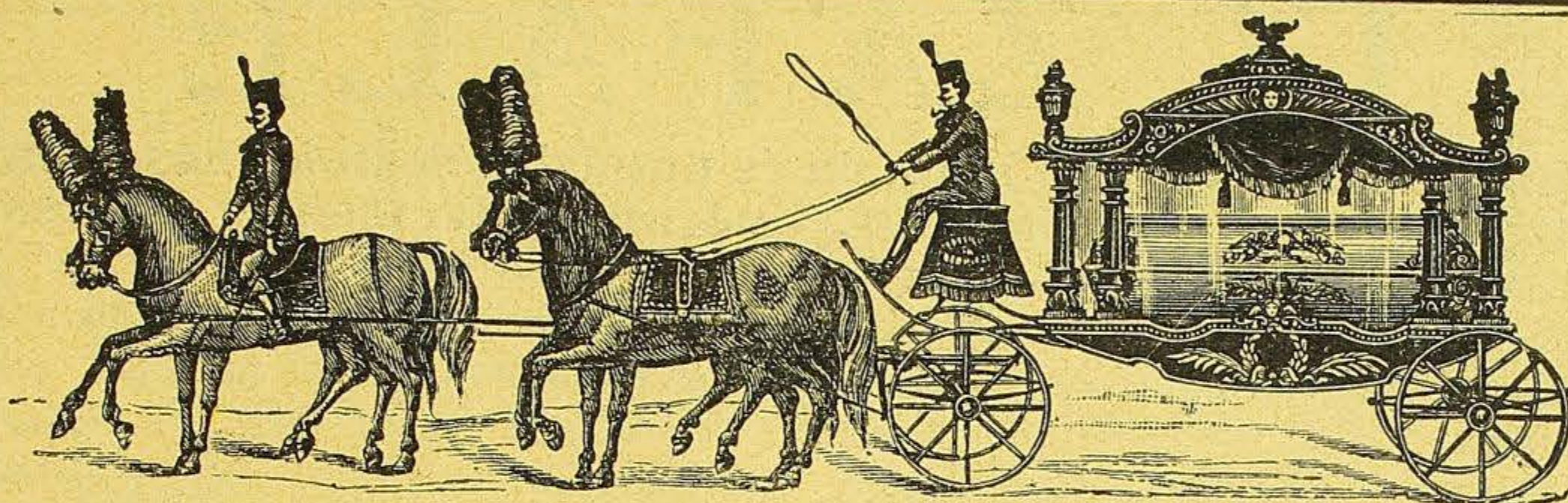
Dentisan — higijenički je prašak za zube. Vrlo ugodna mirisa. Cina kutiji 80 fil.

Srijemska droždjenka sa Mentholom, za unutarnju i vanjsku bol, te pruža sigurnu pomoć kod uloga i trganja, katara, hunjavice i glavolje. Odstranjuje neugodan miris iz ustiju. Cina malenoj boci 40 filira., velikoj 1 kruna.

Šalje poštom :

Ljekarna Krajčović,

Vukovar odio N. Z. (Hrvatska.)

VELIKO BUNJEVAČKO POKOPNO PODUZEĆE
MATE HORVACKOG

u Subotici, na ćošku Deakove- i Berćenjljeve-ulice (na bivšoj pijaci mesa) nabavilo je sasvim nove opreme za ćitavu radnju, pa je kadro izdovoljiti i najjednostavnijim kao i najvećim zahtivima. Raspolaže sa osobito krasnim kovčezima te mrtvaćkim kolima, a vrlo ukusno priredjiva ukope i postavlja odra te namišćava vince, da svaćijim zahtivima potpuno zadovoljiti mora.

Najveća bunjevaćka rukotvorna i pomodna trgovina

Skenderović i Vuković

u Subotici.

Ćast nam je visoko cinjeno općinstvo opomenit, da smo u mistu u kući Bela Vermeša sadašnjima zahtivima znatno rukotvornu i pomodnu trgovinu povećali, gdi stalno u svako doba ove struke svake vrsti robe, to jest: **svile, kumaše, sukna svake vrsti za muška i ženska odila, piketa, zefira, batista, delina, postava, vuneni ćaršapi i t. d.** Molimo poštovano općinstvo, da u slućaju :-: potrebe i zbog svog interesa potražiti izvoli našu trgovinu. :-:

S odlićnim štovanjem: **Skenderović i Vuković.**

IZ ZAFALE

donašamo na javnost u nadi, da će patnici bolestnici hasne imati od toga, da je po receptu Dr. Gudenus universalnog profesora sastavljena „Stomačna čudotvorna so“ doli spomenute bole već posli kratke uporabe izliči još i onda, kada se kod ovi bola badava oprobali svakojaki likovi. *Kod stomačni bola, sgaranice kod napinjanja, kod stomačni grčeva, kod oteka crne žigarice, bubrika i slizine, kod bolesti živaca, kod bole kostijuh i kod rheuma, kod nesvisti, glavobolje, tvrde stolice i napokon kao sridstvo za čišćenje krvi bezprimernog uspiha imade.* Ovo sridstvo svega par godina prave, ali već sa svi strana svita dolazi množina nareggivanja i zafalna pisma, što dokazuje bezprimernu, dobrotu sredstva. Jedna škatulja, koja je dovoljna za kuru od 2 nedilje, košta 2 kruna 80 filira sa poštarinom zajedno. Za potpuno ozdraviti obično dosta je 3 škatulje, čemu je cina sa poštarinom zajedno 7 kruna 50 filira, ako se najedared naredi uz pouzeće! Upute za uporabu priključene su nuz svaku škatulju. — Naručivanja odma se obavljaju. Šalje se uvik uz poduzeće a poštarinu uvik likarnica plaća. Ko hoće naručiti, neka uputi dopisnicu na ovu adresu, jer se samo tamo dobia prava „Dr. Gudenusova stomačna čudotvorna so.“ Adresa:

 Faludi Jenő, likarnica,
kod sv. Trojstva, Dunaföldvár, Tolnamegye.

Najveća kršćanska trgovina manufakturne robe u Subotici

Stantić i Drugovi

KOD ZLATNOG KRIŽA

Priporučujemo našem bunjevačkom narodu najveću pravu kršćansku radnju u kojoj se nalazi najveći izbor svake vrsti robe t. zv. čoje, platna, svile i kumaše, najveći izbor svake vrsti sukna za muška i ženska odila, zefira, batista itd. Sva roba iz najboljih i prvih tvornica. Posluga susretljiva, mire poštene.

Sa odličnim poštovanjem: **STANTIĆ I DRUGOVI.**

Udova Hoffman Mije

poduzeće sobnih namištaja u Subotici.

TELEFON : 400.

OSNOVANO : 1876.

Zgotovljava uz najjeftiniju cinu jednostavni, isto tako bogati, ali uvijek ukusnih sobnih
::: namištaja. :::

PIGA VE,

gadne divojke, mitiljave i bubuljčave žene
neka ne hasniraju drugo osim **Földesovog**

Margit-Crema

i sapuna.

**Margit-Crem odma unišćava pige bubu-
ljice, mittesere i svakojake kožne bole.**

Od Margit-Crema lice postane nježno, ruži-
často, bore i mrske nestaju Margit-Crem
hasniraju najlipše žene na svitu, kneginje,
grofice, barunice, znamenite umitnice itd. i
nemogu se izčuditi od bezprimernog upliva
na polipsavanje i sačuvanje kože. Naredbu
za 6 kruna ma kuda šalje

L i k a r n i c a

Földes Kelemen

A R A D.

zkvh.org.rs

Hrvatska Zemaljska Banka d. d.

Središnjica :
OSIJEK.

Podružnica u Subotici.

Ugao Damjanics- i Kőlcsei-ulice.

Dionička glavnica K 5,000.000

Podružnica :
ZAGREB.

OSNOVANA PO ŽIVNOTENSKOJ BANCI U PRAGU

koja ima dioničke glavnice i pričuve preko 100 milijuni.

Preuzima uloške na knjižice, na tekući i čekovni račun uz najpovoljnije ukamaćenje. —

Izvanjskim ulagačima stoje na raspolaganje uplatnice poštanskih štedionica besplatno.

Hipotekarne zajmove podijeljuje na kuće i zemljišta u Subotici i izvan Subotice, uz amortizaciju kao i bez amortizacije, te zajmove kao građevne vjeresije. — Zajmovne molbe mogu se u obliku jednostavnoga dopisa upraviti izravno na Hrvatsku Zemaljsku Banku d. d. Podružnicu u Subotici, ugao Damjanics- i Kőlcsei-ulice.

Imanja kupuje i preuzima u svrhu parcelacije i komisionalno prodavanje.

Eskontira mjenice, doznačnice, čekove i devize.

Obavlja inkaso na sva mjesta monarkije i inozemstva u i izvan Europe, te podržava dnevnu izravnu svezu sa sjevernom i južnom Amerikom kroz središnjicu.

Izdaje kreditna pisma na sva mjesta tu- i inozemstva.

Financira industrijalna i komercijalna poduzeća.

Preuzima u pohranu vrijednosne papire, nakit, dragocjenosti i ine vrijednote, koje se pohranjuju u posebnim blagajnama u tresoru, sjegurnim od provale, vatre i kradje.

Iznajmljuje pojedine pretince (Safe deposits), kojima stranka sama bez kontrole zavoda mož manipulirati.

MJENJAČNICA.

Kupuje i prodaje inozemni, te zlatni i srebrni novac vrijednosne papire i sve vrsti srećaka uz najpovoljnije uvjete

Prodaje srećke uz obročnu otplatu po komadu ili u skupinama.

Daje predjmove na vrijednostne papire kao dionice rente, srećke itd.

Nabavlja kaucije (jamčevine) uz posudbenu pristojbu.

Osjeđurava srećke protiv gubitka na tečaju u slučaju vučenja sa najmanjim zgoditkom.

Unovčuje dospjele odreske bez odbitka.

Isplaćuje zgoditke izvučenih srećaka.

Nadzire žrijebanja besplatno.

Eskontira vučene založnice, srećke i odreske.

Preuzima burzovne naloge uz najkulantniju izvedbu na svim tu i inozemnim burzama.

Za vanredno povoljno ukamaćivanje glavnica preporučuje banka svoje od proreza proste, pupilarno sjegurne i za vojno-ženidbene jamčevine sposobne

4¹/₂% i 5%-tne založnice (5%-tne založnice izrijebavaju se uz 3%-tnu nagradu).

Upravno vijeće

Hrvatske Zemaljske Banke d. d. Podružnice u Subotici.